

Nobilissimo ac Amplissimo

D O M I N O

Æ G I D I O
VALCKENIER

J. U. D.

Senatori & celeberrimi
Scabinatus Amstelodamensis
Præsidi dignissimo

d. d. d.

ÆGIDIUS JANSSONIUS
VALCKENIER.

R. 2º 10. 24

Revisado de la Real Academia de la Lengua

D O M I N O

A G I D I O

VALCKENIER

J. U. D.

Senador & celebrer

tiou Schepman Am

stebanensis Pte

ssi dignissimo

J. U. D.

Revisado de la Real Academia de la Lengua

VALCKENIER

R. 10. 10. 10.

P

E

nibu

frus

pau

bus

tur

mon

H

xia

mo

vin

do

fer

gio

PRÆFATIO.

Hispaniæ Regnorum
peragationibus, earumque descriptionibus & operam & tempus frustra impendi arbitrantur haud pauci, quos sequentibus rationibus moveri audimus. Prima oritur ex singularibus periculis & molestiis, quibus ejusmodi itinera Hispaniam pervadentia obnoxia sunt. Alteram suggerunt mores, consuetudines ac ratio vivendi Hispanorum, quæ ad doctrinam parum aut nihil conferunt. Tertiam pauca in iis regionibus visu digna subjiciunt.

X 3 Quan-

P R Æ F A T I O.

Quantum ad primam attinet,
propter plurimas causas in hoc
libello passim adductas, itine-
ra per Hispaniam periculosa,
sumptuosa & laboriosa esse non
negamus. Sed agilis & benè in-
structus peregrinator, qui mun-
dum, & quaecunque in eo sunt,
perlustrandi cupidus est, ut po-
pulorum mores, & instituta co-
gnoscat, cognitionisque ejusmodi
beneficio sapientiam, fortitudi-
nem, animositatem, eruditio-
nem, humanitatem, humilita-
tem, patientiam, vitæque bene
instituentæ rationem acquirat
& addiscat, cuncta ejusmodi
impe-

P R Æ F A T I O.

*impedimenta nil pensi habet. Nam aliâs, ac inprimis tempore hoc ipso, quo omnia itinera, quas-
cunque etiam regiones aut loca
peragrent, singularibus pericu-
lis, multiplicibus incommodis,
grandibusque impensis perfi-
ciantur oportet, limine ipsi non
excedendum, sed domi in Pa-
tria, in qua tamen etiam bellis
furentibus ardente sæpius secu-
ro esse non licet, desiderandum, &
manendum esset. Nec altera
ratio à veritate abludit, cum &
Hispanis sui sint nævi, & sua
vitia, sicuti in opusculi hujus ca-
pite primo ex aliis Autoribus*

P R Æ F A T I O.

demonstratur. Sed ostende mihi quæso nationem aliquam, quæ nullis nævis corrupta, nullisque vitiis inquinata aliarum nationum taxationes effugere queat. La madre Natura (verba sunt ingeniosi politici Trojani Boccalini) con tanta giusta misura trà le nationi tutti dell' Universo hà seminata l'Asinità, che ogni uno ne ha la sua parte uguale quella del compagno. id est: Tam iusta mensura asininas aures inter omnes totius universi nationes mater natura disseminavit, ut unicuique sua debita

P R Æ F A T I O.

debita & æqualis pars obtigerit. Innuere hoc ausus sum in diversis meis itinerariis de diversis Europæ nationibus, & quidem in genere, non autem in specie de omnibus & singulis, nec tamen in ullius, ut & Hispanicæ nationis, contemptum aut ignominiam. Ea de causa unumquemque obtestor, & obnixè rogo, ne secus interprete-
tur, aut in malam partem rapiat, quæcunque ejusmodi in medium protuli. Sicuti vero unusquisque populus, atque in eo unus homo præ alio vitiis inquinatior reprehensionem me-

) 5 retur

P R A E F A T I O.

retur argum. l. 31. §. 21. ff. de edil. edict. c. quando. distinct. 24. & c. Afros, distinct. 98. Ità etiam omnibus nationibus suæ sunt virtutes, quibus laudis præconia sibi conciliant, ut patet ex Hispanorum virtutibus haud paucis, quas in ipsis jure ac merito laudibus extollunt, quicunq; virtutis studio dediti sunt. Inter eas eminet justitia, cujus adeò serii sunt cultores, ut sine ullius personæ respectu eam severè administrent, & ideo pari apud eos jure cujusvis conditionis homines gaudeant. Ioh. Mariana l. 1. rer.

Hispan.

P R Æ F A T I O.

*Hispan.c.6. Hinc summis jux-
ta cum imis paria supplicia, pa-
resque pœnæ paratæ sunt, si le-
ges transgressi fuerint, & ali-
quem è populo læserint. Si ni-
hil aliud laude dignum apud eos
occurreret, hoc tamen certè om-
ni laude majus est; quando-
quidem justitia omnium virtu-
tum Domina & Regina astro-
rum quorumvis splendorem ful-
gidissimum longè superat, om-
nium virtutum, & legum per-
fectionem complectitur, ac sola
illa est, cujus indicio vitæ in-
tegritas in mortalibus depre-
hendi & agnosci potest. Ut au-*

P R A E F A T I O.

tem mihi ullum non est dubium,
 quin plurimis Germanorum,
 vitia, peccata, & scelera, quo-
 rum impune, & omni pudore
 destitutum exercitium in hac
 temporum fece libertatem, ma-
 gnificentiam, candorem, ac do-
 na, Germaniæ patriæ nostræ
 apud omnes nationes in pretio
 habitæ celeberrima prostituit,
 & nemini non ludibrio expo-
 nit, non modo summè displi-
 ceant, sed etiam gemitus &
 querelas, patriæ suæ instantem
 interitum fidis, pacificis, &
 conscientiae studiosis hominibus
 plorantibus ac miserantibus ju-
 stissi-

P R Æ F A T I O.

stiffimas extorqueant : Ita etiam nullus dubito, quin multi eruditi, benè educati, multis peregrinationibus exculti, & plurimis virtutibus ornati Hispani popularium suorum, vulgi præcipuè, vitia & nævos non modo non probent, verum etiam maximè detestentur. In hoc certè libello incolarum diversas Hispaniæ civitates inhabitantium virtutes, humanitas & civilitas descriptæ inveniuntur. Peregrinator tanquam cynosuram ducem sequatur monitum distichi elegantissimi :

Sis

P R Æ F A T I O.

Sis apis iccirco , non turpis aranea,
gentes

Qui lustras : legit hæc virus, at illa
favos.

*Tertiam rationem hac respon-
sione dimitto. Hispania qui-
dem Italiae & Galliae, aliisque
regionibus, quas nostri peregri-
natores Germani invisere so-
lent, incolarum nec multitudinẽ
nec cultu respondet : Suis ta-
men donis & dotibus, quas
Deus & natura ipsi largita est,
exornatur: pluribus item civita-
tibus magnificis & splendidis
superbit. Eæ sunt: Alcalade He-
nares sive Complutum, Arani-
vès, Badajoz, Balbastro, Bar-
celo-*

P R Æ F A T I O.

celona, Bruga, Bargas, Calat-
 tajud, Cartagena, Coimbra vel
 Conimbria, Compostella sive
 Sant Iago, Cordona, Corunna,
 Cuença vel Concha, Ciudad Ro-
 drigo, Denia, Dertosa, Eborá,
 Elvas, Fuentarabia, Gibraltar,
 Girona, Granada, Guadalupe,
 Iáen, Leon, Lerida, Lisboa vel
 Lisabona, Logronno, S. Lucar
 de Barrameda, Malaga, Ma-
 drid, Merida, Moncada, Mon-
 çon, Montcamor, Morvedro,
 Murcia, Orens, Oviedo, Pam-
 plona, Pardo, Perpinian, Pla-
 centia, Puerto de S. Maria,
 Salamanca, Salsas, Saragoça,
 Segorá

P R A E F A T I O.

Segovia, Sevilla, Sigüenza,
 Tarazona, Tarragona, Toledo,
 Valencia, Valladolid, Vbeda,
 Xativa. Plures quoque alie, ex
 Romanis, aliisque historiis, ac
 bellis variis notæ. In his Ar-
 chiepiscopatus, Episcopatus,
 monasteria, templa, thesauri,
 Xenodochia, Academiæ, Bi-
 bliothecæ, Arces, Munitiones,
 ad amœnitatis voluptatem ex-
 tructa ædificia, antiquitates,
 opera artificiosa, opera hydran-
 tica, horti magnifici, aliaq; ejus-
 modi visu digna, ut & potentis-
 simi totius Europæ Regis aula ac
 mirabile illud, & in toto or-
 be

P R Æ F A T I O.

be Christiano famosissimum S.
 Laurentii in Escuriali mona-
 sterium uniuscujusque conspe-
 ctui se offerunt. Imò, si præ-
 ter duo ultima spectacula nihil
 aliud se conspiciendum in Hi-
 spania exhiberet, illa duo so-
 la tamen ad sui spectaculum
 evocatos nec labori nec impen-
 sis parcere suberent. A mul-
 tis igitur desideratum hoc Iti-
 nerarium, ob causas in Gallico
 Itinerario indicatas, ut pro-
 missis stare, colligere, & antè
 Italice Itinerarium jam para-
 tum, ac forsan cum Germanici
 Itinerarii appendice propediem
 sequu-

P R Æ F A T I O.

sequunturum in lucem edere volui, nulla ratione dubitans, quin non modo Hispaniam lustraturis, verum etiam & aliis, qui aut eam invisere nolunt, aut rebus ad illud faciendum necessariis destituuntur, propter multas res singulares, & memorabiles, quas in nullis hactenus impressis libris offendent, gratum, jucundum & utile opus futurum sit.

MARTINUS ZEILLERUS.

Cano-

Canones Apodemici monentes.

*Quæ iter facientibus ubique ob-
servanda sint.*

IN itineribus diligenti animadver-
sione notanda occurrunt

I. Regio, & quidem antiqua ejus-
dem, & nova nomina.

II. Rēctionis Administratio tam
vetus, quàm nova.

III. Urbis nomen, ejusdemque
denominationis ratio, si quæ dari po-
test: Conditores item, Amplificato-
res & Restauratores.

IV. 1. Fluvii eam alluentes, præ-
terfluentes, aut inde derivati. 2. Mare
vicinum, & portus. 3. Montes.
4. Sylvæ, campi, pascua.

V. Opera Publica, & Sacra. ut
Basilicæ, Tempia Cathedralia, Tem-
pla, Monasteria & Cœnobia; Pro-
fana, ut Palatia, Arces, Fora, Arma-
mentaria, Propugnacula, Turres, alia-
que opera Militaria, & modus, quo
firmantur.

firmantur. Opera privata Ædes ci-
vium, ac quicquid in iis notatu di-
gnum se offert; horti, picturæ, fon-
tes, statuæ, &c.

VI. Gubernationis ratio, quò
pertinent 1. Curia, cum senatu aut
Senatoribus: 2. Scholæ, & juven-
tutem educandi, ac instituendi mo-
dus; Viri itidem docti, & Bibliothe-
cæ. 3. Vulgi mores, habitus, cibus,
potus, opificia & similia.

Itine-

Itine

1. I

2. Ba

3. e

4. A

5. M

6. T

7. L

Itinerum in hoc libello de- scriptorum Index.

1. **I**Ter Burdigalâ Bajonnam in Gal-
lia, pag. 18.
2. Bayonnâ ad urbem S. Sebastiani in
Guipuscoa, à p. 120. usque ad
p. 128.
3. Ab urbe S. Sebastiani per Divi
Adriani montem ad urbem Burgos
in Castella regno. à p. 129. usque
ad pag. 138.
4. Ab urbe Burgos per Valdoledum, Se-
goviam, & Escuriacum, Mantuam
Carpetanorum, Hispaniarum Re-
gis sedem. à p. 138. usque ad p. 168.
5. Mantua Carpetanorum, seu Madri-
to per Alcasam de Henares Tole-
dum, à 183. ad 189. pag.
6. Toledo per Estremaduram regionem,
Lisabonam, à 194. ad 213. pag.
7. Lisabonâ per S. Lucar de Barrame-
da, Puerto de S. Maria & alias
ad urbem Gibraltar, ac inde Ceu-
sam in Africa, à 223. ad 140. pag.
8. Ab

8. *Ab urbe Gibraltar Sevillam, sive Hispalim, à 241. ad 243. pag.*
9. *Hispani Cordubam à 251. ad 252. pag.*
10. *Corduba Granadam à 252. ad 255. pag.*
11. *Granada Murciam à 267. ad 273. pag. Item Granada Spiram, p. 350. Granada Heidelbergam p. 348. 349.*
12. *Murcia per Alicanten Valenciam, à p. 275. ad 281. pag.*
13. *Valencia per Morvedro, aut Saguntum, Tortosam, Saragossam, & Tarragonam vel Tarraconem urbes, Barcelonam. à 287. ad 299. pag. Item Madrito per Castellam & Aragoniam regna, Saragossam, & porrò Barcelonam. p. 187. p. 300. p. 301 p. 345.*
14. *Barcelona, vel Barcinone ad celeberrimum monasterium Montserrat, ac inde Leridam & Saragozam in Aragonia. à 304. ad 316. pag.*

15. Sa-

15. *Saragoza per Balbastro, & Venascam urbes, ac Comitatum Cominges Tholosam in Gallia. à 323. ad 331. pag.*
16. *Barcelona ex Catalonia per Perpignanum Narbonam in Gallia, à 332. ad 337.*
17. *Tholosa ex Gallia per Comitatum Bigorre, Principatum Bearnensem, & Biscaiam regionem ad urbem S. Iuan de pie de porto, in Navarra regnum, & porro Pompelonam, & Saragozam, à 337. ad 342. pag.*
18. *Ex dicta urbe S. Iuan de pie de porto in Navarra per Longronno, & regnum ac urbem Legionis, ad urbem Astorgo in Asturia, ac inde Compostellam sive ad S. Iacobum in Gallicia, ac inde in Galliciam, Angliam, aliaque loca, à 351. ad 361. pag.*
19. *Ab urbe Alicante & Valencia ad Compostellam in Gallicia, 363. 364.*

20. *Ele-*

20. *Electoris Palatini Friderici II. &
Huberti Thomæ Leodii ejusdem
Secretarii ad Cæsarem Carolum
V. per Galliam, & diversos
transitus in Hispaniam ac inde
inreditu itinera diversa, à 343.
ad 351. paginam.*

REC

AT
duodeci
ad quin
vagonia
seu Gr
Mauri
stellare
Christi
Nam o
sub Re
magna
ge suo
lerunt.
mo ipso
tinente

GC

Qui

DL

GENEALOGIA REGUM HISPANIÆ.

ATTILÆ temporibus Hispania in
duodecim Regna erat distributa, ac postea
ad quinque reducta, ut sunt Castellæ, Ar-
ragonia, Navarra, Lusitaniæ, & Beticæ
seu Granadæ regna. Nostris temporibus
Mauri Granadæ regnum possederunt. Ca-
stellæ reges antè plures annorum centurias
Christianam religionem amplexi fuerunt.
Nam Gotthi ex Italiâ expulsi, postquam
sub Regibus suis Alarico & Ataulpho
magnam ipsi cladem intulissent, cum Re-
ge suo Segerico se in Hispaniam contu-
lerunt. Sed nos Genealogiam hanc, à pri-
mo ipsorum Rege, in Hispaniâ Regnum ob-
tinente, ordiemur.

GOTTHICI REGES,

Qui in Hispaniâ sibi invicem
succefferunt.

Atalaricus primus Got-
thorum in Hispaniâ, in
quâ Romanorum pro-
consules & legati imperi-
um

CATALOGUS

um diu obtinuerunt , Rex tredecim annos imperavit: anno Christi. 344

Post ejus obitum Gotthi Romanis viginti & octo annos iterum paruerunt , postea Gotthicis suis Regibus denudò obedi- entes.

2. *Alaricus* , qui anno 410. Romam expugnavit ac spoliavit , viginti sex annos Rex fuit. 385

3. *Ataulphus* , subitâ morte abrepto *Alarico* succedens , 7. annos regnavit. 412

4. *Segericus* , ad pacem cum Romanis faciendam pronus , & à subditis suis inter- fectus , paulò diutius dimidio anno rexit. 416

5. *Vallia* & *Wallia* trium annorum Rex. 416

6. *Theoderedus* , vel *Theodoricus* , duos & triginta annos Regno præfuit. 419

7. *Thurismundus* patris successor , circâ Chalone in Champaniâ , in proelio cum *Attila* , vitam amisit , postquam biennium rexisset. 452

8. *Theodoricus* , fratre occiso ad Re- gnum pervenit , eique tredecim annos præfuit. 453

9. *Euricus* , nonnullis *Henricus* , fra- trem occidit , regno potitus est , primus Gotthis leges scriptas dedit , ac septende- cim annos Regio munere functus est. 466

10. *Ala.*

10. rexir.

11. nothas,

12. fessor.

13. pos , cùn
avo succ
obtinuit

14. quinque
nistravit

15. menses,

16. mensium

17. sex men

18. nem, Re

19. gnanti.

20. us , quoa
lis , cuju
menses ,

21.

R E G U M.

10. *Alaricus, Eurici filius*, 25. annos
rexit. 483

11. *Gesalaricus*, ejusdem *Eurici* filius
nothus, quinque annos Regnum possedit. 506

12. *Theodoricus* 16. annos Regni pos-
sessor. 518

13. *Amalaricus, Theodorici* ex filiâ ne-
pos, cùm ad ætatem virilem pervenisset,
avo successit, & quatuor annos regnum
obtinnit. 527

14. *Theudis* sexdecim annorum &
quinque mensium spacio regnum admi-
nistravit. 531

15. *Theudiscus* unum annum, sex
menses, & sexdecim dies in rectione fuit. 548

16. *Agila*, quinque annorum, sex
mensium, & tredecim dierum Rex. 549

17. *Athanagildus* quindecim annos &
sex menses regni munus gessit. 554

18. *Liuva*, post dimidiû anni reccio-
nem, Regnum tradidit fratri suo. 567

19. *Leovigildo*, octodecim annos re-
gnanti. 568

20. *Reccaredus*, princeps bonus & pi-
us, quoad Religionem majorum dissimi-
lis, cujus reccio quindecim annos, sex
menses, & decem dies duravit. 586

21. *Liuva II. Reccardi*, filius, unum

CATALOGUS

annum & sex menses regni clavum tenuit. 601

22. *Vittericus Liuvam II.* crudeliter interfecit; armis potens sed infelix, septem annos regium munus gessit. 603

23. *Gundemarus Vitterico*, ab aulicis suis occiso, succedens, unum annum, decem menses, & quatuordecim dies regni gubernaculum tenuit. 610

24. *Sisebutus*, Rex doctus, eloquens, in bellis felix, & in hostes victos misericordiam exercens, Judæos ad Christianam religionem cogere voluit, & octo annis, undecim mensibus, & sexdecim diebus, in regni gubernatione versatus est. 612

25. *Suinthela* decem annorum Rex. 621

26. *Sisenandus*, quatuor annorum, undecim mensium, & sexdecim dierum Rex. 631

27. *Chintillanus*, trium annorum, & novem dierum gubernatione gaudens. 636

28. *Tulca*, aliis *Julga*, biennii & quatuor mensium Rex. 640

29. *Chindasvintus* sex annos & aliquot menses in regno fuit. 644

30. *Recesvintus* viginti duobus annis, septem mensibus, & undecim diebus

bus Regn

31. *W*

cto annos

decim du

regno se a

navit

32. *E*

confirmat

33. *Eg*

Rex.

34. *W*

annos rex

sed postea

dominium

35. *R*

privati fil

& in mor

dominati

Hic *R*

tam vinc

exegit,

Tingafan

us inier

nior erat

quam p

pellice ta

ni instin

viginti q

spaniam

tandem

bus Regni compos fuit. 648

31. *Wamba* administratio duravit octo annos, mensem unum, & quatuordecim dies. Hic monasterium ingressus regno se abdicavit, & successorem nominavit. 672

32. *Eringium*, qui à Regni Ordinibus confirmatus septem annos rexit. 680

33. *Egiga* quatuordecim annorum Rex. 687

34. *Witiza* cum patre *Egiga* quinque annos rexerat, bonus ab initio princeps, sed postea crudelis, novem annos regium dominium obtinuit. 701

35. *Rodericus Theofredi* à *Witiza* visu privati filius, perversi *Witizæ* successor, & in moribus non dissimilis, triennium dominatus est. 710

Hic *Rodericus* injuriam patri suo illatam vindicans, *Witizæ* filios ex Hispaniâ exegit, qui in Africam fugientes cum *Tingafana*, & *Vlit* contra *Rodericum* secus inierunt, ad quod *Julianus* eò prior erat, quod *Rodericus* filiâ suâ *Cavâ*, quam prius uxorem duxerat, jam pro pellice tantum uteretur. Dictus *Vlit* *Juliani* instinctu, aliquot duces bellicos cum viginti quinque millibus militum in Hispaniam miserat. Post diversa proelia tandem *Rodericus* periit, & Hispania, civita.

CATALOGUS

vitatibus sensim captis, In Saracenorum potestatem venit. Christiani in Asturiâ & Galliciâ dispersi tunc temporis parentabant.

36. *Pelagio Roderici* patruo, qui Africanis aut Mauris extorsit urbem Legionem, quam viginti annos possedit. Regis Hispaniæ titulo octodecim annos usus est. Sic Gothicum nomen in Hispaniâ evanuit. 716

37. *Fasila*, filius, in venatione ab urso dilaceratus, biennio regni possessor fuit. 735

38. *Alphonfus I*, cognomento *Catholicus*, princeps præclarissimus, novendecim annos, & duos ac triginta dies in regni possessione fuit. 737

39. *Froila*, quinque & triginta Saracenorum millia proelio vicit, & regnum undecim annos, quinque menses, & viginti dies in potestate suâ habuit. 756

40. *Aurelius* sexennium & aliquot menses regnum dominio suo obtinuit. 767

41. *Silo*, *Alphonfi* gener, Galliciam sibi subjecit, & novennium regno potitus est. 774

42. *Mauregatus*, *Alphonfi* filius nothus, legitimo hærede, *Froilæ* filio ejecto, Saracenorum adjumento, sexennii spatio re-

regnum retinuit. 783

43. *Veremundus*, *Vimàrami* à *Froila* interfecti filius, Ecclesiastico statu deposito, regnum adiit, ac postea tradidit 789

44. *Alphonso II.* cognomento *Casto*, principi omni virtutum genere ornatissimo, & tres ac triginta annos regnanti. 791

45. *Radimirus*, *Veremundi* filius, circiter septem annos regnum possedit. 825

46. *Ordonius*, *Radimiri* filius, decem annorum Rex. 834

47. *Alphonfus III.* patri succedens, princeps pius, in bellis strenuus, & *Magnus* cognominatus, Regnum quadraginta septem annorum possessione tenuit. 841.

48. *Garfias*, filius maximus natus, illicitis mediis Regno potitus, *Ayolam* Arabiæ regem captivum fecit, qui tamen ex cubitorum incuriâ evasit. Regnum ejus in possessione erat tres annos. 888

49. *Ordonius*, fratrem sequutus, octennium & sex menses regni possessione usus est. 899

50. *Froila II.* cognomento *crudelis*, *Alphonfi III.* tertius filius, ante *Ordonii* fratris filios regnum adeptus, & leprosus mortuus, nonnisi duos menses regio titulo gavisus est. 899

CATALOGUS

§1. *Alphonfus IV.* cognomento *Monachus*, quinque annos & septem menses regio dominio præfuit. 899

§2. *Ranimirus* regnum accipiens à suo fratre, illud cedente, hunc tædio facti affectum, ac iterum regnum affectantem visum privavit, & in carcere captivum detinuit. Rexit autem regnum novendecim annos & duos menses. 904

§3. *Ordonius III.* patrem sequens, quinque annos, & sex menses regnum in potestate suâ habuit. 924

§4. *Ordonius IV.* *Ordonio III.* cognato succedit, sed mox ab initio regni sui, quod vix orsus fuerat, pellitur à 929

§5. *Sanctio I.* qui *Craffi* cognomen- tum habens, undecim annos regnavit. 929

§6. *Ranimirus III.* patrem adhuc puer sequutus, viginti quinque annis imperavit. 940

§7. *Veremundus secundus Ordonii III.* filius, impudicissimus princeps, cum duabus sororibus, & filiâ propriâ incestum abominandum commisit, & septendecim annorum spacio regium sceptrum gessit. 965

§8. *Alphonfus V.* regni paterni hæres, quem filia *Elvera* incestu polluta patri *Veremundo* genuit, viginti & septem anno-

R E G U M.

norum rectione regnum administravit;
982

59. *Veremundus III.* post patrem, regni administratione decem annos occupatus fuit. 1009

60. *Ferdinandus*, affinis cum quo bellum gesserat, locum occupans, Castellæ & Legionis regna conjunxit; postquam etiam fratrem suum *Garfiam* vitâ spoliaverat, Navarræ regnum quoque usurpavit, & Rex quadraginta annos mansit. 1020

61. *Sanctius II. Alphonso VI.* fratre ejecto, & *Garfia* interfecto, solus in possessione mansit sex annos. 1060

62. *Alphonfus VI.* post fratris mortem revocatus, regnum recuperatum trium & quadraginta annorum rectione curavit. 1066

63. *Alphonfus VII.* propiorum hæredum defectu avi locum occupans, antecessoribus suis potentiâ & magnificentiâ antecelluit, ac sexaginta & unum annos regni gubernaculo præfuit. 1108

64. *Sanctius III.* præcedentis filius, acceptissimus, & multis titulis honorum egregiis insignitus Princeps, unius anni Rex. 1159

65. *Alphonfus VIII.* cognomento *Bo-nus*, prioris filius, tres & quinquaginta annos Regii sceptri possessor. 1160

** §

66. *Al-*

CATALOGUS

66. *Alphonfus IX.* socii successor, quatuor annis administratione regni gaudens. 1213
67. *Ferdinandus III.* qui patrem sequens, quinque & triginta illis annis, quibus regnavit, omnes Mauritanos ex Hispaniâ expulit. 1217
68. *Alphonfus X. Ferdinandi* dicti filius, singulari eruditione præditus Princeps, Tabulis Alphonfinis admodum celeberris, qui occidentis Imperator salutatus est, triginta duorum annorum rectione regnum moderatus est. 1252
69. *Sanctius IV.* post patrem undecim annis regni muneris onus sustinuit. 1284
70. *Ferdinandus IV. Sancti IV.* filius, quindecim annorum gubernatione Regnum suum administravit. 1295
71. *Alphonfus XI.* post patrem, cum Saracenis bellum gravissimum gessit, eorumque bis centena millia diversis præliis cecidit, ac Algezir cum multis aliis locis ipsis eripuit; per quadraginta annos Regni onus humeris ipsius incubuit. 1310
72. *Petrus Alphonfi XI.* filius, Princeps crudelis, novendecim annorum spatio rectionem suam absolvit. 1350
73. *Henricus II.* Petrum hunc in prælio occidit, locoque ejus occupato, de-

decem
vit.

74.
gni su
primo

75.
equo m
gni cla

76.
dragin
do con

77.
viginti

78.
pholica

lius,
uxore

gna,
ac div
nation

git.
79.

Maxi
dicæ,
Johan

fuit,
fuit.
80
& Hi

R E G U M.

decem annis gubernationem suam finivit. 1369

74. *Johannes I. Henrici II. filius*, Regni sui administrationem anno vigesimo primo ad finem perduxit, 1379

75. *Henricus III.* post patris, casu ex equo mortui, obitum, sexdecim annis regni clavo assedit. 1390

76. *Johannes II.* patris successor, quadraginta septem annos regno gubernando consumpsit. 1406

77. *Henricus IV. Johannis II. filius*, viginti annos regno regendo impendit. 1453

78. *Ferdinandus V.* cognomento *Catholicus*, *Johannis II.* Arragoniæ Regis filius, qui *Henrici IV.* sororem *Isabellam* uxorem duxerat, omnia Hispaniæ regna, Lusitaniâ exceptâ, conjunxit, ac diversa bella gessit, & Regni gubernatione unum & quadraginta annos exegit. 1474

79. *Philippus I* cognomento *pulcher*, *Maximiliani Cæsaris*, & *Mariæ Burgundicæ*, Ducis *Caroli Audacis* filiæ, filius, cui *Johanna*, *Ferdinandi Catholici* filia, nupta fuit, unum tantum annum Regno præfuit. 1505

80. *Carolus V.* Imperator Romanus, & Hispaniæ Rex, *Philippi I.* filius, tribus & qua-

CATALOGUS

& quadraginta annis regni moderator fuit.

1517

81. *Philippus II.* oblatum à Patre *Carolo V.* depositum regnum suscipiens, omnia Hispaniæ regna, quæ nostris temporibus uni paruerunt, quasi coagmentavit, & quadraginta annorum spacium regni rectione confecit.

1558

82. *Philippus III. Philippi II.* filius, viginti quatuor annos Regis officio functus est.

1598

83. *Philippus IV. Philippi III.* filius, hætenus Hispaniarum regna in potestate suâ habet.

1622

LUSITANIÆ REGES.

LUSITANIÆ Princeps primus fuit, *Henricus Lotharingiæ Dux & Limburgi Comes*, qui Patriâ suâ relictâ in Hispaniam veniens, *Tirestiam Alphonsi VI.* Hispaniæ Regis filiam, matrimonio sibi junxit, in bellis cum Mauris strenuè se gessit, & ipsis Galliciæ regionem, quæ nunc Lusitania est, extorsit.

1. *Alphonsus I.* Lusitaniæ Rex primus, & Princeps secundus, quinque Reges Saracenos cecidit, & in rei memoriam quinque scutis insignia suâ ornavit. Spacium temporis quo gubernavit, erat

REGUM.

erat trium & septuaginta annorum. 1112

2. *Sanchius I.* paterni regni hæres, Princeps sapientiâ præditus, viginti sex annis regnum gubernavit. 1185

3. *Alphonsus II.* præcedentis filius, duodecim annos Lusitanis imperavit. 1211

3. *Sanchius II.* patris *Alphonfi II.* successor, viginti & sex annos Lusitanorum Rex fuit. 1223

5. *Alphonsus III.* Fratri succedens, regni rectionis onus gessit annos duos & triginta. 1249

6. *Dionysius* hujus *Alphonfi* filius, Princeps verax, justus & sapiens, primus Algarbiæ titulo usus est, ac in regiâ gubernatione quadraginta & septem annos vixit. 1281

7. *Alphonsus IV.* Patris successor, anno rectionis vicesimo sexto regere desit. 1325

8. *Petrus I.* *Alphonfi IV.* Filius, decem annos, & septem menses regnavit. 1357

9. *Ferdinandus I.* patri successit, & decem annos, ac novem menses regni gubernationis molem humeris sustinuit. 1367

10. *Johannes I.* *Ferdinandi* frater notus, quinquaginta annis regalem potestatem.

CATALOGUS

statem habuit.

1385

11. *Eduardus* sapiens Princeps patrem sequutus, quinque annos regalem administrationem in potestate sua habuit.

1433

12. *Alphonfus V.* post patris obitum tres & quadraginta annos regiam potestatem obrinuit.

1438

13. *Johannes I. I.* *Alphonfi V.* Filius, quatuordecim annos in administratione regiâ versatus est.

1476

14. *Emanuel I.* à *Johanne II.* fine liberis diem obeunte, testamento rex constitutus, viginti & sex annos regiam potestatem gessit.

1495

15. *Johannes III.* regio munere à patre relicto, sex & triginta annos functus est.

1512

Hic Pater fuit *Ludovici*, cujus filius *Antonius*, ultimus Lusitaniæ rex, in Galliâ mortuus, & Parisiis sepultus.

Sebastianus I. *Johannis III.* filius natu minimus, in proelio Africano cum Mauris anno 1578: vitam amisit, in quo proelio *Antonius* captus est.

Lusitani nullam filiorum, ex duabus Regis *Emmanuelis* filiabus natorum, rationem habentes, quamvis illæ natu majores essent, quàm fratres sui post *Johannem III.* filium natu maximum nati, ac

certò

1385 certò putantes, *Antonium* cum *Sebastiano*
 s pa- Rege in prælio occubuisse, eligebant
 galem *Henricum* ex liberis *Emmanuelis* solum
 a ha- adhuc superstitem, quamvis Cardinalis
 1433 esset. Hoc regnante *Antonius* ex captivi-
 bitum tate Africanâ evasit, ac *Henricus*, post-
 pote- quam regnum sex annos possederat, fatis
 1438 concessit. Lusitani, qui lege, filiarum, &
 Filius, filiorum ex iis natorum, successionem ab-
 tione rogaverant, *Antonium* Regem constitue-
 1476 runt, qui in urbe Sautere in anno 1580.
 ine li- 19. Julii inauguratus, ac tribus diebus po-
 con- stea Lisbonæ confirmatus est. Munimen-
 n po- ta, & civitates in Africa sitæ, nuncio ac-
 495 cepto, ipsum quoque regem acceperunt.
 à pa- Sed *Philippus II.* Hispaniæ Rex, Lusita-
 ctus niæ regnum sibi arrogabat, *Antonium*
 512 *Ludovici* nothum filium esse dicens,
 filius quanquam *Ludovicus Violentam*, *Antonii*
 Gal- matrem, clam uxorem duxerat, ut *Ruy*
 s na- *Celina*, integræ vitæ vir, moriturus *Anto-*
 cum nio patefecerat, dicens: quòd *Ludovicus*
 quo nullâ aliâ de causâ hoc matrimonium
 abus occulisset, quàm ut authoritatem suam
 ra- conservaret, apertè tamen confitens,
 ma- quòd uxorem duxisset, non tamen sibi
 an- parem. Lusitaniæ Rex *Johannes I.* legem
 ac tulerat ab omnibus totius regni Ordini-
 bertò bus comprobata, quâ sceminae, & ex
 iis nati vel natæ, regni successionem exclu-
 de:

CATALOGUS

debantur. Hujus legis vigore *Philippo II.* Hispaniæ regi ex unâ *Emmanuelis* Regis filiarum nato, jus in Lusitaniæ regnum competebat nullum, quod tamen armis in potestatem suam redegit, *Antonii* jus, & Lusitanorum voluntatem Hispanorum dominationi subiciens.

Lusitani tandem, molestissimi jugi Hispanorum tædio affecti, Regum Hispaniæ dominationi se subtraxerunt, Regem eligentes *Ducem de Braganza*, legitimum, & proximum successorem, qui nomine.

Joannes IV. hæctenus Lusitaniæ Regnum in possessione sua habet 1648

ARRAGONIÆ REGES.

1. *Ranimirus* primus narratur Arragoniæ Rex, qui quadraginta annos purpuram gessit. 1018

2. *Sanctius*, Navarræ quoque Rex, sex & triginta annos in solio regali sedit. 1058

3. *Petrus I.* Navarræ etiam Rex, quatuordecim annos sceptrum regium gessit. 1094

4. *Alphonfus I. Petri* frater, octodecim annos coronâ Regiâ ornatus fuit. 1108

5. *Ramirus Alphonfi* frater, regnum 1108 gu.

R gubernavit

6. *Raimundus* uxoris *Petro* regnum adeptus nos possedit

7. *Alphonfus* tuor & quatuor fuit.

8. *Petrus* annos regnavit

9. *Jacobus* id est Major cum *Valentia* ac sexaginta annis fuit gubernator

10. *Petrus* novem annos

11. *Alphonfus*

12. *Jacobus* annos

13. *Alphonfus*

14. *Petrus* annos.

15. *Johannes* tuor mensibus

16. *Matias* decim annos

17. *Ferdinandus*, *Castellæ*

REGUM.

- II. gubernavit novendecim annos. 1126
 6. *Raimundus* Barcellonæ Comes, uxoris *Petronellæ*, Regiæ hæredis jute. regnum adeptus, illud duos & triginta annos possedit. 1145
 7. *Alphonfus II.* *Raimundi* filius, quatuor & quadraginta annos regni moderator fuit. 1169
 8. *Petrus II.* *Alphonfi II.* filius, decem annos regnum in potestate sua continuit. 1203
 9. *Jacobus I.* Mauris insulas Baleares, id est Majorcam, Minorcam & Yvicam, cum Valentia & Marcia, eripuit, & duos ac sexaginta annos, cum novem mensibus gubernavit. 1213
 10. *Petrus III.* etiam Siciliæ Rex, novem annos: 1276
 11. *Alphonfus III.* sex annos. 1286
 12. *Jacobus II.* quinque & triginta annos 1292
 13. *Alphonfus IV.* octo annos, 1327
 14. *Petrus IV.* qui nquaginta & unum annos. 1335
 15. *Johannes I.* novem annos & quatuor menses. 1387
 16. *Martinus* ejusdem frater, quatuordecim annos 1396
 17. *Ferdinandus I.* cognomento *Honestus*, Castellæ, Regis, *Henrici*, frater, *** quin-

CATALOGUM REGUM.

quinque annos 141

18. *Alphonsus V.* cognomento *Magnanimus*, *Ferdinandi I.* filius, qui primus ex Regibus Arragonensibus Rex Neapolitanus factus est. 141

19. *Johannes II.* Navarræ Rex, *Alphonso V.* frater, viginti annos 145

20. *Ferdinandus II.* cognomento *Catholicus*, *Joannis II.* Filius, & *Isabellæ Castellæ & Legionis Reginae*, maritus. 147

GALLIA
PARS.

REGNORVM
HISPANIAE
nova descriptio.

Notarum explicatio.
† Archiepiscopus.
† Episcopus.
† Academia.

D E

REGNIS HISPANIÆ,

*eorumque Conditione, Statu, Re-
 stione, Reditibus, Potentiâ &c.
 Incolarum Moribus, Riti-
 bus, Lingua, & simili-
 bus.*

CAPUT. I.

ARGUMENTA.

1. De nomine, finibus, introitu, & aditu terrestri, ut & de magnitudine Regni, quod uno nomine Hispania appellatur. 2. De divisione, & diversis Hispaniæ Regnis. 3. De ipsorum naturâ & proprietatibus, ære, reputa, fertilitate & sterilitate, metallorum fodinis, fluminibus, mari, portubus, pontibus, montibus, & promontoriis. 4. De Hispaniæ animalibus. 5. De præcipuis Hispaniæ urbibus, ca-	rumque discrimine. 6. De linguâ Hispanicâ. 7. De monetâ Hispanicâ. 8. De Incolarum naturâ, moribus, ritibus, & statutis peculiaribus. doctis item, aliiisque magni nominis Viris. 9. De triplici Hispaniæ Ordinibus, ac primum Ecclesiastico, & Academiis. 10. De nobilium Ordine. 11. De præcipuis Hispaniæ stirpibus, ac tertio Ordine. 12. De Hispaniarum Regis autoritate, & po-

- & potentiâ.
 13. De redditibus possessionibus, ac regionibus, quas in Europâ, Asiâ, Africâ, & Americâ possidet.
 14. De ejus aulâ, principis officiis, ministris, & præfidiariâ custodiâ.

15. De variis Hispaniæ Curiiis & Judiciis : De Inquisitione & quo pacto Regna, & Civitates regantur.
 16. De iis, qui regionis administrationi usque ad hæc tempora præfuerunt.

I. UT à Rege *Hispano*, vel *Hispalò*, aut ab urbe *Hispali*, quæ & *Sevilia*, nomen sibi ascivit *Hispania*; aut etiam dicta est

Spania, quod ob locorum asperitatem, & planitierum nonnullarum sterilitatem rariore culturâ excolatur. Veteres *Iberiam*, *Hesperiam*, *Celtiberiam*, *Paulus ad Romanos* 15. *Hieronymus* & alii *Spaniam* appellitant, ut ex 2. cap. 2. lib. part. 1. *Cosmogr. Pauli Merulæ* liquet. Quà solem Orientem excipit, montibus *Pyrenæis* à *Galliâ* disjungitur: Quà Occidere eundem cernit, *Hesperii* vel *Atlantici* maris incurfibus patet. *Cantabricus Oceanus* *Septentrionalis*, *Herculeum* verò mare *Meridionalis* ipsi terminus est. *Insulæ* igitur speciem ferè obtinens à *Strabone* in lib. 3. principio, & à *Ptolomæo* atque aliis corio butulo exten-

to com-

to comparatur. Angustus terminus Gallia obversus colli vicem gerit, ac quadruplici aditu ex Gallia terrestri itinere accedentibus patet. Primus per *S. Adriani* montem ad *S. Sebastiani* oppidum ducens tantis angustiis viam includit, ut non nisi mulis se mutuò sequentibus transiri, ac à decem viris facili negotio custodiri & occludi possit. Alter haud minori angustia se pandens Confrancam prope *S. Juan de pied Porto* tendit. Tertius est sub Comitatu Cominges Arragoniam versus, ipsarumque porto vel el puerto appellatus, qui tam præcipiti declivitate descendit, ut vix homini ejusdem usus concedatur, tantum abest, ut equo eundem transiri integrum sit. Quartus cernitur in finibus provinciæ Languodocq, & Narbonnæ urbis viciniâ, quâ montana Salsas nomine excurrunt: de quo videndus *Joh. de Laet / de Regis Hisp. Regnis & opibus p. 8.* Angustissimum & munitissimum reddunt piscinæ, paludes, & structuræ militares, quibus defenditur. Regionis ambitum nonnulli mille octingentis & nonaginta tribus, alii bis mille quingentis & octoginta milliariibus Italicis definiunt. Quidam, ut *D. T. U. Y*, sexcentas & viginti leucas Hispanicas, quarum quævis quatuor Italicis,

aut quater mille passibus respondet, adscribunt. De terrestri itinere hoc intelligendum. Longitudini à *S. Vincentii* promontorio (Cabo S. Vincente) quod est in Algarbiæ Regno, usque ad Cataloniae promontorium Cabo de Crens ductæ 275. milliaria tribuunt: Unde Galliam magnitudine ab Hispaniâ, si Lusitania ipsi jungatur, excedi ajunt.

2, Romanorum tempore Iberus fluvius eam in Citeriorem & Ulteriorem Hispaniam determinavit. Aliter etiam divisa in Tarraconensem, Bœticam, & Lusitaniam. Quenam autem regna divisionum harum nominibus designaverint, Geographi & Cosmographi docebunt. Videantur etiam *Joh. Vassæus in Chron. cap. 8. & Merula dicto lib. 2. c. 11.* Tempora sequuta aliis divisionibus regionem dispescuerunt, donec tandem in duodecim regna divisa fuerit. Ea sunt Regnum Legionis, Veteris & Novæ Castiliæ, Arragoniæ, Lusitaniæ, Navarræ, Granadæ, Valentiae, Toledi, Gallæciæ, Algarbiæ, Murciæ, & Cordubæ. Inter hæc primas tenent Castilia, Arragonia, & Lusitania, sive Portugallia. Arragoniæ Regnum Cataloniam cum Comitatu Ruscinonensi (Roussillon) Valentiam item, & Majorcam ac Minorcam insulas comprehendi-

plecti
va C
scoa.
Toler
varra
tugal
Guip
esse a
Astur
liaria
rum c
Meru
gionib
Geogr
telum
& alic
in His
um de
moned
qui Pa
sus, a
versus
in Com
res, &
135. ad
ut &
de regio
ex Ne
Marian
Barrett

NOVA DESCRIPTIO.

5

plectitur. Sub Castilia sunt Verus ac Nova Castilia, Murcia, Biscaya, Guipuscoa, Leon vel Legio, Asturia, Gallæcia, Toledo, Estremadura, Andalusia, Navarra, Granada. Ad Lusitaniam seu Portugalliam Algarbia refertur. Biscajam & Guipuscoam principatus, reliqua regna esse ajunt. Quidam Estremaduram, & Asturiam cæteris annumerant, & peculiaria Regna esse negant. Sed de Regnorum dictorum partitione variant, vide *P. Merulam cap. 9. fol. 233*. Plura de his regionibus & regnis occurrent apud novos Geographos, Mercatorem nimirum, *Ortelium*, *Maginum*, *Merulam*, *Bertium*, & alios; Item *Johannem Numesianum in Hispaniæ Chorographia*, & *Ambrosium de Salazar in libro*, cui titulus; *Almoneda General de los Reynos de Espanna*, qui Parisiis anno 1612. in octavo impressus, ac postea in Gallicam linguam conversus est: Porro apud dictum *D. T. U. Y. in Commentario suo. Les États, Empires, & Principautés du Monde*, à pag. 135. ad pag. 141. edit. Paris. in quarto; ut & *Joh. de Haet in novo tractatu de regibus Hispaniæ regnis & opibus*, qui ex *Nonio*, *Botero*, *Hieronimo Patulo*, *Mariana*, *Oliveira*, *Resendio*, *Gaspere Barretio vel Barrerio*, & aliis suum de his

A 3

regnis

regnis opusculum collectum anno 1629. in 16. Lugduni Batavorum imprimendum curavit. Nonnullorum etiam in sequenti capite in singulorum Regnorum quæ itinera nostra percurrent, mentio fiet.

3. Aër horum regnorum salubris & vividus plærumque judicatur. vid. *Merulam d. libro cap. 3.* Non tamen ubique eandem proprietatem, & indolem obtinet. In Boreali plaga frigidior, in Meridionali tepidior est. Sequentis itineris autor sæpius in hoc capite literis N.N. citatus refert, quod cum comitibus suis etiam ipsâ æstate anno 1617. plus incommodi ex frigore quam calore senserint. Quàm profundam nivem habuerit Elector Palatinus *Fridericus II.* cum conjugæ suæ, anno 1538. ad Cæsarem *Carolū V.* profectus ab *Huberto Thoma Leodio* in Electoris vitâ narratur. Idem autor valde conqueritur de nimio calore, quo dictus Elector anno 1526. vexatus fuit: intensiore autem anno illo, quam aliis temporibus. Hyems plerumque in locis Meridionali plagæ subjectis non acrior, quam quod aëre aliquantum durior, & paulum frigidior suam præsentiam innuat. Maximus & intensissimus calor à mense Julio usque in medium Novembrem viget, & incolas diurnis horis ædi-

bus

bus in
noxii f
passim
carean
frequ
nihilor
rit. U
rium.
& lætu
rum, f
aër nim
puli, si
laboran
men d
modio
gnarun
incolar
non re
potent
strabin
princip
Edition
hujus E
gam m
opinion
dicanda
ipsis re
opia ip
copiam
lis cun

bus includit. Venti nocturni admodum noxii faciunt, ut camerae & conclavia passim, in Lusitaniâ præcipuè, fenestris careant. Ventis tamen Hispania non ita frequens, ut Gallia. Peculiaris quidam nihilominus frumentum infestat & adurit. Ut aër, sic & solum dissimile, ac varium. Quà Meridiem spectat opimum & lætum est: In aliis contrà locis asperum, sterile, & desertum, nimirum ubi aër nimis frigidus illud pervadit, & scopuli, silvæ, ac montes aquarum penuria laborantes sternunt. Magnum in iis tamen discrimen, at loca nonnulla commodiora se offerunt. Hinc civitatum magnarum præsertim numerus minor, & incolarum copia tam prolixæ Regioni non respondens, ut inferius de Regis potentia sermocinaturi pluribus demonstrabimus. Veteres, ut *Justinus lib. 44. in princip. Solinus cap. 32. Mela pag. 27. b. Editionis Parisiensis anno 1507.* & alii de hujus Regionis felicitate & fertilitate largam mentionem faciunt, adeò ut eorum opinione Hispania Regionum optima judicanda esset. Sed experientia hodierna ipsis refragans nonnullarum rerum inopia ipsam laborare testatur. Frumenti copiam tantam non sufficit, quanta incolis cunctis alendis requiritur. Advehendum

dum ergò illud ex aliis locis, Gallia nem-
 pè, & civitatibus ad mare Balticum sitis,
 aliisque portibus; eaque de causâ nautæ
 illud advehentes à vectigalibus immunes
 sunt, aliisque privilegiis gaudent. Ne ca-
 ritas annonæ detrimentum incolis afferat,
 lege cautum est, nequis frumentum ser-
 vandi causâ in granaria seponat. Dictus
 autor N. N. cuius iter per Hispaniam ab
 amico quodam describendum nactus
 sum, Sevilæ, circa quam urbem fru-
 menti feracissimus ager esse fertur, anno
 1617. tantum panis quantum apud nos
 in Germaniâ duobus cruciferis emi solet,
 dimidio floreno venditum esse narrat.
 Pluribus locis, ut Lorcæ in regno Mur-
 cia, supplicii libello à Consule se & comi-
 tes suos petiisse, ut pecuniâ suâ sibi pa-
 nem comparare liceret. Regem ipsum a-
 gros colendos curare qui pluvia destituti
 aquis conspergendi & irrigandi sunt, ne
 aulæ frumentum deesse posset. Imò
 mendicis vini haustum, quàm panis fru-
 ctum incolas potius dare solitos ait. Sed
 quænam inquiet aliquis, hujus defectus
 causâ esse posset, cum *Merula d. c. 3.* &
alii (vid. Marius Aretius, in dial. cui no-
men Calipho; Damianus à Goes, & alii
Hisp. rerum Scriptores) de tantâ agro-
 rum fertilitate meminerint. Forſan ea,
 quod

quod Hispani plerique nobilium ordini
se adjucentes agriculturæ exiguam ad-
modum rationem habeant, ut ex mul-
tis locis, quæ præter sterilia, lapidosa, &
deserta, culturam desiderant, liquere
potest. *Ludovicus Nonius in Hisp. c. in fi-*
ne eandem quidem, quam olim, & ho-
die Hispaniarum regnis fertilitatem es-
se, sed culturam diligentem deesse af-
firmat. Quoniam enim, inquit, Hispa-
ni ad arma, quam ad aratrum proniores
continuis in Indiam utramque naviga-
tionibus, & bellicis in alias regiones ex-
peditionibus juventutem exhauferunt,
agricolarum raritas & defectus in causâ
est, ut agrorum cultura negligatur, *Bo-*
terus in Relat. Univers. lib. 1. in descr,
Portugal. maximam frumenti sibi neces-
sarii partem Lusitanos à Gallis, & Septen-
trionalibus populis, ob agrorum suorum
culturam neglectam, accipere tradit. Ac-
cedunt & aliæ causæ, inter quas hæ sunt
præcipuæ. Mappis ex mensis sublatiis,
magna panis frustra in pavementum con-
jiciuntur, & pedibus conculcantur; ac
Hispani ipsi nunquam hesternæ die, sed
recens cocto pane albo vesci solent, ut di-
ctus autor N. N. testatur. Nimia siccitas,
& pluviarum absentia impedit, quo mi-
nus frumentorum maturescat. Ventus

10 REGNI HISPANIAE

Subsolanus illud, ubi maturuit, instar ignis adurit: & cicadæ exedunt. In urbe Badajos se vidisse ait Idem autor, quod Rex trecentos homines in agros mittere coactus fuerit, ut igne insecta illa cremarent. Frumentum, quod ad maturitatem pervenit, pulcherrimum, & ferè ob nimiam maturitatem nigrum est. Hordeum adeò pulchrum, ut vix à tritico dignosci queat. Avenâ Hispaniam destitui ajunt: Ejus loco equis & Asinis hordeum, Cevada incolis appellatum, & stramen sectum fœni loco datur. Vinum copiosum quidem, sed odore & sapore ingratum, asperum, ac earum passim Hispanicæ Regiones proferunt. Hoc & quod ad nos affertur, magno discrimine distant. Hispanica vina in ipsâ regione corium redolent & sapiunt, quia non in dolia, sed faccos & utres ex porcino corio confectos reconduntur. Genus quoddam vini habent Petri Simonis appellatum, quod ad nos in Germaniam advehitur. Nominis ortum refert ad quendam *Petrum Simonem*, qui, jussu Cæsaris *Caroli V.* vites ex regionibus Rheno accumbentibus in Hispaniam delatas in Castiliâ plantasse dicitur: Alii filium ejusdem hoc fecisse affirmant. Fructus author dictus & comites, tanta copia, quanta quidem ibi esse prædicantur.

dican
tis m
præst
rum
quia
nascu
bilis
boru
quen
leum
pud
quan
exig
fruct
dum
rum
med
veno
rum
phar
ubic
ut p
tuna
mid
& ra
Sed
Pro
font
tum
præ

dicantur, non offenderunt, sed pretio satis magno sibi comparatunt bonitate & præstantiâ Italicis postponendi. Malorum Puncorum incredibilis multitudo, quia ubique, ut rubi apud nos in sepibus, nascuntur. Olivarum copia innumera- bilis: Sylvas diceres potius, quam ar- borum fructiferarum hortos. Cibis co- quendis omnibus adhibetur olivarum o- leum, sicuti in Germanio butyrum. A- pud exteros tamen tanti non fit, quan- quam, quod circa Murciam nascitur, haud exiguum laudem meretur. Cæterorum fructuum, asparragorum puta, cappari- dum, ficuum, ceratiorum, sive siliqua- rum Græcarum, mororum abundantia mediocris. Dactylos satis carè Hispani vendunt, iisque matutino tempore ovo- rum loco vescuntur. Lactucarum & Ra- phanorum omnem ferè fidem superans ubique proventus. His fere solis vivant, ut proverbio locum fecerint *Unas Aze- tunas, una Salada, y Kavanillos, son co- mida de Cavalleros*. id est, Olivæ, lactucæ, & raphani, sunt equitum nobilium cibi. Sed his à porris & cæpis abstinendum. Prohibentur *articulo 19. legun, quas Al- fonsus Rex anno 1312. Auratorum Equi- tum Ordini della Banda, vel Fasciæ rubræ præscripsit, Verba legis sunt. Nequis E-*

quitum Auratorum crassis & sordidis cibis, ut porro, & cæpis, ac similibus vescatur, qui secus fecerit, octidui spacio ab aulo absens esto, nec cum quoquam Equite Aurato cibum capito. *Limnaeus de jure publ. lib. 6. cap. 1. num. 41. & cap. 4. num. 51.* Porro in Hispaniâ Gallæ ad atramenti confectionem, & coriorum, Cordubensium præparationem necessariae; & Sal albissimum inveniantur. Communis & pervulgata est opinio, auri, argenti, & ferri copiam tantum nullibi reperiri. Aurum certe non montes soli, sed & flumina largiuntur. Testes, famosissimus Tagus, & alii, in quibus nonnunquam dimidiam libram habentia frustra occurrunt. Sed quoniam ex Indiâ aurum affectur, lege prohibitum est, ne effodiantur, si *Nonio* fides habenda. Thermas & fontes salubres valetudini inservientes Natura quoquæ huic regioni elargita est. Propè oppidulum Orensẽm Gallæcia ad Minium flumen situm Burga fons est, in quo ova coqui possunt. Aliquot mille passus supra Burgos Veteris Castiliæ urbem fons cernitur, cujus aqua bibita dysenteriam curare dicitur. Eandem virtutem flumini Xenit ascribunt. Alius fons apud Antequeram civitatem haud procul à Vellez Malaga calculo medetur.

Ther.

Thermæ valetudini conducentes in Gal-
læcia & Granada visuntur. De his infe-
rius suo loco. Fontium in urbe Badajos
circiter mille & quingentos numeras a-
jant. Vide *Marineum Siculum*, lib. 1. §
P. *Merulam in fine 7. cap.* Flumina Hi-
spaniæ feruntur esse centum & quinquaginta, ita tamen constituta, ut ad navi-
gationem parum conferant. Eorum præ-
cipua sunt. 1. Iberus, vel Ebro, qui Da-
nubium imitatus in orientem pronus la-
bitur; Cursum enim ejus montes Occa
vel Idubeda inhibentes eum in Orientem
reflectunt. Quadringenta & sexaginta
passuum millia percurrit, antequam sub
urbe Tortosâ effusis in Mediterraneum
mare undis evanescit. Tredecim alios
fluvios secum abreptos in mare præcipi-
tat. Consule *Joh. Marianam lib. 1. de re-
bus Hispan. cap. 3. pag. 4. edit. Mogunt.
anno 1605. in 4.* 2. Durius vel Duero,
qui maximus omnium judicatus in mari
Occidentali undas suas perdit. 3. Tagus
vel Tajo aurum, margaritas, & ostreas
vehens, & sub Lisabona Occiduo Ocea-
no infusus. 4. Anos, hodie Rio de Gua-
diano in Oceanum delatus. Sub terrâ
decem milliarium spatio ferri scribitur,
quanquam experientia huic fabulæ con-
tra dicit, quod in sequenti capite mon-
stra-

strabitur. 5. Boetis hodie Quadalquiver, admodum quieto lapsu cursum Seviliam promovens, scopulis tamen hinc inde naves ad urbem dictam tendentes remorans, ac haud rarò fundum petere cogens. 6. Minius hodie Mingo, quem Oceanus quoquè in sinum suum recondit. De cæteris inspicere *Merulam lib. 2. cap. 7. L. Marineum Siculum lib. 1. de reb. Hisp. f. 4. edit. Complut. de anno 1533. in fol.* Lacus apud oppidulum Bejara fremitus, quem, tempestatis instantis præambulum, instar bovis mugientis edere creditur, per octodecim millia passuum auditu percipi potest. Alius est in monte Stella, de quo dictus *Merula fol. 223.* Albufera pulcherrimus Lacus Valentiae vicinus conspicitur. Pontium, qui flumina sternunt maxima pars lapidea est: Pauci lignei reperiuntur: Inter omnes eminent Segoviensis, & Alcantarensis. Ex omnibus his fluminibus, & mari omnis generis pisces nanciscuntur ii qui in eorum vicinia habitant. Remotiores piscibus non affluunt, ac ideo libertate & indulgentiâ eâ fruuntur, ut die Sabbathi carne porcinâ, capitibus, intestinis, & pedibus animalium mactatorum vesci ipsis liceat. Inter præcipuæ notæ portus Hispanicos numerantur S. Sebastiani, Bal-

Balbao, Lisabona, S. Lucar de Baramedo, Porto S. Maria, Calis Malis, Corrunna, Gibraltar, Malaga, Cartagena, Allicanta, Grujo apud Valenciam, Tarragona & Barcelona. Vid. *Lucas Aurigarius in Navigationis speculo chart. 10. seqq.* Hispaniæ Rex paucis instructus est navibus. Hollandi, referente *de Laet* / uno mense plures in Oceanum naves, quàm Rex sex mensium spacio emitteere possunt. Gentis nauticæ paucitas non est minor, ac idcirco, qui ex Indiâ redeunt, tamdiu occluduntur, donec naves iterum abeunt, ut sint semper in promptu, qui in Indiam mitti possint, ut nominatus auctor N. N. docet. Montibus Hispaniæ regna scatent, atque ideo non curribus aut equis, sed asinis peragrari volunt. Montes Pyrenæi primas tenentes quindecim miliarium longitudine inter Galliam & Hispaniam intersunt, ac in diversos montanos tractus dividuntur. Pars eorum quoque est *S. Adriani* mons in Guipiscoa, unicus in Castiliam transitus, &, ut suprâ dictum, adeo angustus, ut unum tantum asinum transmittat. Aliubi Pyrenæi montes etiam Roncevallenses nuncupantur. Eorum latus Galliæ oppositum arboribus carere, latus alterum Hispaniæ obversum iisdem confutum

tum esse *Strabo lib. 3.* scribit. Sed falsum esse nominatus author N N. observavit. De montibus Pyrenæis consulatur *Antonius Beuter in Chron. Hispan. cap. 6. pag. 66. Edit. Venet. de anno 1556. in 8.* His succedunt montes d'Occa, olim Idubeda ut suprâ monuimus. Ex Pyrenæis montibus egressi Tortosam, ac Mediterraneum mare versus se extendunt. Orospe da montis sub Moncajo montibus initium sumentes, & diversis nominibus appellati ad fretum Herculeum descendunt, de quibus *Navagierus in suo Itinerario, & Mariana legendi.* Ipsius annumerantur mons Calpe, sive Gibraltar, & altissimus scopulus inter Hispalim & Granadam, nomine la penna de los Enamorados notissimus, de quo, & memorabili ipsius historia, *Mariana lib. 19. cap. 22. Munsterus lib. 2. cap. 41. f. 124. ultimæ edit. de anno 1628. Merula cap. 4. lib. 2. Lansius in consult. pag. 499. edit. anno 1628. in 8. & Theatr. meum Tragicum 4tæ edit. de anno 1634. pag. 626.* Porro de Hispanicis montibus tractant *Marineus Siculus lib. 1. Merula lib. 2. cap. 4. Hieronym. Paulus in peculiari libello, ac de Pyrenæis montibus præcipue. L. Nonius cap. 80. & P. Bertius 77. pag.* Promontoria Hispaniæ sunt Cabo de las Penna de

de Cu
Promo
nes ter
Cabo
garbia
author

4. I
us mu
Ex illi
lusia,
tantâ p
pictor
tæ au
pso fer
que ta
omne
& robo
In Ast
censer
ca Uli
dibilis
ortum

Conj
Virg. 3
rantia
titudi
Hispan
niam
bus e

de Cuzan in Oceano Cantabrico olim Promontorium Scythicum, Cabo de Fines terre; Cabo de Cascais ad Lisabonam; Cabo de Vincente, olim Sacrum in Algarbia. Plura item alia de quibus laudati authoris consulendi.

4. Ex animalibus equi Hispanici totius mundi equis omnibus præferuntur. Ex illis autem præcedunt, qui in Andalusia, & circa Cordubam nascuntur, ac tantâ pulchritudine eminent, ut à nullo pictore pulchriores pingi queant. Tantæ autem sunt velocitatis, ut à vento ipso ferri videantur: In pugnando quoque tantæ alacritatis, & animositatis, ut omnem fidem superent. Viribus tamen & robori eorum aliquid decedere videtur. In Asturiâ nati fortissimi & robustissimi censentur & Asturcones appellantur, Circa Ulissiponam oriundi velocitatis incredibilis famam obtinent, adeo ut à vento ortum traxisse dicti olim fuerint:

————— *Et sæpè sine ullis
Conjugiis vento gravidæ (mirabile dictu)
Virg. 3. Georg. pag. 274. seq. Quantâ tolerantia labores exhauriant, & quantâ certitudine vestigia sua promoveant muli Hispanici, iis innotuit, qui per Hispaniam iter fecerunt: His palmam omnibus equis præripiunt. Singulare autem
est,*

est, quod in Castiliâ solâ animalium hoc genus excellens propagetur. Cæteri extra Castiliam geniti degeneres sunt & nullius precii. Nam propè Puente del Arcobispo Tagum flumen transiturus mulos offendes, qui nihil planè valent. Quidam Canes Hispanicos laudibus extollunt. Excellere quoque dicunt verveces, præsertim qui Carneròs vocati probè saturant, & circà Madritum frequentissimi sunt. Idèd magni nominis Baro quidam, qui cum duobus principibus Hispaniam peragravit, narrat, in admirationem raptos fuisse Hispanos videntes, quod octo ex comitibus armum vervecinum edendo consumere potuerint. Caro vervecina & hœdina in Hispaniæ regnis frequens: Vaccina rarior. Bubulam & vitulinam Mantuæ Carpetanorum sive Madriti Legatorum œconomi emunt, & dominorum mensis coctas apponunt. Gallinæ & Capones ubique rarissimi. Cæteræ aves raræ quidem etiam, non tamen pretio tanto comparantur. Excepta Estremadura, quæ vaccas alit, in reliqua Hispania butyrum difficulter admodum nancisceris. Cum sæpius citatus *Leodius Fridericum* Electorem anno 1526 per Hispaniam iter facientem comitaretur, & in oppidulo Gomorra de butyro

tyro
rio pr
incol
recon
confe
tardie
tum
jam
460.
ex syl
riuntu
puè a
larum
cunic
colas
& arb
punte
rame
Duqu
de M
prim
nes
tilitar
niâ i
ex hi
ex M
Joan
item
Hub
um p

tyro comitatus electorali ad iter necessario prospicere vellet, ad aromatarium ab incolis misso butyrum in vesicam caprae reconditum, & ad emplastrorum usum conservatum ab homine illo monstrabatur dicente, *Leodium* in totâ Castiliâ tantum butyri non inventurum. Vide etiam *Lansium* in *orat. cont Hispaniam* pag. 460. Venationis exercitia satis crebra ex sylvarum & montium commoditate oriuntur. Vivaria sua Rex habet, præcipuè ab Escuriali Madritum usquè. Nularum ferarum major frequentia, quàm cuniculorum, maximo tamen damno incolas afficientium, quia tertam effodiunt, & arborum ac fruticum radices corrumpunt. Circà oppidum S. Lucas de Barameda planities est deserta, el bosco del Duque nomen habens, quia ad *Ducem de Medina Sidonia* pertinet: Feris, ac imprimis ardeis affluit. Lege, quæ *Johannes de Laet* de Hispaniæ regnorum fertilitate & sterilitate, de iis quæ ex Hispaniâ in exterarum regiones exportantur, & ex his contrâ in Hispaniam importantur, ex *Mariana*, *L. Nonio*, *Joanne Barclaio*, *Joanne Botero*, & aliis collegit. Pervolve item *P. Merulam*, *Damianum à Goes*, *Hub. Thomam Leodium*, *Thomam Lansium* pag. 148. *seqq.* & *D. T. U. T.* in cujus libro

libro sæpius allegato ea memoriæ prodita sunt, in quibus Hispanorum divitiæ & negotiatio consistunt.

5. De præcipuis Hispaniæ civitatibus consule caput sequens, & autores ibi allegatos: ut & *Lansium in orat. pro Hispan. pag. 265. seqq. 267.* qui ibidem de Sagunto, & aliis veteribus urbibus agit. Discrimen inter Ciudad & Villa docet *Ambrosius de Salazar in Itinerario suo, vel Almoneda General. pag. 60. seq.* Ciudad vel civitas plus est quam Villa vel urbs, quamvis illa interdum hâc minor sit. Quâ rectiōne vero civitatum quævis gubernetur, ex mox sequentibus patebit.

6. Hispanorum lingua acuta, brevis, gravis, efficax, & plena proverbiorum multum acuminis occulentium: Non tamen una. Bajosensem, & quæ hodierno tempore in Navarræ Regno, & Alaba regiuncula, ac apud Gasconia & Cantabriæ incolas in usu est, primum & originalem primorum Hispaniæ incolarum fuisse quidam arbitrantur. Hanc regnorum Castiliæ habitatores non intelligunt, & Vasquensem appellant. Vid. de Cantabricâ linguâ *Lucius Marin. Siculus lib. 4. § Merula f. 232.* Dissentiunt alij vid. *Merulam part. 2. Cosm. lib. 3. cap. 8. f. 226.* Omnium optima est, quæ in Castilia

stilia circa Valladoletum ad urbem Toledo usque in usu esse solet; quia maxima ejus pars vocabulis Latinis nonnullis tamen etiam Ethiopum aut Afrorum vocabulis commixtis constat. Lusitanorum sermo à priore differt. Cataloniensium idioma cum Gallico in multis convenit. In Granadæ vicinâ, Andalusîâ, & Sevilîæ qui habitant, multa vocabula Arabica in sermocinando adhibent. Montium in regno Granadensi incolæ Arabicam Linguam ferè exprimunt: Communis est opinio, præter Gothica, & Græca vocabula, quæ in Hispanica lingua inveniuntur, quartam ad minimum ejusdem partem Arabicum esse. Testatur hoc libellus in lucem editus, & sequentem titulum in fronte gerens: *Vocablos Arabigos introducidos en la lengua Castellana, recopilados en Granada por el santo oficio.* Hic diligenter lectus alicui linguam Latinam aut Italicam callenti reliquam Hispanicæ partem admodum facilem reddere potest: Exempli gratia aliquot tantum ex illo excerpta vocabula huic loco inferam. *Acenna* mola aquatica, *Acirâra* ephippiorum tegmen, *Açada* rota aquatica, *Açufre* Sulphur, *Açumbre* mensura, *Açutea* siccitas, *Adalid* dux, *Adarga* scutum, *Adarve* moenia, *Adelva* Cy-

nos

nos batus, *Aduao* pagus, *Aguinaldo* stre-
 na, *Agujera* ligula, *Alaçor* Crocus silve-
 stris, *Alamud* pessulum, *Albala* Scheda,
Albanega rete piscatorium, vel viita fœ-
 minea texta, *Albannar* latrina, *Albannir*
 lapicida, *Alberda* clitellæ, *Albarran*
Calebs, *Alberca* piscina, lacus, *Albor-*
nia lactis vas, *Albornox* pallium viatori-
 um, *Albricias* læti nuncii præmium,
Alcabala vectigal, *Alcaçaba* munimen-
 tum, *Alcalmeta* lena, *Alcalde* Judex,
Alcántara pons lapideus. *Alcanzia* vas
 pecuniam comparcendam custodiens,
Alcaria Villa, Prædium, *Alcartax* Veli-
 ratio, *Alcaide* Burgi præfectus, *Alcohela*
Endiviæ aqua, *Alcuza* olei amphora,
Aldea pagus, *Aldava* malleus quo fores
 pulsantur, *Alfaharero* figulus, *Alfange*
 acinaces, *Alfajara* satrix, *Alfenique*
 fœniculum, *Alferex* Signifer, *Alfiler* a-
 cus, *Alforza* tunicæ plica, *Algalla* mo-
 schus, *Algarbe* hiatus, *Algazara* clamor,
Algibe cisterna, *Algodon* gossypium, *Al-*
haja supellex, *Alharaca* clamor, *Alheli*
 graminis flos, *Alhombrá* tapetum Turci-
 cum, *Alhandiga* horreum, *Alicates* acu-
 ti forcipes, *Alhofar* perlarum mater, *Al-*
maciga Mastiche; *Almadána* ligo, *Alma-*
gro creta rubra, *Almanaque* Calendari-
 um, *Almandarache* portus, *Almazen* ar-
 mamen-

mamentarium, *Almedina* urbs magna,
Almenáro ignis nocturnus, ignis lætitiae,
Almirez mortarium, *Almocrebe* agaso,
Armofrex saccus peræ viatoriae, *Almogá-*
var eques sclopetarius, *Almohaza* strigi-
 lis, *Almohada* pulvinar, *Almoradrix* A-
 maracus, *Aloxa* hydromel, *Alqueria*
 villa, *Alquermes* purpura, *Alquerque*
 latrunculorum ludus, *Alcaduz* fontis fi-
 stula, *Arrabal* Suburbium, *Arroba*
 quarta centenarii pars, *Atabal* tympa-
 num, *Arrope* vinum coctum, *Atam-*
bor tympanum, *Arand* feretrum, *Axa-*
queca capitis dolor, *Axaraca* laquens,
Axarase porticus, ambulacrum, *Axa-*
rave syrupus, *Axedrez* ludi latrunculo-
 rum alia, *Azache* sericum, *Azeyte* oleum,
Azeytuna oliva, *Azoque* Argentum vi-
 vum, *Bancal* tapetum, *Barrena* terebra,
Batan plumbeus malleus, *Basa* spuma,
Bellyta glans, *Berruga* verrucæ, *Bolsa*
 marsupium, *Boliya* lagena vini, *Caça-*
dor Venator, *Cachas* cultri manubrium,
Calabaça pepo, *Calabora* munimen-
 tum, *Cambuz* larva, *Caracoles* cochlea,
Caga cujusque rei extremitas, *Camarra*
 pelliceum, *Capato* calceus, *Caragueli-*
nea bracca, *Caranda* cribrum, *Caratan*
 cancer, *Clueca* gallina pullos habens, *De-*
balde frustra, *Esparragor* Asparragi, *Fran-*
culin

colin attagen, *Gaita* utriculus, *Galapago* testudo, *Garça* arde, *Garama* vectigal, *Halda* plicæ, *Hasta* huc usque, *Javali* aper porcus ferus, *Jarse* murus sine calce, *Lebeche* Africus, *Libonotus*, *Lexia* Lixivium, *Maçacote* cæmentum, *Magran* tributum, *Marchamo* signum, *Maralahuga* anisum. *Monfi* in exilium ejectus, *prædo*, *Muladar* fimerum, *Naranjo* chartarum lusus, *Oroçus* tympanum, *Peregil* Petroselinum, *Pestillo* pessulus, *Pujabante* ferrum figens, *Pulga* pulex, *Palgar* pollex, *Quintal* centenarius, *Recamado* fimbriatus, *Rincon* angulus, *Sirga* funis in reti piscatorio, item funis, quo navis in terram trahitur, *Tabaque* quasillus, *Tarbea* conclave, *Tazinia* calculus putatorius, *Telliz* taperum, *Trujaman* interpres, *Vandara* vixilla, *Vara* baculus, *Xabon* Smegma, *Xabeca* magnum rete piscatorium, *Xarave* Syrupus, *Zagal* animosus puer, *Zagala* puella rustica, *Zambrero* Musicus, *Zaque* uter vinum aut oleum continens, *Zarbatana* sclopetum avibus jaculandis idoneum, *Zorzal* turdus &c.

7. A linguâ ad Hispaniæ monetam devolvimur; Triplex illa, aura, argentea, & cuprea. Illæ duæ imaginem, nomen & insignia regia ferunt, ac Sevilix sive Hi-

Hispaniæ, & Segoviæ tantum, hæc posterior ab aliis etiam cuditur. Ex auro conficiantur Dubloni & Pistolettæ, quæ dimidio dublono valore suo respondent. Inveniuntur quoque aurei nummi satis antiqui, quos Ducatus appellamus; Regis *Ferdinandi*, & Conjugis *Isabellæ* imaginibus insigniti sunt. Occurrunt quoque Zekini, & alii Ducati, aut aurei nummi insignibus Burgundicis notati qui in Hispaniâ non excusi præterea tamen suum retinent. Numismata argentea sunt Regales, Realen, quos exportare licet, non autem aureos illos nummos, qui pistolettæ vocantur. Sunt illi Regales, unius, duarum, quatuor, & octo partium. Eorum permutatio in Galliâ lucrum haud exiguum parit, cum unus octo partium cum thaleri Regii pretio conveniat, & unus quatuor partium dimidio thalero regio æquivalet. Cupreos nummos regna & civitates excudunt. Qui in Castiliâ usitati sunt, quart vocantur; eorum octo & dimidius unius partis Regali respondent. Quæcunque emenda, parvo numismate Maravedis nuncupato redimuntur. Imò Principum & Magnatum reditus per Maravedis, vel Maravedissios, quos *Azevedo* Moraperinos nominat, supputantur. Nam quando dicitur, hujus aut

B illius

illius Principis redditus annuos esse trium
millionum, & septingentorum & quin-
quaginta millium maravedisiorum, intel-
ligendi sunt viginti septem millia libra-
rum Francicarum, seu 9166 $\frac{2}{3}$ coronati,
quando una libra Gallica decem bacioni-
bus nostratibus respondet. Sic quando
dicunt; Hujus Comitis redditus annui
largiantur centum mille maravidis, in-
telligentur, necesse est, 2200. libræ Gal-
licæ vel 1466 $\frac{2}{3}$ floreni Germanici. *Mete-
ranus in Historia Belgicâ tradit, Ducem
quendam de Medina Sidonia Comitem
quendam de Bajar ad nuptias invitasse,
eique litteris invitatoriis significasse, quod
filix septuaginta quinque maravedisiorum
millia dotem dedisset. Hi circa An. Christi
1585. non plus ducentis ducatis value-
runt. Triginta quatuor Maravedis regali,
duo Maravedis uno octavo, quatuor
quarto, duo octavi quarto, quartillus
duobus quartis, octo quarti & unus octa-
vus regali, undecim regales Ducatoni,
viginti sex regales Duplioni, vel duabus
pistoletis, vel coronatis, regalis autem
quinque gallicis soulds vel solidis precio re-
spondent, ut authoris nostri NN: scri-
ptum itinerarium docet: Sed Johanne
nes de Laet / cap. 20. pag. 374. quartillo
quatuor, regali æqui valere refert. Si igitur*

tur unius quarti illi pretium cum octo maravedisiis convenit, non 34. sed 32. maravedisios regalem æquare necesse esset. Porro 375. maravedisios, & aureum nummum, qui vulgo Ducatus, ejusdem precii esse affirmat. Decies centies mille maravedisios Hispani appellatione vulgari, Quento nuncupant; Quentus autem hic 2673. aureos nummos aut ducatos, 8. regales, & 26. maravedisios completitur. *Johannes Wilhelmus Neumeyer in itinerario suo* 6. maravedisios, & decem nummos Germanicos idem pretium habere statuit. Lusitanis in magnis & parvis rationibus putandis familiare est vocabulum rees, quorum reesiorum quadragenti, & Lusitanus Ducatus, quem Crusato vocant, in eodem sunt pretio. Huic 11. Regales conveniunt: Regalis autem unus triginta quinque reesiis æstimatur. Testones etiam habent, quemvis centum reesios valentem; Decem autem testones cum viginti duobus regalibus convenire dicuntur. Cupres Lusitaniæ nummi Castellæ regni nummis majores Regis Sebastiani imagine, aut sola littera S. insignantur. In Arragoniâ, Valenciâ, Cataloniâ, & Barcellonæ unius Regalis pretium viginti tribus denariis (denires) ducati verò pretium duodecim regalibus æ-

stimatur, ut **Johannes de Laet** monet. Noster vero author Valentiae Regalem viginti quatuor, & Barcellonae duodecim denariis aestimari dicit. Qui in Hispania fuerunt, aut etiam Hispanicae monetae cognitionem habent, disceptionem hanc decidere poterunt. Cupreae monetae usus in regione, in qua cuditur solus, extra eam nullus. Si quis Hispanicam monetam, ad Gallicam reducendi cupidus esset, maravedisios per 34. dividendo in regales, & hos per duodecim partiendo in coronatos mutaret, necesse esset. Exempli gratia 66799. maravedisii dabunt 1964 regales & 23. maravedisios, & regales dicti 163. coronatos, 8. regales, & 23. maravedisios. Vide *Ambrusium de Salazar in fine inventarii vel Almoneda general.* Monetae Hispanicae ad Gallicam reducendae viam ac modum monstrantem, qui 34. maravedisios uni regali pretio respondere etiam asserit. Extrajectitia pecunia foenus trapezitis aut mensariis enumerandum quod attinet, autor noster & socii in urbe S. Sebastiani decem, de centum, florenarum jacturam fecerunt. Quatuor enim regalium nummo in Hispania zosons, ut vocant, & in Gallia 12. sous valente duo sous decesserunt. Caeterum Parisiis septunces

usu

usura
lim a
tibus
cuique
pecun
cum p
Regn
rerum
Magis
pecun
autem
quent
jurian
rum,
8.

ritibus
sinus
Isidori
Merul
plures
rae cal
modic
extera
lis pro
pforun
bris in
interdu
nulli ex
imberb
decorat

usuras mercatoribus Madritum & Hispaniam ad duos Gallos pecuniam ipsis curantibus pernumerarunt. Hoc iter facienti cuique attendendum, ne nimis magnam pecuniæ summam ex uno in alium locum permutandam curent. Plurima enim Regni loca sunt, ex quorum uno si in alterum se conferunt, ejusdem Judici aut Magistratui indicare coguntur, quantum pecuniæ penes se habeant. Quam iniquè autem sæpius viatores habeantur, ex sequentis itineris descriptione patebit. Injuriam taceo quâ passim à viarum, portarum, & pontium custodibus afficiuntur.

8. De veterum incolarum moribus, ritibus & consuetudinibus Scriptores *Ju-
stinus, Silius Italicus, Diodorus, Strabo,
Isidorus, Ælianus, Catullus, Maginus,
Merula, Bertius, D. T. U. Y. atque alii
plures* legantur. Hispani hodierni naturæ calidæ & siccæ, coloris subfusci, ac modicæ staturæ breves capillos alunt, & exterarum gentium homines, qui capillis promissis ac cincinnis exornati in ipsorum regionibus conspiciuntur, probris incessunt; periculum taceo, quod interdum tales cincinnati subeunt. Nonnulli ex authoris nostri NN: Comitibus imberbes quidem, sed cæsarie promissâ decorati maledictis acerbis excipiebantur,

B 3

pro-

30 REGNI HISPANIAE
 prostibula & sodomitæ appellati. De
 moribus Hispanorum tractant *Merula*
Cosmogr. part. 2. lib. 2. cap. 8. Guicciard. lib.
16. hist. Ital. pag. 455. 6. Lansius in orat.
contra Hisp. pag. 491. & 548. Campanelli
de Monarchia Hisp. cap. 19. Joh. Boterus
in relat. univers. lib. 1. part. 1. Hieron. Ben-
zo in nova novi orbis histor. lib. 1. cap. 8.
 Superbia taxatur in Hispanis omnibus
 gentibus aliis se præferentibus, & severita-
 te suâ gravitati nimie permixta in cujus-
 vis fere odium se adducentibus. Ab ipsis
 superbi tituli, adulatoriæ blanditæ, fastuo-
 sæ ceremoniæ, aliaque ejusmodi profe-
 cta sunt. In externum fastum, & speciem
 fallacem unicè intenti proprias suas lau-
 des avidis auribus hauriunt, & nescio
 quid magni persuadere sibi audent adeò
 ut ad incredibilem & insolentem fastum
 delapsi nil projiciant nisi ampullas, & ses-
 quipedalia verba. Appellant se gentiles
 hombres & hidalgos, id est nobiles, &
 præcipuæ notæ homines. Omni hono-
 rum genere se mutuo prosequuntur,
 quod & vulgo familiare est. De grandibus
 & magnis rebus sermones, libenter mi-
 scent; de rebus militaribus colloquentes,
 & quo pacto huic vel illi hosti resisten-
 dum sit. Hoc si medicè, & cum grano
 salis fit, neutiquam reprehensione di-
 gnum

gnum judicandum: imò potius soptandum, ut nostri Germani in conventibus suis nonnisi de nugis confabulantes, omissis ejusmodi confabulationibus nugacibus, Hispanos potius æmulerentur. Sumptuosis & preciosis vestimentis corporibus suis decorem & ornamentum conciliare student, ac in plateis spectari volunt. *Cyriacus Spangenbergius part. 1: speculi nobilit. lib. 6. cap. 11. fol. 62. ex Julii Landi descript. insulæ Maderæ* refert, apud Lusitanos nobiles in more positum esse, sequiorem sexum omni officiorum genere demereri, in ipsius gratiam omnia facere, vestes, mores, motus, equitationem, ambulationem, stationem, loquelam, & colloquia ita instituire, ut muliebris generis benevolentiam & amorem sibi conciliare queant. Singularem verò, eumque insignem ornatum quærere in barbis & capillis alendis, & exornandis, eosque quotidie non semel, sed decies imò sæpius pectendo dirimere, & purgare, barbas contorquere, & omni ratione componere: eâ de causâ etiam curare, ut quòcunque se conferant, pectines, peniculos, spongas, unguenta, & faciei pigmenta in promptu habeant, & à ministris iisdem oneratis ad nutum accipere queant. Hinc quemque se pe-

32 REGNI HISPANIAE
 ctere, quodcumque libido eum ince-
 dat: Interea ministros expurgandis ve-
 stimentis, thorace, bracca, pallio, cæte-
 risque negotium sibi facessere, & operam
 summam dare, ut omnia nitida, & ad o-
 stentationem in plateis & ædibus alienis
 aptissima reddantur. Hinc multum tem-
 poris curâ hâc inutili eos consumere, &
 ferè singulis horis ejusmodi nitori vacare.
 Hactenus *Spangenbergus*. Nec res angusta
 domi plurimis impedimento est, quomi-
 nus hunc fastum diligentias observent ar-
 tificiose paupertatem dissimulantes, &
 mira cibi ac potus parsimoniâ id unum
 studentes, ut & pretiosè vestiti, & multis
 servis comitati cum aliis in publicum
 prodire queant. *vid Joh. Barclaium in Ico-
 ne animor. c. 7.* quo pacto autem servi isti
 habeantur, & tractentur, ex *Lazarilli de
 Tormes vita*, quam *Didacus Hurtadus
 de Mendoza* litteris mandasse fertur, &
 4. in primis ejusdem tractatus capite inno-
 tescet. Ut sibi de victu & amictu prospice-
 ret, Valladolidi septem diversis matro-
 nis interservire coactus est. *vide part. 1. c. 13.*
 Sin Hispanis de alienâ quadrâ vivendum,
 haud frustra penes se dentiscalpia ha-
 bent, utpote qui tubercinando probè
 ventrem saburrantes, omni gravitate ab-
 legata, ita frontem exporrigunt, ut ru-
 stico.

stico
 cæde
 146
 edit
 mes
 part
 Dom
 num
 dens
 prop
 tat,
 tibus
 tem
 mell
 ut vi
 capt
 bene
 rede
 disti
 stud
 hum
 497
 raro
 tem
 tina
 spic
 suu
 ami
 Tra
 Hoc

slicorum instat tumultuantes ad jurgia &
 cædes etiam prorumpant. *D.T.U.Y.p.*
146. Munsterus lib. 2. cap. 32. fol. 104.
editi. ult. de anno 1628. Lazarillo de Tor-
mes dictus in descr. Hispanici convivii
part. 2. c. 14. p. 126. edit. Parisiensis A. 1620.
 Domi parum bibunt, ut *Maginus* ait, vi-
 numque aqua probè diluunt. In Grana-
 densi regno juventuti vinum nullum
 propinatur. Vulgus ubique aquam po-
 tat, ex quâ in plærisque Hispaniæ civita-
 tibus quæstus ferè maximus. Æstivo
 tempore potus ipsis est usitatus, cui ex
 melle confecto *Aloxa* nomen: hunc nive,
 ut vinum, refrigerare solent. Post cibum
 captum duas aut tres horas strato incum-
 bentes quiescunt. Ut ad indolem ipsorum
 redeamus, naturâ taciturni, simulandi ac
 dissimulandi artes noverunt. Astrologiæ
 studio dediti tristiores plerunque, & in-
 humaniores sunt *Lansio teste pag. 546. §*
497. alias regiones quidem peragrant,
 rarò tamen, cum peregrinis familiarita-
 tem contrahunt, cum pervicacis, & per-
 tinacis ingenii homines ambitiosi, & su-
 spiciosi facile quidvis in contemptum
 suum tendere arbitrentur, nec inter ipsos
 amicitia contracta longæ est durationis.
Trajanus Boccalini centur. 3. relat. 34.
 Hoc in primis, inquit, ipsis solenne est, ut

eâ de causâ homines alios visitent, quô loco honoris ipsi habēdi ipsos eò promptius & acerbus crimentur & reprehēdant. Sed nec hoc apud alias gentes hodie infrequens, cum fidelitas jam fere ubiq; locorū exulet, Sororis ac fratris nomine compellare, manus premere, arridendo humanum & amicū vultum exhibere, sed ejusmodi amicitiae falsae signis falsis alios decipere & prodere humano generi his temporibus est usitatissimum. Sed Hisp. populares suos apud peregrinos extra natale solum summis laudibus extollere, & magnis titulis honorare solent, ut ex *D. T. U. T.* discimus. In quibus & hoc comperiri solet, quod eum, quem benevolentia complexi sunt, honesto, integro, & constanti amore prosequantur. Noster *Author N N*: de Hispanis dicit, quod ob Regis praesentis matrem ex Germaniâ oriundam Germanis maximè addicti sint, licet vulgus eos clamoribus acerbis in plateis adoriatur, & bibones ac ebrios appelliter. Nam hoc Germanis cum aliis gentibus Hispaniam frequentantibus commune est ut à vulgo inhumaniter accepti contumelias illas audire, & omnino tolerare cogantur, ut etiam nebulones & fures admodum contumeliose appellentur. Caeterum crebro contin-

git,

git, ut Angli, Germani, & alii vel minimam Religionis suspensionem incurrentes Lutherani aut Huguenotæ nuncupari soleant. Amborum nominum illud in Hispaniâ vulgarius, & notius est. Plures Hispanorum eâ opinione imbuti sunt, Lutheranos à verâ humanitate longè abesse, & bestiarum more viventes vitam planè Epicuream & voluptuariam degere. Mihi in quodam haud minimæ notæ loco narratum est, Secretarium illum Hisp. qui post *Margarethæ* Archiducissæ Austriacæ regiæ matris obitum in Germaniam missus erat, summam in admirationem raptum fuisse, cum audisset, Dominos illos in Carinthiâ & Stiriâ singulari doctrinâ præditos, multarum linguarum peritos moribus humanos, & civiles. ac in colloquendo admodum jucundos, cum quibus una in convivio adfuerat, Lutheranam Religionem profiteri: Imo illud ipsi dicentibus diu fidem adhibere noluit, eò quod hæc Religio in Hispaniâ tot convitiis onerata in summam invidiam, & contemptum maximum adducta fuisset. In Religionis negotio, & cultus divini ceremoniis ritibus Hispani omnibus nationibus aliis excellunt. Aliquem salutes *Alabado sea*, inquam, *el Santissimo Sacramento*, vel *Jesu Christo*. id est, laude-

tur Sanctissimum sacramentum, vel laudetur Jesus Christus. Duabus ædibus in campo conjunctis mox adjunctum est templum aliquod; Sacella taceo, quæ ubique in viis sese offerunt, Sacrarum personarum, præcipuè Franciscanorum, aut Discalceatorum, quos *Irâyles Franciscanos*, & *Descalçados* vocant, togas atque manicas osculantur. Liberis ægritudine aliquâ correptis, mox huic aut illi sancto votâ faciendo pollicentur se filium aut filiam pristinae sanitati redditam hujus aut illius sancti vestitu vestituros, unde fit, ut tot pueri & puellæ Franciscano aut simili habitu induti ubique occurrant. Parentes liberos, & præceptores discipulos non in singulari, ut in Germaniâ, sed in plurali numero alloquantur, non tu sed vos dicentes. De Papâ & Inquisitione summâ reverentiâ sermocinantur. *Dominicus Bannis Professor. Acad. Salmanticensis super summam Thomæ 4. 11. artic. 12. contendit*; Inquisitores hæreticæ pravitatis, ex præsumptionibus etiam procedere posse; & teneri punire eum, qui ex dictis vel factis hæreticus esse apparet, etiam si revera non existat. In iis locis, in quibus inquisitio sedem habet, hæretici igne exusti in templorum peristyllis, & porticibus depicti cernuntur, quorum capi-

capi-
se ad
nem
app
Chri
tur:
dent
ligio
pes l
hi C
strati
tione
duto
& in
bus f
sta r
& pe
Com
Ulys
temp
ti; c
tis c
perit
addi
Latin
perit
cader
pron
Prose
Angl

capitibus diabolus impositus est; Iis, qui se adhuc ad Cathol. Romanam Religionem converterunt, aut receperunt, crux appicta est. Cum autem veteres & novi Christiani discrimine aliquo distinguantur: magno quoque odio inter se dissident. Mauri, & infideles Christianam religionem professi *les Conversos*, & Æthiopes baptizati *Negros* appellantur: Novi hi Christiani ad nullius muneris administrationem admittuntur, nisi ab inquisitione legitimi facti sunt. Calcaribus induto nulli templum ingredi licet, sicuti & in Galliâ Curias Judicii Regii calcari-
bus frequentare nemini integrum est. Festa majora celebrantes in templis larvati & personati choreas ducunt, quod cum Comitibus suis toties citatus *Author NN*: Ulyssiponæ & Hispali vidit. Musica in templis exigua, & concentus non laudati; cum Hispani haud magni musicæ artis cultores nullius instrumenti musici peritia excellant, nec etiam aliis linguis addiscendis multum operæ impendant. Latinæ locutionis non usquè quaquè peritis in disputationibus & colloquiis Academicis Hispanica lingua familiarior, pronuntiatio tamen Latinæ linguæ, ac Prosodia sive accentus, quam Gallis & Anglis, melior. Vide *Merulam*, D. T. U. T. & S.

U. X. & Lanſum in locis citatis : Item Munſterum lib. 2. cap. 32. & Marianam lib. 1. rer. Hispanic. cap. 6. pag. 8. & cap. 4. de morbis ſocietatis &c. qui ipſe humaniorum litterarum cultum apud ſuos deſiderari non inficiatur. Quando in Aca-
demiis diſputationibus operam dant, Præſes Cathedræ inſidens pallio flavo ex
ferico, & pileo fascia circumdato, ac plu-
mis ornato indutus eſt. Reſpondens ſub
Cathedra reſponſione debita non ſatisfa-
ciens manibus pedibuſquè exploditur.
Opponens è regione conſiſtens poſt ar-
gumentum obiectum omnes totius au-
ditorii angulos oculis pervadit, ut audi-
torum præconio extollatur, Profeſſores
dimidium tantum annum lectionibus
ſuis inſumunt : Studioſorum plærique
Philosophiæ ſtudio, præcipue autem ſo-
phisticis digladiationibus ſe mancipant.
Salamancæ maxima eſt ſtudioſorum fre-
quentia, & Doctorum optimorum haud
pauci ibidem inveniuntur. Biennii ſpa-
tio aliquis ad Doctoris gradum pervenire
poſteſt. Gradu ille acquiſito Domum ſe
confert Advocati munus geſturus, ſi ju-
ris in regione uſitati peritus fuerit. Cum
Germani noſtri anno dicto 1617. Mon-
ſerrato Saragoſam iter facerent, eorum
comitatui ſe adjunxerunt monachus ac
ſtu-

ſtudi
diceb
quere
ram
ſtitut
& alt
rum
laure
evad
guæ
docto
Hispa
litaru
na:
denti
cianu
rus, l
Ex R
Davi
Came
excel
varri
Nav
nellu
Verg
Segun
ſcus,
Thom
fuère
halla

studiosus. Hic Salamancam sibi iter esse dicebat, ut Doctoris gradum ibi consequeretur. Interrogatus quamdiu juri operam dedisset, se institutionibus juris (institutum juris appellabat) unum mensem, & alterum Bartolo legendo impensurum, ut anno evoluta Salamancæ Baccalaureus & Barcellonæ in patriâ suâ Doctor evadere posset: respondit. Latinæ linguæ ignarus erat monachus. Cæterum doctorum virorum fama celebris, etiam Hispaniæ celebritatem auxit. Eam nobilitarunt olim Theologicæ facultatis lumina: *Vigilantius, Aquilinus, Severus, Prudentius, Osius, Avitus Presbyter, Marcianus, Paulus Orosius, Pacianus, Isidorus, Fulgentius, Eutropius*: & alii plures: Ex Rabbinis, *Rabbi Aben Ezra, Moyses, David Kimchi, Moses Cordubensis, & Camora*. Inter jurisconsultos Hispanos excelluerunt; *Didacus, Antonius Covarruvias, Martinus ab Aspilcueta dictus Navarrus, Ant. Augustinus, Arius Pinellus, Ferd. Vasquius, Joh. & Fran. Vergarès, Emanuel Soarez, Didacus à Segura, Joh. à Villalabos, Alvarus Valascus, Joh. Gutieres, Ant. Goveanus, & Thomas Sanehes*, Medicorum præcipui fuere; *Averroes, Rasis, Almanzor, Messahallah, Avincenna, Petrus Nonius, Ama-*

matus, Christophorus à Vega, And. Lacuna, Garzias ab Horto, & Fr. Valesius. Inter Philosoph. Histor., Oratores, Poëtas, &c. primas tenuerunt Seneca Philosophus, Seneca Rethor, Lucanus, Martialis, Columella, Fabius Quintil. Pomponius Mela, Trogus Pompejus, Justinus, Alphonsus Castiliæ Rex, Arnoldus Villanovanus, Raymondus, Lullius, Ludovicus Vives, Ferdin. Nonius, Anton. Perezus, Hieron. Surita, Alvarus Gomezus, Joh: Barroffus, qui Historias Indicas diligenti curâ litteris mandavit. Alii porrò multi: Fr. Ximenius Cardinalis, & Archiepiscopus Toletanus, qui plus quam sexaginta ducatorum Bibliis Complutensibus impendit; vide Alvarum Gomec. de Fr. Ximenis lib. 1. Hieronym. Osorius, Andreas Resendus, Benedictus Arias Montanus, Francisc. Forrerius, Johan. Baptista Villalpandus, Benedictus Pererius, Franciscus Toletus, & Joh. Maldonatus. De doctis Hispaniæ viis consule Munsteri Cosmographiam edit. ult. de anno 1628. lib. 2. cap. 32. fol. 104. Lansium in orat. pro Hispaniâ pag. 293. seqq: ac præcipue librum, cui titulus Hispaniæ Bibliotheca, Francofurti anno 1608. in 4. impressum, in quo pag. 28. & seqq. Academiæ in Hispaniâ sequentes quoquè recensentur, Barcinonensis, Cæ-

Cæsa
poste
Gand
denus
citana
Salma
nenfis
& no
potes
ceps,
ti dua
rat. C
Hispa
mille
De H
cus, A
tialis
Probi
Sabir
minic
triare
1463
& de
aliis
Mari
Dam
ne, L
Joh. M
Meru
Almo

Cæsar Augustana, Complutensis, Compostellana, Conimbricensis, Eborensis, Gandiana, Granatensis, Hispalensis, Ilerdensis, Majoricana seu Balearica, Murcitana, Onnatensis, Oscana, Ossanenensis, Salmanticensis, Seguntinensis, Tarracoenensis, Toletana, & Valentina; quibus & nova illa Mantuæ Carpetanorum addi potest. Omnium Salmanticensis princeps, indicatur. *Merula cap. 10.* viginti duas, *Mainus* septem primarias numerat. Quidam nuper scribit, publicas in Hispaniâ scholas quotannis decies centies mille Florenorum, redditibus annuis frui. De Hispaniæ Sanctis, inter quos *S. Cyriacus, Parmenus, Valerius, Optatu, Martialis, Felix, Calpophorus, Marcellus, Probus, Eutychus, Victor, Eulalia, Julia, Sabina, Christina, Turibius, Idelius, Dominicus, vel Domingo* Domincanorum patriarcha, *Antonius de Padoua*, qui anno 1463. diem obiit, *S. Teresa, & alii*; ut & de Papis, Cæsaribus, belli Ducibus, & aliis ejusmodi viris celebribus legantur *Marineus Siculus de rebus Hispaniæ lib. 5. Damianus à Goes in Hispaniæ descriptione, Laurentius à Padilla de sanctis Hisp. Joh. Marietta in histor. Ecclesiast. Paulus Merul. cap. 10. Ambrosius de Salazar in Almoneda General. pag. 68. seqq. Thomas Lan-*

Lansius in orat. pro Hispan. pag. 281. quo in loco etiam Hispanorum disciplinam militarem oculis subicit, & celebres ipsorum duces enarrat. Fuit certe hæc natio quovis tempore rei militaris studiosissima, quæ tam maritimis quàm terrestribus expeditionibus in Europâ, Asiâ, Africâ & Americâ celeberrimum sibi nomen comparavit, quanquam non sola confecit ingentia bella, quæ gessit, sed etiam aliarum nationum, Germanorum præcipuè opera, sæpissimè usa est. Quoniam verò præ cæteris populis Hispani sobrietatem præcipuè colunt, tenui cibo contenti, & lactuca, raphanis, ac fructibus paucaque carne vervecinâ victitantes, in bellorum & obsidionum molestiis & laboribus exantlandis omnibus aliis præstant, quod nec ipse *Antonius Perez* de suis propriis popularibus reticere potest, *Tom. 2. epist. 73.* dicens: *No se syllabe, V. S. que la Nation Espannola dentre de nu assedio es mas paciente de todas, y la que mas resiste à la hombre, à la sed, al trabujo corporal* id est, In obsidione Hispanica natio patientissima præter cæteras famem, sitim & labores tolerare potest. In peditatu Hispano illud cumprimis observatur. In peregrinis regionibus constituti Hispani summâ concordia cum conspirent, mutuis auxiliis se

se ipsos non destituant, egenos summâ benevolentia, & liberalitate amplectantur, ac magis præsentium quam futurorum rationem habeant, facili negotio tanta præstare possunt, præsertim quod melancholico temperamento præditi in deliberando, & aliqui aggrediendo tarditate summâ utantur, inceptaque semel incredibili contentione urgeant, quamvis nonnunquam prudentiâ, & fortitudine, aliisque rebus destituantur. *Boterus, Lansius lib. 10. pag. 540. seqq.* Hoc etiam maximè Hispanis vitio vertitur, quod post victoriam partam seditionibus omnia turbare & pecuniam poscere, ac omni humanitate deposita crudelissimis cædibus, rapinis & depopulationibus loca, quorum potiti sunt, ad vastitatem redigere soleant. Vide *Thuanum lib. 55. hist. circa finem: Bartholomæum de las Casas in lib. de persecut. Indorum: à Benzo in histor. novi Orbis lib. 1. cap. 23. & Lansius pag. 108. seqq.* Italum Ducem in bellicis expeditionibus sequentes feliciori successu utuntur, & Veneris diem præ aliis fortunatum habent, si *Thoma Porcacchi in not. ad Guicciard. lib. 4. pag. 119. à edit. Tarrif.* fides habenda est. Qui bello nulli, interfuit, inter ipsos haud magnæ est existimationis, eaque de causa

ſa otioſi non tolerati in bellum mittun-
 tur cui libentius vacant quam laborando ,
 aut alicui opificio addiſcendo , cum illud
 dedecori ducant ſibi à Gothiſ descenden-
 tibus, ac ſe propterea nobili genere oriun-
 dos jaſtantibus , licet vel regali omnem i-
 pſorum habentiam redimeres , ut ex *La-
 zari de Tormes vita part. 2. cap. 7. pag. 49.
 edit. Pariſ. de Anno 1620. innotuit.* Vi-
 tæ iſtius author ibidem tradit , malle Hi-
 ſpanum fame interire , quam ad opifici-
 um diſcendum animum appellere , ac
 fortè alicui addiſcendo deditum tam æ-
 grè ejuſdem cognitione imbui , ut aut il-
 lud exercere nequeat tam perfunctorie
 opera conficiat , ut vix unus perfectè
 opificium ſuum callens opifex in Hiſpa-
 niâ reperiri queat , ut apud eum qui *Ca-
 roli V.* tempore vixit , legere eſt. Hiſpa-
 na quædam mulier mendicando trium li-
 berorum victui & amiſtui conſulens cui-
 dam Gallo unum ex illis concedere no-
 luit , licet ipſi pollicitus fuerit , quod ſuis
 ſumptibus eum educturus , ac poſtea cu-
 raturus eſſet , ut alicujus opificii cogni-
 tionem conſecutus honeſtè vivere poſſet.
 Opificii enim alicujus exercitationem ,
 ut vile vivendi genus ſuorum liberorum
 conditioni , & ſtatui non convenire arbi-
 trabatur. *Joh. Barcl. in icone animor. cap. 7.
 pag.*

p. 397. edit. in 12. de A. 1615. Hic Hisp. contemptus, quo opificia, nobilitate suâ indigna, susque deque habent ex Galliæ tractibus Avergnensi & Limosinensi ipsaque Gallia incredibilem hominum copiam in Hispaniam allexit. In Navarræ & Arragoniæ regnis omnes ferè vinitores, agricolæ, lapicidæ, vestiones, ephippiorum confectores, alique opifices ex Galliâ oriundi sunt. Viteoribus, Valentia, & Barcelona exceptis, locus in Hispania nullus, quia vinum utribus, seu coriis porcinis, & caprinis includitur. *Lansius in orat. contra Hispan. pag. 463.* *Campanella de Hispanicâ Monarchiâ c. 10. pag. 93.* Vitra propter fenestrarum defectum etiam non usitata, nisi quæ bibendi causa adhibentur. Cultrorum & gladiatorum fabri omnium maximè æstimantur propter ensium bonitatem, quam Hispani ipsi gladios in Belgio fabrefactos suis anteponant. Gladii inscripti nomine opificis *Hermando Sebast Sagun Mor de Zarragoça* rarissime admodum hodie inveniuntur; inventi autem incredibili precio redimendi. Chirurgus, aut Tonsor, qui non ambi dexter est, & pari promptitudine venam sinistrâ aut dextrâ aperire nescit nullam apud ipsos existimationem invenit. Venas autem Gallo-

rum

rum more aperiunt. Cucurbitalis utentes asperè scindendo sanguinem eliciunt. Navigationis primam laudem ferunt Biscajæ & Lusitaniæ gens nautica. Ut autem ad alia porrò deferamur, vestitus ipsorum usitatissimus ex nigro serico constat & modestus est. Ex vestibus tamen cujusque conditio, & dignitas dignosci nequit, cum & sartores, & sutores, ac veteramentarii ipsi sericeo vestitu se exornent. Pannilanei sericeis præferuntur, ut author noster N N: nobis indicat. Qui dignitate & conditione cæteris excellunt, equis aut quadrigis vehuntur. Haud eleganter equis insident, ac plærumque aperto capite equitant. Nobilium fœminæ sine magno famulorum pompâ & comitatu in publicum non prodeunt, illi antecedunt, hæ sequuntur, ut *D. T. U. X. pag. 146. § P. Merula cap. 8. pag. 225. testantur. Vide Lansium pag. 492. § Clenard. Epist. lib. 1. ad Latonum.* Ædes ipsorum sordibus haud carent, latrinæque in Hispaniâ totâ admodum infrequentes occurrunt, vicem earum obeuntibus ollis, quæ excrementis receptis plene onus foetidum in plateas & vias publicas ejiciunt postea prætereuntium nares putido foetore feriens, quo vitio ipsa Mantua Carpetanorum, regia tanti Monarchæ sedes

des laborat. Ruri, & in civitatibus à maris littore remotoribus ædificia occurrunt deformia, & cretacea: in quorum constructione non ornatus, sed tempestatibus, & caloris ratio potissima habita fuit. Fenestræ passim non vitreæ, sed ligneæ, in Lusitaniâ vero in Cameris nullæ. Cum culinis & ciborum apparatibus haud benè comparatum est. In plerisque verò civitatibus posadam sive hospitium sine Judicis venia & consensu ingredi non licet. Molestius autem nihil accidit viatoribus, quod Hispaniæ hospitia desint ac idcirco loci alicujus plateæ percurrendæ, & necessaria hinc inde comparanda. In Hospitio enim præter vasa, mappam, oleum, sal, & acetum nihil aliud hospitibus subministratur: cætera undiquè conquirenda. In campis & agris solitariae se offerunt cauponæ; Ventus nuncupant Hispani. In his sæpè nec potus nec cibus in promptu jejunos hospites cubitum dimittit, nisi commentum secum abtulerint. Inveniuntur Caupones, qui hospitibus equinam carnem apponunt, quod *Joh. de Luna in dialogo 9. pag 411.* non diffitetur. Electori Palatino *Fridrico II.* in Venta Ervella, vel Evoella undecim Ubeda milliaribus distito hospitio anno 1526. asinina pro ferina apposita, vi-

vinumque in palude hydriis abundante refrigeratum est, ut *Thomas Leodius in di- di Principis vitâ* commemorat. Diver- siorum in Hispaniâ descriptionem ac- curatam quære apud *Lansium pag. 458. seqq.* qui *pag. 502.* etiam taxat impudi- citiam & lubricitatem, quâ Hispani laudi suæ & nominis famæ maculam & infam- iæ labem aspergere solent. Sodomiam tamen exercentes, *authore nostro N N:* teste, igni cremantur, ea ipsa causa est, cur in Hispaniâ suo proprio lecto, cui- que soli utendum, & non cum alio cuban- dum sit. Ac quanquam præcedentes Reges lupanaria certis forsan de causis, in urbibus non vetuerunt, Rex *Philippus IV.* tamen Februario mense anno 1625. legem tulit, ut omnes nuptias celebran- tes post primum nuptiarum diem qua- driennio toto ab omnibus vectigalibus, tributis, & aliis ejusmodi oneribus im- munes essent, qui ante decimum octa- vum ætatis annum uxorem ducerent, mox sua & uxoris bona administrarent, & contra, qui post 25. ætatis annum ma- trimonium inirent, horum privilegiorum usu caverent: qui etiam ex uxore 6. fi- lios suscepisset & una vivos habuisset, quamvis unus postea ex illis mortuus es- set, toto tamen vitæ tempore iisdem im- mu.

munitatibus frueretur. Porro inopiâ laborantibus, & matrimonium tamen ineuntibus certa pecunia dotis loco destinata est. Rex etiam omnes peregrinos & externos opifices, ac agricolas rei que pecuariæ deditos ab omnibus tributis, vectigalibus, & oneribus semel & semper immunes esse iussit: quod ideò fecit, ut peregrinos alliceret, & regnum populosius redderet. *Johannes de Nact in Descript. Hisp. cap. 4. circa finem. Author noster NN:* tradit, quod Septimana paschatos festum antecedente in publicis lupanaribus concio habeatur, & corpus suum prostitute mulieres ad pœnitentiam excitentur: ad pœnitentiam & frugem se recipientibus in processione fax tradatur, & Mariæ imago præferatur: post pœnitentiam actam in cœnobium, ad postea in urbem *S. Lucar*, aut alia loca mittantur, & nuptum elocentur: imo Granad. missæ iterum adeò honestæ judicentur, ac si nunquam corpus polluisent. Alia plura quoque de ipsis, & concubinis, ac duabus cubilium januis scribit, & refert. Si conscio marito uxor cum alio rem habeat, nec ea de causâ ab ipso puniatur, ipsa vero maritum deferat, quod lucro corpore suo factò maritus sibi alendus esset, quod mariti pileo cornua affigantur, col-

lo fustis appendatur, & ipse ab uxore, uxor vero à carnifice virgis cædatur. Sin verò maritus uxorem in adulterio deprehendat, quod eam impunè ipsi occidere liceat. Omni genere fucorum & pigmentorum sequior sexus pulchritudinem sibi conciliare studet. In Biscajâ puellæ nudis capitibus & sine cincinnis in spiras ductis incedunt, nec ulli licet comam longam alere, aut vela caput obducere, antequam nupta fuerit. *Lucius Nonius in Hisp. cap. 79. Iohannes de Laet pag. 43.* Fœmininus sexus in Hispaniâ non admodum fertilis est, quanquam à vino penitus abstinet. Curribus plærumque mulieres vehuntur, aut calceis altioribus Chopines vocant, indutæ, & humeris servi alicujus innixæ incedunt. Sericeis velamentis faciem & caput tegunt. Valentiaë urbis fœminæ cæteris omnibus pulchritudinis famâ antestare dicunt. *Antonius Perez tom. 1. ep. 67.* Toledanis fœminis pulchritudinis palmam defert, & insignem prudentiam adscribit.

Quantum porrò ad peculiaria quædam Hispaniæ statuta & leges, ac ritus attinet: primò nonnisi summâ reverentiâ & cautione de Inquisitione, Papâ, & Rege loqui licitum est. 2. Aurum, mauros, equos & asinos ex regno educere prohibetur. Ver-

ctiga-

stigali soluto merces cæteras exportare
 conceditur. Novas res neque importare
 neque exportare quis audebit, & novum
 indusium si penes se habuerit, prius aquæ
 immergat necesse est, antequam illud in
 regionem inferat. 3. In Regnorum Hisp.
 finibus pecuniam quam quisque secum fert,
 manifestet, & certam pro singulis coro-
 natorum centenis summam pendat o-
 portet. Prætereà in urbium portis, ac po-
 stea in pagis aliquoties novis investigatio-
 nibus & excussionibus expositus est, quas
 sæpius munusculis datis declinare potest.
 Quidam ex istis excubitoribus & explo-
 ratoribus regis quidam civitatis ministros
 profitentur. Ex Murcia Regno in Va-
 lencia regnum nonnisi decem Regalem
 secum transferre uni homini integrum
 est. Transgressor legis constitutos num-
 mos superantis pecuniæ jactura multat-
 tur, cujus una pars ad Regem, altera ad
 loci magistratum, & tertia ad excubito-
 res pertinet. 4. Rationum tabulas mer-
 catores Hispanicâ solâ & non aliâ linguâ
 conscribere oportet. 5. Omnes Hispani
 mercatores in Valentia regno; & urbe A-
 licante, aliisque in locis de decem regali-
 bus quatuor denarios solvunt. 6. Pere-
 grino in regione aliquâ Hispanicâ diem
 obeunte, loci magistratus bona relicta cu-

stodit, & in locum, unde oriundus, litteras mittit. suos de obitu ejus certiores reddens. Hæredi testimoniis justis instructo hæreditas sine ullâ morâ & negatione traditur. Hærede nullo adventante, aut existente, fratres della Nuestra Sennora della merced, vel misericordiæ, hæreditatem adeunt, & captivis liberandis impendent, quod misericordiæ opus laude dignissimum est. 7. Ultra diem aut noctem peregrinæ alicui mulieri in diverso morâ nulla permittitur. 8. Dominus ut servum fuste feriat, aut colapho puniat, nefas est: quominus tamen ipsam pœnam meritum pugione & gladio excipiat, nullâ lege prohibetur. Ac cum cæteris cunctis debitorum causa nobili alicui arma & equum adimere non permittatur, idem tamen soli ministro, cui stipendium solum non est, facere conceditur. Si Dominus, ideo ad judicem delatus, post delationem viginti quatuor horarum spacio non satisfaciat, pro singulis centenis florenis Judici decem pendere cogitur. Justitiæ enim cultores severi sunt Hispani. & summos atque imos æquò iure censentes neminem, qui leges transgressus, aut aliquem ex populo læsit, impunitum dimittunt, ut *Mariana lib. 1. c. 6. rer. Hisp.* narrat. In Aragoniâ debitorum

rum causa neminem comprehendere licet, quamdiu in umbra est; eâ de causâ alieno ære obruti interdum in templis commorantur. 10. Mineralia & metalla quære capitale est. 11. Nullus qui peregrinantes hospitio excipit in urbibus, vinum aut cibos quos vis vendere audet, cum veritum sit. Nam hâc ratione alii etiam quærendi & victitandi vias ac rationes habere possunt. 12. Lege quoque cautum est, nequis oleas comburat. 13. Cultrum, nisi in gladii vaginâ, secum qui fert, punitur, quod peregrinis præcipuè est observandum. 14. Homicidam in aliud regnum fuga elapsum nemo in vincula conjicere audebit. Talis etiam intra templum & catenas evadens, & ab omni comprehensione liber à monachis ex cœnobio aut templo egredientibus & crucem ipsi præferentibus in templum aut monasterium introducitur. 15. Publici grassatores, & viarum depopulatores, qui vias latrocinando infestant, sagittis confodiuntur. 16. Ex geminis natis major natus judicatur, non qui prior, sed posterior in lucem prodit: duorum lapidum exemplo sententiam hanc suam stabiliunt, dicentes, posterius effosum lapidem diutius, & prius in fodinâ fuisse illo, qui prior erutus erat. De his & aliis

similibus prolixius *author noster* NN: tractat. Cætera omnis generis statuta, & ritus concernentia ex iis quæ sequuntur, cognosci possunt. Prætereà etiam legendus *Johannes de Laet in descriptione Hispaniæ ex Mariana, Botero, Bodino, Thuano, Coneflagio, Barclaio & Guicciardino de Hispanorum ingenii & moribus collecta*, in cujus cap. 5. de diversis statutis & consuetudinibus agitur, & pag. 487. Hispanas leges comprehendens liber *Partida* appellatur.

9. Ad Hispaniæ status & ordines pergendum, Primas tenet Ecclesiasticus, qui hodierno tempore frequens, olim tamen majori frequentia hominum abundasse fertur. *In Lazarilli de Tormes Hisp. illius vitæ hispanice edita. part. 2. c. 7 p. 75.* legitur; Franciscan. Generalem Cæsari *Carolo V.* millia viginti duo monachorum nec plures quadraginta, nec pauciores viginti duobus ætatis annos habentium ad bellum obtulisse, & hoc responsi accepisse à Cæsare dicente; Sibi non opus esse talibus militibus, ad quorum sustentationem quotidie viginti duabus ollis cibo necessario repletis opus foret. Possunt Ecclesiasticæ conditionis homines in parvos, majores, & maximos, sive viliores, digniores & dignissimos dividi. Inter vilio-

liores sunt Monachi & Sacerdotes. Mendicantes Monachi eleemosynâ vivunt; In hâc erogandâ certatim Hispani liberalitatem suam ostentant, & cavent, ne qua hæresios suspicio de ipsis oriri possit. Mendici autem tales urbem percurrentes, & patinam, cui alicujus Sancti aut Sanctæ imago imposita est, manu tenentes, ejus nomine eleemosynam petunt, & plærumque verba hæc addunt, *por amor de la Madre de Dios*, id est, propter matrem Dei. Etiam in compitis viis, ac transitibus viri & scæminæ hujus aut illius Sancti nomine stipem colligunt. Cæteri Monachi in Cœnobiis à suis Abbatibus sustentantur. Ex iis Franciscani reverentia singulari coluntur, utpote qui eleemosynas liberali manu distribuunt, & agros haud gravatè invisunt. Eos sequuntur & odio inveterato prosequuntur Dominicani, è quibus semper pater aliquis Confessarius Regi inservit. Franciscani autem Reginae semper è suis aliquem ejusmodi patrem confessarium subministrant, ut *Aubertus Miræus in anno 1379. Chronic. suorum* observat. Scatet Hispania cœnobiolorum ordini *S. Hieronymi* fratribus habitationes præbentium. Capucinorum ordo haud magni fit. Jesuitæ ob Judæorum conversionem in Lusitaniâ Apostoli,

in reliquâ Hispaniâ Theatini nuncupantur. Theatinorum peculiaris ordo est in Italiâ, confirmatus anno 1524. à Papâ *Clemente VII.* ut *Aubertus Miræus* in *Chronico* suo docet. Sed uterque Jesuitarum & Theatinorum ordo in Hispaniâ unus est, ut *Ribadmeira* in *Ignatii Lojolaæ vita lib. 2, cap. 6.* monet. Collegia æquè sumptuosa & splendida, ac in Germaniæ regionibus Catholicis, ipsis extruere non licet, quamvis jam majori quam antehac reverentia coli incipiant, & Mantuæ Carpetanorum propriam Academiam habeant. Opibus & divitiis maximis affluunt. Hi sunt in Ecclesiastico statu minimi: Majoris dignitatis sunt Abbates, præfules, antistites, commendatores, & alii, quorum collationem seu constitutionem Rex sibi propriam servat. Abbatiae passim sunt opulentæ, qualis Abbatia Montarragoni in Aragoniæ regno, singulis annis duodecim ducatorum millibus fruens. In urbe Burgos monasterium est centum & quinquaginta nobiles virgines alens, cujus Abbatissæ 24. insignia municipia, & 50. pagi parent. Præsul templi *S. Juan* in urbe Leon triginta, alter templi *S. Marci* ibidem decem, & qui Cœnobio *S. Jacobi* in Urbe Velez præest, ibidem triginta, ac templi *S. Jacobi*

cobi in urbe Seviliâ antistes quatuordecim, ut & ille, cujus curæ templum *S. Juan de Catalonna* commissum est, duodecim ducatorum millibus annuos suos redditus definiunt. Contra tamen Regi magnam pecuniæ summam, ipsis vero sacerdotibus, & regulares de suis annuis proventibus decimas largiri coguntur. Ab expeditionibus bellicis ut immunes sint, certa quoque summa pecuniæ Regi numeranda ipsis redimendum est. Quia etiam Hispania ingenti cœnobiorum numero, Rex autem grandibus impensis oneratus est, eodem *authore NN*: indicante, monachorum numerus in cœnobiis diminutus, & haud pauci in Italiam, & alia loca missi sunt, ut ibidem commodius alerentur. Necessitate postulante Rex etiam Ecclesiastica bona in usum suum convertere potest, ut ex eodem authore discimus. Quantum Comandas, id est commendatorum ordines, ut vocant, attingit, eorum plures in Hispaniâ reperiuntur, omnes tamen à tribus istis ordinibus equestribus, *S. Jacobi* nimirum, *Calatravæ*, & *Alcantaræ* derivati. Alii tamen etiam numerantur Ordines, ut Montessorum in Aragoniâ, & quatuor in Lusitaniâ, ubi sunt Aurati equites *S. Johannis*, *Christi*, *Avisi* vel *S. Benedicti*, & *S. Jacobi*: de

C 5

qui-

quibus *Boterus*, *Conestagius*, *Mariana*,
Nicolaus Oliveira, & *Francisci Menenii*
deliciae equestrum sive militarium Ordini-
um ut & *Auberti Miræi Origines Ordini-*
um militarium consulendi sunt. Hic e-
 nim horum Ordinum initia, progressus,
 statuta, insignia, vestitus, reditus, alia-
 que multa ad eos pertinentia prolixâ
 narratione inculcare nimis longum foret,
 & ab instituto nostro alienum. Lectoris de-
 siderio satisfaciunt citati authores. Satis-
 facient quoquè *Ambrosius de Salazar*,
Hispanus, & *D. T. U. T. Gallus*, qui pro-
 lixis narrationibus cuncta ista divulga-
 runt. Supremus omnium istorum Ordini-
 um Magister jam est ipse Rex Hispaniæ.
 Nam cum Granada occupata, & Mauro-
 rum imperio in Hispaniâ finito, ab hosti-
 bus timor amplius nullus immineret;
Ferdinandus autem Rex cum uxore *Isa-*
bellâ ægrè pati posset, ut magni horum
 Ordinum Magistri superiorem nullum
 agnoscente ob potentiam & authorita-
 tem nimiam timendi essent, ne nova bel-
 la suscitarent, quod antea sæpe fecerant,
 Reges a Papâ *Innocentio VIII.* impetra-
 runt, ut abrogatis Magistris illis sibi Or-
 dinum istorum administratio & rectio tra-
 deretur. *Mariana de rebus Hisp. lib. 26.*
cap. 5. Postea Papa *Hadriano VI.* Cæsari

Ca-

Carolo V. & successoribus Regibus Hispani-
 nis hoc etiam indulgit, ut Hispanorum
 Episcoporum collatores, & Ordinum il-
 lorum equestrium perpetui administra-
 tores essent. Alios tamen in locum suum
 substituere Reges solent, Commendato-
 res Majores appellatos, & aliis minoribus
 aliquot imperantes, proventuque aliquot
 millium ducatorum annuo gaudentes. Hi
 inter summos & imos Ecclesiasticos me-
 dii sunt, Supremum locum obtinent
 Archiepiscopi & Episcopi, lautissimis
 quidem proventibus annuis ditati, sed
 Regi etiam multis largitionibus obnoxii.
 Summus omnium Archiepiscopus Tole-
 danus, Hispaniæ Primas, quo titulo et-
 jam Bracæ in Lusitaniâ Episcopus utitur.
 Magnus Castiliæ Cancellarius, & Inqui-
 sitor generalis secundus est à Rege, &
 maximum quotannis proventum habet:
 Ducentenis Ducatorum millibus eum
Marinæus & *Merula* circumscribunt.
Nonius plusquam Ducentenis millibus,
Boterus vero & *Neumayerus* trecentenis
 coronatorum millibus eundem, & Capi-
 tuli proventum totidem millibus definit.
 Dignitas hæc plærumque Regum fratri-
 bus, aut proximis cognatis confertur.
 Parent ipsi octo Episcopi magnis proven-
 tibus ditati, & inter eos Cordubensis, cui

& civilis Jurisdictio in septendecim claufas civitates competere ajunt. Quomodo cum aliis Archiepiscopis, Hispalensi, ſcilicet, Compoſtellenſi, Granadenſi, Valencienſi & Saragoſenſi, quibus nonnulli Burgos urbis Archiepiſcopum, ab aliis inter Episcopos numeratum, annumerant, comparatum ſit, innoteſcet legentibus *Marinæum, Vaſæum, Nonium, Boterum, Damianum à Goes, Aubertum Miræum in notitiâ Episcopatum, D. T. U. T. Salazarium, Joh. de Laet & Munſteri Coſmographiam lib. 1. cap. 30. fol. 101. ſeq. edit. ult.* ubi quoque mentio ſit de tribus Luſitaniæ Episcopatibus Ulyſſiponenſi, Bracenſi, & Eborenſi, quorum obedientiæ diverſi alii Episcopatus obnoxii ſunt; de duobus item Hispaniæ Episcopatibus Legionenſi, & Oviedenſi, qui ab Archiepiſcoporum imperio immunes ſunt. Qui porro de dictis Episcopis & Præſulibus aliquid cognoscendi cupidus fuerit, is adire poterit 20. cap. *Chron. Joh. Vaſæi & Eccleſiaſticam Joh. Mariettæ hiftoriam.* De Hispanicæ & Luſitaniæ Academiis ſuperius nonnulla attulimus. De Eccleſiaſtico ſtatu tantum eſt. De hoc apud *Laetium pag. 360 ſcribit Damianus à Goes*, eum ſingulis annis quatuor millionum Ducatorum proven-

tu gaudere, præter illum, quo ingentem etiam pecuniam conficiente, dictæ Comendatariæ cum Magistris suis quovis anno fruuntur. Unde *Hieronymus de Cervillos* apud eundem *Laetium*; Si, inquit, omnium possessionum Ecclesiasticarum, quæ ad Ecclesiasticum statum hodie pertinent, ratio ineunda esset, re ipsâ compertum haberetur, quod sæcularium redditus & facultates Ecclesiasticis nequam respondeant.

10. Ecclesiastico statui proximus est Nobilium Ordo, qui ut in aliis locis, ita & in Hispaniâ gradibus suis distinguitur. Principio se offerunt Nobiles vulgares *Gentil hombres* nominati, qui non multum abluunt ab iis in Germaniâ, qui ob insignia communia *Wapens genossen* appellantur. Vox *hidalgos* ejusdem cum *hijos dalgados* significationis, Gothorum filios denotat, (nam à Gothis originem Hispani repetunt) & iis tribuitur, qui dignitate vulgares homines antecedunt: *Limnæus de jure publ. lib. 6. cap. 1. n. 7.* Vulgarem Nobilitatem sequuntur Feudorum possessores, & cæteri equites auctati, qui *Cavalleros* nuncupantur. Bona sua clientelari jure possidentes ab oneribus vulgo, & civibus urbium quovis anno impositis immunes sunt; Majorem & mi-

norem jurisdictionem exercent, non tamen omnes; Debitorum causa arma & equi ipsis adimi non possunt. Liberi Barones, quos Varones Hispani appellant voce Vizcondes procul dubio comprehenduntur. Nam *author noster* NN: in itinere per Hispaniam illorum mentionem ullam factam esse non meminit. Vice comitibus (Vizcondes) quales sunt *de Peralta, de Colica, d'Ebuli*, Comites sunt proximi, quos Marchiones excipiunt. His tandem Duces (Duques) succedunt, peculiares provincias possidentes, & successoribus filiis eas mortui relinquentes, qui tamen ante vigesimum quintum annum nonnisi dimidia aut tertia proventuū parte contenti esse debent. In civitatibus quidem palatia, sed non publicas aulas habent, quod sibi soli Rex servat: Plærunque consiliorum Regionum præfides sunt, ut ipsis inconsultis & invitis nihil decernatur. Ante Regem *Henricum II.* qui anno 1369. Regnis Castiliæ & Legionis præesse incepit, Comitatus, Marchionatus, & Ducatus Hispaniæ in libros hæreditario jure non transferebantur. Ipse primis Comites instituit. Inspice librum. *Alonfi de Haros cui titulus, Genealogico de los Reyes, y títulos de España, & Johannes de Haet de-*

descriptionem Hispaniæ. Hispaniæ Magnates, penes quos maxima post Regem potestas, *Los Grandes* audiunt. In Regis præsentia caput operiunt, eorumque uxores à Reginâ salutatione honorabili exceptæ juxta eam pulvinaribus insident. His Magnatibus ministri genua flectentes ministrant. Sunt aut dignitatis tantæ, ut ex ipsis Aurei Velleris Equites, quibus Rex festo *S. Andreae* solemnitatis causa aliquid confert. Equis quatuor junctis curribus, & quidem duobus, ut exterum Principum Legati, vehuntur. Rex ipse solus sex equos currui suo jungit; quod Rex *Philippus III.* etiam *Duci de Lerma* concesserat. Quo tempore *author noster* N N: in Hispaniâ fuit, curru cum filiis vehabatur, cui sex asini juncti fuerant.

11. Cum Nobilium hic mentio facta sit, præcipuis eorum stirpes hic recensere operæ pretium duxi. Dominorum *de Velasco* prosapia inter Hispanicas Nobilium stirpes autoritate, antiquitate, & celebritate vix ulli alii concedit, utpote quæ plures Regno Castiliæ Condestables ut vocant, electione subministravit. Rex *Johannes II. Petrum Hernandez de Velasco* anno 1407. Comitem creavit. Hujus nepos *Bernardus de Velasco* primus *Dux de Frias* fuit. Eorum possessiones
in

in Biscajâ, & vicinis regionibus montanis inveniuntur. 2. Familia *Nobilium de Mendoza* succedit, ex quâ oriundus *Dux de Infantadgo*, qui palatium Gadajalaræ, & bona sive regionem suam in Veteri Castiliâ, Tolidano agro, & regiuncula Alva habens centum mille ducatorum proventu annuo ditatus esse fertur. Regis *Ferdinandi* Catholici tempore dignitas hæc collata est huic familiæ, ex quâ quoque prodierunt *Dux de Francavilla*, *Marchiones de Montes claros*, *de Mondexar vel Mondeyar*, *de Cannete*; & *Comites de Combrade*, *Monteagudo*, *Orgas*, *Castro*, & *Corunna*. 3. Inter præcipuas quoque familias est illa *de Enriques*, magni nominis in Castiliæ regno, stirpi Regiæ Castellanae originem acceptum ferens, ex quâ ortum duxêre, *Dux de Medina del Rio secco* Valdoledi palatium, & in Catalonia ac Sicilia regionem suam & centum mille ducatorum redditus annuos possidens. Et *Dux de Alcala* aliique *Marchiones*, & *Comites* plures, ex quibus fuit *Petrus Enriques*, *Comes de Fuentes*. Stemmanobilium *de Cerda* à duabus familiis Regiis, Castiliæ nimirum, & quidem *Alphonso X.* ut *V. Franciscus Taropha de Regibus Hispaniæ* in ejusdem vita testatur, ac Gallia descendit. Ad illud

or.

ortum suum refert *Dux de Medina Celi*,
 cujus palatium ibidem cernitur, & pro-
 ventus annui quadraginta mille ducati æ-
 stimantur. 5. Nobilis prosapia de *Manri-
 ques*, è quâ genus repetunt *Dux de Na-
 sera*, *Marchio de Aguilar*, *Comes de Osor-
 no*, & *Comes de Paredes*. 6. De *Cardo-
 na*, qui nobiles ex Andaluziâ à *Ferdinan-
 do Nunez*, & *Alvaro Perez* genus suum
 ducunt. Hujus familiæ est *Dux de Sesa*,
 septuaginta mille ducatorum annuo pro-
 ventu opulenti; ut & *Dux de Cardona*,
 & *Comes de Alcandere*. 7. De *Toledo*,
 quod stemma Græcos Imperatores origi-
 ginis suæ authores profitetur, & edidit.
Duces de Alva & *Huesca*, *Marchionem
 de Villa Franca*, & *Comites de Atamira*,
de Ayalan, ac alios plures. 8. De *Zun-
 niga*, quæ familia Regibus Navarræ or-
 tum debens celebris est *Duce de Vejar*,
Marchionibus de Ayamonte, & *villa
 Manrique*, *Comite de Miranda*, & aliis.
 9. De *Borias* cui celebritatem haud exi-
 guam conciliarunt *Dux de Gandia* in re-
 gno Valentiae, & *Marchio de Navares*,
 10. *Gusmanorum* stirps præcipuæ in re-
 gno Castilia notæ, à Gothis initium suum
 petens, ex quâ originem ceperunt. S.
Dominicus, *Alfonsus Perezius Gusmannus*,
 qui, Castellam regente Rege *Sanctio*,
 cir-

circa annum , à Chriftonato 1293. vixit ,
 de quo *Mariana lib. 14. de reb. Hifpân.*
cap. 19. Lipfius in monitis polit. lib. 1. cap. 7.
Lanſius in orat. pro Hifp. pag. 279. edit. 3.
 § 12. *Hiſtoria mei Theatri Tragici pag.*
413. edit. ult. de anno 1634. legi poſſunt,
 Huic proſapiæ quoque annumerantur
Dux de Medina Sidonia , vel *Methymna*
Sidonia ; *Marchio de S. Lucar de Barra-*
meda , & *Comes de Niebla* in urbe S. Lu-
 car habitans , in Sevilix regno ditionem
 ſuam poſſidens , & centum & triginta
 mille ducatorum proventu annuo dives.
 Author noſter de dicto Duce memoriæ
 prodit, quod ſingulis annis à Rege petere
 ſoleat , ut in futurâ ſucceſſione ſui memi-
 niſſe velit : & Rex ipſi reſpondeat , hâc de
 re videbimus , quid factu opus ſit. Sunt
 & alii quoque hujus ſtirpis , ut *Marchio*
de Ardales & de *Algava* , ac *Comes Oli-*
vares , qui à Rege preſente ad ſummum
 dignitatis gradum evectus eſt. 11. *De*
Cardonas , cujus ſtirpis poſſeſſiones in
 Cataloniâ , Toledanâ regione, & Eſtrema-
 durâ ſitæ ſunt , origo autem à familiâ
Ducum de Anjou in Galliâ derivatur, In
 ea ſunt *Duces de Feria* , & *de Maqueda* ,
 ac *Marchiones de Beteta* , & *Priego*. 12
De Figueroas in Galliciâ , ex quâ familiâ
Ducem de Feria Salazarius oriundum aſ-
 ferit,

ferit, nos autem cum aliis ad familiam
de Cardonas, modo retulimus. 13. *De*
Cueva, cujus caput *Dux de Alburquer-*
que, quadraginta sex mille ducatis an-
 nuum proventum numerans. Ex eâdem
 quoque familiâ *Marchio de Ladrada* esse
 fertur. 14. Illustre & vetustum genus
Pachecorum de Pacheco in Lusitaniâ, cu-
 jus membrum *Dux d'Escalonia* centum
 mille ducatorum redditu annuo fruens. 15.
Gironum de Giron, ex quo antiquissimæ
 originis, *Dux de Osuna*, ortus in Penna-
 siel domicilium, & in regnis Sevilix &
 Castellæ centum mille ducatorum pro-
 ventus possidet. 16. *Los ponces de Leon*,
 vel prosapia *Ponce de Leon* admodum ve-
 tus, potens, & facinoribus maximè stre-
 nuis in Sarracenos insigniter nobilis, à
 quâ descendunt *Dux de Arcos* Hispali se-
 dem, & in Andalusîâ redditus suos obti-
 nens, ac *Comes de Beylem*. 17. *Arago-*
num stirps ab Aragoniæ Regibus dedu-
 cta, & nobilitata *Duce de Villa Hermosa*,
 cui Saragosæ palatium est. 18. *Nobles*
de Silvas Lusitani sunt, & sui generis o-
 stentant *Ducem de Pastrana* Mantuæ
 Carpetanorum commorantem, & sexa-
 ginta mille ducatos singulis annis ex for-
 tunarum suarum proventu capientem:
 Præter hunc etiam *Marchione de Monte*
 ma-

mayor, & Comitem de Cifuentes. 16. Nobile Genus Osoriorum de Villalabos & Osorio infigne est Marchione de Astorga, & Comitibus de Trastamara, & Santa Maria ac de Osorio. 20. Illustre genus de Rojas vel Roxas in Castiliâ celebre reddunt Marchio de Poza; Marchio de Denia ac Lermæ Comes; Marchio de Altamires; & Comes de Mora. Rex Philippus III. Francisco de Sondaval matrimonii occasione titulum de Roxas concessit, eumque Ducem de Lerma, filiumque ejus Ducem de Useda hujusque filium Ducem de Cea creavit. Sed Dux de Uzeda, vel Ubeda ut alii nominant, à Philippo IV. omnibus dignitatibus privatus est, Joh. de Haet pag 374. 21. In familia Nobilium de Castro eminet Marchio de Sarria in Galliciâ, qui sexaginta mille ducatorum impensis annuis vivere potest. 22. Ex Nobilium de Riberas Stirpe orinndo Duci de Alcalá de Gonzales annui proventus octoginta mille ducatos offerunt. 23. Familiam Nobilium de Pimenteles Comes de Benevente, & Marchio de Viana illustant. 24. Illam de Haro Marchio de Carpo nobilitat. 25. Illa de Avila à Comite Blofio sub Alfonso VIII. in Castiliâ regnante militaribus facinoribus eximiis in Mauros famoso derivatur, & illu-

illustris existit, *Marchione de las Navas*, & *Marchionibus de Pescara*, & *de Basto* in Regno Neapolitano, quos *Salazarus* inter eos *d'Avila*, & *d'Avales* distinguens deducit. 26. *De Cortes*, cui ascribitur *Marchio del Valle* in novæ Hispaniæ urbe Mexico habitans, centum quinquaginta mille ducatos quotannis ex fortunarum proventu colligens. 27. *Nobiles de Peraltas* regiâ Navarræorum stirpe prognati *Marchione de Falsas* in Navarræ regno innotuerunt. 28. *Ex familiâ de Aguilar* ortum habet *Marchio de Aguilar*, qui *Marchio quoque de Pliego* etiam ad familiam *Enriques de Lera* referri dicitur. 29. *Los Fajordos*, cum *Marchione de Velez* prosapia quoque celebris; 30. ut & *Los Viamontes* in Navarræ Regno. 31. Sicuti etiam *Porto Carrero* cum *Marchionibus suis de Alcala del Almeda*; *de Villa nueva del Fresno*, aut *de Barca rota*, secundum *Salazarium*; & *Comitibus de Medellin*, ac *Palma de Miceridio*. 32. *Familia de Baçan* gloriatur de *Comite de Santa cruz*, vel *Santa Croce* ex possessionibus in Navarræ regno provenientibus annuos colligente. 33. *De Hererras* *Marchione d'Aunon*. 34. *De Cardenas* in Castellæ regno *Comite de Puebla* illustris evasit. 35. *Ex stirpe nobilium*
Los

Los Acunas Comiti de Buendia. 34. Ex *Zapatarum* genus à Rege Aragoniæ *Abarca* ducentium familia *Comiti de Barajas* origo petitur. 35. *Los Heridias* prosapia, ut *Salazarius* vult, *Comiti de Fuentes* Mediolani Gubernatori, qui anno 1610. vita exivit originem contulit. Hunc cum aliis ex *Familiâ d'Euriques* paulo suprâ deduximus. Hujus prosapiæ *Los Heridias* à Gothis Pyrenæos montes olim incolentibus principium *Salazarius* sumit. 38. Progenies *Nobiles de Sarmiento Comites de Salinas, de Ribadeo, de Salvatierra, & de Gondamar.* 39. de *Guevara*, ex Cantabriâ *Comitem d'Onnate veld' Ognate*, in Guipuscoâ proventus suos annuos habentem, 40. *d'Ayala*, quæ veteribus Aragoniæ Regibus ortum attribuit, *Comites de Gomera, & Fuenfaldia*, 41. *Los Quinones Comitem de Luna*, in Legionis regno jactat. 42. In familia *Nobili de Azevedo* primas tenet *Emmanuel d'Azevedo, & Zuniga*, comes *de Monterey*, & (forsam matrimonii occasione) *Fuentes*, qui in aula Regia auctoritate & dignitate summa pollet. 43. Prosapia *Los Lunas* celebrem famam consecuta est *Comite de Morata* in Aragoniâ, & *Alvaro de Luna* miram fortunæ inconstantiam experto. *Mariana lib. 20.*

cap.

cap. 15. § 16. § lib. 22. cap. 12: § 13. de reb. Hispanicis, 44. Stirps nobilium *Los Mexias Marchionem de la Guardia & Comitem de S. Euphenia* inter suos numerat. Porro sunt Familiae Nobiles, 45. *Ulleas* in Castellae, 46. *Avallanos* in Navarrae Regno, 47. *Benavides*, 48. *Avellanedas*, 49. *Carillos* & 50. *Saavedras*, ex quorum numero *Comes de Castellar*. Præter has aliae quoque sunt familiae, nempe *de Castilla*, *de Granada*, *Manuel* (omnes tres Regiae originis); *de Touar*, *Chacon*, *Leyva*, (ex qua princeps d'Asculi) *Ninnos*, *Solis*, *Vera*, *Vane-ga*, *Fonseca*, *Valdes*, *Maldonado*, *Quixada*, *Vargas*, *Vega*, *Sottomayor*, *Porro*, *Quesada*, *Ovando*, pluresque in Lusitania Regii sanguinis (ut *Marchio de Gelues*,) &c. de quibus legantur *Ambrosius de Salazar* in suo *Inventario vel Almoneda general* à 105. usque ad pag. 142. *Consalvus Argoti*, *Molina* libro de nobilitate Hispaniae; *Alonso Lopes Nobiliario Genealogico de los Reys y titulos d' Espanna*: *A. B. Peregrinus* in *Bibliotheca Hispanica*, *Johannes de Laet* de *Regis Hispaniae Regnis & opibus*, qui pag. 330. § seqq. Hispanorum Familias Nobiles ordine alphabetico cum proventibus annuis recenset. Omnes hic enarrare nimis longum

gum foret. Quidam numerant in Hispaniâ viginti sex Duces sesquimillione Ducatorum quorannis fruentes; quadraginta & unum Marchiones octingentem Ducatorum millia ex possessionibus suis quo vis anno capientes; & quadraginta Comites eodem ferè proventu annuo gaudentes. *Marinæus Siculus lib. f. 19. a. d. ed. Complutensis in Ann. 1533. V. P. Merula lib. 2. cap. 9. f. 235.* tunc temporis Magnates in Hispaniâ ferè pares cum Rege proventus annuos percepisse opinantur. *D. T. U. X. & author noster N N: circa A. 1617.* in Hisp. 23. Duces 32 Marchiones, 49. Comites, & 2. Vicecomites numeratos esse tradunt. His assentitur *Johannes Boterus in Relat. Universali, part. 2. fol. 274. Ferrariensis editionis. Salazarus* anno 1612. tres Vicecomites in Hispaniâ fuisse asserit. De numero itaque sic variante nil certi constare potest. Quantum ad Lusitaniæ Familias nobiles attinet, inspiciantur *Lucius Marinæus Siculus, Damianus à Goes, Conestagius, Nicolaus de Oliveira, qui anno 1610. commentarium suum in lucem edidit, & sæpe citatus Johannes de Laet.* Notissimi nominis in Lusitaniâ est *Dux de Braganza* regnum illud ad se pertinere contendens, quem magna potentia, & summis divitiis

tiis præditum *Boterus part. 1. relat. lib. 1. pag 51.* affirmat. Proventum ejus annuum ex piscatione Ulyssiponenſi bis vigefies mille & quingentis cruſatis redimi *Oliveira* tradit. *D. T. U. Y.* quod proventus ejus annuas centum mille cruſatis Luſitanis æſtimetur, *des Eſtats pag. 164.* meminit, Idem confirmat *Relatio de Luſitaniæ Regno apud Honorium.* Vid. *Nicol. Bellus diſſert. polit. Tom. 1. diſ. 13. pag. 187.* Equites auratos Creat rubram crucem in inſignibus habentes. Ejus filius natu maximus *Ducis de Barcellos* titulo honoratur: Alter Luſitaniæ *Dux* eſt *d' Avero*, vel *d' Aveiro*, vel *Averienſis*, qui ex *Familia Alen caſtrenſi* ortus quinquaginta mille ducatorum proventu annuo ditatu^r. Hujus filius *Ducis de Tarres* novas titulo utitur. *Marchio de Villa Real Dux de Caminta* creatus eſt, Sunt quoque in Luſitaniâ aliquot Marchiones, & 26. Comites, ſi *Oliveiræ* fides habenda: non plures tamen uno Vicecomite, qui *Ponte de Lima*, & uno Barone Libero, qui *d' Alvito* nominatur. Hæc de Nobilitate Hiſpanicâ ſufficiant.

Tertius Regni Ordo civitates comprehendit. Earum ſupra num. 5. facta eſt mentio; quo pacto autem gubernentur, inferius numero 15. enarrabimus. In Co-

D

mi-

mitiis Regiis post Regnorum Legatos proximum locum obtinent. Nam quando magni momenti re totum Hispaniæ Regnum concernentes se offerunt, Comititia Rex celebrat, in quibus ipse præsidet, Ordines autem Regni vel ipsi præstodunt, vel Legatos mittunt. Quicquid vero decernitur, Legis vim obtinet.

12. Cunctis his Ordinibus & Regnis unus imperat Rex non electione, sed successione regnum tenens, cui filiis legitimis carenti & morienti etiam filias in Regno succedere mos est. Coronationis actu solenni tamen, quibuscunque Regni possessio obtingit, inaugurantur. Mutuo autem sacramento Rex populo, & populus Regi devincitur. *Antonius Perez Hispanicus secretarius in relat. pag. 347.* lege veteri Hispanicâ capitis condemnatum Regis vultu, & aspectu liberari tradit. *In 1. part. Thesauri Polit. nella relat. di Spagna* legere est, quod Hispaniæ Regem subditi non solum summo honore, ac amore, & omni officiorum genere prosequantur, sed etiam maximâ reverentiâ colant, imo ferè etiam adorent. Nulla etiam in toto Christiano orbe gens reperiatur, quæ majore affectu interno, & humilioribus corporis totius gestibus, & externis officiis promptioribus principi

suo

suo debitam reverentiam exhibeat, quam Hispani in more positum habeant. Videatur *Nicolaus Bellus in dissert. dis. 11. Tom. 1. pag. 179.* Solito majora onerata-
 men sibi imponi non patiuntur, adeo ut Rustici ipsi ultra debita officia se urgeri non sinant. Plus justo à Dominis suis vexati in Regis jurisdictionem transeunt, ac tandiu ibi præstolantur, donec compositâ lite ipsis redire licet. Hinc *Cæsar Maximilianus I.* solitus est dicere, ut in *d. d. dissertatione* extat & *D. T. U. T. pag. 160.* ac *Lansius in orat. pro Hisp. pag. 304. edit. in 8.* scribunt, se Regum Regem, Hispaniarum autem Regem hominum Regem esse. De Regni Aragoniæ in hoc casu immunitatibus consulantur *Thuanus lib. 104. Historiarum*, & *Johannes de Laet cap. 5. pag. 116.* Suprà nominatus *Antonius Perez* Regi *Philippo II.* ansum præbuit, ut immunitates illas acciderit. Catalauni & Cantabri suas hæcenus fartas & rectas conservarunt. Ab *Alphonso II.* tempore Rex Hispaniæ Catholici titulo insignitur, ut in *1. c. Itinerarii mei Gallici* dictum est. Vide *Consilium Regum G. Scioppii p. 31. Limnæum de jure publ. lib. 1. c. 6. n. 12. 13. Simonem Majolum dier. Canicul. tom. 5. colloq. 5.* Archiepiscopos & Episcopos offerre in

potestate habet, ut supra diximus, quam beneficio non aliis quàm indigenis, & iis quibus antea Civitatum Hispanicarum jus donavit, conferre potest, ut ex dicto Authore *D. T. U. Y. pag. 160. Joanne de Haet pag. 100. Scitatio Belli* loco liquet. Ac quamvis arbitrio suo omnibus & singulis suis regnis gubernatores proreges, administratores præficiat, & in civitatibus consules constituat, & permittere possit, ut civitatibus senatores à civibus eligantur, haud faciliè tamen aliquid insciis suis consiliariis statuere aut facere solet. Horum ministrorum actiones non temerè reprehendit, multò minus suppliciis vindicat, quod Imperii publici rationem postulare judicet, ut salva illic sit, nec vilescat autoritas. Mensæ assidenti Magnates, vel los Grandes utroque genu flexo ministrant. Coram ipso sermonem habituro paucis verbis utendum. Petitiones scripto exhibendæ, quæ exhibitæ literis mandata responsione expediuntur. Veredario litteras curandas accipienti sub capitis poena sacrum, cui inditæ sunt, aperire non licet, priusquam ad eos venerit, quibus tradantur necesse est. ad externos Principes litteris datis nomen suum sub scribit; Cæteris Joël Rey, id est, Ego Rex subscriptum invenias. Eodem

dem pacto inducias cum Unitis Belgii Provinciis pactas subscripserat; quod instrumentum in charta solummodo conscriptum, & parvo sigillo consignatum Fœderati Belgii Proceres repudiarunt. *Baudius de Induciis belli Belgici lib. 1. pag. 26. Limnæus de jure Publ. Imperii Romano Germanici lib. 4. cap. 6. n. 13. & seqq.* Filius Regis natu maximus Asturiæ princeps dicitur. *Chopinus de dominio Franciæ lib. 1. tit. 2. num. 4 & Aubertus Miræus in chron. in Anno 1388.* Eadem plane modo, quo in Galliâ Delphinis, in Angliâ Walliæ Princeps, in Scotiâ Dux Albanæ vel Rothsajæ, in Aragoniâ Gironæ, & in Navarrâ, Xicanti vel Vianæ Dux filius primo genitus appellatur. Alio Primo genitum Principem Hispaniæ nuncupant, ac Ubedam, Bratiam, & Illiturgim ad eum pertinere ajunt, ut *Miræus* monet. Cæteri Regis liberi Hispaniarum Infantes nominantur. Quo tempore *author noster N N:* in Hispaniâ versabatur, tres Regis filii, *Philippus IV.* nimirum, qui hodiè regnum obtinet, & duo ejus fratres peculiari mensæ accumbere solebant, & à teneris unguiculis vino nive refrigerato asuescebant. Gynæceum Regium quasi carceri inclusum vitam degit; Custodibus autem ipsos Magnates ab

ejus conspectu, & colloquio arcere licet.

13. De Regiis proventibus ex Regnis ac singulis civitatibus prodeuntibus agunt *D.T.U.T. in libro des Estats du Monde p. 323. & seq. & Ambrosius de Salazar in suo Inventario c. 6. ab 82. usque ad 103. pag. edit. Paris. in 8.* quibus tanquam à veritate aberrantibus *noster author NN.* contradicit, nec sine ratione, cum omnia cum tempore ipso se mutante mutari queant. Dictus autor noster maximos Regis proventus in vectigalibus consistere, vectigalia vero Regem aliis vendere aut elocare dicit. Nec ideo ipsum à vectigalibus immunem posse præstare aliquem, ut in itinere versans sine vectigalium solutione res suas exportare queat, nisi ipse pro vectigali satisfacere velit. Videantur *Mariana lib. 16. cap. 9. & lib. 17. c. 8. & Hugo Linschoten. Anno 1341. introductum est vectigal Hispanis 1. Alcala & Italis Gabella dictum, quod aliquoties postea auctum fuit. Ejus vi coguntur subditi decimas pendere, quotiescunque merces, bona, prædia, ædes & agri venduntur. Eidem obnoxii sunt cujuscunque generis opifices, ut sutores, sartores, lanii, & quicunque officinas apertas habent. Vinum quoque sive uvæ colligantur, sive ipsum in Regno divendatur, si-*

ve

ve in exteras regiones navibus deferatur. Rex vero cum civitatum Magistratibus certâ pactione, quæ *Encabeçamiento* nomen habent, transigit, ut certa pecuniæ summa soluta ipsi deinde à suis civibus, & circumjacentium pagorum incolis vectigal exigant. 2. *dictum*. Præter dictum vectigal tributum meminit idem noster autor imperati Ecclesiastico Ordini, quod profecto ingentem pecuniæ vim corradit, cum Episcopi tertiam reddituum suorum partem, & ex duabus tertiis sibi reliquis pecuniam auxiliariam, & Pontificiis permissu de omnibus bonis Ecclesiasticis decimas, (el *Excusado* nominant) impendere cogantur. Lege, quæ *Cardinalis Ossatus apud Johannem de Laet* in 76. 274 & 283 *epistola* scribat; In primâ enim nullum totius Christiani Orbis Ordinem Ecclesiasticum majoribus oneribus quam Hispanicum oneratum esse queritur. 3. Extra ordinem porro quotannis per omnia regna cujusque bonis tributum certum imponitur, *los servitios ordinarios* appellatum, à quo Nobiles, qui feuda possident, & Equites Aurati immunes sunt. Duos præterea ducatorum milliones, ut vocant, subdiri quotannis Regi conferunt, sicuti ex *Johanne Laetio* patet. Auxilium millionum (*des*

millions) communi voce appellatur, & Regi in quatuor aut sex annos à Regni Ordinibus concedi solet. Annorum illorum spatio elapso Ordines iterum conveniunt, & pro re natâ auxilium illud in aliquod annos prorogant. 4. Omnibus bonis ex regnis Valencia, Aragonia, & Navarra terrestri protectione in cætera Hispaniæ regna transvehendis, aut viceversa ex his in illa transportandis decimæ sunt pendendæ, quod & de Lusitaniæ cæterorumque Regnorum commercio mutuo intelligendum est. 5. Incolas duorum exteros quatuor ducatorum solutione vectigal sacca centum & quinquaginta circiter lanæ libras complectenti impostum redimere oportet. 6. Hispalis civitas pro se & vectigali nautico quotannis sesquimillionem auri solvit. 7. Germani, Galli, Belgæ, Itali, Lusitani, & Angli pro omnibus mercibus decimum nummum solvendo Regi satisfaciunt. Tributo huic nomen est *Almoxarit*. Sed in Valentia Regno & mediterranei maris portubus decem Regales quatuor denariis redimunt. In iis tamen locis à Belgarum nautis & mercatoribus illud vectigal non exigitur. Panni lanei textum unum ab exteris in Hispaniam advectum sex ducatorum solutione vectigal redimat necess-

cessē est. 8. Navibus in Indiam profici-
 scentibus vigesimus nummus & idem in
 Indiā ipsa solvendus est. Idem faciendum
 iis, quæ non modo Hispali; sed ex aliis
 etiam Andalusie portibus solventes In-
 diam occidentalem petunt. Huic vesti-
 gali nomen est *Almoxariff de las Indias*
de Espanna. 9. A civitatibus, in quibus
 moneta cuditur, pro jure cudendi de sin-
 gulis argenti marcis certa pecuniæ sum-
 ma pendi solet. Nomen tributi est *el*
Sennoreaxo de la Moneda. 10. Quoni-
 am Rex Commendatarum, ut vocantur,
 Ordinum equestrium S. Jacobi, Alcan-
 taræ, & Calatravæ jus conferendi possidet,
 ac illud Dominis *Fuggeris*, *Johanne de*
Maet teste elocat, ex locatione illā ter-
 centum mille ducatos quotannis perci-
 pit. Fructus hi *subsidio* vel *Arrendiamen-*
to nuncupatur. Præterea ut omnium bo-
 norum Ecclesiasticorum, ita etiam eo-
 rum, quæ ad Equestrem hunc Ordinem
 pertinenti, tertiæ partis ab Alcavalorum
 exactoribus acceptæ & cum Alcavalis e-
 locatæ particeps redditur. 11. Pascua &
 respecuaria quotanni elocata Regi haud
 exiguum quoque nummorum summam
 conficit. 12. Ex argenti vivi fodinis Al-
 malæ in montanis Sierræ Morenæ in Ca-
 latravæ vicinia haud exiguus, ex argenti

fodinis Gadalcanae in Estremadura etiam, minor tamen, quovis anno fructus in thesaurum Regium redundat. 13. Omnibus provinciis injectum est, ut servorum, & remigum captivorum nomine nummorum summam certam largiantur; sub titulo, *el exercitio por los Esclavos y Galeras*. 14. Focorum in toto regno singuli septem maravedisiorum solutione annuâ onerati sunt. Hæc *la moneda fore-ra* appellatur. 15. Chartæ alicunde in regnum injectæ etiam vectigales sunt. 16. Regi quoque Pontifex Romanus bullas quasdam largitur, olim concessas, ut bellum cum infidelibus & hæreticis geri posset: has subditis Rex vendit ipsis diebus sabbathi carnis esum permittentes, & ingentem pecuniæ vim cumulantes, ut *Laetius* docet. 17. *Almadrava* nomen est vectigalis ex certis piscibus nummos colligentis. 18. Omnibus septennibus, aut plures annos agentibus duorum regalium solutio imposita est. 19. Principum & Comitum liberi post parentum ex hac vitâ discessum usque ad ætatis suæ vigesimum quintum annum dimidiæ, aut tertiæ tantum omnium reddituum suorum partis participes fiunt. Quæ restant, Regis sunt. 20. Pipera monopolium Rex exercer grande lucrum ipsi quotannis affe-

afferens. 21. Omnia debita creditoribus
 adjudicata de centum florenis quinque
 Regi pendunt. 22. Etiam munera quæ-
 dam venalia ad corradendam pecuniam
 adjumento sunt. 23. Ad Catholicam re-
 ligionem se recipientes, & novi Christia-
 ni appellati tributis haud exiguis etiam
 premuntur. 24. Omnium hæreticæ pra-
 vitatis nomine condemnatorum bona
 Fisco Regia cedunt. 25. Cujusvis man-
 cipii advenientis causa aliquid dandum
 est. 26. Tertia pars pecuniæ ademptæ
 iis qui contra leges pecuniam aut merces
 quas penes se habuerant, reticuerunt, ad
 Regem pertinet. 27. Singuli verveces
 Mantuæ Capetanorum in macellum de-
 ducti duobus regalibus redimendi. 28.
 Ex salis vectigali proventus emanans
 grandis quoque est. Hæc omnia de Re-
 gnis intelligenda, quæ uno Hispaniæ no-
 mine comprehenduntur. Eorum enim,
 quæ ex aliis Regnis & regionibus ipsi
 conficiuntur hic mentionem nullam ad-
 huc fecimus. *Christophorus Forsnerus*
lib. 3. pag. 283. notar. polit. in Tacitum Pa-
duæ anno 1627, editarum Regem, ait, ex
 Indiâ non plus tribus millionibus quoran-
 nis accipere: residuas opes ad privatos
 pertinere: plærosque etiam in Hispaniâ
 Magnates ad paupertatem redactos esse,

ac mercatores Regi petenti vix quinque florenorum millia conferre posse. *Almoneda General* universos Regis proventus tredecim millionibus, & ter centies mille nonaginta sex mille & sexaginta sex coronatis circumscribit. Videatur *Relatio de Regis Hispaniæ opibus, apud Honorium, & disc. Nicol. Belli pag. 172. D. T. U. Y.* eosdem duodecim millionibus centies mille ac nonaginta novem mille & quadraginta octo Coronatis; *Johannes de Laet* autem ex *Johanne Hugone Linscottano* tredecim denariis centenum millenariorum, & quadraginta octo mille ducatis æstimat, Excipiuntur Lusitaniæ redditus, & quæcunque Regi ab Ecclesiastico Ordine quotannis tribuuntur: Nam sexaginta sex auri tonnas annuatim Lusitania largiri creditur, quamvis *Nicolaus Olveira* 4, 360. 548. crusatos numeret: quæ summa illi, quæ ex *Johannis de Laet* supputatione emergens tredecim milliones, & 48. mille ducatos dedit, adjuncta septendecim myriadas, & quater centies octies mille ducatos conficiet: qui hic tribus florenis Brabandicis, aut Francis (Francken) respondentes dabunt 52225644, florenos quorum unus 40. cruciferos valet. Si ad nostram Germanicam monetam reducas, summma tota erit

erit 34817096. florenorum Germanicorum. In *editione ultima Cosmographiæ Munsteri cap. ult. fol. 141. seqq.* Omnes redditus hujus Regni Hispaniæ totius, ut anno 1628. supputati sunt, ad viginti duos centenariorum millenariorum denarios pervenisse dicuntur. Hispaniâ cum Lusitaniâ quotannis. 10. Mediolani Ducatus 1. Regnum Neapolitanum 2. Sicilia 1. Insulæ Sardinia Majorca & Minorca 2. Belgium 2. India utraque 4. milliones singulis annis largiuntur. Quamquam autem incredibilis hæc tot nummorum vis omnem fidem fere superat, non minor tamen copia est sumtuum & expensarum, quæ Regi tanto faciendæ sunt. Regionum & regnorum quæ possidet, amplitudo & copia facit, ut incredibilis ministrorum numerus, & ingens præsidiariorum multitudo, ac hanc pauci Legati ubique alendi, largitionibus creberrimi, multum pecuniæ impendendam, & gravia ubique bella gerenda sint. Testatur id bellum illud cum Unitis in Belgio Provinciis gestum, quod infinitis thesauris Regum Hispaniæ trium *Philippi II. Philippi III. & Philippi IV.* pertinaciam multiplicavit. *Johannes de Laet cap. 24. Lan- sius pag. 345. in orat. contra Hispaniam.* Accedit & alterum incommodum, quod Hol-

Hollandi & alii classes ex Indiâ venientes, quandoque intercipient, & captas domum deducant, aut ad minimum tam male tractant, ut fundum petant. Unde fit, ut Genuenses mercatores, qui ad dictarum classium ædificationem & apparatus Regi pecuniam mutuo dederunt, quandoque fore cedere cogantur. Licet igitur impensæ Regis solitæ in *Munsteri Cosmographia*, quatuordecim myriadas non excedere dicantur; insolitæ tamen & insperatæ expensæ sæpius accedentes in causa sunt, ut acceptis impensæ longè majores evadant. De potentiâ Regis Hispaniæ paucis dicimus, tantum eam esse ut potentissimus mundi Princeps, ob magnam regionum & regnorum multitudinem, jure ac merito habendus sit. Consule *Acta publica Lundorpii tom. 2. lib. 7. tract. 12. fol. 1247. & seqq.* Si inter hunc Monarcham & Turcicum Imperatorem comparatio instituenda, eadem esset in utrumque proportio, quæ numerorum 13. & 2. aut 80. & 13. vel 433, & 74. ut *Thesaurus Politicus part. 2. cap. 11* indicat. Clarius rem pronunciat *Lansius in orat. pro Hispaniâ, pag. 302.* Regis Hispaniæ imperium Turcico decies majus esse. Romanorum potentia nunquam eâ magnitudine surrexit, ut quanto Rex Hi-

Hispaniæ, tanto Regionum spacio imperium suum diffuderint. Imo, quamdiu mundus vixit, nullus unquam Princeps tot, quot Hispaniæ Rex, regnorum, provinciarum & regionum possessor extitit. *Consultatio Comitissæ à Castel de opt. parandi cum modo pag. 264. Lonsius dicta pag. 302. Boterus part. 2. relat. lib. 4. pag. 277. Bellus disc. 17. tom. 1. p. 263.* In mari mediterraneo dominatur Insulis Balearibus, Majoricæ & Minoricæ. Illam describunt *Mariana lib. 12. & Bernardus Gomesius lib. 6.* longitudinem centum mille passibus exporrigit, ambituque suo quadringentos & octingenta mille passus colligit. Hæc à priori 5. vel 6. Hispanicis milliariis disjuncta circuitu suo centum & quinquaginta mille passus metitur. Septendecim cum dimidio, milliaria Hispanica, quindecim Germanica, & septuaginta Italica longitudine conveniunt. In eodem mari tanti Regis dominium agnoscunt duæ insulæ Pitiusæ, Yrica nimirum, olim Ebusa, & Formentere, nominibus Ophisa vel Colubraria veteribus nota. Idem facit Sardinia ejusdem maris insula fere ad Siciliam magnitudine accedens; quam Pontifex Romanus Aragoniæ Regi jure clientelari possidendum tradidit; De hac *Philippus Cluverius in præ-*

præstantissimo suo de Sicilia antiquâ opere,
 & *Johannes de Laet cap. 6* Legendi
 Siciliae pariter, & septem circumjacenti-
 um insularum, quas Æolidas appellant,
 in dicto mari sedem habentium Rex est.
 Has describunt dicti authores, & alii qui
 Italiam describentes easdem descriptioni-
 bus illustrarunt. In Africâ & Atlantico
 mari Hispaniæ Regum dominio parent
 Septa Mauritaniæ Tingitanæ civitas in
 Gaditani freti, seu faucium apud civita-
 tem Gibraltar vicinia; Tingim vel Tan-
 ger urbs; Mazagaon civitas & castellum;
 Insula Madera; Insulæ Afores vel Flan-
 dricæ; Castellum Arguin: Insulæ capitis
 viridis, S. Jacobi; S. Thomæ; & aliæ; Ca-
 stellum S. Georgii del Mina; Regnum
 Congo, quod peculiari adhuc regi paret,
 & Hispanos haud multum reformidat:
 Regnum Angolæ; Insula S. Helenæ;
 Castellum Mosambique; Insula Mada-
 gascar vel S. Laurentii, in quâ Reguli
 quinque Regis Hispaniæ imperio se sub-
 jecerunt: & plura alia loca, de quibus di-
 ctus *de Laet cap. 7.* legi potest, ut &
cap. 8. quod enumerat urbes & arces qua-
 rum Rex Hispaniæ, quatenus Lusitaniæ
 Regnum obtinet, in Asiâ & Indiâ Orientali
 possessore evasit. Inter possessiones eas
 sunt Insula Ormuz Hisp. A. 1622. ab An-
 glis

glis & Persis iterum erepta; Insula Goa cum urbe cognomine, & metropoli Indiæ totius, in quâ Archiepiscopus, & Indiæ totius Prorex Hispanus sedes suas habent; Insula Ceylon parte aliquâ; Urbs Malacca: Insulæ Moluccæ, quarum præcipuas Hollandi superioribus annis in potestatem suam redegerunt, & urbs Macao. In Occidentali Indiâ Rex possidet Brasiliæ urbes, & provincias aliquot à *Johanne Laetio cap. 9.* descriptas, qui *cap. 10.* satis fusâ descriptione quoque illustrat vastas regiones cæteras, quæ in America Hispanico dominatui subjunctæ sunt. Præter hætenus narratas Regiones in potestate suâ porriò habet Insulas Canarias; Omnia Regna cum Lusitaniâ uno Hispaniarum nomine comprehensa; Regnum Neapolitanum; Mediolanensem Ducatum aliaque Italiæ loca; Belgii maximam partem; & Burgundiæ Comitatum. Hinc ex Germania sibi etiam de militibus aliisque rebus necessariis prospicere potest. De his plura inveniuntur apud *Munsterum lib. 2. c. 48. fol. 136. edit. Basil. de Ann. 1622. Johannem Laetium: in Thesauro Politica anno 1601. Mediolano impresso, cap. 11. part. 2. apud D. T. U. T. pag. 133. & seqq. edit. Paris. in 4. de ann. 1619. sub tit. les forces du Roy d'Espagne:*
In

*In disc. 17. Nicolai Belli. Dictus D.T.U.T. descriptionem suam descripsit ex Botero, quem non nominat, & cujus Relatio anno 1598. separatim Latino sermone vestita Coloniae in 4. edita est sub titulo: Commentariolus parallelus, in libro eo non de dictis regionibus solum, sed & de rectio-
ne, potentiâ militari, & Principibus vicini-
nis agitur. Botero contradicit Iohannes de Laet cap. 26. libri sui, ubi alio-
rum, ut & Boccalini iudicia opponens
Regis Hispaniae potentiam tantum non
esse, quanta quidem praedicetur, asserit.
Nam Regna & Regiones ejus latè diffu-
sas & dispersas impedimento esse, quò
minus vires conjungere queat. Apertè
etiam ibidem significat, quomodo cum
utrâque Indiâ comparatum sit, & quan-
tum incommodi gentes illae Barbaricae,
Angli, Belgae inferre queant. Sequentè
cap. 27. causas affert ex Thuano & Consi-
liarii Hispaniae Regi Philippo III. anno
1619. dederunt, & liber, cui titulus,
Conservatio Monarchiae Hispanicae, à
Petro Ferdinando, Novareta Secretario
Regio A. 1626. Mantuae Carpetan. in lucem
editus comprehendit; cur Hispan. Regis
aerarium adeò exhaustum sit. Salazarinus
p. 60. Meteranius lib. 21. & de Laet c. 4.
Cum igitur Judaeorum & Maurorum, ac*

novorum Christianorum, qui se suspectos reddiderant ejectione anno 1619, perpetuis bellis & navigationibus Indicis, ut & Regionis ac Fœminarum sterilitate Hispaniâ in eam incommoditatem inciderit, ut incolarum penuria maximè laboret, Rex exterarum gentium operâ in expeditionibus suis bellicis uti cogitur. In Hispaniâ tamen ter mille Equites Hispano semper in promptu, & ad quemcunque necessitatis casum parati esse feruntur; quamvis Equitatus Hispanicus exiguâ celebritate hætenus innotuerit. Quomocunque res se habeat, noster *author N N*: nihilominus opinatur, si necessitas postularet; Regi militum copiam in Hispaniâ non defuturam, cum incolæ Regem suum amore prosequantur, & voluntate promptâ ad ei serviendum proclives sint. Valdo ledi certe Mantuæ Carpetanorum, Ulyssiponæ, Hispani, Valentiaë, Barcelonaë & Zaragozaë incredibilis hominum copia cernitur. Hispaniæ multitudinem hominum ferè eandem, quæ Italiaë tribuitur, *Boterus* attribuit. Sed scripsit hoc, antequam anno 1610, tanta mortalium frequentia Hispaniæ Regno ejiceretur. Necessitate urgente etiam Nobiles & propria persona, & propriis sumptibus Regi inserviant oportet.

portet. Et quoniam, ut superius diximus, Hispani parvo, raphanis nempe, pomis aureis, lactuca, similibusque cibis concenti arctè contenteque se habeant, in terrâ commeatu, & mari pane bis cocto facilius & diutius sustentari & ali possunt. Angli quidem & alii persuasum habuerunt, siquidem Lusitani & Aragones Castiliæ Regum rectionem non usque quaquè probabant, Incolarum & navitarum defectu maritima loca debitis & requisitis præsiidiis defendi non poterant, ac armamentaria Barcelonæ, Ulyssiponæ, Malagæ & aliis in locis non satis instructa erant, quod facili occupatione portubus maritimis potituri, & Hispaniam in extremitatem summam adducturi essent, si portubus occupatis interiorum partium incolæ omnium rerum necessariarum advectione excluderentur. Eâ de causâ viribus diversis Hispaniam aggressi nonnulla loca quidem in potestatem suam redegerunt, & damnum haud exiguum Hispanis intulerunt, sed nihil conservantes stabilem & firmum in Hispaniâ pedem figere non potuerunt, & contra experti sunt, quod hic Rex domi, id est in Hispaniâ ad resistendum hostibus suis satis potentia habeat.

14. In aulâ Regis ministros varios & di-

diversos varia & diversa numera atque officia occupant & distringunt. Mayor-domo, Mayor universæ aulæ præfectus, cui subsunt quatuor alii Mayor domos cum triginta & uno nobilibus mensæ Regiæ servitia obeuntibus, & viginti Nobilibus aulicis. Decem Nobiles Camerarii, cum decem ministris in cameris servitia sua observantibus. Tres Guardarobas, sunt ministri, qui vestimentorum, & a-suarum similium rerum curam gerunt. Quatuor Quardajoyas, quibus rerum prætiosarum cura commissa est. Quin-que Lapiferi. Sex Pincernæ, cum octo aliis personis, quæ cibos custodiunt, & culinam curant, duodecim famulis culinariis, ut & aliquot cocis, & tredecim aliis ejusdem farinae hominibus. Tapetorum præfectus, qui undecim alios sub se habet. Tres Medici, Chirurgus unus, tres Tonsores, duo Pharmacopolæ cum duobus ministris: Sartor, Suror, Phrygio, Pellio aulicus & nonnull alii ejusmodi opifices numero novem: Lotrix una, duo Palatii janitores, unus clavium custos aperiendo & claudendo destinatus, decem ministri alique similes, cum 89. Satellitibus. Post magnum Aulæ Præfectum, ejusdem sequitur Vicarius, & Contador, vel Veedor de los Caçadores, qui ratio-num

num curam gerit, & sumptuum, qui Venationibus & Venatoribus impendantur. Item de sponſoro Mayor, vel Sponditor, ſimiliumque numerum curatores, quales ſunt Teſorero. Valleſtero, Sangrador, los Aguadores, vel Muletiers, Barrendero Mayor, vel bailleur. Cuſtodis porro diverſis Rex ſtipatur. Burgundica centum nobilibus Burgundis conſtat. Archeros de la guarda del Rey appellati Capitaneum, Locum tenentem, Signiferum, tubicinem, & Capellanium habent. Germanica centum Germanorum, la Guarda de à Pie cognominata, Centurione, vicario, tibicine, duobus tympaniſtis, Sacellano & Chirurgo utitur. Hispanica, ut prior, centum pedites, ſed Hispanicos complectens Centurioni, vicario ſeu locum tenenti & accenſui ſub eſt, quibus accedunt quatuor Cabos de Eſquadra, ſeu Corporales, uti vocantur, Sacellanus, Medicus, Chirurgus. Hispanica altera ſexaginta equitibus Regiæ Cuſtodiae inſerviens & duos Tubicines habens. Præterea reperiuntur inter Aulicos 10: Apoſentadores, ſeu hoſpiti-
rum & ſtationum curatores, ut & 40. Furrielos, qui in itineribus hoſpitia aſſignant. Trecenti etiam ſunt nobiles, quorum pars ſemper aulam ſequuntur, pars ab u-

no ad alterum anni quadrantē aulæ præ-
 stō sunt. Est alia quoque Custodia capi-
 tum centum sub uno centurione, aliisque
 ejusmodi numerum militarium admini-
 stris, qui omnes continos homines des
 armas appellantur. Quinquaginta Mon-
 teros de Guardia appellati, & nobili ge-
 nere oriundi omnes, quorum viginti in
 Reginae aulā, & Regiarum filiarum tha-
 lamis ministeria sua gerunt, & ex monta-
 nis circa Urbem Burgos adsciscuntur.
 Nobiles puēri undeviginti à Præfecto &
 sub præfecto reguntur, quibus adjuncti
 sunt Sacellanus, Præceptor (Maestro de
 Estudio) Saltandi magister (Maestro de
 Dançar,) Tanner, Cocus (Cozienero)
 Equorum circumactor (Maestro de bol-
 tear) & Gladiatoriæ artis Magister (Mae-
 stro Mayor de esgrima). In Regis Sacel-
 lo quadraginta duo ministri, inter quos
 & Eleemosynarius Magnus, sustentantur.
 Musicæ concentibus multi quoque num-
 mi impenduntur, eoque in collegio sunt
 Magnus Cantor, Sacelli præfectus, duo-
 decim cantores supremam vocem sonan-
 tes, (Monezillos) quadraginta quinque
 cæteris vocibus destinati, & Bassista (Ba-
 xo) ut vocant cum Organorum magistro,
 aliisque viginti hominibus inter quos sex
 decumana barbitō ludentes (Violones de
 arco)

orco) & duo cornicines. Extra Regis aula quadraginta Sacellani annuis stipendiis aluntur. Apud Regem commorantur Pater Confessionarius, & tres concionatores. In Regio Equiti diversis numeribus diversi praesunt: Supremus Equitis Magister (el Cavallerizo Mayor) quinque alii Magistri, quatuor equorum Domitores (Picardores), quatuor Maceros, vel Massiers; quinque; Feciales (Rexar de Armas) quinque; Stationum & hospitiorum designator unus, aliorumque ejus farinae turba haud exigua, quorum centum & septuaginta numerantur, ac ex ipsis octoginta, qui servilia in equili munera obeunt. Plures quoque inveniuntur Ephippiorum ministri, & Confectores, Rhedarum fabri, Lignarii & Ferrarii Fabri, Arcabufier, viginti quatuor Carrucarii quatuor & viginti Carrucis regendis praefecti; & duodecim lecticarii sex lecticis & duodecim mulis gubernandis inservientes. In Mulorum stabulo quinquaginta muli aluntur, quorum cura supremo Magistro (Azemilero Mayor) ejusdem vicario, & aliis ejusmodi hominibus commissa est. Sustentantur itidem a Rege duodecim pedissequi, octodecim Musici diversis instrumentis Musicis ludentes, Venatorum Magister Venatoribus, aliisq.

aliisque rei venatoriæ operam dantibus, ac plurimi alii functionibus in aulâ publicis occupati, de quorum omnium tam dictorum quàm aliorum muneribus, ac annuis stipendiis *Ambrosius de Salazar in inventarii sui (Almoneda General de Reyno de Esp.) c. 10.* prolixam mentionem facit. Omnium commemorationem ampliore hujus loci angustia recusant.

15. Per totam Hispaniam sparsa offenduntur collegia, & Curia Regiæ justitiam administrantes, de quorum vitâ, & quomodo se gesserint, antequàm in senatum admittantur, imò ipso illo tempore, quo munere mandato funguntur, seriâ instituitur investigatio, ut aut malè se gerens meritâ pœnâ castigetur, aut contrâ ad altiore dignitatis gradum provehatur, si benè se gesserit. Tale Judicium Perquisa, Judices autem aut Commissarii Perquisidores vel Visitatores, & Syndici ab *Alfonso de Azevedo* appellantur. Primum Consilium, seu Senatus primus est ille, qui status Consilium (Consejo de Estado) appellatur, in quo Rex ipse Præsidis subsellium occupat, & cum duobus Cardinalibus, ex quibus Toledanus semper unus est, ac duobus Hispaniæ Optimatibus de supremâ Regni totius provinciarumque omnium salute deliberationem

E

suam

suam instituere solet. Adjuncti sunt duo Secretarii, qui quæ Regnum concernunt, scriptis mandant. II. Altera Curia Consilium est Regium, in quo de Regni proventibus, tributis, & vectigalibus aliisque negotiis deliberari & appellationes audiri solent, ad quod ab aliis Judiciis, quæ Chancillerias *Marineus* autem Conventus Juridicos appellat, Valladole- do nimirum, Granada, Navarra, Audiencia Hispalensi, & Audientia Gallicien- si provocatur, si modolitis pretium decem Morapetitorum, vel Marvedisiorum millia superet. Præsidis in hoc Senatu munus maximi fit, proximaque ferè à Rege dignitas est. Omnes totius Regni tam civiles quàm criminales actiones di- judicat. III. Consilium bellicum. IV. Consilium Italicum seu Senatus Italicus, in quo proponuntur, quæ provincias & lo- calitatis finibus inclusa concernunt. V. Consilium Ordinum Militarium, (Consejo de Ordenes) seu Consilium aut Senatus Equitum Auratorum, in quo omnes tri- um Ordinum Equestrium, S. Jacobi pu- ta Calatravæ, & Alcantaræ deciduntur. VI. Senatus Aragonicus, seu Aragoni- cus consilium, Aragoniæ, Cataloniæ, Va- lenciæ, & insularum circumjacentium negotiis expediendis destinatum. VII.

Con

Cont
VII
Regi
nunc
tuum
IX.
Ratic
aliud,
reduc
pensã
inspic
quod
rendo
runt,
qui ca
aut ad
Regio
tantur
in quo
nes co
resti (
quæ a
Consil
quisiti
primò
tum p
gionis
Huic S
Toleda
nisi cau

Consilium Indicum Indicas res tractans. VIII. Consilium patrimonii, & ærarii Regii Hispanis Conseio de Hacienda nuncupatum, cujus Senatoribus redituum, & ærarii Regii cura commissa est. IX. Consilium Rationalium, in quo Rationibus agendum. X. Huic accedit aliud, in quo Rationes ad novum examen reducuntur, aliæque item impensæ & expensæ, quæ Regiam aulam concernunt, inspiciuntur. XI. Camerae Consilium, quod eorum curam gerit, qui bene se gerendo renumerationes debitas meruerunt, ac eos publico venia liberat à pœnis, qui capitis damnati, in exilium ejecti, aut ad triremes relegati sunt. Donorum Regionum rationes in eo quoque putantur. XII. Conseio de Descargos, in quo æris alieni à Rege contracti rationes conficiuntur. XIII. Consilium Foresti (Conseio de Bosques) ea tractat, quæ ad sylvas, & nemora pertinent. XIV. Consilium Inquisitionis (Conseio de Inquisition, & Officio santo Hispanis) primò contra Mauros & Judæos constitutum postea quoque ad Catholicæ Religionis conservationem dilatatum est. Huic Senatui præsidet Archiepiscopus Toledanus Inquisitor Generalis, qui non nisi causis, prægnantibus impeditus præ-

stò semper adesse debet, & mille ac sexcentorum & quatuor nummorum aureorum mercede annuâ fruitur. Adjuncti sunt huic sex Inquisitores, quibus octingentorum aureorum, seu Ducatorum pensio annua solvitur. Sunt Monachi Prædicatores, seu Dominicani, ut vocantur, qui in confessu secundum locum obtinent. Franciscani enim primum, ipsi alterum, Jesuitæ tertium, & Clerici quartum locum occupant. Cætera munera gerunt Fiscalis octingentorum aureorum; Duo Secretarii unus ex Castiliæ alter ex Aragoniæ regno; uterque ducentorum sexaginta septem aureorum annuâ pensione fruens; Unus ex nobilitate præcipuâ, qui alicubi Alcalde, aut Consul fuit, octingentorum, & quod excurrit, aureorum stipendio merens; Curator pœnarum, suppliciorum, & bonorum ærario seu fisco adjudicatorum, cui eadem cum præcedente pensio quotannis solvitur. Viginti ministri palliis ex orychalco crucibus insignitis ornati, & hæreticos comprehendentes, ac accusantes, qui octoginta aureos laboris præmium singulis annis ferunt. Ejusmodi delatorum per Hispaniam totam viginti millia numerat Salazar, quod fidem excedere videtur. Secretæ Inquisitionis quoque Fiscali plusquam

'NOVA DESCRIPTIO IOR
 quam octingentos aureos quovis anno
 numerari dicunt. Tandem est Solicita-
 dor, cui totidem pro numeris sui cura
 solvitur. Inquisitionis Collegia inveniun-
 tur Granadæ, Hispali, Cordubæ, Murciae,
 Valenciæ, Barcelonæ, Valladoledi, To-
 ledi, Cuencæ, Logromi, Ulyssiponæ in Lu-
 sitaniâ, Eboræ, & Coimbræ vel Conimbræ.
 Reus bis coram Sancto hoc [Senatu] sisti-
 tur, & obscuro carceri fenestris carenti,
 & nonnisi parva foramina habenti, ita ut
 à nemine conspici queat, includitur.
 Ostii ut plurimum inscriptio hæc est:
Exurge Deus, & judica causam tuam.
 Cum ex rei examine & confessione, eum
 Judæum esse, & mortem experere, li-
 quer, in supplicii publici locum deduci-
 tur, quasi theatrum quoddam erectum
 habentem, cum altari, ubi post missam
 celebratam concio habetur, ac damnati
 delicta commemorantur: quibus peractis
 miseri flammis exusti bona ærario publi-
 co seu fisco adjudicari solent. Sin Judæ-
 um se esse negat, & tamen Judæus esse
 convincitur, laqueo suffocatus rogo com-
 burendus imponitur ut noster *author*
NN: memoriae prodidit. Videantur Wol-
fius Tom. 2. lect. memor. fol. 617. Lazaril-
li de Tormes vita part. 2. cap. 12. pag. 109.
editionis Parien/. de anno 1620. Reginal-

102 REGNI HISPANIAE
bus Consalvius de Hispan. Inquisitione;
Cranius de pace Religionis pag. 2. probl. 2.
p. 207. & Aubertus Miræus in Chron. ad
annum 1481. ubi Inquisitionem miris in
coelum laudibus effert. In Lutheranos &
Hugenotas hodierno tempore remissius
inquiritur, & non publico sed clandestino
supplicio animadvertitur. Non enim, ut
olim ita hodie cum Inquisitione illâ com-
paratum est, ut idem author N N: refert,
adeò ut non amplius tam crudeliter in
quemvis grassetur. Præter dicta Consilia
Mantuae Carpetanorum quatuor sunt Ju-
lices, quorum Jurisdictioni omnes civi-
les & criminales actiones subjiciuntur,
quæcunque circa Regiam metropolin
quinque Hispanicorum milliarium, seu
viginti mille passuum spatio se offerunt.
Triginta quoque ibi sunt Apparitores,
(Alguaziles) & plurimi Scribæ sanguinis,
quorum quisque proprium suum domi-
cilium & carcerem habet. In cæteris Ur-
bibus supremi sunt Judices aut Consules
qui suo arbitrio Senatuum ministros, ap-
paritores, lictores, ac reliquos ejus farinae
homines eligunt. In Civitatibus ab Hisp.
Ciudades nominatis, quibus, aliæ urbes,
municipia & pagî subsunt, Corregidores
supremorum Judicum munus obeunt &
eandem cum provinciarum gubernatori-
bus

bus potestatem obtinent, Consul Mantuæ Carpetanorum Alcalde Hispali Assistent, Granadæ Gubernator, Luegi Criminal, & in urbe Arcos atque aliis in locis Corregidor appellatur. Baculum sex pedes longum, cujus apex argenteo Regis insigni ornatur, ut plurimum manu gestant, & eos captivos faciunt, qui pugnis & digladiationibus mutuis pacem publicam turbant. Debitorum causa neminem comprehendere audent, nisi ipsis à criminalium actionum Præfectis, qui Prætoribus aut Judicibus Civitatum apud nos comparari possunt, permissum sit. In quarumvis civitatum macellis Præfecti sunt, qui carnem emptoribus appendendo cavent, ne à Lanionibus circumveniuntur. In omnibus ferè urbibus & pagis consortium aut fraternitas quædam occurrit, quam Hispani Hermandad nuncupant & tanquam sanctam summam reverentiâ colunt. Equis insidentes, baculumque album manibus tenentes, ac se ipsos magni facientes passim vias, municipia, & pagos perlustrant, quorum si quis in pago aliquo vel minimum baculo suo præcipiat, perinde habetur, ac si Rex ipse jussisset. Si forsan se quis opponens occideretur, delictum impunè abire. Maleficos & delinquentes in viâ deprehensos ejusmodi

fratres vinculis constringunt. Qui intra urbem peccant, aut ruri peccantes in urbis vallum evadunt, ab eorum potestate liberi ab urbis Consule comprehendi solent. Reperio quidem, quod præsens Rex Philippus IV. A. 1623. ejusmodi Fraternitatem cum Conservatoribus, qui titulos, & publicorum numerum dignitatem judicabant, abrogaverit: Num autem ipsa hæc Fraternitas narratione illâ intelligatur, affirmare certò non ausim. Lusit., Navarrae, Valenciae, Aragoniae, & Cataloniae regno ut *author NN* tradit à Regis Vicariis seu Proregibus gubernantur, qui tanquam secundi à Rege in Regnis sibi conceditur civilium & criminalium actionum judicandarum summam potestatem obtinentes propriam aulam, & custodiam corporis peculiarem habent. Ut plurimum quovis triennio mutati novis locum cedunt, qui à Regni Magnatibus, Comitibus, & Dominis insigni pompâ introducuntur: Regem verò ipsum soli Principes magno apparatu excipiunt, de dictis Collegiis, Judiciis, Senatoribus, ministris, eorumque redditibus annuis consule sæpe nominatum *Ambrosium de Salazar c. 9. Joh de Laet cap. 5. & D. T. U. X. in descriptione Hispaniae sub titulo Gouvernemens d'Espagne*. Agit autem dictus *de Laet* etiam de

de Regni Aragoniæ (ubi leges , fori , & Magistratus Iustitia vocantur) rectione, comitiis, & nobilitate, ut & Lusit., & Ulyssip. urbis gubernatione. Inferiores Magistratus primam instantiam habent, & impune præteriri non possunt. Ab ipsis provocare licet ad supradictas Cancellarias, & Audientias, ac Curias, sive Parl., ut & in Lusit. ad Jud. & Senat. Camera, quæ Curia omnes tamen in primâ instantiâ nullam admittunt litem, nisi viduarum, orphanorum, & ejusmodi personarum, quibus miseris necessario succurrendum est. Sed causas provocationis jure ex Regnis, & à minoribus Judiciis ad se traductas dijudicant. Sententia in ejusmodi Curias lata, si cum illa conveniat, quam minor Judex tulit; parti condemnatae altera provocatione ad eandem Curiam litem deferre licet, cui mox ex Senatu Curia Judex datur, qui lite denuò inspecta & examinata tandem sententiam ultimam fert, à quâ porro ad aliud Judicium provocare integrum non est, nisi decem Maravedisiorum millia summa superet, ut superius indicavimus. Noster *author* N N: & D. T. U. T. de quater mille aureis nummis dicunt, quod veritati magis congruere videtur. Litis pretio summam illam excedente ad Consilium Regium, tanquam

ad summum Camerae Judic. appellatione
litrem transferre concessum est parti, quæ
causa cecidit, eâ tamen conditione, ut mil-
le & quingentos secundum *D. T. U. X.* aut
mille & quadringentos dublones, quos *A-*
zovedo duplas appellat, secundum *Joh.*
de Laet in judic. deponat. Causa quatuor
Consiliariis aut Senatoribus Regiis exa-
minanda & dijudicanda committitur. Si
quatuor illi ad hanc rem deputati sententi-
am cum priore convenientem contra pro-
vocatorem tulerint, pecuniæ depositæ ja-
ctura mulctatur. Ea sic dividitur, ut quin-
genti dublones in ærarium Regium defe-
rantur, quingenti adversario tradantur, &
reliquis quingentis pro injuriâ acceptâ sa-
tis fiat Judicibus prioribus, quibus ad Con-
siliium Regium provocavit, contra quem
sententia lata est. In criminalibus & capita-
libus delictis sine ullius personæ respectu
admodum severe justitia exercetur, & con-
demnato nulla provocandi potestas con-
ceditur. Vix ulla Regio inveniri dicitur,
quæ ab homicidis & latronibus tam libera
& immunis esse credatur, quam Hispania,
quamvis superioribus annis Aragonia, &
Catalonia ejusmodi maleficorum nomi-
ne non bene audierit. Passim vero pati-
bula, & in arboribus laquei tam severe
justitiæ indicia in conspectum cadunt.

16.
Regio
cend
quod
Noæ
ris ex
verita
Tubal
sedem
1. *Cos*
lib. 2. c.
popul
thagin
& *Fr.*
in Ch
tus &
Celtas
runt,
bium
nomin
figme
loco,
mania
jam *G*
in O
pag. 3
Perer
num
Gasp.
Beros

16. Conclusionis loco jam de harum Regionum Dominis ac Regibus pauca dicenda. De antiquis nil certi habemus quod proferamus. Nam quæ de *Thubalo Noæ* Patriarchæ nepote, ejusque posteris ex *Beroso* & aliis afferuntur, parum veritati congrua videntur, præcipuè cum Tubalæi populi non in Europâ sed Asiâ sedem suam habuerint: *P. Merula part. 1. Cosm. lib. 3. cap. 14. fol. 146. item pag. 2. lib. 2. cap. 9. fol. 231.* Vide de Regibus ac populis Hispan. à Thubal usque ad Garthaginenses *Joh. Vassæum in Chron. cap. 10. & Fr. Tarapham, itemque Anton. Beuter. in Chron. Hispaniæ.* Iberus, Tagus, Betus &c. non sunt Reges, sed flumina. Celtas, qui primi in Hispaniam venerunt, proprios suos Reges habuisse, dubium est nullum. Quæ tamen ipsorum nomina fuerint, quis dicet? Nec *Berosi* figmenta mera hic alleganda, ut alio in loco, *cap. nimirum 1. mei Itinerarii Germaniæ 43. pag.* indicatum est. Inspice etiam *Goropiam Becanum in Hispanicis, & in Originibus Antwerpiensibus lib. 4. pag. 340. Ludovicum Vivem, Benedictum Pererium in Daniele, Anton. Augustinum Antiquit. Rom. & Hispan. dial. 11. Gasp. Barrerium in peculiari libello, de Beroso, Manethone, Methasthene, & si.*

milibus fictis scriptoribus ab *Annio Viterbiensi* productis, & *L. Nonium de Hisp. c. 85. p. 263. edit. Antw. anno 1607.* Temporibus sequentis Afri & Carthāginenses Hispaniam possederunt. Eam his Romani eripuerunt. A Romanis ejusdem possessio devoluta est ad Wandalos aut Vandalos, ac postea ad Suevos, Alanos, & Gothos, in quorum potestate Regiones Hisp. ab A. salutis 369. vel 400. aut 410. secundum aliorum calculum, usque ad annum 713. aut 14. hæsit. De Vandalis, Alanis, Suevis, & Gothis consulantur *Vasæus cap. 14. & 15. Ludovicus Pontius cap. 20. lib. singulari de las grandesas de Tarragona, & ante eos Isidorus Hispalensis de Gothis, Wandalis, & Suevis.* Anno autem illo 14 aut 15. *Rodrigo* vel *Rodericus* Gothorum Rex, & una cum ipso antiquissima Gothorum Nobilitas rota cæsa est à Saracenis, eo quod *Cavam Jul. Comititis*, & summi Andaluziæ Præfecti filiam invitam stupraverat; cujus vindicandæ causâ Arabes & Mahumetistæ, aut Saraceni postea Mauri appellati à Patre accersiti, & in Hispaniam ex Africâ allekti sunt; Vide *Alfonsi Villadiegii Asturicensis commentarios in forum Judicum: Joh. Marianam de reb. Hispan. lib. 6. cap. 21. & seqq. & alios Hispaniæ Historicos: Ex* qui-

quibus constat, quod Regionum Hispanicarum administratio & possessio tunc temporis Saracenis obtigerit. Gothicæ Nobilitatis reliquiæ, ut *Mariana lib. 7. cap. 1. pag. 269.* docet, in Asturiam, & ejusdem montes evasit, ibidemque anno 716. *Pelagium* Regio Gothico stemmate oriundum Regem creavit: cujus posteræ Legionæ; in Castiliâ, Navarrâ, Aragoniâ, & Lusitaniâ rerum Summæ præfuerunt, postquam Saracenos, Moriscos, vel Mauros Christiani sensim, oppidis & civitatibus occupatis, hinc inde ex provinciis Hispanicis exegerunt, ut *Mariana cap. ultimo lib. 25. & Salazar pag. 58. & seqq.* referunt. Tandem *Ferdinandus* Rex Maurorum reliquias ex Granadæ regno & Urbe, quo se receperant, anno 1492, ejecit, & Saracenicum Hispaniæ dominatum finivit. De Gothicis usque ad *Rodericum*, & Mauris Regibus, cæterisque à *Pelagio*, & iis, qui Legionis, Castellæ, Navarræ & Aragoniæ regnis usque ad *Ferdinandum* imperarunt, legantur scriptores Hispanici, ex quibus *Salazar* catalogum suum contexuit. Item *D. T. U. T. Sansovinus, Elias Reusnerus, Albinius, & alii*, qui Principum Genealogias scriptis mandarunt; ut & *Johannes de Laet in descriptione Hispaniæ cap. 21.*
Mun-

110 REGNI HISPANIAE

Munsteri Cosmographia lib. 2. cap. 34. seq. fol. 106. seqq. ultimæ editionis anno 1628. Ferdinandus Catholicus Aragoniæ & Siciliæ Rex, Johannis ex Castellæ Regum prosapiâ oriundi Regis filius matrimonio sibi junxit cognatam suam Isabellam, Castiliæ ac Legionis regnorum hæreditariam Reginam, atque ita conjunxit tria illa Castiliæ, Legionis & Aragoniæ regna, & cæteras ipsis adhærentes Regionēs, quibus, uti dictum est, etiam accessit Granadæ regnum, ac postea Navarræum ac Neapolitanum Galliæ Regi erepta regna, de quibus in Itinerarii Galliæ & Italiae prolixius egimus. Præter has & regiones multæ in orbe novo aut America illius Regis ætate inventæ ejusdem potentiam mirum in modum auxerunt. Ex dictâ uxore suâ anno 1504. defuncta suscepit filium Johannem, qui Margaritam Imperatoris Maximiliani I. filiam uxorem duxit, & sine liberis ex hac vitâ discessit. Hinc filia Johanna patri Ferdinando & fratri Johanni succedens, ac ejusdem Imperatoris Maximiliani I. filio Philippo I. Austriæ Archiduci nupta Cæsare duos Carolum V. & Ferdinandum, ac alios quot filias peperit, ac Hispaniæ regni Austriacam domum ditavit, Carolo Imperatori in divisione Hispaniæ regna cum

Belgi

Belgicis Provinciis & Burgundiâ obtigerunt, accedente tandem etiam Mediolanensi Ducatu. Successorem habuit *Philippum II.* qui magnam Belgicarum Provinciarum partem bello quidem perdidit, sed contra Lusitaniæ, Algarbiæ, omniumque Regionum in utrâque Indiâ ad Lusitaniæ Reges pertinentium compos factus est. Nam cum *Don Sebastian* Lusitaniæ Rex anno 1578. in proelio Africano periisset, major autem cognatus *Henricus* Rex paucis annis post nimirum anno 1580. sine liberis fato functus esset *Philippus* ex primogenitâ *Emanuelis* Lusitaniæ Regis filiâ *Isabellâ* natus hæreditario jure sibi oblatum Regnum occupavit. Quamquam *Don Antonius* Lusitanus, Prior *Cratensis*, qui Anno 1595. Parisiis animam efflavit, *Emanuel Philibertus Sabaudia Dux*, *Catharina* Lusitana *Bragantzae* Ducissa, *Alexander* Parmæ Dux *Reinutii* filii nomine, ac tandem *Catharina* Medicæa Galliæ Regina (vide *histoire des derniers troubles arrivez en France* lib. 1 pag. 18. edit. Parisiens. de anno 1626) omnes quidem Regni possessionem hæreditariam ad se pertinere contenderunt. Præcedentium Lusitaniæ Regum ortus repetitur ab *Henrico* quodam, cui Castiliæ Rex *Alphonfus VI.* filiam *Tarasiam* ;
vel

112 REGNI HISPANIAE
 vel *Teresiam* cum Lusitaniâ dotali sub Co-
 mitatus titulo nuptum elocavit. Hunc
 quidam Limpurgi Principem, alii Lo-
 tharingiæ ducem, nonnulli Burgundiæ
 Ducis *Roberti*, qui Hugonis Capeti ne-
 pos fuit (*Thuan. lib. 6. hist. fol. 236*) nepo-
 tem faciunt. Lege *Koder. Toledanum*,
Rod. Sanctium, *L. Marin. Siculum*, *Joh.*
Barrum cap. 1. Asiaticum Decadum, cum
pluribus aliis. Principes autem & Reges
 isto ut silentio præteream, ex ultimis
 fuit *Eduardus*, cujus filiam *Leonoram* Im-
 perator *Fridericus IV.* uxorem duxit.
 Hunc *Eduardum* sequutus est ex filio
Ferdinando nepos *Emanuel Rex*, cui an-
 no 1521. Regis *Ferdinandi Catholici* filia
 peperit filium *Johannem III.* qui in pa-
 tris locum succedens præter alios filios ex
 Imperatoris *Caroli V.* sorore suscepit *Jo-*
hannem & Mariam Hispaniæ Regis *Phi-*
lippi II. uxorem. Hujus *Johannis III.*
 ex filio *Johanne*, & *Joanna* dicti Hispaniæ
 Regis *Philippi II.* sorore ac Imperatoris
Caroli V. filia nepos erat Rex *Sebastianus*,
 qui anno 1578. in prælio uti diximus, re-
 gno & vita exutus est. Eum sequebatur
 patruus *Henricus Emanuelis* nominati
 filius, qui, ut suprâ monuimus, anno
 1580. sine liberis expiravit. Præter hos
 duos filios *Johannem III.* & *Henricum* Re-
 ges

ges alio
 nueli fu
 rebus Er
 Impera
 II. Hisp
 Carolo S
 cujus fili
 à Lusitan
 postea v
 dinandus
 mus filiu
 quarum
 Farnesio
 tharina
 sitaniâ nu
 erat, cum
 obiret. N
 77. ex v
 apparet,
 quisq; sib
 Hieronym
 Portugali
 Castellæ t
 65. histor
 de success
 fert. 13. m
 consulation
 Galliæ Re
 Regnum
 nis sui der

ges alios etiam liberos eidem Regi *Emanueli* fuisse constat. *Hieron. Osorius de rebus Emanuelis Lusitan. Regis. Isabella* Imperatoris *Caroli V.* conjux, & *Philippi II.* Hispaniarum Regis mater: *Beatrix* *Carolo* Sabaudia Ducis nupta. *Ludovicus*, cujus filius illegitimus erat *Don Antonio* à Lusitanis anno 1580. Rex electus, sed postea victus, & in exilio mortuus: *Ferdinandus*, *Alfonsus*, & *Eduardus*. Hic ultimus filius *Eduardus* duas reliquit filias, quarum major natu *Maria Alexandro Farnesio* Parmae Duci, & minor natu *Catharina Johanni Bragantzae* Duci in Lusitaniâ nupsit, & tum temporis in vivis erat, cum *Henricus* ultimus Rex diem obiret. Nam major natu soror jam anno 77. ex vivis excefferat. Ex his omnibus apparet, quid juris in Lusitaniâ Regnum quisq; sibi arrogare potuerit. Consulantur *Hieronymus Conestagius in historia de Portugalliae conjunctione cum Regno Castellae lib. 3.* *Jac. Augustus Thuanus lib. 65. historiarum: Christianus Besoldus de de success. quæ Regni sit jure lib. 1. dissert. 13. nu. 8. seqq. pag. 140. seqq. & in consulationibus vol. 1. consil. 1. Medicea Galliae Regina*, jus quod sibi in Lusitaniâ Regnum arrogabat, longè petita generis sui derivatione stabilire conabatur: à
Re.

Rege *Alphonso VI.* videlicet, & *Matilde* Bononiæ Comitissâ, à qua generis sui ortum deducebat, quanquam ea adhuc vivente aliam uxorem *Alfonso* duxit, & ita ejus posteros successionis non capaces putavit. Hinc iniquum ejus postulatam judicabatur, adeo ut *Hispaniæ Rex Philippus II.* qui Theologis, & Jurisconsultis jus suum examinandum & disceptandum proposuerat, & cum Bragantzæ Duce certis conditionibus convenerat, Lusitaniæ Regni compos factus fuerit. Hunc Regem toto vitæ tempore septingentos circiter auri milliones consumpsisse ferunt. Ex *Anna* Cæsaris *Maximiliani II.* & Sororis suæ Germanæ filia genitus est ipsi Rex *Philippus III.* anno Sal. 1621. mortuus. Ejus liberi fuerunt *Philippus IV.* vi. Id. Aprilis anno 1605. *Carolus* anno 1607. *Ferdinandus* anno 1609. *Anna* Galliæ Regina anno 1601. & *Maria Im-* peratrix ac Hungariæ & Bohemiæ Regina xv. Kal. Sept. anno 1606. in lucem suscepta. Ex his *Carolus* in vivis esse desinit & *Philippus IV.* liberos procreavit. Vide caput 6. *Itinerarii mei Germaniam* pag. 162. & seqq. ac de Hispaniâ in genere præter authores hætenus citatos etiam *Idacinum*, *Maximum*, *Isidorum*, *Iulianum*, *Lucam Tudensem*, *Alphon-*

sum *Ka-*
pham, *M-*
Petrum
excellent
Espanna
Hispania
Ant. Nec
sem in his
gis l. 1. *A-*
lios plures
magr. lib.

Iter Bura
Mantu
inde U
loco Hi
Tortosa
Sarraga
Tholosa

1. De urbi
Dax & Ba
2. De Biscaj
urbe Bilba
3. De Galli
niæ finibu
nais mont
4. De Regio
coâ.

sum Kartaginensem, Franciscum Tarampham, Michaelen Ritium Neapolitanum, Petrum Medinam. Gregor. Lopes de las excelentias de la Monarchia y Regno de Espanna, Alphonsi Chronicon., Resendi Hispaniam illustratam, Annales Curitæ, Ant. Nebrißensem, Laurentium Vallensem in historia Ferdinandi Aragoniæ Regis l. 1. Anton. Beuteri Chron. Hisp. & alios plures, qui à P. Merula part 2, Cosmagr. lib. 2. cap. 9 fol. 233. citantur.

CAPUT II.

Iter Burdegala & Bayonna ex Gallia Mantuam Carpetanorum in Castiliam, inde Ulyssiponam in Lusitaniam, ex eo loco Hispalim, Granadam, Valentiam, Tortosam, Tarrogonam, Barcelonam, Sarragozam, & per Cominges comitatū Tholosam in Galliam viatores deducens.

ARGUMENTA.

1. De urbibus Baxas, Dax & Bajonnâ. 2. De Biscajâ regione & urbe Bilbao. 3. De Galliæ & Hispaniæ finibus, ac Pyrenæis montibus. 4. De Regione Guipuscoâ.	5. De S. Bassiani urbe, vel Donastico, & Tholosâ Guipuscoæ metropoli. 6. De S. Adriani monte. 7. De Alavâ regiunculâ, & ejus metropoli.

- poli, Victoria.
 8. De Castellæ vel Castiliæ Regno, urbe & Academia Salamanca, & Siguenzâ ac Avilâ urbibus.
 9. De Burgos veteris Castiliæ metropoli.
 10. De S. Laurentii monasterio celeberrimo in Escoriali Novæ Castiliæ pago.
 11. De Novâ Castiliâ, & Mantuâ Carpetanorum sede Regia, & Pardos domo Regis voluptuariâ.
 12. De urbe Alcalâ de Henarez, sive Compluto, ejusque Academia.
 13. De Aranjues domo Regis voluptuariâ.
 14. De Novæ Castiliæ metropoli Toledo.
 15. De Regione Estremadurâ.
 16. De celebri Urbe & monasterio Guadalupo.
 17. De Urbe Merida, vel Augusta Emerita.
 18. De Badajos Estremaduræ metropoli.
 19. De Lusitaniz & Algarbiz Regnis.
 20. De Lusitaniz me-

- tropoli Ulyssiponâ.
 21. De Andalusiæ regno.
 22. De urbe S. Lucar de Barrameda.
 23. De portu el Puerto de S. Mariâ.
 24. De Cadiz, vel Calis Maliis, aliâs Gadiibus insula.
 25. De urbe Gibraltar, & Freto ibidem angusto, Estrecho de Gibraltar, sive Fretum Herculeo, columnæ Herculis, & Septâ vel Centâ Africæ monumento.
 26. De Urbe Xeres, vel Xeres de la Frontera.
 27. De Hispali Andalusiæ metropoli.
 28. De Urbe Cordubâ.
 29. De Regno & Urbe Granadâ.
 30. De Murciæ Regno.
 31. De Urbe Cartagennâ.
 32. De Urbe Murcia.
 33. De Regno Valentiz.
 34. De Urbe & Portu Alicante.
 35. De Urbe Valentiz.
 36. De Urbe Saguntæ quæ hodie Morvedre.
 37. De Regno Cataluniz.

N
 niæ & Cor
 filonensi.
 38. De Urb
 sâ, & Ta
 Tarragon
 39. De Cat
 tropoli
 vel Barcel
 40. De Cel

verò nulla
 est, ac dol
 latitans bl
 ret, & in a
 tem non
 facere & in
 operæ dux
 simulato, c
 tali vescat
 men ejus c
 tur, quod
 tractatu fie
 thoribus
 Regnorum
 bus plura
 dicta auth
 inter vivo

niz & Comitatu Ros-
ilonensi.

38. De Urbibus Torto-
sâ, & Tarrocon, vel
Tarragonâ.

39. De Cataloniæ me-
tropoli Barcinone,
vel Barcelonâ.

40. De Celebrî mona-

sterio Montserratæ. &
Urbe Leridâ vel Iler-
da.

41. De Regno Arago-
goniæ.

42. De Aragoniæ metro-
poli Saragozâ. & Co-
mitatu Cominges.

Equens hoc iter fecit in præ-
cedentibus sæpè citatus *au-
thor NN*: cujus descriptio-
nem mihi bonus quidam a-
micus impertivit. Quoniam

verò nulla unquam talis in lucem edita
est, ac dolendum ideo esset, si in obscuro
latitans blattarum ac tinearum esca fo-
ret, & in aliorum commodum & utilita-
tem non proderetur, eam communem
facere & in publicum producere pretium
operæ duxi, authoris tamen nomine dis-
simulato, cum nesciam, an adhuc aura vi-
tali vescatur, & ipsi gratum accidat, si no-
men ejus descriptioni huic suæ præfigere-
tur, quod futuro tempore forsitan in alio
tractatu fieri poterit. Ex aliis autem au-
thoribus in Regionum præsertim,
Regnorum & Urbium descriptioni-
bus plura adjeci, eâ spe fretus, non
dicta authori solummodo, si nondum
inter vivos esse desit, sed & lectori-
bus

bus cæteris me rem gratam facturum.
 VIII. Aprilis ex Galliae urbe Burdigalâ, cujus descriptio in *Gallico meo Itinerario cap. 5. pag. 324. seq.* reperitur cum Comitibus suis Germanis discessit, & eodem die incultam terram peragrans quinque equis cursoriis spacia cursoria, sequenti peræquè arenosum, & humidum solum octo, & tertio quatuor confecit, ac pervenit.

I. *Bayonnam* Burdigalâ triginta quatuor milliariibus Gallicis distantem. Unicuique comitum octoginta septem & dimidiis solidis Gallicis (Solds) quorum singuli duos cruciferos Germanicos aut stuferum Hollandicum valent, solvendi erant. In desertâ hâc regione inter Burdigalam, & Bayonnam vix unicum aliquem pagum se offendisse ait. Alia vero via est, quæ per vicum Castres Pondanfacum, & ad urbem Bazas viatores ducit. Urbs hæc Vasatæ Latinis, in territorio, cui nomen Bazadois sita, & unius diei itinere ab urbe Burdigalâ remota est. *Hubertus Thomas Leodius* in descriptione viatæ Electoris *Friderici II.* anno 1516. distantiae huic novem milliaria attribuit. Bazas urbs est Episcopalis arenoso & deserto loco incumbens, si plagam septentrionalem excipias, quæ frumenti, vini, & fru-

& fructu
 undat.
 ubi soli
 zas via te
 fertum,
 destitutu
 currunt
 Captien.
 (quem l
 liae descr
 dois per
 milliariib
 vii Adu
 singulari
 ducentes
 scopatus
 d'Auchs
 periozem
 Gallis, cu
 yonnois,
 Dictum
 & quarta
 fossæ cer
 sunt, qu
 ret, & ea
 tente ne
 bent, ut
 fonte ex
 Hinc ad
 Bayonna

& fructuum ferax re pecuariâ quoque abundat. Vide *Sidon. Apollin. lib. 8. epist. 12.* ubi soli Vasatici descriptio. Ab urbe Bazas via territorium permeat incultum desertum, ac gramine, arboribus & herbis destitutum, ut *Leodius* narrat. In viâ occurrunt aliquot viles urbeculæ, nempè Captieux 3. Rochefort 4. Montmarsan 3. (quem locum *Franciscus de Rues* in Galliz descriptione ad Regiunculam Bazadois pertinere ait) Tartesse 4. & Dax 4. milliariibus distantes. Dax civitas in fluvii Adur margine locata, firmitudine singulari pollet, thermasque sanitati conducentes mœnibus includit. Sedes Episcopatus est, qui Archiepiscopatus d'Auchs subjicitur. Curiam quoque superiorem habet Senechaussée dictam Gallis, cujus jurisdictioni Les Landes Bayonnois, & superior Gasconia subsunt. Dictum flumen ponte pulchro legitur; & quarta milliariis parte ab ipso oppido fossæ cernuntur tres, quæ aquis plenæ sunt, quando lumine pleno Luna appareret, & eadem de crescente & lumen amittente ne guttulam quidem aquæ exhibent, ut dictus *Rues pag. 627.* docet. Ex fonte extra urbem aqua falsa manat. Hinc ad pagum S. Vincenzo 3. ac inde Bayonnam 4. milliaria numerantur, quorum

rum collectorum summa reddit 34. miliaria, numerum priori convenientem, si non hallucinatus fuerit dictus *Leodius* qui Bayonna per pagos aliquot, per quos proculdubio author noster etiam iter fecit, Burdigalam rediens triginta & uno tantum miliaribus intervallum inter utramque urbem intercedens metitur.

Bayonna ferè quater mille passibus ab Oceano sejuncta, ut Merula testatur & fluvio Gave pervia ac in fluminis Adur vel La Dove ripâ sinistrâ sedem suam obtinens inter firmissimas Galliae civitates locum habet, & neminem præter Regem, Regio stemmate oriundos intromittit. Caput est Biscaya incolarum, & Cantabrorum illorum, qui usque ad fluvium Iron Galliam & Hispaniam separantem habitantes Galliae Regi parent. Circumjacens Regio Lapour; Lourde, & Les Landes appellatur, Episcopusque hujus loci Archiepiscopo Auchenfi subditus est. Hodie totum illum tractum Vasaticum usque ad fluvium Aturum vernacula lingua vocant Landas, hoc est, deserta & inculta loca *Lansius in orat. contra Galliam pag 331. edit. 1. in 4.* Author noster cum comitibus suis in diversorio aux trois marchands trans extremum pontem commorati sunt.

iv. Id. Aprilis Bayonna abierunt, in viâ multos colles obviam habentes, ac vilem locum littori maris affidentem prætereunt, ubi multas in pascuis oves lanam caprinis crinibus haud dissimilem gerentes, & multa eremitarum domicilia videntur. Advenrantes exceptit.

S. Jean de Luz Biscajæ municipium. Nam dicto Lapordico tractu finito, Bayonna discedentes in eam Biscajæ partem progrediuntur, quæ ad Galliæ Regnum pertinet. Biscajam verò includunt Navarra, Guipuscoa, Oceanus, & Asturia. Pars autem illa Gallica, quæ Bayonnæ annexa est, usque ad Iron fluvium se extendit; Reliqua, quæ Hispaniarum Regi subditur, undecim milliaria Hispanica tam longitudine quam latitudine comprehendit. Biscajæ & Guipuscoæ antiquum nomen est Cantabria, Cantabrorum veterum sedes, de quibus *L. Nonii cap. 44. de Hispania* legi potest. Cantabrica autem lingua non minus vetus, quam suavis mox in territorio Bayonnæ vicino initium sumit. Videatur *P. Merula part. 2. Cosmogr. lib. 3. cap. 15: fol. 330. & symbolum Apostolicum Cantabricâ linguâ editum fol. 332.* Biscajæ loca ex viginti & uno, quæ moribus cinguntur, notæ præcipuæ sunt

F

La-

Laredo, Vermeja, Ordogna, & Bilbao, quæ omnia Regis Hispaniæ dominatui subiecta sunt. Bilbao totius regionis caput & inter omnes Cantabriæ urbes prima planitiem occupat, duobusque ab Oceano milliaribus semovetur. Negotiationem haud exiguam, lanæ cumprimis, exercens in Portu admodum commodo quinquaginta circiter onerarias naves quotannis lana onustas in regiones externas dimittit. Vili precio in hac urbe vivitur, quam aëre sano, & temperato frui dicunt. Ejus prolixam descriptionem quære apud *Casp. Ens in deliciis apodemiciis per Hispaniam pag. 11. seqq.* Biscaja regio est montana quidem, & vinum ferre nesciens, adeo ut potus ex pomis confectus incolis sit familiaris, lignisque quamplurimis referta: Sed omnis generis fructus, & fruges tam larga copia suppeditat, ut decem maravediis tantam aureorum malorum copiam emi posse dicant, quanta uni mulo onerando sufficiat. Castanearum, nucum, metallorum, ferri ac plumbi præcipue, plena esse fertur. Margaritas item in mari, in quod se littus protrahit, reperiri perhibent. *P. Merula lib. 1. cap. 11.* Incolæ cæteris Hispaniæ habitatoribus integrioribus & probiores habiti rem nauticam percal-

lent.

lent, & id privilegii habent, ut nullis vectigalibus onerari possint. Eâ de causâ, cum anno 1632. salis novum vectigal impositum esset, cives urbis Bilbao omnes Regis ministros tributum illud exigendi gratia eò missos occiderunt, ac postea omnes Magni Thalassiarchæ ministros, cum ter mille militibus, qui eos puniendi causa advenerant, trucidatos in mare conjecerunt, ut in *Joh. Abelini Chroniconum continuatione fol. 652.6.* extat. Turcicis pileis colore luteo aut rubro ninctis foeminæ capita exornant; virgines instar monachorum capita calva habent, & servant, donec in matrimonium collocentur.

Ut ad pulchrum illud Galliæ Regis municipium S. Jean de Luz revertamur, mare ibidem brachium seu æstuarium quoddam in terram inferens commerciorum opportunitatem haud exiguam offert incolis, in quorum numero aliquot Judæorum centuriæ inveniuntur. Unde liquet, cum grano salis intelligendum esse, quod in Galliâ nullos Judæos esse dicatur: Anno 1619. nova tamen bis mille & quingentos ex hoc territorio Bayonnensi Judæos expulsos esse referunt, eo quod hostia consecrata abusi fuerint. Vid. *Daniel. Gruber de peregrinat. Studio.*

diosfor. corollar. nu. 40. In domo Veredariorum & equorum cursoriorum publica certi sunt Regis ministri, qui omnia consignant & notant, quae professione certâ indicantur ab iis qui ex Hispaniâ veniunt, vel in Hispaniam proficiscuntur. Eapropter, etiam omnes authoris nostri & comitum ejus, cum hac iter facerent, sarcinae excussae, & pervestigatae sunt.

3. A dicto municipio viâ ducit ad fluvium d' Iron, quo nomine à *Francisco de Rues*, & aliis appellatur; *Serrens* in Franciâ Inventario eum Bidasso vel Margari, & locum, in quo Gallia & Hispania segregantur, ut A. 1615. utriusque principis Galliae & Hispaniae Reginarum permutatio, facta est, Andajo nuncupat. *Author* autem noster fluviolo dicto nomen Vitesco attribuit. Qui eum transierunt, mox cum alia terra aliam linguam offendunt, adeò ut lingua Gallica penitus pereunte fere nemo amplius reperiri queat, qui Gallico Idiomate utatur.

Iron vel *Tran* uno milliari sejunctum a municipio *S Jean de Luz* oppidulum non grande admodum est sed pulchro templo ornatum. In hoc ex Hispanicis oppidiis primo occurrente viatores nostri pernoctaverunt. Hic mos incipit, qui per Hispaniam viget, ut sibi ipsis lactucas hospiti

res parent. E regione ad Oceani littus sita est Fonterabia, vel Fuentarabia magni momenti munimentum quingentorum Hispanorum custodiæ mandatum, quod mari vicino imperitat. Montes vicini Pyrenæorum montium portiones sunt, de quibus ante diximus. Viatores nostri hic aliquot mulos octo regalibus, seu quadraginta solidis Gallicis (sols) conducentes *xxx*. Id. Aprilis viæ se rursus commiserunt admodum lapidosæ, & utrinque montibus Pyrenæis stipatæ. Hi arboribus plurimis confiti fructibus plurimis abundant, fructuumque hic major, quam ullibi in Hispaniâ, proventus esse dicitur, & quidem talis, ut Castiliæ regno de pomis & aliis ejusmodi fructibus, prospicere queat. Incolæ ipsi ex pomis potum suum conficiunt. In viâ obviâ fit Guipuscoæ oppidulum Renteria quadragintis lapidibus constratum.

Guipuscoa Regio (nonnullis Guipuscoa, Lipuscoa, & Hispanis Guipuxcoa dicta) Biscajæ confinis à *D. T. U. X.* in *commentario des Estats du monde* flumine Vidosone (Vidorso, Aldvida, Huria, & Beryvia, vel Beoyvia aliâs nominato & Galliam ab Hispaniâ segregante) Pyrenæis montibus, Navarra, Biscaja & Oceano determinatur, & locis his præcipuis

puis Denia, Eria vel Oria, S. Sebastian, Passagio, & Tolosetta insignita esse dicitur. Mercatoris Atlas ab Oriente dicto fluvio Vidofone, ac Pyrenæis montibus, à Meridie regno Navarræ, ab Occasu Biscaja, & à Septentrione mari Cantabris eam definit. Guipuscoam Cantabriæ partem alteram Navarræ regno & Pyrenæis montibus hanc à Galliâ Regionem disternantibus conterminum, & ab Occasu Biscajam habere tradit. Qui fines cum prioribus conveniunt, ut & *Merula*, qui *part. 2. Cosmogr. lib. 2. cap. 12.* eosdem cum Atlante terminos statuit. Hujus autem, & Biscajæ Regionis ratio ferè est eadem, cum incolæ utrobique oneram publicorum immunitate fruuntur. Hinc populosa est Guipuscoa, in quâ præter viginti sex alios minoris notæ fluvios aquas suas dispergunt. Primariam civitatem Tolosam vel Tolosettam cum cæteris in præcedentibus modo recensuimus: Iis addi possunt Morrico & Placentia, ut & Fuentarabiá, ut nonnullis videtur; Aliis ad Biscajam munimentum hoc referte placet. Nam in utriusque regionis divisione Geographi in diversas partes abeunt. Et locis iisdem diversas sunt nomina, Cantabris hoc, Hispanis illo, Gallicis alio nomine unum eundemque locum

vocantibus, & proprii idiomatis genium
singulis sequentibus. Solum chalybe &
ferri summa copia turgens Vulcani officina,
& Martis armamentarium nuncupari meruit.
Audiamus hoc testantia verba Ambrosii de Salazar in inventario suo
italoquentem: *Todas estas Provincias de Byzcaja y Guipuscoa, des de Fontarabia frontera de Francia, hasta el cabo de finibus terre, y las des Asturias, y Galicia son muy montannosas, y de poco fructo: mas son buenas para pastos de granados, y tan abundantes de minas de hierro; que puede bastecer á todo el mundo.* id est. Omnes hæ Provincie, nimirum Biscaya, Guipuscoa, utraque Asturia & Galicia à Fontarabiâ Gallie contermina usque ad promontorium Finisterræ, montibus scatent, & parum feraces sunt. Pascuis tamen affluunt, & ferri adeò divites sunt, ut toti mundo metallorum dictorum copiam sufficere possent. *Author noster NN: piscatu, & hortorum cultura plærosque incolas vitam sustentare asserit. Prolixiorem Guipuscoe descriptionem quære apud Stephanum Garybæum lib. 15. cap. 9. seq. & Florianum del campo lib. 1. cap. 2.*

A dicto oppidulo adventantibus est superandus mons cujus superficies tota
F 4 lapi.

lapidibus constrata cernitur. Ad dextram Oceano apposita civitas Passage, vel Passagio, & è regione pagus Lesso oculis subjicitur. Frequentes hic officinae ferrariae opera fabili & malleis ferrum in virgas longas redigentes. Monte superato Germanum sodalitium descendit in.

5. *S. Sebastiani* urbem ab oppidulo Iron trium milliarium intervallo abeuntem, & vulgare nomen Donastien ferentem, quia, ut *C. Ens in deliciis Apodemiciis* scribit, antea Don Bastia, & corrupte Donastia nominabatur. Merula Donastien & Divum Sebastianum idem sonare, & Don vocabulum Cantabris Divum significare docet. Ex Guipuscoae civitatibus maritimis praecipuis una ambitu sic satis prolixo fluminis Menasci, ut veteres eum appellavere, seu Gurumae, aut Urumae, quod nomen ejus hodiernum est, ostio adjacet. Lanæ commercium opulentum in hanc urbem diversas nationes illexit: Portus verò admodum tutus, cujus ingressum arces satis firmæ altior in primis militibus & tormentis bellicis munita, tuentur, navigationem, & metaturationem mire promoverunt. Nemine per muros ad portum accedere licet. Privilegium jactant incolæ, quo Regem nudo capite ut cum ipsis loquatur, teneri affir-

affirmant. Portas Hispanicis insignibus, Imperii Romani aquila, & urbis signo exornatas plures milites custodiunt. Plærisque altaribus templorum impositus cernitur *S. Sebastianus* columnæ alligatus, & sagittis confossus. Hoc in loco Viatores nostri pecuniam suam permu-
tabant, ex centum decem nummorum jacturam facientes, ac asinos Mantuam Carpetanorum usque decem aureis, sive ducatis, quorum quisque undecim regales valebat, singulos conducebant, eâ conditione, ut asinis suis agasones proprium pabulum præberent. Hoc in loco primâ vice Germani nostri Viatores mo-
nem conspexerunt Hispanorum, qui monachorum vestem cucullatam exosculabantur. Ager urbem ambiens fructuum quidem ferax vinum tamen vile procreabat.

Prid. Id. Aprilis à meridie hâc urbe relicta, inter montes in viâ pergebant lapidibus recta, & comitem habente magnum, latum, & impetuosum rivum multas auratas nutrientem, molas farinam molentes, & ferrum tundentes plurimas agentem, aliquot pontibus stratum ac haud paucis pomaria & arbuta sicubus repleta undis lambentem. In conspectum quoque prodibant aliquot pagi,

& in excelsioribus locis eremitarum casulæ, ut & passim frequentes ovium greges, quarum lana à caprorum capillis haud multum abludebat. Vespertinum tempus ipsos morari iussit.

Tolosæ, seu *Tolosettæ*, quæ parva quidem urbs, sed metropolis tamen Guipuscoæ, ut ante dictum, quatuor milliariis à *S. Sebastiani* urbe digreditur. Inter duos montes interest, ac ensium fabros quamplurimos habet. Confluunt hic Araxis & Oria vel Barforia fluvii duobus pontibus juncti.

Idibus Aprilis vallem duobus montibus interjectam, & viam lapidibus stratis munitam exhibentem permeabant. Utrumque fluvii latus satis cultum frumento, leguminibus, fertilibus arboribus, & lino locuples est. Transibant autem oppidula duo, quorum uni Villa franca, alteri Segura nomen erat. Tota vero vallis affluebat molis malleos moventibus, quibus ferrum ex massis rudibus in longas perticas formari solet. Quinque milliaria emensos vespertino tempore excipiebat.

6. Sequama, vel Segama, ut alio in loco pagos hic nominatus invenitur. In territorio circumjacente ex argenteis vasis potus hauritur: vitrorum usus infrequens est. A Meridie rursus iter ingressi

ve.

veniebant ad altorum montium congeriem, quæ Mons Adriani dicitur. In ipso ferè jugo se offert casula pauperum nonnullorum *Sancti Adriani Eremitæ* nomine (por amor de Santo Adrian) elemosynam petentium. Reliquum jugum merus est scopulus, & mera rupes, ad quam aditus admodum angustis, & unitantum asino pervius viatores in Castiliam deducit. In ipso scopulo fons est aquam vivam emittens, ac diversorium, ante quod altare cum imagine Christi in *Sanctæ Veronicæ* sudario conspicitur. Altius per scopulum candelarum aut facum prælucentium beneficio ascendentes verticem attingunt, ac inde in Occidentalem Oceanum acie oculorum penetrare possunt. Aditu viæ consuetæ superato aliquanto altius ascenditur, quæ in loco tunc temporis Germani nostri nivem reperiiebant. Ex asinis autem descendentes reliquam montis partem versus planitiem decurrentem pedites emensi sunt, & vespertino tempore excepti sunt in pago.

Galleretta postquam non plusquam tria milliaria proficiscendo absolverant.

7. Apud pagum hunc ad radicem montis *S. Adriani* initium sumit regioncula Alava 28. leucas Hispanicas longa,

F 6

& 18.

& 18. lata fructuum frumenti, atque vini copia sic satis affluens inter cujus urbes primas tenet Victoria, & secunda est Salvaterra, ac tertia Trevigno Comitatus celebris primaria civitas. In pago dicto Galletta equile, camera, culina, & hara uno in loco conjuncta erant. Incipiebantque diversoria Hispanica, in quibus hospites ipsos emere oportet eâ, quibus opus habent, soluto regali pro lecto, & nummis nonnullis datis ancillæ, aut servo, quos Servitio nuncupare solent. In planities autem quasi circulo quodam pulchri pagi, egregia municipia, & plura oppidula, ex quibus Salvaterra unum, in conspectum veniunt. Qui ad sinistram deflectere cupiunt, brevi temporis spacio in urbem Logronno pervenire possunt.

XVIII. Kal. Maji à Salvaterra ad dextram se vertentes unius lateris fertilitatem, & alterius sterilitatem animadvertabant. Aliquot pagis & collibus nonnullis eos sequentibus peragratis vallem intrabant priori similem, utpote quæ plures pagos, vicos, & oppidula complexa solo frumenti ferace vestiebatur. Arborem tamen fructi feram nusquam vidente, procul in conspectu habebant urbem Victoriam, quamvis adhuc duo-

duobus
autem
escendo
stebar

Vitt

millia
regiun
tudine
centiâ
quâ no
jam ha
ob con
ceri so
magnâ
tem ur
inclina
ter faci
omnia i
habent
novum
mersun
suræ ap
jam de
regrina
Castilia
dendun
impedi
unt, in
mus. C
scula s

duobus ab ipsâ milliaribus abessent. Cum autem meridianum tempus adesset, qui escendi & prandii sumendi causâ subsistebant in dictâ urbe.

Vittoria, inter quam & Salvaterram 5. milliaria intersunt. Alavæ seu Alabæ regiunculæ caput est hæc civitas pulchritudine & commoditate, quàm magnificentiâ, & prolixitate magis conspicua, in quâ non modo nobiles plurimi, sed etiam haud pauci mercatores, & opifices ob commercia, ferro, vino, & lana exerceri solita commorantur. Ensium fabri magnâ frequentiâ hîc habitant, situs autem urbis, cum valle decliviori se parum inclinât. Primus hic locus est, in quo inter facientibus nomine profitenda, & omnia indicanda, quæcunque penes se habent, ita etiam ut nemini indusium novum habere liceat, nisi prius aquæ immersum fuerit. Enses certæ cuidam mensuræ applicantur, & examinantur an etiam debitam longitudinem habeant. Peregrinantibus consultum quoque esse, ut Castiliano more capillitium suum tondendum hic curent, si nullis molestiis impediti regiones has pervadere cupiunt, in præcedente primo capite monuimus. Custodiæ item portarum munuscula sua petentium, quorum molestiæ

im.

importunissimæ per totam Hispaniam viatores obnoxii sunt, hoc in loco peregrinis vexandis initium sumunt. Hic quisque sibi etiam prospiciat necesse est de corbe conservando commeatui apto, qui Hispanis Alforias dicitur. De coriacea quoque lagena botra vel bottija nuncupata, quæ vinum custodiat. Nam diversiorum commoditate, & vini bibendi occasione viâ reliquâ destituitur. Pomeridianum tempus in vesperam vergens peregrinatores nostros per quinque milliaria detulit, in urbem.

Mirandam d' Ebro, in quâ pernoctaverunt. In fluminis Iberi vel Ebro ponte strati margine sita hæc non vilis urbs in excelso loco castrum ostentat, & cingitur, solo vini tam nobilis feraci, ut viatores nostri vix melius vinum in totâ Hispaniâ egustasse asserant. Flumen ipsi navigiis non pervium naves onera ferentes admittere recusat.

xvii. Kal April. scopulos & rupe unius milliariis spacio pergentes equitando & transeuntes, oppidulo Pamemo & montibus à tergo relictis, post spatium milliarium quinque confectum, in pago vili prandebant. In mensa pransuris apponebatur fuilla cum pedibus bubulis, quibus vesci nec volebant, nec audebant, quod
dies

dies Sa
hoc pe
cæteris
pergen
sis.

Birb
Ordin
sciorun
tinet,
runt,
tria pe
serunt

el M
casei c
cellere

Cast
vetus
Regni
spania
percur
cujus o
Veteri
obtaine
za vel S
stiliam
nita co
Collis
Acade
septim
na ipsi

dies Sabbathi esset. Sed edocti de more hoc per Hispaniam totam usitato cum cæteris iisdem vefcebantur. A Meridie pergentes, duobus milliaribus emensis.

Birbiescam municipium Franciscani Ordinis monasterio à quodam ex Velasciorum prosapiâ, ad quam hic locus pertinet, constructo nobile obvium habuerunt, & planitiem campestres miliaria tria pervadentes quieti nocturnæ indulserunt in pago.

el Monastero de las Rodillas, cujus loci casei cæteri totius Castiliæ omnibus excellere dicuntur.

Castiliæ seu *Castellæ* Regnum duplex vetus & novum, quæ montana in fine Regni Navarræ incipientia, & totam Hispaniam usque ad mare mediterraneum percurrentia separant. De Novâ Castiliâ cujus caput Toledo, inferius dicetur. In VeteriBurgos metropolis primum locum obtinet, ad quam etiam refertur Signenza vel Seguntia à nonnullis ad Novam Castiliam relata, quæ mœnibus & arce munita colli insidet. Vide *Nonium* 74. cap. Collis radicem lambit fluvius, Hanares. Academia & sede Episcopali insignis urbs septingentas ædes comprehendit. Vicina ipsi est Molina oppidum octingentarum

rum ædium congeries. Reliquæ Veteres Castiliæ urbes sunt Segovia, Valladolidum, de quâ postea, & Avila, in quâ mille foci numerantur. Mediam occupat planitiem cinctam montibus, quos frumentum optimum, & vinum generosum nobilitant. Fluvio Algerbe secatur. Alva item, vel Alba, quæ Duces Albanos nominis sui participes reddidit, & famosa est sepulchro S: Teresiæ hic 1582: mortuæ & sepultæ, si fides habenda *Francisco Ribera* vitam ejus describenti, & *J. Auberto Miræo* in *Chronico suo* se testem profitente. Porro Veteris Castiliæ Urbes sunt Osma vel Uxama trecenti urbibus constans & Academiam habens à quâ Crunna del Conde sex milliaribus abest, ac Aranda & Pagna. Veteris quoque Castiliæ membrum esse fertur territorium Terra de Campos Medinam & Aguilar includens, & secundum nonnullos Salamantica vel Salmantica Urbs, sicut *Joh. de Laet* ex *Nonii* c. 48. Celebrerrimam hanc & primam Hispaniæ totius Acad. ad Legionem regnum antea, nunc vero ad Castiliæ Veteris Regnum pertinere indicat. Lavatur undis fluvii Tormis, qui in Durium aquas suas effandit. Plurimis nobilibus incolis superbiens, ac territorii circumjacentis fertilitate felix pro-

prolixè describitur à *C. Ens pag. 7. deliciar. Apodem. Marineus de rebus Hispan. lib. 2. fol. 2.* circa septem studiosorum millia suo tempore in hâc urbe numeratos fuisse commemorat. Vide *Melchiorem Cerdam in Apparatu suo de hâc Scholâ*, ubi in ædificiis, collegiis & lectionibus hujus Academiae prolixâ descriptione illustrandis multus est. Tandem in Veteri Castilia invenitur quoque Lerma urbs, uvarum, & frumenti ferace territorio locus haud ignobilis. Ut *Merula part. 2. Cosmogr. lib. 2. cap. 19.* fines hujus Regionis indicat, Asturia & Biscaya ipsi sunt Septentrionales, Lusitania Occidentalis, Nova Castilia Meridionalis, & Aragonia ac Navarra Orientales. A *Merula* etiam in hâc regione locantur urbes Palencia, vel Palantia, Simanca, Camorra, Ciudad Rodrigo vel civitas Roderici, Coria, & Placentia. In cæteris verò ab eodem commemorantur urbes, quæ aut planè interierunt, aut ruderibus collapsis se fuisse adhuc testantur. Inter eas est Numantio crebrâ Historicorum mentione celebrata, de quâ *Nonius cap. 78.* Augusto briga, & Clunia, quarum posterior hodierna Crunna del Conde esse existimatur. Alii Placentiam Guipuscoæ, & Valentiam, Zamoram, ac Ciudad Ro-

dri

drigo Legionis Regno adscribunt.

Ut ad iter nostrum redeamus, tendebat illud XVI. Kal. Aprilis ex pago illo caseos tam optimos sufficiente per tria milliaria ad urbem.

9. *Burgos*, cujus suburbium peregrinatoribus nostris Germanis hospitium præbuit. Prima Veteris Castiliæ Urbs, ut diximus, aliis centum & quinquaginta oppidulis & pagis dominatur, & vectigal annuum Alcaçála nominatum imperat, pro eo quotannis Regi solvens 129. 880 maravedisios secundum *Johannem Hugonem Linschoten*; aut 41633 nummos aureos sive Ducatos secundum *Ambrosium de Salazar*. Dimidiæ Lunæ figuram situ suo referens monti & fluvio non quidem navigabili, sed duobus pontibus lapideis constrato affidet, ac pulchris plateis, multisque elegantibus templis, monasteriis, & magnificarum ædium structuris, Connestablii in primis palatio superbit. Proprium habet Episcopum magnis redditibus annuis opulentum, & incolas mercaturæ studio occupatos. Castellum supra urbem insigni firmitudinis tutelam non manibus humanis sed naturali situi acceptam fert, & viginti duobus tormentis bellicis majoribus hostes accessu prohibet. Aër frigidus est & hu-

BURGOS.

& humidus. In majori ponte pulchra porta exeuntibus, & urbem ingredientibus patet. Hanc exornant nonnullæ statuae lapideæ, quibus imposita est Virginis Mariæ statua, & huic supposita alia cum duobus versibus, & sub iis Cæsar Carolus V. cum hac inscriptione *Divo Carolo V. Max. Rom. Imp. Augusto, Gallico, Germanico, Affricanoque Regi invictissimo S. P. Q. B. Anno clō Idc.* Sub & ad latus hujus Caroli aliæ sunt statuae, & sub arcu portæ etiam duo versus. Ad dextram Caroli cernitur filius Philippus cum hac inscriptione; *Apotheos, Philippo II. Hisp. Regi, Gallico, Britannico, Punico, Indico, Celtibero.* E regione opposita alia scriptura legitur. Ad Caroli sinistram conspicitur Philippus III. cum inscriptione sequenti. *Philippo III. hæreditatis, & paternæ virtutis successor, Patri Patriæ potentissimo, invictissimo, & Religionis Orthodoxæ pientissimo Protectori.* In altero latere leguntur duo emblema Castellæ insignibus ornata. Prius ostendit arborem, cui addita hæc verba: *Æternum exserenata virebit*: posterius manum quæ speculum, aut lapidem lucidum continet, his verbis: *quæ recta & fida pellucet.* Templum Cathedrale S. Mariæ consecratum structurâ elegantissimam.

tissima inter maximè memorabilia Hispaniæ opera elucet. Turres ostentat perspicuas, & oculis pervias; intus verò altaria adeo artificiose confecta, ut missa non modo simul in quinque altaribus celebrari, sed etiam ab universo populo simul exaudiri queat, cum interea nullus cæteris impedimento esse possit: *Joh. Boterus part. 1. delle Relatione Universali pag. 24. edit. Ferrar. de Anno 1592.* Sacellum Connestablii elegantia mira omnium oculos in se convertit. Tecti corona opere perfracto elaborata templo pulchritudinem summam conciliat. Templo adjuncta est aula Episcopalis, in cujus cœnaculo communi viatores Germani haustu vini excepti sunt. Extra Mœnia Cœnobium Ordinis S. *Francisci de Paula*, & trans fluvium Carmelitarum Monasterium visui se exponunt. Hoc picturas admodum artificiosas, & sub terrâ Monachorum sepulchra ostendit. In ejusdem templo imago erat multis lampadibus circumdata, cujus occasione *Author noster NN*: monachum Latinè interrogavit an etiam miracula imago ista edidisset, & hoc responsi tulit: *Imò, quia hæc Imago nuper resurrexit unum puerum*, quæ verba insignem scilicet hujus monachi Hispani eruditionem

ar.

arguebant. Quartâ milliaris parte ab urbe Discalceatorum monachorum occurrit cœnobium, & in viâ Valladoledum tendente aliud Virginum nobilium, quod Huelgas Hispani nuncupant. Recipit tantum magnæ originis Virgines, habebatque tunc temporis Abbatissam Ducis de Lerma cognatam. *D. T. U. T.* nominat les Vuelques hoc cœnobium, & in eo centum & quinquaginta virgines nobiles ali affirmat. Subjecta etiam eidem esse dicit viginti quatuor loco, & quinquaginta pagos, quod & *Boterus* asserit. *C. Ens in delic. per Hispaniam pag. 17. & seq. ex L. Marinei Siculi lib. 3. f. 21. 6.* quem tamen non nominat, hanc Abbatiam 17. alia cœnobia, 14. oppidula, & 50. alia loca Jurisdictione suâ complecti tradit. Ibidem plura de hâc civitate legi possunt. Xenodochia & Nosocomia plura extrâ Urbem Regis domo appellantur. Incolæ præ cæterarum urbium Hispanicarum habitatoribus humanitate & comitate, quâ peregrinos excipiunt, laudem insignem sibi conciliasse feruntur, quamvis ejusdem obliti, Germanicis illis nostris peregrinatoribus civilitatem ex hara porcina petitam exhibuerint. Carè hic vivitur, cum capellam Germani illi tunc temporis undecim & dimidio Regalibus eme-

emere coacti fuerint. In diversorio, in quod diverterant, primâ vice animadvertiebant controversiam inter Franciscanos & Jacobinos inter se disceptantes an Virgo Maria in peccatis sit concepta. Januæ diversorii affixa erat scheda Hispanice loquens, & triginta dierum absolutionem à peccatis illi promittens, quicunque & quotiescunque nomen Jesu nominassent.

xv. Kal. April. duorum tantum milliarium itinere facto pagi vilis pernoctatione, & quiete utebantur.

xiv. A matutino ad meridianum usque tempus quatuor & dimidium milliare conficientes duos pagos & solum sat sterile peragratione suâ obeuntes in Venta quâdam seu diversorio solo quiescendi causa substiterunt.

Pomeridiano tempore itineris laborem repetentes via ducebat per planities campestres, & pascua oves nutrientia, flumenque Isergam, vel Pisuergam, ut *Marineus* appellat, in eadem accumbens municipium.

Torquemada, ex quo sequenti.

xiii. Mane abeuntes duorum milliarium campestri planitie superatâ municipium.

Magas in antiquæ alicujus arcis in excel-

VALLISOLETVM.

celso loco sitæ vicinia sedens accesserunt, indeque duobus iterum milliaribus confectis prandio excepti sunt in urbe.

Duennas, aut oppidulo potius exiguo ejusdem Isergæ vel Pisurgæ fluvii ripæ imposito, & adjuncto arci, ac Dominicanorum monasterio eleganti. Pomeridianum iter planum campum permeans primo offendeat.

Cabagon, vel *Cabecon* oppidulum à priori tribus milliaribus recedens, & eleganti Benedictinorum monachorum cœnobio insigne: ac postea pernoctationis locum urbem.

10. *Valladoli*, *Valladoledum* aut *Valdoledum*, inter quam & præcedentem locum tria millaria, seu tres leucae Hispanicæ intercedunt. Urbium Hispaniæ elegantissima judicata à *Nonio* nobilissimum Hispaniæ oppidum appellatur & *Ptolomæi* *Pintia* esse dicitur; cui sententiæ tamen *H. Surita* refragari audet in notis ad *Antonini itinerarium* pag. 194. cui oppidum *Pennafiel* potius convenire videtur. In dicti sumini Isergæ, Pisurgæ, vel Pisurgæ ori cubans elegantis structuræ templis & domibus tam publicis quàm privatis Gymnasioque haud ignobili excellit. Veri ad salubritatem nihil deesset, nisi à nebulis, & vaporibus, ex di.

dicto fluvio exemptibus quandoque, non
 corrumpetur, & turbaretur. Hortorum,
 fontium aliarumque rerum larga copia
 fecit, ut Reges plures hic commorati
 fuerint. Imo adhuc eo allicit, ut non-
 nunquam ejus opportunitate utentes re-
 creationibus indulgeant, Principum Hi-
 spanorum plures Palatia hic magnifica
 habent. Locus, in quo omnis generis
 merces venum exponi solent, sive forum
 admodum elegans septingentorum pas-
 suum circuitu ambitur, ut *Marinæus Si-
 culus*, & *Nonius* referunt: Undecimæ-
 dium millia in urbe numerati, & inter
 frequentia Principum palatia *Comitis de
 Benevento* palatium magnificentia suâ e-
 minere communis fert opinio. Per ur-
 bem manans rivulus Sgheva aquam mi-
 nus gratam alveo suo complectitur. Au-
 thor *noster NN:* narrat, Forum seu area
 illa hujus Episcopalis & ad Veterem Ca-
 stiliam pertinentis civitatis *S. Paulo* tem-
 plo proxima à Regio foro, seu Area Pa-
 tris non multum abludit, & Curia orna-
 tur, patibulumque justitiæ exercendæ de-
 stinatum ostendit. In urbe ipsâ sunt 130
 templa, monasteria, Sacella & oratoria o-
 mniumque caput *S. Pauli templum* in
 quo centum & triginta Dominicanos cul-
 tus divinus tunc temporis occupabat. Ex
 pala-

palatio suo Rex per porticum *S. Pauli* templum intrare poterat. Catenis autem circum circa cinctam, tanquam asylum, homicidas admittit, & à lictoribus, & captivitate totus præstat. Vestibulum portam ostentat pluribus statuis lapideis insignem. Fastigium aurea cruce superbit. Arcuum interiorum concavitates, totiusque templi internum tabulatum auro obducuntur. Altari summo astabant candelabra duodecim altitudine cum virili staturâ convenientes. Totum autem templo adjunctum cœnobium ubique appensa exhibebat Ducis Lermæ insignia cum sequenti inscriptione: *Duces Lermæ insignis hujus cœnobii veri, unici, & ex ingenti dotatione perpetui Patroni.* Templi ambitus in sacrarium ducit, opus profecto splendidum & magnificum, in quo Ducis Lermæ effigies ad vivum à pictore expressa conspicitur, omnium prætereà Paparum, & multorum Martyrum effigies in oculos incurrunt. Ex eo in ambitum duplicem, & quidem unum alteri impositum reditus patet. Interior aliquot pulchris sacellis eximius depictos exhibet Ord. Dominicani Martyres. Inde Dormitorium adire licet, ac Bibliothecam in quâ præter aliorum & *S. Thomæ Aquinatis* unâ picta cernitur. Inde per gradus

G

dus

dus in hortum descenditur. Visu autem
 maximè digna in hoc templo sunt the-
 saurus, vel reliquiæ & Casiolæ seu pallia
 sacra. Peregrinatores nostri Germani ex-
 euntes monachis quatuor regales dono-
 dabant, & in Regis palatium priori ædi-
 ficio vicinum se conferebant, in cuius in-
 troitu offenderunt, Germanum Mem-
 minga oriundum, à quo per totam stru-
 cturam circumducti sunt. Domum ejus
 transeuntibus obviâ fuit Leonum fol-
 sa, in quâ Leones, ut & aquila quædam
 alebatur.

In horto aviarius adhuc aliquot avi-
 culas Canarias, uti vocantur, continebat,
 & quatuor porcelli marini se conspicien-
 dos exhibebant: Postea illo, cui claves
 commissæ erant, in conclavia eos duce-
 bat. Apud introitum sub tecto monstra-
 bat currum globos rotarum loco habentem,
 quo vecta est Gallia Regina hoc tem-
 pore vivens, cum fratre suo, cum pax in-
 ter Anglos & Hispanos constituta esset.
 Inde gradus ascendentes veniunt in au-
 lam choreis & saltationibus destinata,
 quæ dierum quadraginta spatium ædifica-
 ta est. Tabulatum ejus totum auro vesti-
 tum est, & in fine thronus deauratus
 spectandum offert. In editiore loco quin-
 que vel sex lampades cum aliis nonnullis

rebus
 tum
 ræ vi
 dion
 tinæ
 tinen
 quem
 jectur

Sub h
 ambu
 ratur
 am po
 rum c
 fertur
 ex alb
 acum
 cernu
 in qui
 do in
 nando
 rius a
 aliquo
 Hispan
 pascu
 quo F
 gnum

rebus conspicuæ erant. Hujus atrii exitum excipiebat porticus præcipuæ notæ virorum quorundam effigiebus, obfessionis urbis S. Quintin, pictura, Argentinæ confecto Horologio, quod Argentinense æmulabatur, & sphaera ac globo quem Pelicanus sustinet, decoratus. Subiectum legitur hoc distichon :

*Omnia metitur tempus, sed metior
ipsum
Artificis fragili machina facta
manu.*

Sub hâc porticu amœnus hortus duplex ambulcarum pulchris imaginibus decoratum habet, & spectatores dimittit in aliam porticum sumptuosis fenestris, quarum quævis triginta coronatis constitisse fertur, insignem : ubi in diversis tabellis ex alba tela bombycina confectis Escuriacum, & ducis Sabaudiaë liberi depicti cernuntur. Hinc sex camerae transeundæ, in quibus Regina commorari solet, quando in urbem venit. Camerae, quæ ornando corpori inservit ; tabulatum superius auro obducto splendet, ac parietes aliquot munimentorum & fortalitorum Hispanicorum delineationibus oculos pascunt. Proximum est Gynæceum, in quo Rex Hispaniaë, qui hoc tempore Regnum obtinet, natus est. In Sacello huic

contiguo Rex & Regina missæ celebrationi interesse solent. Ex parte illâ, in quâ Dux Lermæ tunc temporis habitare solitus est, transitus in aliam pariet porticum, in quâ inter alias imagines *Johannis Frederici* Saxoniae Electoris, ut in armis captus est, effigies cum cicatrice in facie conspicitur. Hic Germani nostri quatuor regales dono dabant. Porro noster *Autor NN*: meminit Palatii ad *Comites de Salinas* pertinentis, ut & aliorum, quæ contemplatione digna esse dicunt. Jesuitæ hâc in urbe Theatini appellati pulcherrimo in templo Sacris suis operantur, ac tunc temporis, anno nimirum 1617. annum Jubilæum celebrabant. Porro haud procul ab hoc Jesuitarum collegio Parochiale templum, & non longè ab eò Lutherani 12. Kal. Junii anno 1559. exusti historiam in tabulâ descriptam conspici indicat. Inde pergentibus se spectandum offert Monasterium el Bonderto Reale magnifico splendore conspicuum, & in fine Inquisitio vel Officium Sanctum, ubi nullæ fenestæ, sed tantum foramina sunt iis in turribus similia, in quibus monedulæ sibi nidos construunt. Apud Franciscanos ostenditur sepulchrum *Antonii de Guevara*, cujus epitaphium in *Francisci Sweertii*

sele-

selectis Christiani orbis deliciis pag. 324.
 lector inveniet. Extra urbem Regius
 hortus adjace Flumini Pisurgæ, quod
 duobus milliaribus absolutis Torr nomi-
 natur ut *Author noster NN:* monet. Ur-
 bem regit Præfectus, Corregidor Hispanis,
 cui hoc munus triennii spatio admini-
 strandum à Rege committitur, adjunctis
 duobus Jurisconsultis, cum viginti octo
 Senatoribus, qui hoc officium non uti-
 litatis sed honoris causa emunt. XII.
 Kal. Maji Viatores Germani in urbe
 commorantes haud parva molestia affe-
 cti sunt. Plateas transeuntes convitiis in-
 cessit fæx vulgi; Carnem ab ipsis em-
 ptam ex dulciarii pistoris ædibus abstu-
 lit Burgundus quidam: Lotione & men-
 sura falsa decepti, in judicio cum adver-
 sariis contendere coacti sunt, adeo ut La-
 nii etiam eâ de causâ multam pecunia-
 riam solverint. Quæ omnia de civitate
 hæc in primis notanda sunt, & illud adhuc
 ex *Marineo* adjiciendum, quod, ut re-
 fert, in dicto grandi foro trecentas & tri-
 ginta januas ædium, & ter mille fenestras
 numeraverit.

XI. Kal. Maji hora undecima Valdo-
 ledo discedentes via ducebat, per amœ-
 nam sylvam monasterium Discalceato-
 rum cingentem, usque ad flumen Du-
 rium,

rium, (Duero, vel Durio) de quo *Nonius* legi potest. Hoc transmissio, & duobus regalibus solutis, planitiem quandam superabant, & quatuor milliariis confectis offendeabant.

Moncadam municipium in ripâ fluminis sedem habens, quo relicto, partim arenosum, partim sylvis obductum tractum peragrantes quinque miliarium iter confecerunt, donec hora octava vespertina ipsos exciperet oppidum.

Cocca, in quo quieti nocturnæ indulserunt. Inter *Moncadam* & *Coccam* duotantum diverforia sola, sine ullâ ædiū aliarum viciniâ, nonnullas oves hinc inde pascentes, ac ferè hominem nullum conspicati sunt. Oppidulum autem hoc loco excelso impositum sedes est *Comitissæ de Alcala*, ad quam pertinet. Appellatur etiam *Magnatum* carcer. Ab eo enim haud longo spatio remota est arx, in quâ *Auricus Princeps Mauriti* Principis frater captivus detentus est.

x. Kal. Aprilis trium miliarium viâ per arenosum & sylvestrem tractum tendente in oppidulum ab Autore non nominatum ducebantur, in quo pransi à meridie transibant solum aliquo modo cultum, nonnullis pagis procul in conspectum se dantibus, in viâ autem non

oc.

occurrentibus, nisi uno pago, & diversorio item unico, & solo sine ullis ædibus vicinis donec vesperi perventum est.

Segoviam à præcedente oppidulo quinque milliaribus distantem civitatem, ac sitam in excelso monte, in quo cum suburbiis in satis spaciosam magnitudinem se dilatat, & turribus ac propugnaculis tuetur. Optimi panni, qui nullibi in Hispaniâ meliores, ut *Nonius* c. 60. testatur, confectioe, famosâ incolis, quoque abundat opulentis, ac in solo feraci sedet, Episcopatusque divitis caput est. Septem ædium millia in eâ numerari perhibent. Veteris Castiliæ civitas est. Aquam ejus membrorum contracturam, & hydropem excitare, pannum quatuor tantum digitos transversos latum sex vel septem coronatis constare, & perversæ ac malæ indolis plærosque incolarum esse *Author* noster tradit. In foro templum cathedrale, *Yglesia Major* Hispanis, insigne est altari Divæ Virginis imagine argenteâ ornato: Sepulchro itidem *Didaci Covarruvie* Juris consulti celeberrimi. Digna quoque sunt, quæ inspiciantur, duo monasteria in valle sedem suam habentia, *S. Vincentii* nimirum, & *S. Hieronymi*, utrumque in sylva vicina, ambulacri amœnitate ambulatorios delectans.

mani nostri viatores circumducebantur à Gallico Sartore Germanicam linguam egregiè callente, qui ipsis spectanda exhibebat arcem, officinam monetariam, & Pontem. Arx Regia *el Palatio* Hispanis, in altâ rupe locata vicina est domicilio Episcopi, & fossis scopulo mero profundè incisis tegitur. In turris, in quâ excubiæ aguntur, summâ superficie quadrata, & plana decem cernuntur tormenta ænea ad urbem conversa, duo suburbium inspectantia, & unum in campos rictum suum expandens. Inde sexdecim cameræ transeundæ, quarum unicuique tapeta parietibus suspensa decorem haud exiguum conciliant. Unius ex iis Caminus Porphyretico marmore superbit, Sub his minor turris in supremâ superficie quadratâ & plana septem tormentis æneis oneratur. Ex eâ introeundum in parvam cameram laqueari deaurato splendentem, camino marmoreo decoratam, & parietibus ad dimidiam viri staturam opere vitreo obductis insignem. Proximum est Regis sacellum deauratum, & picturarum elegantia insigni, inter quas eminent trium Regum imagines singularis artificii picturâ in altari oculis subjectæ. Mox sequitur cœnaculum, seu trichnium magnificum, & sum.

sumptuosum, ac ubique auro obductum, in quo omnes Hispaniæ Reges, à *Pelagio*, qui circa annum Christi 716. regendi initium fecit, usque ad *Joannam Caroli V. & Ferdinandi I.* Cæsarum matrem omnes mediocri staturâ repræsentati solius suis insident. Lacunar ipsis impendens opere deaurato artificiosè succinum ipsum mentitur. Huic triclinio contiguum alterum opere deaurato quoque rutilans postibus marmoreis januas sustinet vicinumque est tribus conclavibus, viridi & cœruleo colore pictis, ac stellarum aurearum copiâ distinctis. Ex triclinio dicto autem exeuntes ducuntur in Reginæ cœnaculum parietum dimidiam partem vitro tectam, scamna marmorea, & laqueare auro optimo optatum ostentans. Adjunctum est conclave aliud elegans lacunar gypsato opere inductum, & rosæ imaginem elegantissimam oculis subjiciens, januasque aut tectas ostendens. In omnibus verò arte quasi certantibus hoc notabile est, quod artificio diverso & dissimili miram oculis voluptatem afferant. Exeuntes alia iterum conclavia ad sui spectaculum & admirationem vocant. Discedentes Viatores nostri Germani regales octo conclavium omnium custodi solvendo delectatio-

tionem oculis ablatam compensarunt. Ex arce in officinam monetariam deducti sunt. In valle sita rotas habebat plures, quas aqua præterfluens in gyrum agebat. Extruxerunt eam Oeniponte traducti monetæ excusores, qui tunc temporis præter unum superstitem, omnes in vivis esse desierant. Uno die plures nummos excudere solet, quàm in aliis monetarum officinis unius mensis spacio excudi possunt, ut *Author* noster refert. Videatur *Nonius* pag. 188. edit. *Antverp. Anno. 1607. in 8.* Tertium opus quod hic Segoviæ contemplationem meretur, est pons, sive Aquæductus, ædificium verè Romanum, & opus tam admirandum, ut omnibus aliis præponendum videatur. Fornicibus innititur centum & septuaginta septem, & per tria milliaria aquam in urbem deducit. In pontis fine nonnullæ sunt arcæ, ex quibus aqua per epistomia in urbis ædes, quascunque opus est, emititur. Uterius si progrediaris, turris occurrit, in quam aqua illabitur. Juxta hunc pontem alius minor est aquæ in suburbium ad tinctorum usum deducendæ inserviens. Æstivo tempore hæc aqua in puteis admodum frigido conservari potest.

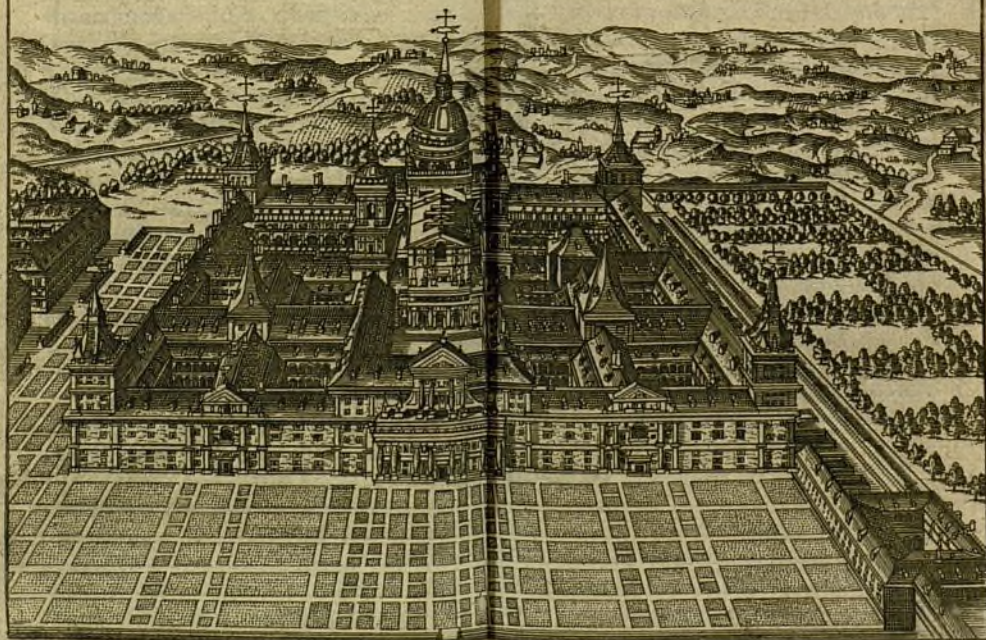
ix. Kal. April hinc discedentibus
transf.

transeunda erat via admodum lapidosa usque ad montes *el puerto del fronte frio* appellatos, & maximam partem nive tectos. Mox in ipso introitu ad sinistram in valle quâdam conspiciendum se offerebat monasterium Carthusianum perpulchrum, in quo nonnunquam Rex commorari solitus est. Ad dextram domus est Regis venatoria. In itinere pergentes metalli fodinas offendebant, & plurimas feras videbant. Postquam aliquot itineris milliaria superata sunt, ad Ventam pervenitur, unde porro ascendendam. Viatores nostri in nive usque ad genua deambulantes facellum, & domum, in quâ nix pro Rege custoditur, in vertice reliquerunt, & in descendendo viam lapidibus obsessam, ubi Vetus & Nova Castilia finibus suis disterminantur, habuerunt. Longurios aut asseros videbas octo, quibus appensæ erant portiones maleficorum quorundam, qui tabernam monetariam expilaverant, in quatuor partes dissectorum. Peractis quinque milliariibus circâ meridiem adventantes pagus excipiebat. A meridie commodiore viâ ducti nonnullos pagos videbant, & domum quandam Regiæ recreationi destinatam. Initium item muri septem milliarium ambitu vivarium

feris destinatum includens. Vesperi post quatuor miliarium iter remanserunt in pago.

II. Escorial, quem *Nonius cap. 71.* Escuriacum nominat. Cui in Castiliâ novâ sito adjunctum est ejusdem nominis famosissimum illud in toto orbe Christiano monasterium, quod inter mundi miracula relatum *Merula part. 2. Cosmographia lib. 2. cap. 20. fol. 262.* nimis laudibus extollit. Monachus quidam ad *S. Paulum* Valdoledi nostris dicebat, quod hic opus Salomonis templo majus visuri essent. Plærumque *S. Laurentii* in Escoriali Monasterium vocatur. Cum Rex *Philippus II. S. Quintini* urbem in Galliâ Anno 1557. nullo alio medio occupare posset, quam si *S. Laurentii* templum machinis illis bellicis dirueret, Confessionarii Patris permissu illud fecit, & se aliud in *S. Laurentii* honorem extructurum pollicitus est. Primum itaque hujus structuræ lapidem posuit, quæ viginti septem annorum spatio ad finem perducta est. Vide quæ *D. Thomas Lamsius in consultatione de principatu inter provincias Europæ in orat. pro Hispan. pag. 264. in 8.* scribit, ubi ex *Petro Matthæo in hist. Henrici IV. Galliæ Regis lib. 1. narr. 4.* refert, quod plus quam viginti.

Monasterium
S LAURENTY
in Escoriali.

ginti millionibus, aut ducentis tonnīs auri constiterit. *Joh. Mariana lib. 3. de Rege, & Regis institutione cap. 10.* eam viginti quatuor annis absolutam, præter pretiosissimam suppellectilem, trium millionum sumptibus erectam esse ait. *Auctor noster* narrat, se sibi narratum esse ab ejusdem monasterii monachis qui Ordinis *S. Hieronymi*, A. 1617. centum & quadraginta numero, cum quinquaginta discipulis, quos Scholasticos, vocant, ibidem victitabant, quod in totam structuram cum ipsâ bibliothecâ, quinquaginta sex auri tonnæ cum triginta mille coronatis insumptæ sint. *J. W. Neumayer in Hispanici & Italici itineris descriptione* quindecim auri millionum mentionem facit. Quancunque vero constiterit nostrâ nil interest. Structura ipsa certè admiranda jure cum veterum illis structuris mirabilibus comparari haud paucis etiam præferri potest. De novis aliorum Magnatum ædificiis cum hac structurâ collatis sententiam pronunciat versus:

Omnis structuræ cedat structura Philippi.

P. Bertius in tab. Geogr. contr. pag. 100. & seqq. in Hisp. descript. hoc mundi miraculum dilucidè describit, & æri incisum antè oculos ponit, ubi hæc,
ut

ut & apud *Abrah. Ortelium*, *Marianam*,
Merulam, & *Neumayerum* legi possunt.
 Nos *Authoris nostri* narrationem, non-
 dum antehac in lucem editam hic pone-
 mus. Ex pago *Escuriali* ad Regium non
 magni momenti stabulum via ascendit,
 & postea utrinque tiliis consita montem
 porro mille sexcentorum & triginta pas-
 suum longitudine scandit, in uno latere
 saxum habens excelsum, in quo crux la-
 pidea, cum crate, in quâ *S. Laurentius*
 tostus est. Ad cœnobium pervenientium
 oculis è regione se exhibet ædificium
 constans duobus tabulatis, quorum u-
 num Scholasticos, alterum regios mini-
 stros recipit, quando Rex ibi est. Quâ in
 monasterium ipsum introitus patet, tri-
 bus magnificis portis ingredientiæ admit-
 tit, & exeuntes emittit. Media primaria
 ex lapide vivo constructa, magnificis co-
 lumnis suffulta, clavisque & manubriis
 deauratis ornata Occidentem spectat,
Sanctumque Laurentium cum crate in
 medio ostentat. Anguli propylæo obver-
 si quatuor habent turres, & introitus in
 templum duas alias. Totum autem ædi-
 ficiū tribus solariis seu tabulatis u-
 bique assurgit, & septendecim areis di-
 sterminatur, quas peristylum triplex si-
 bi invicem impositum, & ubique fere
 stru-

structu
 autem
 mo ma
 emittit
 quatuor
 que iis
 tenario
 templi
 aureis
 etodec
 effigies
 Ponē
 tionis
 inscrip
lippus
utrius
hujus
D. Be
divina
Lauren
 guntur
 um *H*
lia, &
lexand
minist
consecr
Augu
 plum
 patur
 teis fe

structuras quasvis ambiens inspicit. Aræ autem septentedecim per fontes ex optimo marmore constructos aquam vivam emittunt. Ianuarum in toto monasterio quatuordecim millia numerari, clavesque iis aperiendis destinatus septem centenariorum pondus habere ajunt. Suprà templi introitum sex statuæ marmoreæ aureis coronis & sceptris insignes, ac octodecim pedes altæ sex Regum Israël effigies oculis conspiciendas exhibent, Ponè introitum fundatorem, & toundationis tempus nigræ tabulæ marmoreæ inscriptio sculpta indicat his verbis: *Philippus II. omnium Hispaniæ Regnorum, utriusque Siciliæ & Hierosolymæ Rex, hujus templi primum dedicavit lapidem D. Bernhard. sacro die Anno 1563. res divina fieri in eo cæpta prid. festum D. Laurentii Anno 1586.* In altero latere leguntur hæc verba: *Philipp. II. Omnium Hispaniæ Regnorum, utriusque Siciliæ, & Hierosol. Rex, Camilliaci, & Alexandriæ Patriarchæ, Nuncii Apostolici ministerio, hanc Basilicam S. Chrismate consecrandam piè ac devotè curavit, 30. August. Anno 1593.* Clathra antè templum ex orichalco facta sunt. Altare stipatur viginti quatuor candelabris argenteis ferè duas ulnas altis, ut & nonnullis

ar-

argenteis lampadibus satis magnis. Sunt adhuc tria altaria peculiaria pulcherrimis picturis & figuris ornata, templumque *S. Petri* templo Romæ simile esse fertur. Ejus tabulatum auro obductum splendidissimè nitet; pavementum vero nigro & albo marmore constratum est. Primarium illud altare, de quo diximus, planè liberum est, ità ut totum circum iri queat, nemini tamen quid attingere licet. Idèd Germanos nostros id facientes objurgabant monachi, dicentes, locum sacrum esse. Opus est ex fusco marmore confectum, & deauratis imaginibus decoratum, gradus habens ex eodem marmore, ac tanto splendore, ut transeuntes glaciem transire sibi videantur. Superior altaris pars merus est porphyrites. Ponè altare ex Indico ligno, eodem cum auro, pretio æstimato duæ sunt januæ & post illud parieti insertum cernitur marmoris Porphyretici frustum, in quo tanquam speculo totum templum videre licet. Ad ejusdem altaris latus sex aliæ sunt januæ, itidem ex Indico ligno confectæ, cum orbibus ex crystallo. Proximè est *Caroli V.* & uxoris ejus sepulchrum, opere magnifico elaboratum cum hâc inscriptione:

D.O.M.

*Carol
horum
Hieroso
Parenti
mul Eli
perator
Franciæ*

*In al
priori
quod C
pus ver
Regi ad
Hic loc
ultra ab
In medi
inscript*

*Phil
gnorum
Rex Car
in hac s
truxit,
mul An
res cum
nito.*

*In ho
quidem
lia in ch
fectæ ce*

D. O. M.

*Caroli V. Rom. Imperatori Augusto ;
horum Regnorum , utriusque Siciliae , &
Hierosol. Regi, Archiduci Austriae. Optimo
Parenti Philippus filius posuit. Jacent si-
mul Elisabetha uxor , & Maria filia Im-
peratoris, Eleonora & Maria sorores , illa
Franciae , hæc Ungariae Regina.*

In altero latere est *Philippi II.* statua
priori similis , in eo tamen differens ,
quod *Carolus* ordinem incipiat , *Philippus*
verò tanquam prudentior alii alicui
Regi adhuc locum relinquat , ut verba ,
*Hic locus digniori inter posteros illi , qui
ultra abstinuit , virtutis causa ; restantur.*
In medio dictus *Philippus* jacet cum hac
inscriptione :

D. O. M.

*Philippus II. omnium Hispaniae Re-
gnorum , utriusque Siciliae , & Hierosol.
Rex Catholicus , Archidux Austriae &c.
in hac sacræ æde , quam à fundamento ex-
truxit , sibi vivens posuit. Quiescunt si-
mul Anna , Elisabetha , & Maria Uxo-
res cum Carolo Principe filio primoge-
nito.*

In hoc templo quatuor sunt organa , &
quidem bina sibi mutuo opposita. Sedi-
lia in choro ex pulchro & fusco ligno con-
fectæ cernuntur pulpitem verò , cui liber
sa.

sacris cantilenis plenus incumbit, ex orichalco constans quatuordecim librarum centenarios continere dicitur. Unum ex libris cantilenas sacras comprehendentibus angulos orichalco obductos habens, & quæ resecta sunt folia, deauratus quadringentis coronatis constare perhibetur. Suspensa in choro est ingens lampas argentea: Ante ipsum tabulæ duæ stant catalogum exhibentes omnium reliquiarum sanctarum, quæ in hoc templo ostenduntur. 7. nimirum sunt corpora integra, 105. capita integra, 177. brachia & pedes, 364. Venæ, 1400. parva frusta, & adhuc 1570. frustula. In altero Chori latere elegans fons aspici meretur. In Sacratio parieti inserta sunt nonnulla gutturnia marmorea monachis inservientia, qui se lavant, antequàm ad aram accedant. Appensas ibidem cernere licet *Caroli V. Philippi II. & III.* imaginem, ac totius domus Austriacæ genealogiam: ut & pulchram aram auro obductam, in cuius extruccionem 500. Ducati impensis sunt. In diversis ex Indico ligno arcibus ornatus sacer reconditus jacet. Ex hoc sacratio aditus patet in conclave aram, argentea candelabra, & cruces argenteas, auroque obductas sustinentem, habens, in quo arcæ inclusa vasa duo pretiosa ostentantur.

stenduntur: unum ex Sapphiro, Margaritis, & pretiosis lapidibus superbit, & in medio ingentem Rubinum continet; alterum fusili opere confectum, & itidem lapidibus pretiosis superbum, ac à Cæsare Maximiliano, ut fertur, elaboratum, quo ad Sacramentum in pompa sacra circumferendum utuntur. Crux quoque ibidē at ex puro auro, cui Margaritæ plures grandes, ac inprimis quatuor nucem odoratam magnitudine æquantes insignem splendorem conciliant: Ut & alii lapides pretiosi, nimirum Sapphiri, Pyropi, Jaspides, & Adamantes maximo pretio æstimati. Liber auro munitus, & quater mille ducatis constans, in quo vitæ Christi à quodam monacho picta, & ab alio ad eam pertinentes psalmi & responsoria propriâ manu adscripti. Aliæ item res pretiosæ, & sumptuosæ vestes sacrae figuras varias acu elegantissimè pictas ostentantes: illæ nimirum, quæ in *Caroli V.* exequiis funebribus usurpatæ sunt, & quinquaginta mille coronatis comparatæ esse dicuntur: & aliæ postea in Regis *Philippi II.* pompâ funebri adhibitæ, quarum precium quindecim ducatorum milia esse ajunt. Vestes porro sunt Margaritis & Gemmis distinctæ, quæ priores pretio longè superant. Tegumenta, quorum

rum quadraginta tria unicuique altari tegendo inserviunt, ex serico rubro texta, acu elegantissimè picta, & margaritis ac lapidibus pretiosis ornata, quæ profectò inter plurima visu dignissima eminent. Peculiares quoque vestes adsunt in testis Sanctorum Apostolorum saltem induendæ. Arce tam sumptuosa vestimenta custodientes ex Cedri, Ebeni Indicæ, aliarumque arborum auro contrà æstimatarum lignis compactæ sunt; Thesauro huic tanto quindecim tonnarum auri pretium constituitur. Dictum conclave sequitur capituli camera, cujus januæ inscripti leguntur hi versus supra Christi imaginem extantes:

*Hic lapis offensus ferietque feretque
ruinam,*

Hic & inoffensus petra salutis erit.

In altero autem latere depicta est *Virgo Maria* cum hâc inscriptione:

*Hanc hanc mirandam tibi protulit unio
gemmam,*

Autori chara est utraque petra Deo.

E regione *Jacobi Drense*, quem *Bertius*, *Jacobum Trezzo* nuncupat, architecti & statuarii Itali, qui hoc monasterium ædificavit, imago in conspectum prodit, cum inscriptione adjuncta *Christo divini templi lapidi præstantissimo*. Artificis quo-

quoque cujusdam *Abrahami* nomine effigies, & in cunis Christi jacentis, & dormientis, cui hæc verba adscripta: *Cor meum vigilat.* Quantum ad peristylum attinet, inter præcipuas totius hujus monasteriis structuras jure numerandum, in quo circumcirca parietes *Christi & Matris* ejus delectissimæ historiam singulari artificio depictam oculis subjiciunt. In medio hydraulica opera per quatuor tubos marmoreos aquam ejaculantur; imagines elegantes exterius, atque intus leonem monstrantia. Mox gradus se offerunt duobus simul adscendentibus, quorum tamen unus alterum cernere non potest. Picturæ ibi elegantes & inter eas una *S. Hieronymum* cum leone, & altera balænae cujusdam Valenciæ capti, & 48. spithamas longe imaginem artificiosè conspectui exponentes. Inde pergentibus occurrit Bibliotheca, cujus ostium instrato opere variatum ex Germ. huc delatum est. Pavimentum marmore splendet; arcuatum tabulatum picturis variis librorum subjectorum materiæ, quam continent, respondet. Repositoria, & plutei cuncti ex ligno Indico parati, & marginum extremitas in libris deaurata. Quinque ordines pluteorum sibi invicem impositi libros recipiunt, quis.

quisque centum passuum longitudine se extendens. Cernuntur hic *Caroli V. Philippi II. III. & IV.* effigies, ac aliquot Globi, præcipuè verò unus cœlestem & terrestrem globum cum Planetarum cursu admirando artificio antè oculos ponens. Nulli Monacho librum ex Bibliothecâ secum in conclave suum sumere licet, sed in Bibliothecâ ipsâ studiis operam & tempus impendere unicuique integrum est. Ex hac in aliam Bibliothecam deducuntur spectatores. Hæc libris manuscriptis in suos pluteos dispositis referta est. Germanis nostris unus à *S. Augustino* de Sacro Baptismate propria manuscriptus exhibebatur, ut oscularentur. Narrabatur quoque ipsis, quod *Carolo Cæsari* pro his libris omnibus quinquaginta mille coronati oblatis fuerint. Adest hic etiam *Papæ Pii V.* mensa, quâ in scribendo uti solebat: Et vetus Hierosolyma, ut tempore *Christi* fuisse creditur, ex ligno opere sectili admodum artificiosè confecta. Totum reliquum conclave effigiebus meritis relictum inter alias inspiciendam præbet *Johannis de Austria* imaginem, cum duabus lanternis, quibus in magno illo prælio navali anno 1571. usus est. In resectorium descendantium oculos pascit pictu-

N
pictura ul
in quâ C
bus angel
premo
mensa est
det, qua
tur. In a
ctus, qui
mensæ ac
rium plu
bus cinct
peribus,
fundis, &
celebre
qui cum
no egred
lit, & eo
nitori qu
hi admo
ut Neum
quinqua
nuos rec
psum, f
vile est.
lis Joha
cta vider
tis aves
stri Oec
runt.

VIII

pictura ultimum judicium repræsentans, in quâ *Carolus V. & Philippus II.* à duobus angelis in cœlum portantur. In supremo Refectorii aut Cœnaculi loco mensa est, cui Rex cibum capturus assidet, quando in Monasterio commoratur. In absentia ejus Monasterii præfectus, qui Prior vulgò appellatur, eidem mensæ accumbit. Porro totum Monasterium plurimis amœnissimis ambulationibus cinctum horto insigni, hydraulicis operibus, pulchris piscinis, cellis profundis, Xenodochio, & Pharmacopoliis celebre redditur. Hæc *Author noster* qui cum laudabili suo comitatu Germano egrediens monacho 20. reales obtulit, & eo negante pecuniam accipere Janitori quatuor donavit. Monachi enim hi admodum divites, sunt, utpote quibus, ut *Neumayerus* tradit, Rex *Philippus II.* quinquaginta ducatorum millia in annuos redditus donavit. Regis Palatium ipsum, si cum monasterio comparetur, vile est. In porticu quâdam pugna navalis *Johannis Austriaci* cum Turcis depicta videtur, & in Cœnaculo omnis generis aves, pisces & insecta. Germani nostri Oeconomum octo realibus donarunt.

VIII. Kal. Maji à meridie Escuriaco

re-

relicto, sterilem arenam peragranter usque ad secundum aut tertium milliare appropinquaverunt Madrito, ubi solum fertile incipit. Septem autem miliaribus confectis vespertino tempore ingressi sunt.

12. Madritum, quæ Mantua Carpetanorum doctioribus esse videtur. Escuriaci & Madriti distantiam *Merula & Bertius* quinque, *Nonius cap. 71.* & *Johannes de Laet 11. pag. descriptionis Hispania.* 6. miliaribus Hispanicis, *Neumayerus* verò duobus Germanicis metiuntur.

Situs est hic locus in Castiliâ Novâ, quæ hoc tempore optima totius Hispaniæ Regio habetur, sed ob imperium, quo reliquas premit, magna invidia laborat. Septentrionalem terminum veteris Castiliæ finibus terminat; Reliquas ejus extremitates Lusitania, Estramadura, Andalusia, Granada, & Valencia claudunt. Metropolis ejus est Toletum. Eam sequitur Cuença vel Concha, alte & præcipiti scopulo insidens, Regionis Sierræ caput. Vide *C. Ens in deliciis apodemiciis pag. 34.* *Nonium. cap. 73. de Hispania.* Est & Guadalajara civitas celebris, ubi sumptuosum & magnificum *Ducis de Infantado* palatium, & armamentarium instructissimum, Civitas hæc Guadalajara in-

inquit *Casparus Barreiros*, vel *Barre-*
rius, sita est in colle humili, quâ Henar-
 res fluvius præterlabitur. Muris antiquis
 clauditur, commodisque ædificiis repleta
 est. In eodem Ducatu Infantadgo, vel
 Infantatus, atque ita etiam in Castiliâ
 Novâ reperire quoque est Urbem Hitam
 olim Cessatam, ut *Nonius dicto cap. 73.*
pag. 228. autumat. Muris septa excelsi
 collis lateri accumbit, arcemque in ejus-
 dem collis jugo habet, cujus mari sensim
 versus urbem descendunt. Eiusdem Ca-
 stiliæ civitas est Medina Celi, olim gran-
 dis, & hodie Ducatus primaria urbs; o-
 ctoginta circiter pagos sub se habens:
 Ocanna item tria focorum millia nume-
 rans; quibus adjunguntur Madritum, &
 Alcala de Henares, de quibus postea.
 Huc etiam refert *Merula* urbem Siguen-
 zam, cujus supra in Castiliâ mentionem
 fecimus: ut & Alcantaram, ubi Tagus
 veteri quidem sed insigni ponte lapideo
 sternitur, de quo *Merula cap. 20. pag.*
163. legendus. Sexcentos septuaginta
 pedes longus, viginti octo latus, & in
 summitate supra aquam ducentorum
 pedum longitudine extensus sex arcuatis
 columnis seu fornicibus incumbit. Quâ
 de re, ut & de Equitibus auratis Alcantaræ
 ordinis nomen debentibus, de urbe

H

Tala.

Talavera ad Tagum sita, altis, latis, & fortibus muris munita, & optimè ædificata, ac de Castlona, quam utramque urbem cum Lezuza, vel Lebazusa ad Castiliam novam *Merula* refert, consulatur *Nonius in 39.63. & 64. capitibus.* Totæ autem hæc Castilia Nova in tres partes dividitur, quarum una est Sierra, altera Algarria, vel Henares, & tertia Mancuncupantur. Sylvosa admodum paucorum fructuum proventu gaudet, hortis tamen abundans, & piscibus quos Tagus copiosè sufficit.

Ut ad Mantuam Carpetanorum redeamus, quorundam opinione pagus est cum muris destituatur, undè vulgo dicitur, duos splendidissimos, & magnificentissimos pagos esse in Hispaniâ, Madriditum puta, & Valdoledum. Sed hodierno tempore ob magnitudinem, veteratatem, & Regiam aulam inter Urbes locum suum tenet. *Nonius, & Thuanus lib. 120.* Mantuam Carpetanorum appellant. Fortunatissima totius Toletani Episcopatus civitas est, ut *Nonius* eam de prædicat. Excelsiore situ elata plurimam sui partem Septentrioni obvertit, inferius lota fluviolo Guadarrama, quo ponte tectus est. Circumdatus est agro sic satis fertili, & fodinis multis, ex quibus

file

LA VILLA DE MADRID CORTE DE LOS REYES CATOLICOS DE ESPANNA.

1. la Santa Cruz.
2. Concepcion Franc.
3. Colegio de Atocha.
4. Calle de la Cruz.
5. Calle de las Carretas.

6. M.ª de la Vitoria.
7. N.^a S. de la inclusa.
8. Calle de los pescados.
9. Calle del Arenal.
10. Hospital de los Franceses.

11. Placuela de S. Luis.
12. S. Basilio.
13. Carrera de S. Pablo.
14. la Cruz del espiritu Santo.
15. las Beatas Carmelitas.

16. Puerte de la Vega.
17. Palacio del duque de Seda.
18. Los Caminos Viejos.
19. Palacio del Cardinal de Toledo.

20. Corpus Christi.
21. S. Juste P.
22. S. Michel.
23. S. Pedro.
24. S. Andres P.

25. Descalzas del Carmen.
26. el Colegio de los Inglesos.
27. M. de Monjas de pinto.
28. M. de S. Cathalina.
29. el espiritu Santo.

30. S. Antonio.
31. Placa de S. Domingo.
32. M. de los Angeles.
33. S. Catalina.
34. S. Clara.

35. Canonos del Peral.
36. S. Gines P.
37. S. Maria P. Mayor.
38. S. Selsaar P.
39. S. Salvador.

filices, & pyritæ eruuntur, qui lapides poë-
tæ Hispanico *Johanni de Menna* ansam
præbuerunt, ut Madritum igne cinctum
nominaverit. Aëris salubritas haud exi-
guum ipsi laudem & famam conciliat.
Nam cum *Cæsar Carolus V.* diuturniore
febri vexatus in hunc locum se recepif-
set, paucis diebus eâdem liberatus esse
fertur. Populosissimarum totius Hispa-
niæ Urbium unam testatur rhedarum &
curruum multitudô, quorum sæpè cen-
tum, præter mulos & nobilissimos equos,
alicui plateas pervaganti occurrent. *Wil-
helmus Neumayer* circiter ter centena
hominum millia in hâc urbe habitare
scribit. Incolæ vestitu sumptuoso se o-
stentant, sed ædificiis grandes sumptus
non impendunt, à *Philippo II.* prohibi-
ti, quo minus grandia palatia erigerent.
C. Ens. docente 128, turres circà urbem
numerantur. Palatium Regium non qui-
dem admodum spatiosum, sed tamen
aspectu externo insigne colli appositum
est, & fluviolo dicto lambitur. Anno
1617. in tres erat distinctum partes, qua-
rum una destinata erat habitationi Regis,
altera pñcipum juniorum, & tertia *Du-
cis de Lerma*, summâ apud Regem tunc
temporis autoritate valentem, & cum
ipso Rege regentem. Quantum ad Re-

gis conclavia attinet, primum est, quod saltationibus & tripudiis destinatum plurimarum civitatum, & imaginarii praelii, in quo equis & lanceis concursus est, & Galliae Rex *Henricus II.* vitae jacturam fecit iconibus ornatur. Parvum huic adhaeret aliud. Ixionis, Tantali, & Sisyphi tormenta, quibus apud inferos torquentur, in tabulis elegantissimè depicta oculis inspicienda offerens. Rarissimi & maximi artificii opera esse dicuntur. In fenestrâ picturam cernis, in quâ *Cæsar Carolus V. & Saxoniæ Elector* scorpione seu arcu scopum petunt. Proximum est Sacellum, quod *Carolus V.* extruendum curavit, in quo insignis artificii pictura ex *Apocalypsi Johannis*: Inde Germani nostri peregrinatores deducti sunt in porticum Regiam, introitu ingentis magnitudinis chalybeum speculum monstrantem, in quo totius porticus imago relucebat. Fenestræ omnes ex crystallo, & omnes anguli, januarumque, & fenestrarum postes & fulcra ex optimo marmore facta. Ex porticū in Auditorium in quo Rex Legatos, & alios audire sole pertexerunt. Totum deauratum cammino ex jaspide constructo superbiebatur. Mox alia sequebatur porticus, in introitu comestationes, & prægrecationes ele-

gan

ganti picturâ adumbrans, ac porro Equum Trojanum ostendens, & secessum, in quo Rex meridianæ quieti indulget. Ex eâ in parvum conclave ingrediebantur, in quo Rex prandere, & cœnare consuevit. *Cæsar Carolus V.* id struxit; Ejus autem symbolum passim Caminis incisum est. Succedit aliud Auditorium cum throno ex nigro holoserico; in quo tabulatum deauratum, & parietes aulæis & tapetibus Scipionis historiam exhibentibus vestiti sunt. Porticus proxima depictos habet viginti duos Lusitanæ Reges, usque ad *Sebastianum*, depictam item pugnam in Africâ, in quâ ipse Regum ultimus cum potissima Nobilitate periit, Cæcus quoque Organista ibi cernitur, cum mensâ in quâ urbium nonnullarum effigies. Suprà porticum fenestra est, ex quâ in porticum Galliæ Rex *Franciscus I.* cum captus esset, prospicere poterat. In vicino conclavi Rex mensam habet, in quâ globulis, seu sphæculis per foramina propellendis se exercere solet. Ex hoc egressi veniebant in Cœnaculum seu tricilinium Principis, in quo duæ argenteæ erant mensæ, tapeta pulcherrima, & Principissæ Galliæ, reginæ jam Hispanicæ lectus quam ex Galliâ secum attulerat. Facilis ad hæc

conclavia est aditus, eò quod Germani
 satellites semper præsto sunt, qui aliquem
 in eà deducunt: Munera tamen hic du-
 plicanda, cum diversæ personæ operam
 suam offerant. Ex arce in Regis arma-
 mentarium transibant. Conclave hoc
 spaciosum octodecim arcis complecte-
 batur. In dextro latere *Cæsar*is *Caroli V.*
 In sinistro verò *Philipporum II.* & *III.*
 arma erant: In pariete Speculum Cha-
 lybeum unicuique id induenti imaginem
 suam staturæ suæ respondentem exhi-
 bêt. In primâ arcâ erant *Caroli V.* arma,
 quibus Anno 1555, usus est, cum urbem
 Tunis in Africâ occuparet. Regis item
 Africani pileus argenteus, & arma Tur-
 cico more parata. Dicti *Cæsar*is vestes,
 quibus armatum se tegebat, ex puro ar-
 gento & auro constantes, & adeò graves,
 ut maximè mirum sit, quo pacto simul
 & vestibus & armis tam gravibus uti po-
 tuerit. Gladius ipsius, quem ultimum
 usurpavit, niger est. Secunda arca com-
 prehendebat armaturam, & tunicas ar-
 mis tegendis idoneas, quas in bello con-
 tra Saxonem adhibuit, ut & nonnulli
 baculi rectionis & imperii militaris signa.
 Tertiæ arcæ incluso erant arma deaurata,
 quibus coronationis tempore indutus
 erat. Gladius etiam ipsi donatus à *Papa*
Pau

Paulo
 teretur
 jus allig
 catapl
 bebat,
 quam
 cum g
 quos r
 ab ipse
 quocu
 ceæ qu
 armari
 arma
 clavis
 quinq
 ma ult
 regno
 mo co
 li V. t
 quibu
 tus est
 Duce
 que n
 lapidi
 que h
 argen
 ornat
 horre
 ptivi
 Gladi

Paulo III. ut contrà hæreticos eodem uteretur ; ut & parva sclopeta ephippiis ejus alligari solita , arma , quæ ad ludicra cataphractorum equitum exercitia adhibebat, chlamydes ipsi tam in pedestribus quam equestribus certaminibus usitatæ cum gladiis ad eas pertinentibus , inter quos nonnulli aquilâ bicipite notati , & ab ipso in Belgio usurpati. Scorpiones quoque aliquot, venabula , jacula , & lanceæ quibus usus est. In cæteris arcis, aut armariis videre est *Ferdinandi Catholici* arma deaurata , & argenteis , aureisque clavis munita , in quibus solum aurum quinquies mille coronatis æstimatur ; arma ultimi Regis Mauritanii , in Granadæ regno, quibus munitus fuit, cum postremo conflictu vinceretur : *Cæsaris Caroli V.* tegumenta bellica ad duos equos , quibus in Germanico bello insidere solitus est : duo pulchra sclopeta deaurata à Duce Sabaudia Regi donata : arma quoque non solum auro obducta , sed etiam lapidibus pretiosis exornata ; equorumque habenæ & retinacula filis ex auro & argento ductis acupictorum artificio exornata ; Arma Indica ex ossibus piscium horrendis larvarum faciebus picta : Captivi Electoris Saxoniae gladius & ocreæ : Gladius in aquâ repertus , & accretis lapidibus

dibus oneratus: Galliae Regis *Francisci I.* ut & ejus exercituum Ducis, ac *Bernardi Carpenfis*, (de quo *Mariana lib. 7. cap. 9. 12. § 17.*) gladii: Regis *Ferdinandi Catholici* gladius. *Johannis Austriaci* acinaces, ac galea, quibus in proelio contra Turcas usus est. Arca plena armorum, quae idem post partam victoriam Regi donavit. Alia item conservans arma ante *S. Quintini* fanum Gallis erepta. *Cæsaris* lectica, & sclopetum matre perlarum ornatum, & ab Angliae Rege donatum. Aliud auro munitum, & à quodam ex *Biscaya* oriundo confectum. Arma Regis *Philippi II.* quinquies mille, & quingentis ducatis constantia: Arma & vestitus militaris equi, cui antè *S. Quintini* fanum insedit. *Sebastiani* Lusitaniae Regis arma. *Johannis Austriaci* vexilla, quibus in Classe contra Turcam usus est. Bipennes satellitum *Cæsaris*, cum *Boloniae* esset. Proximè januam sunt mirabilia arma Indica, cum arundinibus longis, quae bobus imponi solent. Ante fenestram pulchrum est altare, cum trahatibus rotis imposita, & nonnullis tormentis campestribus parvis. His conclavibus subest Regis Equile, in quo trecenti equi numerantur. De Regia haec tenus. Portò in hac urbe Madrito cernuntur

Xe.

Xenod
le & qu
& Tern
multa
viginti
dentur
hoc ter
am mu
rum a
Aliorum
pauc
ponter
in quo
metalle
similis
lippo I
Lerma
coenob
feroru
omnis
vicini
tare,
exerce
haud p
daque
tempo
ac equ
riunt.
câ me
forum

Xenodochium *S. Hieronymi*, in quo mille & quingenti homines quotidie aluntur: & Templum *Nuestra Sennora*, in quo multa miracula quotidie fieri dicunt, & viginti quatuor argenteæ lampadēs videntur. Jesuitarum Collegium Rex, qui hoc tempore regno præest, in Academiam mutavit, & decem mille coronatorum aureorum redditu annuo donavit. Aliorum monachorum cœnobia non pauca quoque in Urbe cernuntur. Apud pontem antè urbem hortum Rex habet, in quo hydraulica opera nonnulla, & ex metallo equus illi in Ponte novo Parisiis similis, quem Mantuæ Dux Regi *Philippo III.* dono dedit. Horto qui *Ducis Lermæ* fuit, vicinum est Capucinatorum cœnobium, cui proximus locus, in quo ferorum taurorum venatio instituitur, & omnis generis aves visuntur. In eâdem viciniâ amœnum horum Rex frequentare, & eorum qui cursus certamine se exercent, spectatorem agere solet. Inde haud procul amœnum templum, jucundaque deambulatio, in quâ vespertino tempore plures cutrum, & rhedarum ac equorum centuriæ delectationem hauriunt. In *Neumayeri* Relatione Hispanicâ me legisse memini, proximè magnum forum in templo crocodilum in Hispaniâ,

captum suspensum, & in Regio Palatio in domo quâdam Rhinocerotem esse, qui primus in Europâ visus est.

Prid. Kal. Maji peregrinatores nostri Germani exiverunt visum Regiam Domum Pardo milliaribus duobus Madrido distantem, quæ arx in libero & plano campo posita, amœnissimis vivariis omnigenarum ferarum plenis cingitur, & quatuor turribus plumbotectis superbit. Cancelli antè fenestras cœruleo colore picti & aurati, ut & porta auro obducta, & exornata pulchro admodum horologio, quod sonans amœno concentu aures mulcet. Inscriptio portæ hæc est. *Carolus V. Rom. Imper. Hispaniæ Rex 1547.* Atrium ingresso lapideus pons transeundus. Fossæ omnis generis hortensia opera accumbunt, ubi & aviaria tria varias aves inclusas continent, pictura exterius posita gigantem, & adolescentem annorum novendecim, qui gigantis staturam habebat, ut & duodecim annorum staturâ vix trium annorum puellam æquantem, exhibet. Substrata porticus duabus decoratur tabulis venationem oculis subjiciens, quâ Saxoniae Elector Cæsarem *Carolus V.* oblectavit. Admirando artificio una repræsentat hyemem, quâ venatione se exercuerat *Carolus Imperator*,

tor, adeò frigidam, ut canes ad ignem adducti se calefaciant. Supra primos gradus contignatio alba & deaurata varias picturas ostentat. Supra sequentes gradus Regis habitatio visitur. In porticibus suspensæ picturæ pulchræ, quæ olim ad Mansfeldiæ Comitem pertinentes Lutzenburgo huc delatæ sunt, suspensæ oculos delectant. Inde Sacellum ingressus opere tectorio albo & deaurato tegumentum cernit, & intriclinio sequente tabulatum simile offendit pulcherrimis figuris exornatum: præcipuæ sunt Regis Galliæ *Francisci I.* captivitas: Fani *S. Quintini* obsidio: Urbis Granadæ occupatio: Hispaniæ quatuor flumina præcipua: Hispaniæ depopulatio: *S. Jacobi* Apparitio, quâ *Ordonium* Regem ad Mauros animose aggrediendum hortatus est. In parietibus etiam aliquot picturas cernere est. Inde per ambulacrum humile, angustum, & deauratum ingressus patet in conclave audiendis iis, qui Regem alloqui cupiunt destinatum, in quo judicium *Salomonis* & aliæ artificiosæ picturæ. Huic adjunctum est proccætion, hodiè ante cameram vocant. In eâ artificiosa pictura modum monstrat, quomodo alicui vermis secandus. De iis dicitur quibus sensus omnes non rectè constant,

stant, aut qui philauti nimium sibi ipsis
placent. Porro in oculos incurrunt
Deorum nuptiæ; Apulæi asinus aureus;
Dormiens fœmina, quam Cupido sagittâ
petit. Pro hâc picturâ quatuordecim
mille coronatorum precium oblatum es-
se fertur. Conclave proximum huic est
la Sala del Emperador, aut *el aposento de*
cubris, in quo cibi apponuntur. Orna-
mento ipsi sunt prœlium navale ante
Naupactum cum Turcis; pictura, in quâ
Philippus II. filium primogenitum Deo
consecrat; Prœlium terrestre antè Pavi-
am cum Gallis factum, cujus hæc est in-
scriptio. Anno 1525.

Cum Papiam cingit numeroso milite
Gallus,

Et timet invidi Cæsaris arma pa-
rum,

Vincitur, & captus, post funera mul-
ta suorum,

Imperio paret, Carole Quinte tuo.

Prope januam *Carolus Cæsar* insidet e-
quo, quo in prœlio cum Saxonæ Ele-
ctore usus est. Hinc per duas cameras in
pulchrum ambulacrum elegantissimis o-
ptice artificio depictis picturis insigne i-
tur. Proximè sequitur Reginæ habitatio
in quâ primum se offert porticus elegans
tabulato picto & deaurato tecta, & non-
nul-

nullis picturis ab *Hieronymo de Bosco* pictis exornata. In projecturâ quâdam elegantî tabulâ prælium cum Saxonîæ Electore antè Mulbergam commissum adumbratur. Cubile Regis huic contiguum auro quoque obductum est. In triclinio pugna navalis *Johannis Austriaci*, & Trajecti ad Mosam, aliarumque civitatum obsidiones depictæ pendent. Vicinum aliud conclave *la Camera de retrete* appellatum effigiem habet Comitissæ *Henrici Nassovii*: Huic succedit coenaculum duabus tabulis ex porphyrite confectis, & Camino ex eodem lapide extructo, & Saxonîæ Electoris picturâ, quemadmodum Mantuæ Carpetanorum superbiens; Conclave item secretius admodum elegantibus picturis optico artificio adumbratis insigne, cujus fenestræ si clauduntur, lucis splendor per aliquot rimas quidem recipitur, sed nullibi janua reperiri potest, ut nemo sciat, quâ ingressus sit. Interius est Principis habitaculum, in cujus triclinio fœmina quædam depicta prolixam barbam è mento enatum habet: Monasterii item *Escuriaci*, & avis peregrinæ ex monte Tabor adductæ, quæ in aquâ simul & terrâ vivere potest, effigies ostenditur. Aliud quoque triclinium priori conterminum nobi-

nobilitatur aliquot obsidionibus pictis, inter quas urbis Rhodi obsidio cum verbis aliquot; Auxilium item quod Dux Parmæ Parisianis civibus tulit. Postquam Germani nostri Viatores omnia insperassent, exeuntes octo reales dono dederunt, ac vespertino tempore in diversorium suum Mantuæ Carpetanorum reversi sunt, ubi singulis diebus pro unius lecti usu duo reales ipsis solvendi erant. Præsidarii item Regis satellites, & milites ex Germaniâ crebris compellationibus & visitationibus ipsis multum negotii faceffiverunt. *Autor noster* dicit, si quis delicato aliquo frusto vesci velit, adeunda ipsi esse Legatorum diversoria, aut ædes, ut ibi, præcipuè apud Reipublicæ Lucensis legatum sibi, precio tamen haud parvo, quod cupit, compareret. Distantiæ inter Augustoritum urbem Pictonum primariam in Galliâ, & Mantuam Carpetanorum centum & octoginta octo milliaria, quæ Gallicâ esse arbitror, numerantur; Horum Hispanicis, ut suprâ diximus, minorum, & quater mille passibus, singula nempe, respondentium septendecim, & dimidium cum quindecim milliariis Germanicis, aut septuaginta Italicis conveniunt.

Postquam Germani nostri octiduum
Man-

Mantuæ
rant, cum
qui jam
rat, pac
cem Duc
bulo, &
quam jar
pius du
viâ pro ip

Kalen
horam v
rum de
tumque
diebant
boum,
tur, &
hora de

13. U
Alphon
Alcala
cum tra
cto Ma
dentius
psi non
stiliæ
tam p
Henar
gna c
denot
refere

Mantuae Carpetanorum commorati fuerant, cum *Juliano de Flor* natione Gallo, qui jam viginti annos Madriti habitaverat, pacti sunt pro singulis Asinis decem Ducatos & dimidium, ut his de pabulo, & sibi de victu prospiceret in viâ, quam jam Ulyssiponam in Lusitaniâ ipsius ductu ingressuri erant, quamvis in viâ pro ipso postea etiam solverint.

Kalendis Maji inter quintam & sextam horam vespertinam Mantuâ Carpetanorum decedentes ac amœnam viam latumque campum transeuntes, noctu audiebant mugitus ferorum & sylvestrium boum, qui ibi in sylvâ quâdam abutuntur, & post milliaris sex confecta noctu hora decima ingrediebantur.

13. Urbem Alcalam de Henares, Regis *Alphonfi* cognomento Sapientis tempore Alcala *S. Justi* appellatam, qui Sanctus, cum fratre *S. Pastore* sub *Deciano* Præfecto Martyrii coronâ coronatus est, ut *Pudentius* Poëta meminit. Complutum est ipsi nomen hodiernum: situs verò in Castiliæ loco amœno admodum, & gratam planitiem extendente ad fluvium Henares, quod verbum fœni, cujus magna copia ibi est, metam aut acervum denotat. Ovi figuram oblongo illo situ referens ædibus satis pulchris, præcipuè
au.

autem plateâ quâdam admodum longâ, quam fornices tabernis mercatoriis abundantes utrimque stipant, ut *Nonius cap. 72.* ait, celebris redditur, & omnibus rebus præcunctis Hispaniæ civitatibus affluit. Rex Palatium hic habet. Academia Salmanticensi secundum locum obtinet. *Franciscus Ximenius Cardinalis, Archiepiscopus Toletanus* eam anno 1517. fundavit, & in hâc urbe, anno 1515. ut *Merula fol. 262.* scribit, Biblia sacra, ab hoc loco Complutensia cognominata imprimenda curavit, & Bibliothecam insignem instruxit: Vide *Alvarum Gomez. de Francisco Ximeno lib. 1.* In Collegii templo sepultus est, cujus Epitaphium in *Francisci Sweertii pag. 320.* tale reperitur.

Condideram Musis Franciscus grande Lyceum,

Condor in exiguo nunc ego sarcophago.

Prætextam junxi sacro, galeamque galero,

Frater, Dux, Præsul, cardineusque Pater.

Quin virtute meâ junctum est diadema cucullo,

Cum mihi regnanti paruit Hesperia.

Collegiam dictum superba est structura, & catenis cincta, in introitu monstrat

Re-

Regem *P*
factores, i
oculis eru
ptionem
Cerda in
legio hui
monaster
S. Julian
que *S. L*
Monachu
ducebat,
bebat, u
los, ex
matus e
haud mu
to mace
curare &
tunc te
extruer
hæc ips
& patria
celebris
VI.
imposu
planitie
que mi
lerunt.
Arg
arce, a
ad Do

Regem *Philippum II.* & aliquot suos benefactores, inter quos & *Dux de Lerma*, sed oculis erutis. Ampliorem ejus descriptionem vide apud *Melchiorum de la Cerda in Sermonis latini apparatu*. Collegio huic confine est Franciscanorum monasterium in cujus sacello quidam *S. Julianus*, & alii duo Sancti, in alio quoque *S. Diego* terræ mandati quiescunt. Monachus, qui viatores nostros circumducebat, & ipsis cuncta spectanda exhibebat, unicuique dabat tres terreos globulos, ex terrâ effossus, ubi *S. Diego* humatus esse creditur. & terræ sigillatæ haud multum dissimiles, qui aquâ & aceto macerati, & vulneribus impositi ea curare & febri mederi dicuntur. Jesuitæ tunc temporis in hac urbe Collegium extruere incipiebant. Pertinet autem hæc ipsa ad *Archiepiscopum Toledanum*, & patria est *Christophori à Vega* Medici celebris.

VI. Nonas Maji ponte fluvio Henares imposito, & colle acclivi superatis per plantiæ non usque ad eam cultam quinque milliariibus confectis vesperi se contulerant.

Argandam oppidulum exiguum cum arce, aut potius domo voluptuaria, olim ad *Dominum Kevenhulerum*, sed tunc tem.

186 REGNI HISPANIAE
temporis , anno nimirum 1617. ad *Du-*
cem de Lerma pertinens.

v. Non. Maji , itinere per vineas ten-
dente , ad dexteram occurrebat Domus
Regis Venatoria , & postea fluvius Xa-
rama , quem pontone trajecerunt , pro
homine & asino quovis 3. quartas solven-
tes. Sequebatur planities sed non culta
quâ relicta, & quinque magnis milliariibus
confectis à meridie pervenerunt.

Aranjues , aliâ , si rectam viam teneant
septem tantum milliariibus Mantuâ Ca-
petanorum distantem. Locorum omni-
um longè latèque sitorum amenissi-
mus , duorum fluviorum Tagi , & Xa-
ramæ fluctibus , ferè , ut Insula , ambitur.
Vide *Johannes de Laet in Hisp. de-*
scriptione pag. 32. vel pag. 42. edit. Elze-
virianæ Lugd. Bat. ed. anno 1619. Du-
plici ponte fluvii sternuntur. Ex prior
ponte ingredientibus patet longa & spa-
tiosa platea tiliis utrinque confita , quam
quatuor currus lateribus junctis percu-
rere possunt. In eâ per milliare unum
aut ulterius se extendente sub tiliis tan-
quam sub tecto aliquo pedites , equites
& currus iter facere solent. Horti tre-
pulcherrimi hoc occurrunt. Medius pul-
critudine cæteris præstans arcem contem-
minam habet; propter cujus introitum

No
domus ab al
jusdam Cor
scriptione
Inde pons
primum op
stri German
pter hoc ali
læ aquæ m
stat ærea st
cujus men
Antrum h
ostendit ,
fitis , qui
ditur orga
bis & corn
tu grato a
antri late
Satyri , a
pra quos
Regis Phi
cherrima
consparg
fontibus
qua cop
quitur c
tiosa ali
colorem
stentans
undique
Concha

domus ab aliis separata cernitur sedes cu-
 jusdam Comitissæ Gallicæ, cum hâc in-
 scriptione : *Benedicite fontes Domino.*
 Inde pons quidam superatus ducit ad
 primum opus hydraulicum, in quo no-
 stri Germani egregie madefiebant, pro-
 pter hoc aliud est, in quo quatuor puel-
 læ aquæ motu circumaguntur. His ad-
 stat ærea statua nudæ Priapo similis, ex
 cujus membris omnibus aqua erumpit.
 Antrum hic artificiosum duos Dracones
 ostendit, cum avibus pluribus im-
 positis, qui aquâ moti cantant; mox au-
 ditur organum hydraulicum, cum tu-
 bis & cornibus ab aquâ motis, & concen-
 tu grato aures permulcentibus. In altero
 antri latere quatuor tormenta parva, &
 Satyri, ac feri homines cernuntur, su-
 pra quos anni 1607. est inscriptio, cum
Regis Philippi II. statua. Cupressi pul-
 cherrimæ & rosæ albæ, si quis petat, aquis
 consperguntur. In duobus porrò locis ex
 fontibus marmoreis, & quatuor tiliis a-
 qua copiosissimè salit. Ambulacrum se-
 quitur cupressis munitum, & area spa-
 tiosa aliud hydraulicum opus marmore
 colorem ferreum imitanti inclusum o-
 stentans, cujus fastigio fœmina imposita
 undique aquam salientem ejaculatur.
 Conchæ plures item pulcherrimo aspe-
 ctu

Et aquam ejiciant. Aliud porro ambu-
lacrū opere topiario exornatum fon-
tem habet, cui nigra statua imposita est,
& sub eā quatuor puelli aquam emittunt.
Proxima est porticus topiario item opere
insignis, in quā Cupressus procera Galli-
cujusdam opus, virginis imaginem re-
præsentans, & eā ratione se expandens,
ut perfectum corpus faciat. In area se-
quente, & muris incluso ex viginti se-
ptem fenestris aqua emergit. Virgo im-
posita spectatores aquis largè conspergit.
Extremus hortus opere topiario quoque
elegans omnigenis animalibus, navibus
curribus, viris, aliisque rebus decoratur.
Tertius verò opere topiario totus conve-
stitus est. Arx haud multa momenti ali-
cujus ostendit. In ea tamen Rex *Philip-
pus III.* sæpè commorari solitus est.

Horā quartā à meridie peregrinatores
nostri Germani huic profecti, & sub pul-
chris arboribus iter facientes pontem flu-
mini Xamaræ impositum transibant, &
pro quavis personā & singulis equis quar-
tam solvebant. Multos autem ibi came-
los, quos Rex alit, cernebant, ac per in-
cultum districtum pergentes, nocteque
oppressi milliariis quatuor confectis per-
veniebant.

Assequen, in diversorium ab omnibus
aliis

TOLEDO.

aliis ædibus remotum, quales Ventæ omnes apud Hispanos, ubi pavimentum ipsis strati loco quietem concedebat. Haud procul ab hoc loco Regis domum Venatorium conspicabantur.

IV. Non. Maji propter flumen dictum per solum nonnihil cultum promoventes, & tria milliaria conficientes maturè excipiebantur ab Urbe.

15. Toletum fere in Hispaniæ totius umbilico situm habente, & solum asperum, ac clivofum occupante, quam majori ex parte amnis Tagus ambit; Reliquam verò ejus partem muri, ac propugnacula validissima cingunt: Muris centum & quinquaginta turres insident, Consule *Rodericum Toletanum lib. 3. de rebus Hispaniæ, cap. 11.* & *L. Nonium cap. 59.* *Hubertus Thomas Leodius, qui anno 1526. in hanc urbem venit, in Elektoris Palatini Friderici II. vitâ eam describit ut sequitur.* Toletum asperæ, & scopulosæ, ac ascendentibus descendentibusque haud exiguum molestiam exhibeat, altitudini insidens in mediâ penè Hispaniâ sedem habet. Ab unâ parte Tago fluvijs muros ejus lavans accessum ad urbem penitus negat. Ab alterâ parte ad Septentrionem conversa muri validi, & centum ac quinquaginta turres eam firmi-

miter custodiunt. Plateæ quidem angustæ sunt, sed ædes intus commodiori & pulchriori structutâ factæ externum sui aspectum superant. Cathedrale Templum spatioſo ambitu se explicans magnificè constructum est, & dives redditibus annuis ingentes thesauros possidet. Haftenus *Leodius*. Ut alii tradunt, Agri solum leve, & arenosum est; rarò hic pluit, rari fontes atque rivuli; quâ Tagus fluit, vallis est admodum læta & fertilis, licet angustior; cœli egregia felicitas ferici & lanificii commercium opulentem. Videatur *Boterus delle relat. univers. lib. 1. part. 1. Authoris nostri* descriptio hæc est; Castellæ Novæ caput est Toletum, & Hispaniæ centrum, ut scribit *Merula part. 1. Cosmogr. lib. 2. cap. 20. fol. 261.* Olim Regum hic aula fuit, ut peculiare Regnum haberetur, & adhuc Hispaniæ Rex Toleti Regem se profiteatur. Imposita hæc Urbs altiori monti, ad Tagum flumen, aliquot milliarium districtu ambitur, quem venenosis animalibus carere perhibent. Præsidium duobus militum vexillis constant in eâ Rex alit. Muris sic satis validis cincto centum & quinquaginta turres numerat, quamquam non omnes videri simul possunt. eam Rex *Wamba* anno post natum Christum

stum 673. amplificavit. Vide *Marianam* lib. 6. cap. 14. & *Nonium* pag. 184. Antè urbem Amphiteatri Reliquiæ cernuntur: *Extra muros vestigia magni olim Theatri sparsa videntur*, inquit *Nonius ibidem*, & *Merula dicto* f. 268. Porro visuntur *Xenodochium præclarum à Rege Phil. II. excitatum*, & sub arce aliud ægros, & senectute confectos *Ordinis S Jacobi* Equites recipiens. Portæ, per quam urbem ingressi sumus, admodum spectabili imposita est *Caroli V.* gladium & imperii aquilam manibus tenentis statua. Urbem nobilitant *Academiâ*, *Archiepiscopatus*, septendecim ad minimum concilia in eâdem celebrata & serici commercium; siquidem ad decem millia serici ac panni textorum cum iis, qui ad ipsos pertinent, in eâdem numerari dicuntur. *Iidem Nonius & Merula d. locis.* Optimi quoque gladii hic parantur, à *Sebastiano Hernando* cum primis, & *Saguno*. Præ cæteris omnibus tria hic visu dignissima sunt. Primum est, Templum inter præcipua totius Hispaniæ eminens, de quò *L. Nonius d. l. pag. 183. Templum reliquas Hispaniæ sacras ædes longè superat.* Opere fracto in altum evecta turris translucida est. Sacellum in æde ipsâ tumulos continet Archiepiscoporum ex mat-

mo

more factos, cum nominibus inscriptis inter quæ & *Alberti Austriaci Archiducis* nomen tumulo inscriptum adjunctis his verbis : *Belgarum rebelliam, Gallorum hostium Profligatori*. Interius templi penetrale ornatur simulachris lapidi incisus, Christi vitam ob oculos ponentibus, & totum ambitum ejus circumdantibus, quibus appensæ videntur argenteæ lampades quadraginta, & thuribula plurima ex argento parata. Porta nomine *Puerta de nostra Sennora* ex metallo tota constans nonnisi magnorum festorum diebus solennibus panditur. Proximè jacet lapis in quo *S. Maria* stetit, cum *S. Illephonso*, vel *Ildephonso* anno 669. mortuo apparuit : Hic frequentibus osculis summâ humilitate exhibitis honoratur. In Sacratio subterraneo loculus seu feretrum *Sancti Eugenii* exuvias mortales continet. Hortus apud peristylum vel porticum sacram cedris scater. Archiepiscopatus, cujus hæc civitas sedes est, inter omnes primas tenet, quamquam Bragensis Lusitaniæ Episcopus Primarius cum Primatum sibi vendicer, cujus rei in præcedente capite mentionem fecimus. Sine hoc Archiepiscopo, qui proximus à Rege, nihil de Regno constituitur. Ei præter municipia & pa-

gos

gos sep
De redi
consule
& inter
nonnull
dam etia
tum red
in hæc
randum
nello Tu
tum, q
& quin
quinger
bet) in
des plæ
modo,
labitur
sanè mi
tur. T
meretu
tum, s
Præter
sacræ,
uno a
rum sep
Autho
suos n
tos, in
novos
fuisse.

gos septendecim urbes subjectæ sunt. De redditibus ejus annuis idem caput consule. Quadraginta habet Canonicos, & inter eos quinque Cardinales, quorum nonnulli triginta, alii quadraginta, quidam etiam quinquaginta mille Ducatum redditus annuos possident: Alterum in hâc Urbe spectatu dignum est admirandum illud opus hydraulicum, à *Jannello Turiano Cremonensi Italo* excitatum, quo aqua ex flumine per ducentos & quinquaginta gradus (*Neumayerus* quingentos & quinquaginta gradus habet) in altum propellitur, & in Urbis ædes pleraque maximo incolarum comodo, deducitur. Quâ in arcas aqua delabitur, pons est Tagum tegens, opus sanè mirum, quamvis uni fornici imitatur. Terrium, quod contemplationem meretur, Palatium est à *Carolo V.* inchoatum, sed nondum ad finem perductum: Præter hæc tria multæ adhuc sunt ædes sacræ, & monasteria diversa, in quorum uno ad Carmelitas pertinente *Lopeziorum* sepulchra ostenduntur. Hæc *noster Author*, qui etiam refert, se & comites suos nimis incolarum clamoribus vexatos, imò stercore vaccino petitos, sibi novos pileos in Urbe hâc emere coactos fuisse. Doctrinâ & eruditione nobiles in

hâc Urbe fuerunt, *Aloysia Sigæa* virgo admodum erudita, *Franciscus Vergaras*, & *Antonius Covarruvias* & duo *Alvari Gomezii*. Plura de hâc urbe nosse cupiens præter citatos authores etiam legat *Gomezium lib. 6. de rebus Jacobi Aragoniæ Regis*; *Novagierum in itineralio*; *Petrum Medinensem*; *Luc. Marin. Siculum lib. 2. de rebus Hispaniæ & C. Ens in deliciis Apodemiciis per Hispaniam.*

A Meridie Germani sæpius nominati Toletum abierunt, & incultum solum per quatuor milliaria se extendere pervadentes vespertino tempore appulerunt ad Iraxon pagum exiguum in quo pernoctârunt.

III. Non. Maji populofo & satis culto tractu quatuor milliaria longo per erro rato inciderunt in municipium.

Cebolam, frumenti & vini solo teraci circumdatum, à meridie similem districtum quatuor milliarium peragrârunt, & passim in fluminis Tagi ripâ plurimos boves & porcos viderunt, quos in Castellæ regno hætenus non viderant. Vespera ingruens per pontem satis infirmum, & dimidiâ parte lapideum eos detulit in urbem.

Talaveram. Urbs seu potius oppidulum validis, altis, & crassis muris inclou sum

sum &
Castella
nens pla
bit. Aë
nobilita
tur. V
descript
42. edi
est Tala
nis orig

Prid
per pla
multas
tudinis
ridiem

Puer
chram
jectam
hic ele
consta
bant t
baculo
culari

16
Regio
à Non
nesio
Pinci
quâ
cant,

sum & in Archiepiscopatu Toletano ad Castellæ Novæ Regnum adhuc perti-
nens planitiei ad Tagum flumen incum-
bit. Aëre salubri, soloque fertili gaudens
nobilitatur vasis terreis, quæ in eo fingi-
tur. Videatur *Johannes de Laet in
descriptione Hispaniæ pag. 32. vel pag.
42. edit. Leidensis*. Nomen ipsi quoque
est Talavera de la Reyna, de cujus nomi-
nis origine *Nonius cap. 63*.

Prid. Non. Maji sex milliarium iter
per planum & æquum campum, ubi
multas oleas, aquilam, & miræ magni-
tudinis lacertos videbant, eos circà me-
ridiem deferebat in Urbem.

Puerta del Arçobispo, sic satis pul-
chram, Archiepiscopo Toletano sub-
jectam & Tago flumini appositam, qui
hic eleganti ponte ex lapide quadrato
constante sternitur. In hac urbe vide-
bant taurorum venationem. Eos longo
baculo, cui ferrum acutum affigitur, ja-
culari solent.

16. Apud hanc Urbem Estremadura
Regio initium suum capit. Boeticæ pars
à *Nonio cap. 7*. Boeturia, & à *Joanne Ge-
nesio Sepulveda in epist. clar. viror. ad F.
Pincianum* Petroche nuncupatur, in
quâ Geographi Vettones antiquos lo-
cant, Occidui ejus fines Lusitaniam, Se-

ptentrionales Castellam novam, Orientales Granadam, & Meridionales Oceanum attingit. Caput ejus olim erat Merida vel Emerita, hodie Badajoz novem miliaribus à priori semota. A nonnullis ad hanc regionem quoque referuntur urbes, Placentia locus amœnus omnis generis fructibus & pane albo pulcherrimo nobilis; Coria oppidulum exiguum, & nihil illustre sortitum præter templum; & Alcantara, de quibus suprâ in Novæ & Veteris Castellæ descriptiones mentio jam facta est. Alia porro oppidula, pulchraque municipia, & pagos habet hæc provincia æstivo tempore tamen incolis multis non frequens, utpote quæ æstivis mensibus præter cæteras Hispaniæ regiones Soli maximè exposita est. Hyberno tamen tempore amœnissima, pascuis lætissimis abundat, & rei pecorariæ dives est. Fructus etiam fert, & arboribus omnigenis vestitur.

A Meridie suscepto iterum duorum miliarium itinere per colles nonnihil altos nostri in pago vili nocturnæ quieti indulserunt.

Nonis Maji aspera & incommoda per montes Guadalupenses viâ nostros per quatuor milliaris promovit ad Ventam seu diversorium in montibus situm, in quo

quo pr
milliar
pit.

17.
montes
genti f
fontibu
resarun
moque
nasteri
quente
ficus,
ciuntur
Gadalu
piæ se
scaten
in con
Nonis
tudine
ant;
Com
hiber
quon
ra inf
de Gu
cum
Hier
temp
tur.
cturi

quo pransi sunt. A prandio hinc tribus
milliaribus confectis adventantes exce-
pit.

17. *Guadalupa* civitas, à quâ didi
montes nomen sortiti sunt. Hi auri & ar-
genti fodinis opulenti aquam vivam ex
fontibus amœnis emittunt, & singulari
rosarum fragrantissimarum genere, opti-
moque subere celebres redduntur. Mo-
nasterium & urbem versus vineæ fre-
quentes, & plurimæ arbores mala aurea,
figus, aliosque fructus ferentes conspi-
ciuntur. Monasterium & oppidulum
Gadalupa, Guadalupia, vel Aquæ Lu-
piæ sedem habet in valle arboribus adeò
scatente, ut instar sylvæ alicujus grandis
in conspectum veniat. *Populi, inquit,
Nonius pag. 193. alicubi in tantum alti-
tudinem enatæ, ut navium malis inservi-
ant; nonnullis in locis luci instar densæ.*
Commodum incolis haud exiguum ex-
hibent fluviolus Guadalupe, & horti fre-
quentis. Monasterium spectabili structu-
ra insigni *S. Maria, vel Nuestra Sennora
de Guadalupa* nuncupatur, & ut Escuria-
cum, habitationem præbet Ordinis *S.
Hieronymi* monachis, quorum tunc
temporis centum & viginti numeraban-
tur. In parietibus miracula hic facta pi-
cturis elegantibus exhibentur, in medio

monasterio hortus mala aurea ferentibus arboribus confitus & domus deliciarum cernuntur. Inde introitus patet in cameram pretiosas aquas & pharmaca, ac medicamenta omnigena, quibus omnis generis morbi curantur, custodientem, cuius duo Medici curam gerunt. Hinc ascenditur in superiorem porticum, elegantiori fonte præclarum, in quem aqua ex inferiori parte propellitur. In portica sexaginta circiter libri in folio pulpitis impositi ad adytum pertinent. In templo multæ catenæ, ut & vexilla ab iis donata, quibus auxilium aliquod latum est, suspensa videntur. Apud altare summum quadraginta duæ lampades argenteæ appensæ sunt, suprâ quas nigra *Mariæ* imago infantulum ulnis continens, & albam tunicam induta, cum duobus angelis deauratis ponè eam conspicitur. Sub eâ tres argenteæ statuæ principes personas quasdam, ut ex aspectu colligitur, repræsentant. Quando hæc statua huic monasterio donata sit, & quibus miraculis se nobilitaverit, *Nonius in descriptione Hispaniæ cap. 61.* legatur, ubi etiam thesauri fit mentio & reliquiarum, quas nostri ob ingruentem noctem inspicere non potuerunt. Nihilominus longam emebant chartam, quæ istius

statuæ
bat. Ar
nus exp
fricam
cum R
ut tabu
cit.

VII
tes fac
mas ar
rum f
eremit
runt, &
di cau

Leg
tet ub
per v
arbori
ctand

El
lium
homi
bente
trâ t

VI
adme
pium
um
pecu
tur,

statuæ longitudini & crassitie respondebat. Antequam Rex Lusitanix *Sebastianus* expeditionem contrà Mauros in Africam susciperet, in hoc monasterio cum Rege *Philippo II.* colloquutus est, ut tabula quædam hic picta indicium facit.

VIII. Id. Maji itinere per dictos montes faciendo pergentes in jugis plurimas arbores malorum aureorum, & olearum feraces, ac in dextro latere aliquot eremitarum casulas in conspectu habuerunt, & quatuor milliaria emensi prandendi causa substituerunt in pago.

Legrapa, multis olivarum hortis divitet ubi lardum optimum reperitur. Inde per viam quinque milliarium, pascuis, arboribus & aliis rebus amœnam pernoctandi causâ properârunt in pagum.

El Campo, in quo, ut & priori, quallium vix tres bidui spatio offendebant, homines inveniebant octoginta anno habentes, qui ignorabant, quicquid via ultrà tria milliaria erat.

VII. Id. Maji quinque milliarium viâ admodum amœnâ per *Miajadas* municipium hand vile ad ventam seu diversorium ducebantur. In viâ viginti magnæ pecudes erant. Oves *Madrito* huc aguntur, & pro singulis duo reales solvuntur.

Hinc nostri Medellinum duobus milliaribus inde distitum, & *Ferdinando Cortesii*, qui Regnum Mexicanum occupavit, patriam proficisci constituerant, exploraturi, num fluvius Anas se ibi terram conderet, ut ferè plærìque scriptorum testantur, in milliarium tamen numero variantes, dum hi post, 15. alii post 10. nonnulli post 7. milliarium spatium confectum eundem iterum ex terrâ erumpere dicunt. In loco quoque non convenientes nonnulli Villahartam, quidam Argamafillam, ac alii Medellinum appellant. Hâc de re ex veteribus consultatur. *Plinius lib. 3. cap. 1. ex novis, & quidem Hispanis Ambrosius de Salazar in sæpius citato libro fol. 526. Lucius Nonius de Hispaniæ fluvius pag. 113. Ex Italis Johannes Anton. Maginus in Geograph. Jo. Boterus part. 1. relat. lib. 1. Ex Gallis D. T. U. T. in commentario des États de Monde fol. 238. Parisiens. edit. & ex Germanis Munsterus lib. 2. cap. 41. fol. 125. Petrus Merula fol. 221. & Thomas Lanfius in suâ consultatione in orat. pro Hispaniâ pag. 273. in 8. qui tamen hoc addit, quod apud Ortelium in Hisp. generali descript. fol. 16. edit. 1603. res hæc in dubium vocetur: quamvis Hispani cum Plinio, & vulgari opinione faci-*

ant,

ant, & nuper quidam, qui Hispaniam peragravit, mihi retulerit, quod terram equo transiverit, quâ flumen illud sub terrâ cursum suum promovet. Sed *Author noster* affirmat, quod hanc rem interrogantes incolis, hanc meram fabulam esse, dicentibus risui fuerunt. Omisso itaque Medellinum proficiscendi proposito itineris instituto porro insistentes à Meridie per quatuor miliarium viam amœnam & campos frumento repletos tendebant.

18. Meridam, quæ urbs *P. Merula* *part. 2. lib. 1. cap. 25.* est Veterum Eremita, vel Augusta Emerita, ut numismata antiqua testantur, & *Dio lib. 53.* tradit, quod *Augustus*, Cantabris, Asturibus, & Lusitanis devictis; veteranos milites in Hispaniâ reliquerit, & huic civitati à se condita suum, & Veteranorum jam emeritorum nomen indiderit, ac Augustam Emeritam appellavit. Eiusdem etiam meminit *Paulus Jurisconsultus lib. 50. ff. tit. 15. de Censibus* &c. Hinc hodierno adhuc die ab incolis altera Roma nominatur, *Cæsar Augustus* viam quoque ab hac urbe, usque ad Calis Malis, seu Cadiz sternendam curavit: teste marmore quodam antiquo, cujus inscriptionem quæ hodierno adhuc tem-

pore in eodem legitur, *dictus Merula* pag. 284. ut & alia multa de hâc Urbe tradit. Loco campestri sita, olim non E. stremaduræ tantum, sed & totius Lusitanæ metropolis, ripam occupat Guadianæ fluvii, & ex florentissimo statu ad summum incolarum infrequentiam dilapsa, nil nisi antiquæ magnificentiae ruinas & parietinas, potentiae Romanæ indicia, & reliquias ostendit: ut *Nonius cap. 31. pag. 108.* refert, Priscam ejus magnificentiam testantur quoque aquæ ductus duo sparsis hinc inde ruderibus jam ad nihilum redacti, in quorum locum successit alius aquam in urbem deducens, sed longe à priorum magnificentia recedens. Pons lapideus pulcher fluvium Guadianam sternit, anno 1610. ab exundantibus aquis diruptus, & sumptuosis impensis restauratus. Alius item arcus in urbe *S. Jago* trophæum forsan, de quo *Nonius dicto libro pag. 109. Insigne prætereà antiquitatis opus conspicitur hic Naumachia.* Theatri quoque vestigia antiqua conspiciuntur, ut *Barrerius* tradit. Solum urbem circumdans, quo usque conspectui patet, frumenti feracissimum, adeò ut urbs hoc jure totius Castiliæ granarium appellari queat. Præter omnis generis fructus saporem gratissimum

mum habentes herba hic etiam nasci fertur, quæ tinctoribus ad pannos purpureo & coccineo colore inficiendos inseruiunt. Monasterium in urbe *S. Jacobi* Conventualibus hospitium præbet. Patria ipsa fuit *Deciani Poëtæ*, & *S. Eulæ*. Incolæ tenacissimo cultu Pontificiam Religionem colentes Germanos nostros in plateis clamoribus & convitiis multis inceserunt, eos Huguenotas, & Lutheranos vocitantes, quod tamen nostri fusque deque habuerunt, ne obogganiendo ipsis suspicionem moverent.

VI. Id. Maji sex milliarium via per pascua plurima ovibus referta ipsos unicum pagum in excelsiore loco positum cum arce adjuncta cernentes & haud procul à flumine pergentes deducebat.

Talaveram de Badajoz municipium. A meridie iter ipsis fuit per pascua & pratæ locustarum multitudine incredibili tecta, à quibus nonnunquam totum tractum illum ita infestari ajunt, ut Rex plurimos homines eas comburendi causa eò ablegare cogatur. Tribus milliaribus superatis pernoctandi commoditatem offendeabant in Urbe:

19. *Badayoz*: Hæc olim Pax, vel Pax Augusta, Colonia Pacensis à *Plinio* nominatur.

tur. *Paulus JC.* incolas Pacenses appellat. Ex nomine Mauri postea Baxaugos, ac tanti Badaxos fecerunt, unde hodierno appellatio nata, ut *Caspar. Barreiros apud Laetium in Hisp. pag. 29.* docet. Excelsiore loco eminens inferius à flumine, quod hodiè Guadiana olim Anas, rigatur. Arboribus aurea mala, ficus, citria mala, & oleas ferentibus circundatur. Magno ambitu se expandens in editiore loco castellum oppido quàm arci similis ostendit, ac mœnibus se tuetur. Cum in Lusitaniæ finibus sita sit, *Rex Philippus II.* hic castra metatus est, cum Lusitaniæ occupandæ causâ expeditionem bellicam suscepisset. Pauca hic occurrunt, quæ aspectum mereantur. Nostris hic quantum pecuniæ secum haberent, indicandum, & pro centum realibus unus, scribæ autem duo solvendi erant. Liberi transitus schedam in tres menses acceperunt immunes futuri, si intrâ hoc tempus huc redituri fuissent.

v. Id. Maji hinc discedentes ac pontem transituros adoriebantur custodes in duas partes se dividente, ac spoliationem ipsis minantes, quamvis schedam suam ostenderent. Sed primam custodiam tribus, & alteram octo realibus sedarunt,

runt, & tribus milliaribus à tergo relictis ingressi sunt Urbem.

Elvas primam in Lusitaniâ ipsius occurrentem, & ut præcedens, in monte situm habentem. Circumjacentes urbes ad quartam milliaris partem remotas prospectus ex eâ mentitur. *Andreae Resendio in Lusitan. locorum descript.* testimonio, hæc civitas ut soli fertilitate, & præclaris civibus inter cæteras Lusitaniæ haud minima est: Ità & olei præstantiâ facile ipsis præfertur. Malorum aureorum copiosissimus proventus facit, ut vili pretio vendantur. Si Episcopale templum excipias, nihil hic offendes, quod contemplationem mereatur. Extra urbem tamen Aquæductus structurâ superbâ quidem ponti Segoviensi cedit, magnitudine operis eum longè superat, ac ultrâ milliaris longitudinem se extendit. Schedam in urbe Badajos sibi traditam Nostri hic ostendere jussi sunt, quæ de novo subscribebatur. Hic moneta Lusitana in usu esse incipit; Castellanae autem quartæ amplius non admittuntur.

A meridie iterum in itinere à custodiâ detenti quatuor realibus se redemerunt. In solo inculto per sex miliaria excurrente præter diversorium ab ædibus omnibus remotum, & aliquot currus sale

onu.

onustos nil aliud obvium habebant, ac pernoctandi gratia ingrediebantur.

Estremos urbem, quæ Ciudad, magnitudine ad urbem Elvas accedit, ac in inferiori civitate spatiosam aream sclopeti jactum longitudine æquantem habet. Vetus civitas, sicut Badajos urbs, excelsiori loco insidens mœnibus suis inclusa est.

Antequam ulterius progrediamur, de Lusitaniæ regno, in quo dictas civitates sitæ, pauca dicenda sunt. Lusitania hodie Portugallia veteris Lusitaniæ maxima portio à Gallæciæ finibus ad Andalusie terminos se exporrigens à Septentrione dicto Gallæciæ regno, & Minio fluvio, ab Occasu & Meridie Occidentali Oceano, & ab Oriente Castilia, Andalusia, & Estremadura regionibus finitur. Ejus ambitum *Boterus* 879. alii 850. *Merula* 880. miliaribus circumscribunt. Longitudinem omnes 60. metiuntur. Vide *Nicolaum de Oliveira in descriptione Lusitaniæ, & imprimis Lisbonæ urbis ibid. 1620. impressa*, qui duobus in locis diversis tradit; In ea 18. Urbes, quæ *Ciudades*, appellantur, & 414. alias reperiri, quibus si 200. & nonnulla oppidula adjungantur, numerum totum esse 630. civitatum. Plura quoque in hoc regno municipia sunt,

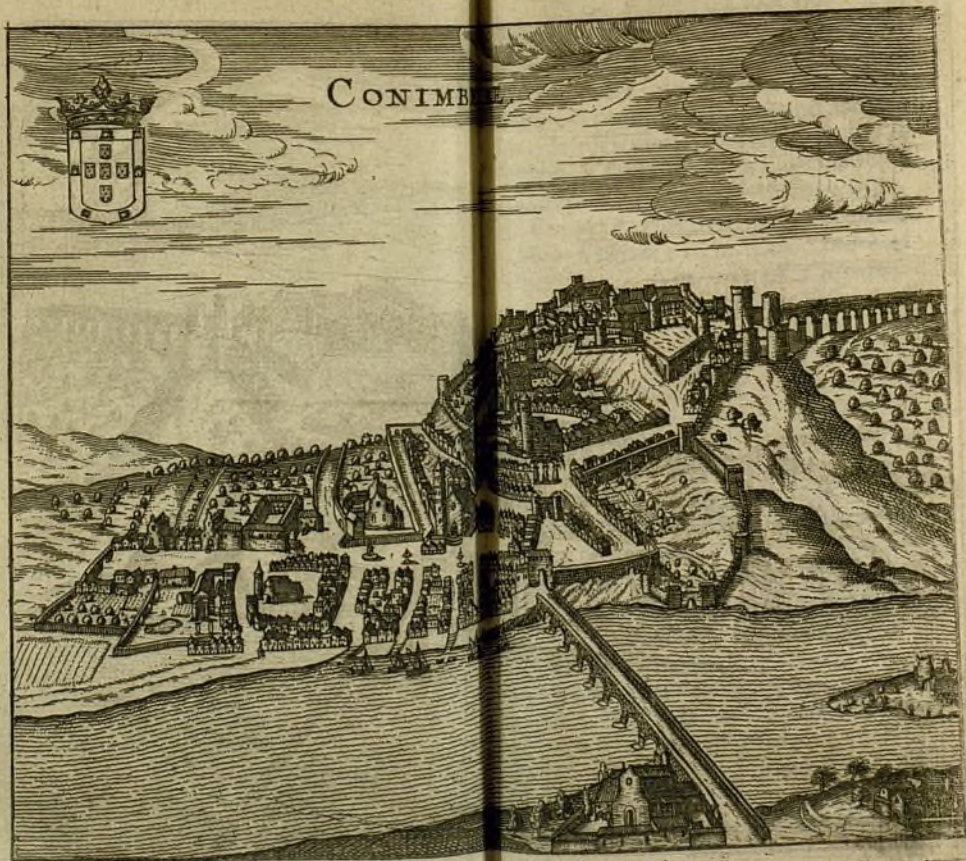
& pagi

& pagi. Nomen autem Lusitaniæ etiam Algarbiæ regnum complectitur, quod Lusitaniæ adhærens Hispaniæ regnorum omnium vilissimum est, ac quatuor tantum sub uno Episcopo urbes habet. Tavila, Lagos, Sylves, & Faro, quarum Tavila & Lagos naves commodissimo portu excipiunt, alius adhuc portus supra *S. Vincentii* Promontorium veteribus Sacrum Promontorium, ac aliquot alii minores navibus commodam stationem concedunt. Longitudini hujus Regni 27. milliaria Hispanica, atque latitudini maxime 8. adscribuntur. Præter Algarbiam Lusitania quinque partes habet. Quæ inter Durium & Minium flumina interest, & ab urbe Porto ad Valenciam extēta 18. milliarium longitudine, & 8. aut 12. latitudine patet, 130. ditissima cœnobia, & 1460. parochias præter primatum Bragensis Episcopatus, Episcopatum Porto, & quinque Templa Collegiata complectitur. *Porto oppidum portu clarum, ad Durii fluvii ostium, unde Portugalliam dictam, quasi Galleriæ portum autumat Resendius.* Habet autem dicta Pars ultra 500. fontes vivos, 200. pontes lapideos, & 6. portus. Cæterum Archiepiscopatus tres, Bragensis, Lisbonensis, & Eborensis, quibus

novem Episcopatus subsunt, numerantur. Frumento Lusitania, præcipuè in locis mari finitimis non abundat, & ideo illud Gallia aliisque locis petitur fructibus verò affluit, & metalli fodinas habet. Incolæ peregrinos maximo favore complectuntur, & Castellanos vehementer oderunt. Rei nauticæ peritissimi velorum inventores esse dicuntur. Post Lisbonam ex Urbibus primas tenent.

1. Bracara, hodie Braga, cujus Archiepiscopus cum Toletano de Hispaniæ Primatu disputat, quamvis hætenus lis sit sub iudice: ut *Nonius cap. 51. pag. 162.* scribit. In Lusitaniæ eâ parte sita est, quæ Interamnis nuncupatur, ut modo dictum est. Pervetusta civitas usque ad Gothorum tempora magnum nomen obtinuit. Anno 740. Rex *Alphonsus Catholicus* eam Saracenis eripuit. Henricus Lusitaniæ Comes sequentium Regum origo in ejus Basilica sepultus est. Quinque miliaribus a mari distat. Archiepiscopo jus Ecclesiasticum & Politicum subest, qui his mille incolis imperat. Aer bonus, solumque circumpositum fertile & amœnum. Consule porrò *Merulam*, qui prolixius hanc urbem describit.
2. Ebora in campestri & amœno loco, planicieque cui montes ubique circumjecti,

jecti, non steriles aut calvi, sed densis arboribus vestiti, & in subiectos campos fertilitate mira luxuriaturos, si culturæ debitæ, & fluminis adjumentum accederent, despicientes. Archiepiscopatus & Academiae sedes 3550. passuum ambitu concluditur, ut *Jacobus Menætius* scribit. Prolixam ejus descriptionem quære in libro *Urbium*; item apud *Andream Resendum*, *L. Nonium*; & *Casparum Ens* in *deliciis apodemiciis per Hispaniam* pag. 82. & *seqq.* Admodum vetusta, & Romanorum temporibus celebris Liberalitas Julia nominabatur. 5. Conimbria vulgò Coimbra amœno & pulchro situ scopulum vinetis & olivetis undequè septum occupat; divisa in duas partes à fluvio Mondego, vel Mondega, quem *Strabo* Muliadem, *Plinius* Mundam appellant, & duo pontes tegunt. Fertiles & amœni montes eam intus limpidissimam aquam aqua ductus à *Rege Sebastiano* magnis sumptibus anno 1572. finiti auxilio habentem circumeunt. In Academia ejus celebri magna studiosorum est frequentia. Octo ab hac urbe miliaribus abest fons Ferventia in campo Cadima, haud longè à Tentugala situs, cujus aquæ omnia quæ injiciuntur, consumunt. *Nonius d. cap. 29. pag. 130. 4. Santarenum.*
No.

Nonio teste cap. 36. antiquissima civitas ad Tagum flumen in colle editiore 50. miliaribus Italicis Lisbona distans vinum frumentum & oleum ferenti solo, quamvis angustioribus terminis incluso incumbit, & Veteribus Scalabis dicta est. E regione ac trans Tagum, quadraginta mille passus supra Lisbonam Almerin pagus in districtu sedet plano, spaciofo, frumenti ferace, ad venandum admodum idoneo, hybernis mensibus salubri, & Regii deliciarum ædibus exornato, ubi Reges Lusitaniæ Hyeme commorari solebant, ut *Johannes de Maet ex Anton. Viperano* commemorat. 5. Lagos olim Lacobriga etiam inter præcipuas Lusitaniæ Urbes numeratur. 6. S. Jacobus de Cacem in collo excelso, unde amoenus in mare prospectus. 7. Sinis maritima urbs. 8. Braganza ad ejusdem nominis Ducem potentissimum, & ditissimum pertinens. Vide *Andream Resendum in descriptione locorum Lusitaniæ*. 9. Tomar veterum Neobantia, in eâ Lusitaniæ parte, quæ Cistagana nuncupatur, inter Santarenum & Coimbram valem longam quidem occupant, sed angustam, in sinistra colles vitibus, & oleis confitos habentem. In summoram uno supra urbem templum per-

pervetustum cernitur, ut & ædes amplæ,
 & pulchræ olim templariorum propriæ,
 nunc verò ad Fratres exercituum Christi
 pertinentes, ut dictus *Viperanus* & C.
Ens proculdubio ex ipso (nam rarò au-
 thorem aliquem citat) indicat. 10. Be-
 gia; Beia, vel Bexa quam Veterum Pa-
 cem Juliam esse ferunt. 11. Setubal.
 12. Almada. 13. Visco, & aliæ plures.
 Quæ porrò de hujus Regni proventibus
 & quo pacto ad Castellæ Reges pervene-
 rit, dicenda hic essent, ea in fine præceden-
 tis capituli legi possunt, ubi etiam de redi-
 tibus, nobilitate. Ordinibus Equestri-
 bus, ac similibus nonnulla reperientur.

Ut autem ad nostrorum iter redea-
 mus, 17. Id. Maji urbe Estremos egressis
 viâ se offerebat incultos campos, & so-
 lum habitatoribus nudam permeant,
 & post sex miliarium iter eos promo-
 vens.

Royellos, quæ civitas quatuor magnis
 miliaribus à se remotis viatoribus in
 conspectum venit: In valle subjecta pul-
 chrum cœnobium *de S. Loyo* aspectu di-
 gnum est. A Meridie sequebantur non-
 nulli colles & montes per tria miliaria
 magna, usque ad urbem,

Monteamor, ædificiis, & cœnobiis
 spectabilem, monti partim instratam,
 par-

partim cum ejus devexitate descendens rem.

111. Id. Maji trium milliarium spatio confecto in Venta magnifica in Regis *Philippi II.* honorem extructa prandebant, & à prandio milliarium octo magnorum viâ per arenosum districtum, illi, qui in Galliâ inter urbes Burdigalam, & Bayonnam extentus & Landes nuncupatus jacet, similem Serenatâ cœnam sumpserunt, & quieti se dederunt in pago.

Aldea Gallega. Præter unicam ventam seu diversorium omni vicinia destitutum nec domus nec villa, nec pagus occurrit. Proximè autem dictum pagum in amenissimo loco se oculis subjicit, haud magni momenti monasterium *Nuestra Señora de Tabaja*, miraculis plurimis famosum. Pagus in Tagi ripa locatus navigia subministrat, quæ secundo flumine descendencia viatores Lisbonam deducunt. Pulchro, & intus planè deaurato templo insignis ut & mola pulchra, quæ aquam descendendo dilabentem obicibus avariis remoratur. Sal hic, ut Rupellis, paratur.

Prid. id. ipso Pentecostes die navem conscendentes per tria milliaria flumen secundum & ventus dimidiis detulerunt.

Lif.

LISABNA.

Lisbonam, ubi hospitio excepti ab Italo, cibis sic satis lautis, sed haud magni momenti vino tractabantur, & à pulcibus adeò vexabantur, ut molestiæ tantæ toleranda via pares essent.

21. *Lisbona*, *Lisboa*, *Olisipo*, *Olisippo* inter Europæ civitates potentissimas distinctissima numerata, inter Hispaniæ urbes præcipua habita, & Lusitaniæ metropolis, de quâ *Nicolaus de Oliveira* in dicto suo libro anno 1629. hic impresso, ut diximus, sequentia tradit: Civitas Olisipo à Belem ad S. Bento patet duas leucas; quod intervallum continuis ædificiis occupatus; in medio autem ipsa civitas jacet, septem satis altis montibus superstructa, quorum non modo convalles sed & clivos occupat. Ex his montibus tertius altissimus & undique præceps, & rotundus, munitissimum habet castellum, altis muribus & turribus cinctum. Montium horum quinque validissimis muris circumdati 77. turres altas, & 22. portas Tagum flumen, ac 17. ipsam terram spectantes numerant. In civitate sunt quadraginta parochiæ, in quibus, ratione superioribus annis accuratè subducta, fuerunt supra 29000. familiarum, & centum, & decem mille, & octingenti animæ, præter trecentos clericos in eisdem ec-

214 REGNI HISPANIAE
ecclesiis ministrantes. Sunt in eâdem vi-
ginti monasteria religiosorum, in quibus
variorum Ordinum Monachi mille tre-
centi sexaginta quinque & octodecim re-
ligiosarum foeminarum, in quibus itidem
variorum ordinum monachæ mille o-
ctingentæ, & triginta. In macello Olifi-
ponensi quotannis mactantur 11000. bo-
um, 100000. ovium 15000. caprarum,
ita ut vectigal carniû in macello vene-
untium in annos singulos locetur quin-
quaginta millibus Ducatorum. Tanta
quotidie in circumjacente districtu habi-
tantiam incolarum ad hanc urbem est af-
fluxus, ut à curiosis observatum sit, per
portam *S. Antonii* indies 1500. jumenta
ingredi, per *S. Vincentii* supra mille; per
S. Crucis supra 800. & per *Spei* supra
1200. farina & fructibus omnis generis
onusta. Nam terra circumposita fertilis
est, & in ambitu urbis ad quinque leucas,
veluti circino circumaucto, parochiæ
cum suis templis sunt 59. ac 13403. foci,
& 46400. animæ ac pari ratione trans Ta-
gum, in eodem spacio, 29. municipia &
pagi cum templis suis, 7177. foci &
26386. animæ. In hac urbe quaque gran-
des illæ naves, quas *Caraquas* vocant, æ-
dificantur, & in unam navem cum suis
armamentis & nautarum stipendio (mer-
cibus

cibus omnibus exceptis) antequam è portu Olisiponensi egrediatur, impendi 127500. ducat. Inter civitatem hanc & Cuscaii, quinque. leuc. intervallo quinque sunt arces: Prima munitissima, & splendidissima est Belem, in quâ multæ machinæ bellicæ dispositæ; Secunda maxima, multisque propugnaculis & machinis instructa arx *S. Juliani* ad ipsum Tagi æstuarium, ubi mari miscetur, in quâ septuaginta majora tormenta bellica, & præsidium quadringentorum militum: Tertia, quæ Cabecca secca dicitur, in medio æstuario, situ à naturâ munitissimo; Quarta arx *S. Antonii* à monasterio ejusdem nominis illi vicino sic dicta: Quinta denique in oppidulo Cascais omnibus rebus ad propulsandas hostium naves abunde instructa. Multa quoque sunt Lisbonæ armamentaria, majorum tormentorum bellicorum armorum, & aliarum ad naves idonearum, rerum copiam custodientia. Haftenus *Oliveira* cui tanquam indigenæ, & scriptori novo, meâ quidem opinione præ aliis fidem adhibendam censeo. Porro legantur *Munsterus in Cosmographiâ lib. 2. cap. 47. fol. 135. ult. edit. Basiliensis de anno 1628. Geograph. Braun in lib. Urbium, Damianus à Goes in peculiari libello. P. Merula*

rula in 26. cap. pag. 286. Luc. Nonius cap. 35. & alii qui de hâc Urbe scripserunt, quorum authorum libri, cum facile comparari queant, ex ipsis plura excerpere nolui: adjungens hic tantum ea, quae *Author noster* *in suo itineralio annotavit.* Omnis generis merces, inquit, ex omnibus terræ oris huc afferuntur: Omnes ex Orientali Indiâ naves adventantes huc appellantur, nec Castellæ incolis, licet navibus sui Indiam illam navigare, sicut Lusitanis in Indiam Occidentalem navibus suis proficisci prohibitum est. Hanc enim utriusque Indiæ divisionem duo ista Regna mutuo pacto confirmarunt. Diebus Festis majoribus triginta cantorum chori ex hâc urbe in circumjacentes, pagos & municipia mitti possunt; nec tamen Urbi ad solennitatem suam celebrandam interea ulli cantorum defunt. 131. Fraternitates pecuniam ad eleemosynas colligunt. Consul, quem Corregidor appellant, in publicum equo prodiens centum equis stipatur. Singulis trienniis Regni Gubernator summus seu Vicerex mutatur, & veteri novus succedit, qui Lusitanus esse, & Germanicam ac Hispanicam custodiam habere debet. Adveniens ingreditur primum in arcem e regione sitam, ac postea trajecto flumine

ne in arcem Belem, ex quâ in urbem pompâ magnificâ introducitur. Supra urbem in castello excubias agunt octoginta homines, qui capitis supplicium meriti, hic pro pœna, nullum stipendium merent. Quando hi 80. educuntur, totidem iterum ipsis succedunt. Mauri & Æthiopes hic ducentis, trecentis, aut quadringentis ducatis venduntur: quisque verò Domino suo singulis diebus duos reales merere cogitur, de residuo ipsi vivendum est. Solis & festis diebus choreas agitare, & saltando se exhilarare solent. Civitas proprium suum Archiepiscopum, propriam Academiam, & propriam Inquisitionem habet. Templorum pulcherrimum est *S. Dominici* ædes in areâ apud Inquisitionem sita. Ubique intus deauratione plenâ magnificè superbit. Apud portam ejus index est hæreticorum combustorum. Ipso Pentecostes festo die nos Germani viatores choream larvatarum personarum in ipso saltantium videbamus. Proximum est Misericordiæ templum lapide quadrato excitatum, cujus curatores Misericordiæ Fratres nuncupantur, qui omnem pecuniam, sæpè quadraginta aut quinquaginta mille ducatorum summam facientem, iterum erogant & distribuunt, qui ultra

K

an.

annum ipsis pecuniam conservare aut custodire non licitum est: A fide dignis accepi, superare sæpius expensi summam quadraginta aut quinquaginta aureorum millia. *L. Nonius in Hisp. descript. cap. 35. pag. 121.* Xenodochium omnium Sanctorum, pauperes, ægros, & partus exposititos recipit. Omnibus in Hispaniâ cæteris antecellere fertur. Post hæc tria templa visu digna occurrunt.

4. Palatium extractum à *Petro* Regis Lusitaniæ *Johannis I.* filio, qui fratris filii tutor illud publicis sumptibus excitandum curavit, ut in eo peregrinorum & exterorum Principum Legati hospitio, & alimentis excipiantur. 5. Regis *Johannis III.* granarium, quod frumentum advectum sine vectigalis ullius solutione excipit. 6. Domus vectigalium nova ad mare. 7. Armamentarium primarium: 8. Domus Indica, in quâ merces ex Indiâ Orientali advectæ reponuntur. Piperis commercium solus Rex sibi servat, & piper per ministros distribuendum curat. 9. *La Casa Alfondiga*, vel *Alhondiga*, vel *casa de Cincos*, in qua pro pannis Lisbonam missis centum monetæ alicujus nummi, quinque, & pro iis pannis qui ex Lusitaniâ exportantur, viginti, in militum verò, qui navibus

mate

mare tutum præstant, usum tres numeros solvunt. Duos Præfectos habet cum viginti quatuor subpræfectis, quorum dimidia pars Regis altera mercatorum negotia procurat. 10. Casa de los Esclavos, ubi quatuor de viginti pro mancipiis ex Æthiopiâ venientibus solvuntur. 11. Casa de la carne, boum, ovium & vervecum vectigalibus solvendis destinatae aedes. 12. Casa de la imposición de Vinos, de quo vectigali notandum, quod Regi à populo concessum sit duodecim vini mensuras pro quatuordecim supputare, & ipsi duas dare quas illi solvunt, qui vinum mensuris vendunt. E contrario. Regi non est licitum civem aliquem onerare, ut quamcumque etiam personam hospitio accipiat. 13. Casa de Madera, lignorum domus, ubi tributum ex ubere, nucibus, castaneis & aliis fructibus durioribus colligitur. Porro diversa sunt Archiva, in quibus de omnis sententiis & officiis decimæ pendendæ. Bursa, in quâ mercatores conveniunt, non est domus certa, sed tantum platea longa, in quâ bibliopœgi habitant; la calle nueva ipsi nomen est. Jesuitæ, qui in hac urbe magni fiunt, & apostoli nominantur, tunc temporis trium Collegiorum structuram inchoabant.

Proregis habitaculum spatiosum novo tabulato auctum est ab *Alberto Austriae Archiduce*, & in areâ Regiâ, la plaza real nominata situm habet. In eo ostenditur conclave, in quo *Dux Albanus* anno 1582. prid. Id. Decemb. cum 74. ætatis annum ageret, fato functus est, ut *Meteoranus lib. 4.* memoriæ prodit. Moriturus à Rege *Philippo II.* petiit, ut semel adhuc se invisere dignaretur, qui petitioni ejus satisfaciens prope januam stetisse, & eum interrogasse fertur, quidnam cuperet, ac ipsi roganti, num omnia, quæ bello durante fecisset, Rex in se recipere vellet, respondisse; Ea, quæ tibi mandavi, in me recipio: de cæteris tibi ipsi ratio reddenda erit. In prædictâ arce supra urbem parvo oppidulo ferè simili, in quâ sexdecim tormenta bellica majora ad urbem conversa sunt, Lusitaniæ Reges nimio calore inferius pressi commorabantur. Portus sive navium statio quinque milliæarium extensione in Oceanum procurrit. Arcem in flumine sitam nulli navi præterire integrum est, nisi schedam facultatis à Prorege concessæ testimonium prius exhibeat. Portus quovis tempore navibus repletus est. xvii. Kal. Junii navigium ingressi nos Germani secundo flumine descendebamus, ac

in monasterium Belem nos conferebamus. In viâ cernebamus locum ædificii nudatum, in quo antè decennium terræ motus omnes ædes in terræ sinum recondidit. Gradus item muro obstructos, per quos ultima vice Rex *Sebastianus* descendit, cum Africam petiturus in navem se reciperet. In vicinia Regius est hortus, & tria trium comitum habitacula. Dictum Cœnobium Belem, vel Bethlehem ad Tajum vel Tagum flumen, ubi naves stationem capere solent, magnificâ structurâ se effert, & monachis Hieronymianis octo mille Ducatorum redditus annuos tantum habentibus habitationem præber, & Regum exuvias mortales sepulchris suis recondit. Alios enim præter Reges, & Regiâ stirpe prognatas personas, hic sepelire non licet. In templo sepultus est Lusitaniæ Rex ultimus *Henr.* cum nonnullis Principibus. Adest & Regis *Sebastiani* imago, quia corpus ejus non adest. In Choro apud altare primarium ex marmore solido factum sunt, nonnullorum Regum Epitaphia, & inter ea sequens Regis *Emanuelis*:

Littorè ab occiduo qui ad primi lumina solis.

*Extendit cultum notitiamque Dei,
Tot Reges domiti cui submisere tiaras,*

K 3

Con

Conditus hoc tumulto maximus Emanuel.

Et alterum Regis Johannis III.

*Pace domi belloque foris, moderamine
miro*

Auxit Johannes Tertius imperium:

Divina excoluit, Regno importavit Athenas,

Hic tandem situs est Rex patriæque Parentis.

Appensæ sunt duæ lampades argenteæ miro artificio in globum formatæ Peristylum seu ambitus monasterii duplex est. Superius deambulationi destinata porticus ex lapidibus lapicidarum artificio pulchrè accisis constans, & marmoreis columnis incumbens. Dormitorium, seu locus, ubi monachi quietem capiunt trecentorum passuum longitudine extenditur. In hortum pulcher ipsis prospectus patet cedros, malos aureas & citreos, ac arbusculam illam, quæ Vitex, seu Agnus castus nuncupatur, & libidini resistere fertur, oculis eorum objicient. Sunt ibi quoque pulchri fontes, & octo cellulæ. A portu autem, ubi hoc cœnobium situm est, 239. tormenta bellica tam grandia quam parva ordine disposita sunt. Distantiæ autem inter urbem & cœnobium duo & dimidium milliaria at-

attribuuntur, ac totidem illi spatio, quod inter hoc & Cascaim vel Casclem interest ubi onerariæ naves ad urbem propius accedere nimiam magnitudine prohibita stationem suam habent. Hactenus *Autor noster*, qui etiam Urbis Gubernationem & Magistratus describit, cujus cum *Johannes de Laet in Hispan. descriptione cap. 5. circa finem pag 137. seqq.* prolixam mentionem facit, ejus narratione hic supersedemus. Via quâ nostri Mantua Carpetanorum Lisbona iter fecerunt, 108. milliarium longitudinem habere fertur. Gallica potius quam Hispanica milliaria esse autumo. Cum Duce suo in hâc Urbe iterum pacti, ut Hispalim ab ipso deducerentur.

xvii. Kal. Maji hora 3. pomeridiana naviculæ à quatuor remigibus protractæ se credentes Olisipona discesserunt, sed aqua naviculam nimis parvam instantem in littus se recipere & pedibus trium milliarium iter conficere coacti venerunt in pagum.

Aldeam Gallegam nuncupatum.

xvi. Kal. Junii ipsum relinquentes viâ incedebant pessimâ maximè arenosâ, & multis qui nimia siti in eâ perierunt infami, hâc quinque milliarium peracta, ipso meridie, quo calor erat intensissimus

divertebant in vile municipium.

Las ventas de Agun de Morra, Ad de-
xtram in oculis erat ipsis Setubal Lusita-
niæ civitas satis nota, & portu ac mari
piscoso celebris, ut *Nonius* 34. *cap.* tra-
dit. Ex salis fodinis hic maxima salis al-
bissimi copia eruitur. Campestre solum
frumenti & vini feracissimum est. Pome-
ridianum iter dabat duo milliaria, viam-
que similem, ac Ventam seu diversorium,
& post duorum milliarium viam melio-
rem iterum aliam Ventam, in quâ pav-
mento incumbentibus quies capiendie-
rat.

xv. Kal. Jun. sterili solo, & molestiâ
ac tediosâ viâ peragratâ, cum quinque
milliaria absolvisent, in Ventâ quâdam
manserunt, & à meridie per trium millia-
rium campum nonnihil cultum profecti
pernoctarunt in Municipio.

Cubas, in quo nihilominus ipsis in ter-
râ cubendum erat.

xiv. Kal. Jun. solum succedebat tole-
rabile: In dextro latera se ostendebat
Beia, olim Pax Julia, cum thermis salu-
bribus ad Lusitaniâ pertinens civitas,
quæ excelsiori loco imposita est. Qua-
tuor milliarium itinere ducti ad Guadia-
nam fluvium, eo trajecto, milliare unum
lapidosus collibus repletum pergebant, &
ita

ita quinque magna milliaria emensi adventabant.

Serpam, quæ civitas adhuc in Lusitaniâ editiorem locum occupans situ satis amœno, ab olivarum & ficuum multitudine decoratur. Nostri peregrinatores, ut in urbe Badajoz, itâ & hic iterum omnes suas reculas per investigationi submittere coacti sunt, octo reales inquirentibus, & duos custodiæ donantes. Jam enim Andalusiam ex Lusitaniâ ingredi debebant. A meridie montibus Sierra Morena, & viis angustis ac malis per sex milliaria magna superandis tempus usque ad mediam noctem, & horam duodecimam terentes tandem molestiarum finem invenerunt in pago.

Balmego. *Autor noster* refert, quod de montanis illis locis scribatur, quodam tempore, cum quatuordecim annorum spacio nulla ex cœlo pluvia decidisset, sylvam tandem accensam conflagrasse, ac aurum & argentum ex terrâ effluxisse. Homines verò nullam ex fontibus aquam nancisci potuisse, quia terra calore nimio dehiscebat, & hiatibus repleta erat. Quin nostros peregrinatores etiam ex arboribus combustos & terræ hiatibus, ut incolæ referebant, eorum quæ dicta sunt, quod aliquid ejusmodi ibi acciderit,

veritatem collegisse. *L. Marineus Siculus lib. 1. fol. 6. edit. Complutensis anno 1533.* Serra Morena, & Marianos montes ex *Plinio* nominat: Apud dictum pagum Montes illi sensim delapsi Nostros demiserunt in Andalusiam, novâ inquisitione reculas pervestigantes custodes 6. reallibus donantes.

22. *Andaluzia* nonnullis Vandalia, aliis Vandalicia à Vandalis, qui à Gothis exacti hæc in loca, & postmodum plane in Africam se receperunt. *Roder. Sanctius part. 1. Hispan. cap. 7. Ant. Nebriß. in Decad. prolegomenis; Joh. Vassæus Hisp. Chronic. cap. 8. in princip.* Orientalem Granada, Septentrionalem Castilia Nova, Occiduam Beizæ & Selves urbium districtus, atque ità Lusitania cum Guadiana fluvio, ac tandem Meridionalem Oceanus Atlanticus terminat. Hæc Regio granarium, cella promptuaria, & stabulum Hispaniæ vulgò audit. Omnis enim generis fructibus jucundissimis, oleo copiosissimo, omnis generis avibus, & optimis equis admodum dives est: adeò ut Rex equile suum stabulum primum Cordubæ habent. Metallum fodinis etiam opulentia auro & argento incolas ditat, argenti vivi cum primis specie quâdam aurum purgante, & ab aliis metallis separante. Multum

tum veneni tamen illud admixtum habet, adeò ut qui auro illius ope purgando operam dant; mortuis quam vivis similiore sint. Plærumque auri fabri separatione illâ occupati frustum auri ore tenent, quod exemptum argento vivo penitus obductum est. Scopuli, ex quibus eruitur, minii copiosè excrescentis causâ ut plurimum rubent. *Merula part. 1. lib. 2. cap. 24.* in extollenda hâc regione laudum suarum nimis prodigus est. Maris Mediterranei quasi portæ seu ostio, quod fretum est Gaditanum, adjacens suis finibus includit, ad urbem Gibraltar, insulam Gades, item Puerto Real & S. Mariam; ut & urbes Sevillam, Cordubam, S. Lucar de Barrameda, Baeçam, Jaen, Alcalá real, Palatios, sive Palatiam, Carmonam, Narchenam, Eceiam, Mondam, Lebrixam, vel Lebrizam, Ossunam, Xerez, & plures alias, de quibus *Geographi*, & præter *Hispanicos Scriptores*, ac *Ambrosium de Salazar pag. 52. libri sæpius citati*, *Merula* cumprimus, legendi. Jaen opulentæ & amplæ civitati templâ ac monasteria insigne ornamentum conciliant. Vino, oleo, frumento, ferinâ, melle, omnis generis fructibus, serico, fontibus amœnis, ac nobilitate celebri affluit, & satis etiam munita est. In Andalusia

lusiae Episcopatu est Baeça, vel Baesa, quam veterum Vanen esse existimant. Collegium à *Joanne Avila* in eâdem institutum Academia Baesana postmodum nuncupatum est. Non desiderat singularem amœnitatem Lebrixa civitas, per vetusta arce insignis, & fertili solo felix, quæ Nebrissam nomen olim habuit. Osuna aquis caret, & præter olivas, arbores cæteras nescit. Rei pecorariae, & frumenti tamen penuria nulla laborans quatuor aut quinque focorum millia mœnibus ambit, ac in juventutis commodum Academiam à *Comite de Urena* fundatam, de quâ *Matamoros de literatis Hispan. viris in præfat.* habet, temploque eleganti & insigni eminet. Vide *C. Ens in delic. Apod. per Hispaniam.* & de hujus loci Ducibus *Hieronymum Gudielum.*

Sed ad Nostrotum iter revertamur, illud ex Balmego pago XIII. Kal. Jun. per tria miliaria promovebatur in municipium.

Alqueriam novâ visitatione, & sex realium solutione novis hospitibus negotium facessens. A Meridie post duomilliaripa-
gus exilis sequebatur, in quo Nostri peregrinatores de novo cum Duce suo pacti à viâ Sevillam seu Hispalim tenden-

dente declinabant, & eam ingrediebantur, quæ ad urbem S. Lucar de Barrameda ducebat. Noctem igitur ferè totam itineri montes Sierra morena transeunti impendentes, quatuor milliaribus à tergo relictis quieti se dabant in oppidulo.

Gibraleon in loco eminentiore situm & sub se alveum aquam ingredientem ex mari recipientem habente ubi custodibus iterum 4. reales solvendi erant.

XI I. Kal. Junii tria sequentia miliaria erant arenæ & fruticum plena.

Triguexas usque municipium pulchrum, & grande oppidum æmulans, ac cœnobio elegante, quod lapideo tecto tegitur, superbum. Tractum circumjacentem frumenti copia, & vinearum multitudo amœnum reddunt. Hinc miliare unum pergit soli fruticosi sterilitas, ubi multi serpentes & alia ejusmodi insecta se conspicienda exhibebant. Huic alterum miliare succedens, & cum prioribus quatuor, quinque conficiens ipsos reddidit.

Nieblæ Urbi perverustæ in Andalusîa mœnibus septæ, & ad *Ducem de Medina Sidonia* pertinenti, extra quam arcis cujusdam collapsæ rudera. Hinc prandio sumpto per solum nonnihil cultum usque ad

ad pagum quendam , ac inde per erycetum , ac fructicetum. Almontem oppidulum usque excurrans , quod sylvam olivis consitam ante se habebat , iter ipsis fuit. Arborem videbant olivas & ficus ferentem.

XI. Kal. Junii summo manè iter capeffentes tonitrua , fulgura , & tempestatem vehementem habuerunt ; viâ erat arenosa. Occurrebat *Ducis de Medina Sidoronia* aliquot milliariibus feras includens vivarium , *El Bosco del Duque* appellatum , ac postea circâ meridiem diversorium solitarium , ex stramine constructum , & sex milliariibus à præcedente oppidulo remotum , Vicina est arx Ducis pulchra.

Pomeridiano itinere hinc per colles arenosos , & fluminis Quadalquivir littora ducti post 4. milliaria pervenerunt ad fluminis dicti trajectum , ducis nominati proprium , cui portitores pontonibus homines ac bestias trajicientes quotannis trecentos Ducatos pendunt. Nostri pro quâvis personâ & quovis asino quinque realibus solutis , porrò proficiscebantur ad urbem.

23. *S. Lucar de Barrameda* , quam *Mariana lib. 2. de reb. Hisp. cap. 1.* *Luciferi templum* , & *Merula Luciferi fac-*
num

num appellant. Sita est ad mare ubi flumen Guadalquivir, id est, Manum flumen, vel veterum Boëtis aquas suas in mare exonerat. Clavis est aditum Sevillam custodiens, ut, qui hanc urbem, cum portu suo possidet, omnes naves prohibere possit, quominus Hispalim pervenire queant. Portus elegans & amœnus plurimas naves tunc temporis continebat, & inter alias Hollandicam unam viginti sex tormentis bellicis armatam. Scopulus unus la barra de S. Lucar hunc portum incommodiorem reddit, & nonnunquam multum damni infert. In littore urbem versus propugnaculum ex lapidibus constructum quinque tormentis majoribus portui præsidio est, qui aliud non habet. Spectabilis est mercatorum Domus vicinia. Ipsa civitas colli accumbit, & satis pulchras & latas plateas habet. In Basilicâ hæretici combusti depicti sunt. Aliud admodum elegans templum est Nuestra Sennora de la Caridad, in quo Canonici vivant, & multa miracula facta sunt, in peristyllo sacro cuncta depicta. In ipso templo sunt 17: lampades, cum nave argentea: In area vero vicina templo dulcis aquæ fons cernitur. Nostreis pro uno lecto duo reales solvendi erant.

x. Kal.

x, Kal. Junii trium milliatum via fertile & cultum solum transiens eos reddebat urbi.

24. *Puerto de S. Maria*, non quidem magnæ sed tamen sic satis eleganti ad fluvii Guadalete vel Lethæ hic in mare exeuntis ostium. Albi & pulchri Salis copia magna hic paratur, & in alia regna transmittitur. *Johannes de Laet pag. 24.* Urbi Cadiz, vel Caliz oppositæ adeo propinqua est, ut qui ejus videndæ causa transire non velit, hic eam satis conspicere possit. Pleræque Regis Hispaniæ tritemes hic stationem suam habent, quarum tunc temporis Præfectus summus erat *Philebertus Sabaudia Ducis* filius, quod munus nonnisi admodum fidelibus personis committitur. Dictus princeps hic commorabatur in palatio non quidem magno, sed eleganti, & pulchro, cui hortus etiam quidam haud magnus, sed insigni pulchritudine ornatus, & antro artificioso, grottam appellant, cum aviario & fonte decoratus haud exiguam gratiam conciliabat. Aderant ibi duo leones, & aliquot hystrices. Princeps inter corporis sui custodes centum & quinquaginta sex, Germanos habebat quinquaginta cineritii coloris pannis omnes vestiti. Tunc temporis undecim regiæ tritemes

CADIZ.

mes in portu erant, quarum præcipuam
 Nostri viatores ingrediebantur, la Reale
 appellata, & admodum longè extensa
 transtris 32. mancipia excipiebat 300.
 partim Christianos, partim Turcas, &
 Ethnicos, omnes tunicis rubris vestitos,
 plurimosque ferreis catenis affixos, & li-
 tera R. in faciem inustos. Cujus vis tran-
 strorum utrique lateri assidebant duode-
 cim mancipia, fere omnia aliquid pecu-
 liare facere docta, ac inprimis loculos ne-
 ctitentia: Unum tantum tormentum bel-
 licum in eo erat. Dicti Principis mortui
 camera tabulato deantrato, & vitris ex
 crystallo ornabatur, cubiculum verò de-
 albatum, & lecti velamenta rubra, cum
 oratorio peculiari. His undecim navibus
 adjuncta erat Navis erepta cuidam piratæ
 Gallo cum 32. tormentis majoribus, quo-
 rum pars Galliæ Reginae transmissa, pars
 verò adhuc in littore jacebat, quodvis lite-
 ra H. notatum. Navis Præfecti piratæ in
 littore capite plexi, Basilica Sacra specta-
 bile est ædificium depictis hæreticis ex-
 ustis superbiens.

25. De Urbe & Insulâ Cadix, vel Calis,
 quæ veterum sunt Gades, consulatur *L.
 Nonius cap. 9. & P. Bertius in tabulis
 Geographicis, pag. 88. seqq.* ubi accurate
 describuntur. Apud *Bertium* certe cum
 Sinu

mes in portu erant, quarum præcipuam
 Nostri viatores ingrediebantur, la Reale
 appellata, & admodum longè extensa
 transtris 32. mancipia excipiebat 300.
 partim Christianos, partim Turcas, &
 Ethnicos, omnes tunicis rubris vestitos,
 plurimosque ferreis catenis affixos, & li-
 tera R. in faciem inustos. Cujus vis tran-
 strorum utrique lateri assidebant duode-
 cim mancipia, fere omnia aliquid pecu-
 liare facere docta, ac inprimis loculos ne-
 ctitentia: Unum tantum tormentum bel-
 licum in eo erat. Dicti Principis mortui
 camera tabulato deaurato, & vitris ex
 crystallo ornabatur, cubiculum verò de-
 albatum, & lecti velamenta rubra, cum
 oratorio peculiari. His undecim navibus
 adjuncta erat Navis erepta cuidam piratæ
 Gallo cum 32. tormentis majoribus, quo-
 rum pars Galliæ Reginæ transmissa, pars
 verò adhuc in littore jacebat, quodvis lite-
 ra H. notatum. Navis Præfecti piratæ in
 littore capite plexi, Basilica Sacra specta-
 bile est ædificium depictis hæreticis ex-
 ultis superbiens.

25. De Urbe & Insulâ Cadix, vel Calis,
 quæ veterum sunt Gades, consulatur L.
Nonius cap. 9. & P. Bertius in tabulis
Geographicis, pag. 88. seqq. ubi accurate
 describuntur. Apud Bertium certe cum
 Sinu

Sinu Gaditano, *Bajaz de Cadiz* & circumjacentibus locis eleganti delineatione Geographicâ oculis subjiciuntur. Vide etiam *Casp. Ens pag. 75. Cæsar Carolus V.* Filio suo *Regi Philippo II.* Hispanici Imperii claves tres, Gulettam in Africâ, Vlissingam in Zeelandiâ, & Gades hâc, ut maximâ custodiâ & curâ conservare studeret, in mandatis dederat: *Guil. Camdenus part. 4. annal. Angl. pag. 728.* Sed filius Imperii Hispanici clavum tenens mandatis Paternis parere vel neglexit, vel non potuit. Gulettam Turcæ occuparunt: Vlissinga jugo Hispanico excusso cum liberis Belgii populis cæteris libera est: Angli Gades quidem occuparunt, ad consuetum Dominum tamen postea redeunt. Ex S. Mariæ portâ ad Urbem Cadiz per aquam profecturis 2. miliaria conficienda sunt.

IX. Kal. Jun. Nostris viatoribus, ne aqua toties transeunda esset, ambagibus aliquot usis semel tamen illa trajicienda fuit mercede sex realium soluta. Una ab urbe milliari in ruderibus jacens arx carcer fuit Reginae Blancae à Rege Castellæ *Petro* captivæ datæ, de cujus morte innocenti præter alios etiam inspicitur *Mariana lib. 16. cap. 17. 19. 20. & lib. 17. cap. 4.* Trans flumen desertum rursus in-

inchoans nil nisi incultam terram usque ad quartam milliaria partem ab urbe Medinâ Sidoniâ producit. Circa hanc autem campi hordeo confiti, vineæ, horti, ficus, mali aureæ, & aliæ arbores faciem desertæ terræ aspectum mutant.

Medinam Sidoniam ipso meridie venientes 7. milliaria confecerunt. In viâ præter Ventam, seu solitarium diversorium nihil se offerebat. Hæc Methimna Sidonia, *Clusio* si fides habenda, Asindum appellatum fuit. Antiquitatem ædificia antiqua, & facies antiqua loquuntur. Præter antiquam arcem nihil habet, quod ostendat.

Pomeridianâ viâ tribus milliariis malis & incommodis conficiebatur, quod diversis incommoditatibus vexati etiam ob Maurorum solitas invasiones & prædationes haud in exiguo periculo versarentur. Noctis quies, & quidem in pavimento, obnixè petentibus in Venta quâdam ægrè permittebatur.

VIII. Kal. Junii per montes & valles rem pecorariam sic satis largam ostendentes profectio tendens nonnullis vallibus amœnis Viatores nostros recreavit, & circa meridiem in Venta malpico quiescere iussit. Quinque erat milliarium, & sequens pomeridiana trium, in quâ aliquot sclo.

236 REGNI HISPANIAE
sclopetorum ictus audiverunt. Tem-
pestivè ad mare venientes, & in ejus
littore pergentes pernoctaverunt in Ur-
be.

25. *Gibraltar.* Fretum inter Hispa-
niam, & Mauritaniam Africae regionem
intercedens à dictâ insulâ Gadibus Gadi-
tanum Fretum, ab *Hercule* Herculeum,
ab hac urbe verò Estrecho (vel Estret-
scho) de Gibraltar cognominatur. Mauri
& Arabes adjacentem montem Gæbal
Tareff, id est, montem Tariff denomi-
narunt, ab uno præfectorum, qui Mau-
ros ex Africâ in Hispaniam traducens
primus apud Montem Calpen in terram
descendit, à quo *Tariff* appellato huic
loco nomen Gebel Tariff, postea in Gi-
braltar mutatum, natum est. *Joh. Ma-
riana de reb. Hisp. lib. 6. cap. 22. Nonius
cap. 10. & P. Bertius d. lib. pag. 91. Paul.
Merula lib. 2. cap. 4 pag. 216.* hunc lo-
cum Gebal Tarick nominat. Vetus no-
men est Heraclea. Montes Calpe hic a-
pud urbem Gibraltar, & Abyla in A-
fricâ, ad quem Centa urbs hodie è regio-
ne prioris urbis sita, pro columnis *Her-
culis* olim habitati sunt, licet alii putent,
æreas ejusmodi columnas in ejus templo
in urbe Gadibus fuisse, sicut & adhuc ea-
rum vestigia reperiri in eâdem insulâ per-
hi-

hibentur. Veteres, ut *Silius Italicus*,
Solinus, & alii hunc locum Mundi extra-
 mum & ultimum finem esse existima-
 runt: Belgarum verò nautæ adhuc ho-
 dierno die promontorium versus occa-
 sum, Hispanis Punta de San Sebastiano
 dictum, *Het eynde des Werelts* ap-
 pellare solent. Olim certè naves ulterius
 non progressas ipsos quæ nautas naves in
 insulam Gades appellentes *Herculi* sacri-
 ficasse constat. *Nonius de Hisp. cap. 9. &*
10. Maginus in Geogr. pag. 52. Bertius,
& Johannes de Laet in descriptione
Hisp. pag. 23. D. T. U. T. in commentario
des Estats &c. du monde pag. 137. & Plu-
res alii. Freti latitudinem *Maginus* 7.
 milliariibus definit, quod dictus *Gallus*
 affirmat. Alii latitudinem duodecim mil-
 liaribus Italicis, ac Longitudinem vigin-
 ti quinque metiuntur. *Sebast. Munsteri*
Cosmogr. lib. 2. cap. 39. fol. 113. edit. ult.
de anno 1628. latitudini milliare Germa-
 nicum unum & dimidium attribuit. *No-*
ster Author autem latitudine huic tria
 milliaria Germanica adscribit. Gibraltar
 Europæ ultima & extrema civitas, & Hi-
 spaniæ quasi clavis in mari, ferè instar in-
 sulæ, scopulo accumbit, & à Castello su-
 periori loco insidenti, ac præsidio 150.
 militum tuto defenditur. Inferius in ma-
 ri u.

ri utrumque urbis finem tam superio-
rem, quam inferiorem possident duo
propugnacula aut potius turres, novem
tormentis bellicis munitæ, adeo ut mi-
rum sit, quo pacto *Jacobus Hemskerkius*
anno 1607. Hispanicam classem sub arce
in his angustiis aggredi ausus fuerit. Pons
hic trecentorum pedum Longitudine
mari se insinuans ab Italo quodam extra-
ctus est. Portum nonnihil periculosum
reddunt scopuli aquâ maris occultri. In
littore passim frequentes speculæ sclope-
torum sono & ignibus signâ dante si quos
Mauros, aut Turcas in mari animadver-
tunt. Ex una illarum viginti milliarium
prospectus in mare patet. Liber quidam
Baro magni nominis, qui magni momen-
ti muneribus præest, mihi significavit,
cum iter ipsum cum comitibus præci-
puæ dignitatis, (octo autem numero e-
rant) hunc in locum deduxisset, Præfe-
cti urbis uxorem ad eos misisse, & petiis-
se, quoniam Nobile aliquod sodalitium
Germanicum adventasse intellexisset, ut
eos sibi videre liceret, quando mensæ af-
siderent. Quo impetrato advenisse fœ-
minam magno comitatu, & contempla-
tioni indulgentem satis diu ad januam,
stantem commorata esse. Postquam
autem inde discessisset, mox per famu-
lam

lam remi-
minum il-
accubuisse
tuitu ad
ingenti
fumum e-
re marin-
ris hanc
men illu-
fuisse, &
dictum
Quo illu-
& cum
tudine in-
quam
Domine
signi ur-
comedi-
ejus sen-
amiciti-
dictum
minæ,
mirum
excellen-
Tam
solo in-
bunt M
florius
36. Ta
46. pa

lam remissam nunciandum curasse, Dominum illum qui è regione ipsius mensæ accubisset, & quem illa immoto ferè intuitu adspexisset, morbo procul dubio ingenti oppressum iri, nisi corpore suo fumum exciperet pulveris, quem ex rore marino paratum ipsa miserat. Cæteris hanc rem ridentibus Dominum tamen illum gravi morbo mox correptum fuisse, & cæteros jussisse, ut famula ipsa dictum Dominum infumaret. Quo facto illum mox incepisse se melius habere, & cum cæteris sequenti die illæsâ valetudine in itinere cæpto perrexisse. Antequam hæc historia innotuit, cum dicto Domino in hospitio cerviaurei notato insigni urbis Grætz in Styriâ anno 1622. bis comedi, ac postea anno 1629. cum filio ejus seniore in urbe Paduâ haud exiguam amicitiam contraxi. Dominum autem dictum, qui jam in vivis esse desiti, sceminæ, quam diximus, adeo placuisse mirum non est, cum pulchritudine adeo excelluerit, ut in paucos pares habuerit. Tam subiti vero & periculosi morbi ex solo intuitu nati causam & rationem dabunt Medici & Physici. Videatur *Fracastorius de symp. cap. 24. Langius lib. 2. ep. 36. Tandlerus de fascino & incantat. qu. 46. pag. 86.* Hujus historiæ tantum memi.

240 REGNI HISPANIAE
minisse volui, quia in hâc urbe Gibraltar
accidit.

VII. Kal. Junii nave sclopetis armata
Germani nostri fretum transeuntes, & sep-
tem milliaria navigando conficientes
pervenerunt Centam, vel Septam, ut
alii nominant. Urbs munitissima Africae
littori extremo insidens, quam Rex Lu-
sitaniae *Johannes I.* anno 1415. Mauris
eripuit, haftenus Hispaniae Regi, Lusitaniae
regnum tenenti parer. A praesidio
Lusitano, Gubernatori, quem Equites
auratos creandi facultatem habere ajunt,
obediente defenditur. Ad Abylum mon-
tem sedet. Possidet hic etiam Rex ur-
bem Mazagaon, vel Mazaganum ad
mare Atlanticum, in qua Lusitani habi-
tant. Tanger item; Tingis olim appella-
tam urbem, Lusitanis quoque incolis re-
pletam. De caeteris Locis legatur *Johannes de Laet cap. 7.* Lusitanorum
quoque juris esse portum Marzalcabir in
Mediterranei maris littore, ut & d'Oran,
Melillam, & del Pegnon, scribit *Boterus*
part. 2. delle relat. universal. lib. 4. pag.
277.

VI. Kal. Jun. maturè navi eâdem in
urbem Gibraltar revertebantur, inde per
pristinam viam & tria milliaria redeuntes
ad Ventam mal Pico. Cum asinis suis in
viâ

viâ pontonem ingressi flumen transmittē-
bant, & 4. reales solvebant. A meridie
post duo & dimidium milliare ad dex-
tram se flectentes, ac montes & valles
peragantes nonnisi domum solitariam
in viâ cernebant, & sex milliarium itine-
re confecto veniebant in urbem

Alcala. Vetusta est, & monti fru-
mentum ferente tractu cincto insidet.

27. v. Kal. Junii octo milliarium viâ
pererratâ ipsos excepit oppidum *Arcos*,
Ad sinistram reliquerant urbem Xeres
vel Xerez de la Frontera, olim Assam
Regiam appellatam. *Nonius cap. 13.* A-
pud hanc *Rodericus* Gothorum Rex ulti-
mus ab Arabibus vel Mauris cæsus Hi-
spaniam amissam Saracenorum potestati
reliquit. Muris probè circumdata solo
imposita est vino & frumento luxurianti,
adeo ut omnia hic culta sint. *C. Ens in
deliciis apodemiciis pag. 73. Nonius & de
Laet* tradunt, apud hujus urbis incolas
in more positum esse, ut divites in puteis
admodum profundis fructus lapidibus te-
ctos, qui sine Senatus urbani permissione
removeri non possunt, per multos annos
conservent. Ab urbibus Puerto S. Ma-
ria, & Lebrixa vel Lebrissa 5. ferè millia-
ribus distat. Prope hanc urbem via est
periculosa, & mala, apud quam pul-
cher-

cherrimum olivetum, & hortus plurimis arboribus mala aurea ferentibus confitus incipit. Ipsam urbem Arcos editior collis sustinet, ideo invictam habitam, quia ad eam unicus tantum aditus Hispalim versus patet. Ducem suum habet, hic Corregidorem, ut vocant, alentem, qui in arce habitans urbi præest. Omnes ferè circumjacentes urbes huic in conspectu sunt. In ejus templo sic satis eleganter structo hæretici igne exusti depicti cernuntur. Hinc per solum frumenti ferox 2. milliaria profecti sunt.

Speram. Antiquam urbem collapsa arce esse *Author Noster* tradit. Hunc tamen locum apud alios non invenio, nec ejusdem *Salazarius in indice locorum Andalusiae pag. 52.* meminit. Erratum describendo forte commissum, & pro *Spera* *Cabera* ponenda, quæ in hoc tractu sita est.

1 v. Kal. Junii sex milliarium via optima ipsos tulit per optimè cultum districtum usque ad hospitium solitarium. Videbant sepem totam ex ficus Indicas ferentibus arboribus connexam, & pagum *Alcantarillam*, ubi pons antiquus Romanus planè clausus cernitur, transilant. Videatur *P. Merula cap. 24. pag. 278.* qui in laudando hoc ponte, ut *Author Noster*

Qui non ha visto SEVILLA, non ha visto marauilla.

ster censer, nimius est. Templo Ethnico pervetusto hic jam Christiani utuntur. Ad sinistram relinquebant pagum aut municipium los Palacios, vel Patium, aut Palantiám; Viam hic admodum periculofam hyberno tempore aqua, æstivo pulvis reddit; de cujus periculo, & quod viatores plures hic pulvere & siti pereant, *Merula* ibidem mentionem facit.

A dicto Hospitio arenis plena viâ eos deferebat quatuor inde milliaribus distantem.

28. *Sevillam*. Postquam in itinere tria milliaria confecissent, ad initium pervenerunt Oliveti multa passuum millia complectentis. Districtus porro huic incredibilis fructuum abundantia ineffabilem pulchritudinem & amœnitatem conciliat. Sevilla Hispanis, & Latinis Hispanis dicta Urbs, Andaluziæ caput, amœno ad Qadalkuivir flumen situ posita, amœnum, amplum, pulchrè extructum, & totius Hispaniæ præcipuum est emporium, quo omnes ex Indiâ Occidentali naves Augusto & Septembri mensibus appelluntur, & unde omnes instructæ Aprili mense in Indiam eandem remittuntur. Celebritatem hujus Urbis testatur proverbium Hispanicum; *Qui no ha*

visto Sevilla, no ha visto maravilla: id est,
 Qui non vidit urbem Sevillam, non vi-
 dit mirabilia. Per antiqua est civitas, cu-
 jus portæ de la Carne appellatæ inscripti
 sunt hi versus.

*Condidit Alcides, renovavit Julius Ur-
 bem.*

*Restituit Christo Fernandus Tertius,
 hæres.*

*Francisc. Siveertius in sel. Christ. orbis
 delic. p. 317.* In planitie sita duodecim por-
 tas, ac suburbium habet amplum & a-
 mœnum, quod Triana nominatum per
 pontem euntes in urbem dimittit. So-
 lum urbem circumiens fertilissimum, ut
 diximus, frumenti, vini, & olivarum
 magnatum æquè ac suavium incredibi-
 lem copiam suppeditat. Commercia fre-
 quantissima incolas maximis divitiis cu-
 mulant, ideo Regi quotannis unum auri
 millionem & dimidium, seu quindecim
 auri tonnas pendentes, ut *Merula & No-
 mus* tradunt, ac in præcedenti capite di-
 ctum est. Accipenseræ, & alii pisces ex
 mari adversum flumen, cui ab urbe usque
 in mare sexaginta mille passuum cursus
 conficiendus, tranantes plurimi apud
 urbem capiuntur, ut *Bertius* pag. 86. seq.
 scribit, ibidem dicens, superioribus an-
 nis viginti quatuor civium familias suas

alenti

alentium millia in hâc civitate, & in sub-
urbio Triana tria millia habitasse. Vide
quoque *Marianam lib. 13. cap. 7. pag.*
550. b. & Gasp. Ens in delic. apod. pag:
84. seqq. apud quos, & *P. Merulam*, ut
& *Nonium cap. 15.* ac in *G. Braunii lib.*
urbium prolixam hujus urbis descriptio-
nem reperire est. Hisque quæ *Author*
Noster habet, addam. Hispali Basilica
sacra *D. Virginis* pulcherrimarum in toto
orbe una, turri excelsâ, in quâ equitare
licet, superbit. Fastigio inscripta sunt
verba: Nomen Domini firma turtis est.
Prov. 8. Summitati ejus infidet imago
fortunam manu tenens. & venti mutatio-
nes indicans. Festo *Divi Petri* die in tur-
ri hâc ignes excitant. Proximè summum
altare in templo ubique deaurato sunt
duæ columnæ ex jaspide, & in sacello se-
pulchrum est *Regis Ferdinandi*, qui sex-
decim mensium obsidione hanc Urbem
ex Maurorum potestate anno 1248. eri-
puit, & anno 1252. fatis concessit. *Ma-*
riana lib. 13. cap. 7. & 8. ubi hæc Urbs
describitur. Feretro ejus rubro holoseri-
co tecto tres coronæ impositæ sunt. In
templi adyto liborium seu hierotheca ar-
gentea adeo gravis est, ut ad eam portan-
dam octo viri requirantur. Visu digna
quoque hic sunt candelabrum æreum &

fons aquam salientem emittens. Porticus sacra hæreticorum exultorum imagines depictas ostendit. Area hortus est mala aurea ferentium arborum plenus. Archiepiscopus quadraginta sub se habet Canonicos Cathedrales, & unius tonnae auri redditu annuo fruitur. Ad templi structuram autem quotannis triginta mille floreni destinati sunt, ut *Nonius* refert. Haud longè à templo Regium Palatium cernitur, opus Maurorum Regum pulcherrimè constructum. Ubique ferè Imperialis aquila cum *Caroli V* symbolo *Plus Ultra* conspicitur. Conclavia ex marmore pretioso lacunaribus seu tabulatis deauratis teguntur. Sacellum tanto artificio deauratum, ut vix simile inveniri queat, omnium Regum Hispanorum usque ad hunc præsentem statuas exhibet: Horti pulcherrimi omnis generis fructus suppeditant, & antris tribus, quæ grottas vocant, ac hydraulicis operibus exornati sunt. Piscina varios pisces subministrat. Una ex cameris ostenditur in quâ *Rex Petrus* duos suos fratres interficiendos curavit. Inter Monasteria pulchritudine eminet illud, quod à Franciscanis Monachis possessum in tres partes dividitur, & 160. Monachis ac 140. Ordinis hujus peregrinis habitationem largi-

gi

gitur. Porticus Sacro illi, quæ est in Escu-
 riali, longè præstat. Alterum templum
 Nuestra Sennora della Merced, eorum
 Monachorum, qui captivos in Turciâ li-
 berant, artificiosis in Porticu Sacra pictu-
 ris hujus Ordinis ortum & progressum ob
 oculos ponentibus celebre redditur. Ter-
 tium est Dominicanorum. Jesuitæ Col-
 legium habent cum Templo adjuncto, in
 quo effigies visuntur eorum, qui ex hâc
 Societate Martyrum coronam adepta
 sunt. In Areâ quâdam, quâ ad Xenodo-
 chium itur, duæ lapideæ columnæ vulgò
 Herculis dictæ, & quidem ingentes cum
 inscriptione Hispanicâ in conspectum
 veniunt. Xenodochium ex multis longè
 latèque celebribus haud minimum, imo
 præcipuum est. Aegrorum cuique sup-
 peditantur à Medico medicamenta præ-
 scripta, quancunque etiam consent:
 Studiosi (nam & Academiam Hispalis
 habet,) ac nobiles peculiari conclavia pos-
 sident. Spectatu digna quoque est mone-
 taria taberna, in quâ, postquam Classis
 ex Indiâ reversa est sexcenti homines la-
 boribus variis occupantur. Præcipuum
 quoque totius Hispaniæ macellum in
 hâc urbe, in quo quotidie septuaginta
 boves mactari ajunt. In suburbio Triana
 hæreticis extirpandis Inquisitio occupa-

ta habitat. Flumen uno tantum ponte sternitur, ne arena nimium se coacervans portum corrumpat. In Carthusiano monasterio trans flumen 17. monachi nobiles commorantur, quisque iterum plures ministros habentes. Omnibus peregrinis adventantibus quotidie piscibus coctis patinam refertam, mensuræ vini partem quartam, & tres panes dare solent. In horto eorum mala citrea sunt, capiti alicui grandi, magnitudine non cedentia. Aquam Carmonâ in Urbem per sex milliaria, ut Segoviæ, pons quidam deducit. Proxime urbem parietinæ conspiciuntur Veteris Sevillæ, quæ Hispanis Sevilla la vieja, olim Italica, de quâ *P. Merula*, & *L. Nonius*. Ex hac Urbe oriundi fuere Cæsares *Trajanus*, *Hadrianus*, & ut nonnulli tradunt, *Theodosius Magnus*. Ad Hispalim ut redeamus, Domus ejus Indica illi, quæ Lisbonæ est, longè præstat. La Casa de la contracion de las Indias Hispanis, gubernatorem, & duodecim Senatores habet. Curia, exceptis duabus porticibus, admodum vetustum ædificium viginti Senatoribus frequentatur. Adsunt ipsi 5. Jurados, quorum ultimum in confes-
su locum occupantium duo, ut janitores, cæteris ministrant, vestibus rubris vestiti,

& au-

& aurea sceptrā, civitatisque insignia aurea collo appensa gestantes. Conclave Senatorum confessui destinatum ubique aulæis ex auro & serico contextis tegitur. Duæ ibi sunt urnæ ex holoserico rubro confectæ, in quibus vota seu suffragia colliguntur. Intus tegumenta pulcherrima ubique aquilam Romanam, & Herculis columnas cum verbis, Plus ultra ostentant. Ad sinistram curiæ vicinum est opus fornicatum, cum throno, quem rubrum holosericum operit. Huic assident 8. Alguaziles, & sub iis scriba, & quatuor ministri. Hi circumeuntes observant, quo pacto omnia vendantur; Portant album, cui crux parva cum Regiis insignibus insculpta est. Huic digittum imponentes emptores iurjurandum præstant, se tanti emisse, quod emerunt. Siquis Venditor statuto precio plus ali- quid vendiderit, multa pecuniaria ipsum afficiunt, eamque sibi retinent; Et hi sunt redditus ipsorum annui, de quibus vivunt. E contrario inter ipsos sunt, qui, *Authore nostro* referente, hoc munus triginta mille ducatis redemerunt. Officina vitriaria Sevillæ vitra conflant. Apud locum illum, ubi Sevilla illa antiqua, seu Italica olim fuit, hodie est Hieronymianorum insigne Cœnobium Cupressis,

& malis aureis circumcirca septum. Area apud porticum Sacram pulcher hortus est topiario artificio omnis generis animalia aquam ejaculantia repræsentans. In templo *S. Laurentii* statua ex ligno & ferro, ferè omnes corporis humani venulas, artificiosissimo opere, & imitatione incredibili mentitur. Cæterum civitas hæc ob horrenda peccata & scelera, quæ in eâ quotidie committuntur, haud benè audit. Nostri de die in plateâ publica duos videbant gladiis occidi, quorum cadavera templo cuidam apponebantur, ut ipsos sepeliendi gratia eleemosyna colligeretur. Alium item qui latro erat sagittis confodi videbant. Tales die Veneris ante Paschatos festum de cruce sublatis tolluntur & homo mandantur. Vulgus in hac urbe admodum perversum, si non insanum, nostros lapidibus petebat. In diversorio erant apud Belgam quendam à quo pro octo realibus quisque lautè habebantur. Boni etiam viri in permutanda pecunia fide & opera utebantur. Duos item Germanos offendebant unum Augustanum, alterum Trevirenses, à quibus multis beneficiis afficiebantur. Habitabat etiam in urbe mercator dives, Salisburgo oriundus, cui *Labermeyero* nomen erat.

Iti

Itineri, per ambages Lisbona in hanc urbem promotum *Author* 110. milliaria attribuit. Omnes autem viatores nostri quisque pro hoc itinere Ductori suo duodecim & dimidio ducatis operam suam pensabant.

Postquam omnia Hispali memorabilia contemplati essent, de novo iterum cum ipso duodecim ducatis quisque pacti ut Valenciam deducerentur, iv. Non. Junii à meridie Hispali discesserunt, & olivetum illud magnum, ac viam sex miliarium ob frequentia latrocinia periculissimam permeantes noctu delati sunt.

Carmonam. Nobilissimarum Hispaniæ urbium una in monte excelso altera Rema appellatur, ex quâ, ut ante diximus, aqua Hispalim deducitur. Ager circumjacens fertilitate mirâ se effert. Vide *Marianam lib. 17. cap. 13 pag. 118. b. & Merulam cap. 24. fol. 279.*

111. Non. Junii quarta milliatis pars campis amoenis & pulchris discedentium oculos pascebat. Mox via sequebatur lapidosa, olim, ut ferebant, à Romanis lapidibus constrata. Quinque miliarium via absoluta Ventam offenderunt circa vesperam in quâ nec panis nec vinum suppetebat. Hinc per olivetum pergentes appulerunt.

Eceiam, vel *Ecizam*, olim Nonio c. 18, referente, Augi vel Augustam Firmam nomine, quæ civitas solo fertili & pascuis circumfusa incolas habet lanificio, & pannorum negotiationi deditos. Canabis etiam proventu largo gaudens in valli apposita est fluvio Xenil, vel Chenil, qui aquis suis varios morbos curare fertur. Vid. *delic. apod. Casp. Ens pag. 65. seqq.* Nostri Prid. Non. Junii pontem ipsi instratum transeuntes postea habuerunt quatuor milliarium viam per campos fertiles, & circa meridiem vilem pagum

Guadalcazar, quem *C. Ens* Guadelcacer appellat. Succedebat à meridie collibus quidem refertum sed tamen optimè cultum solum, & ad sinistram antè ipsos arx in scopulo, ut & in montibus insignè monasterium Ordinis *S. Hieronymi*. Vespertinum tempus ipsos advehebat

29. *Cordubam*, vel *Cordouam* à pago dicto quatuor milliaribus segregatam. Proxima post Hispalim in Andaluziæ regno civitas ad Gadalkivir fluvium, lapideo ponte eleganti tectum, qui navium parvarum usum permittit. Magna & spatioso ambitu clausa civitas, sed ob nimiam hortorum frequentiam paucioribus ædibus referta. Situm quadratum longio-

EÇIIA.

CORVBA.

giorem tamen quam latiore extendit. Suburbia quoque ampla, præcipuæ vero, quæ orientem spectant, urbis speciem præ se ferunt. Palatium regis occiduum muri sui ambiunt. Ad hanc urbem quoque pertinet Locena cura aliis 550. focis ut *Boterus* scribit. Magnum ipsi damnum anno 1589, intulit terræmotus, qui multa & sumptuosa ædificia prostravit, ut *Johannes de Laet* pag. 25. narrat. Territorium ejus fertile, & hortis multis abundans, aliaque commoda prolixè describit. *Casp. Ens* pag. 62. seqq. Patria est magni nominis virorum. Ex hac enim urbe oriundi, uterque *Seneca*, *Lucanus*, *Avicenna*, *Averroës*, *Johannes Mena*, *Ambrosius Morales*, *Gonzalius Ferdinandus d' Aguilar*, qui magnus Capitaneus nominatus, & alii plures. Episcopatus Cordubensis 60. mille ducatorum annuos proventus habere dicitur. Cathedrale templum, la Mesquita etiam appellatum, Maurorum opus, inter Europæ structuras eminet: ac 24 portas, & 365, columnas ex nigro marmore factas habet, in quarum unâ Christi crucifixi imago cancellis munita à Christiano quodam à Mauris capto unguibus sculpta esse perhibetur, quem deprehensum Mauri laqueo suffocarunt; laqueus autem

tem ille adhuc hodie monstratur. Alia quoque columna, cui similis imago insculpta est, ostenditur. Sacellum novum totum marmoreum, & deauratum magnitudine templum aliquod æquat. In alio item deaurato *S. Ludovicus* Gallie Rex equo insidens cernitur, cum epita- phiis è regione positis. Præcipua totius Andaluziæ nobilitas in hac urbe commoratur, ut & Regis Hispaniæ stabulum, in quo tunc temporis 200. nobilissimi equi alebantur. In circumjacente enim Urbis districtu equi nati cæteris omnibus in Hispaniâ præstant.

Nonis Junii per colles, ac partim incultam terram, partim pascua sex miliarium iter vespertino tempore eos deducebat in urbem.

Castro Rio, non magni momenti in colle sitam, sed districtu malorum aureorum, citriorum, ficuum & aliorum fructuum feraci circumfessam.

VIII. Id. Junii duo magna miliaria conficienda erant petentibus.

Vaenam urbem monti excelso impositam, & ad *Ducem de Sessi* pertinentem ampla ac spatioso circuitu dispersa ad quartam miliaris partem remota est à pulcherrimâ sylvâ malis aureis, citriis, dactylis, & olivis abundans. Vulgus hic audi-

audiens, Nostros Germanos esse, vociferabantur dicentes, se vereri, ne vini pretium catum reddituri essent. Pomeridianum iter sex milliarium magnorum persequentes multas in viâ speculas à Mauris exstructas, & homines cappares legendos occupatos cernebant. Sub ipsam noctem ingrediebantur urbem.

Alcala real in Andalusîâ excelsio loco impositam, & nobilis ac frigidi vini proventus aliisque commoditatibus opulentam & nobilem.

VII. Id. Junii montana pervadentes ante se in conspectu habebant monte nive onustos, ac circa meridiem quinque milliarium viâ finitâ vili pago.

Pina excipiebantur. Trium milliarium viâ, in quâ rusticum thorace serico indutum arare videbant, à meridie per tractum fertilem, & variis arboribus pulchris decoratum deposita maturè subsequebatur.

Granada, in quâ urbe duo Sodomîæ peccatum horrendum igne exusti luebant. Totum Granadæ Regnum ab hac urbe denominatum ab Andalusîæ extremo termino ad Murcia Regni fines se extendit, ac longitudine suâ 60. latitudine 25. & circuitu 230. milliaria complectitur. *L. Marinens Siculus lib. 20.*
ejus

ejus longitudinem ducenties mille & circuitum septingenties mille passibus circumscribit. Ad ortum Murciam, ad Septentrionem Novam Castiliam, ad Meridiem Ibericum, Balearicum, seu Herculeum mare, & ad Occidentem Andalusiam confinem habet. Præter Granadam metropolin etiam aliæ sunt urbes, de quibus in sequentibus, & munitissima aliquot loca, ut Alhama, Zahara Antiquera, & ad mare Almuguetar, ac Salubregna, vel Salobregna, in quorum uno Maurorum Regum thesauri, & altero filii & fratres custodiebantur. Mauris imperium obtinentibus hoc regnum erat populosissimum, ac 14. florentissimis civitatibus & oppidis 94. eximium, quod Regibus quotannis septingenties mille coronatos pendebat. Vide *Johannem de Laet in hujus regni descriptione*. Hodie incolis exhausta tam opulentum non est. Solo tamen fertili luxuriatur, & fontibus ac thermis admodum salubribus abundat, sericique commercio opulento ditatur. Cubebarum, & uvarum passiarum copiam abundè sufficit, Montibus vero plurimis, & altissimis etiam refectum est. Aër saluberrimus nec calore nimio excedit, nec frigore nimio nocet.

Gra.

GRADA.

Granada vel *Granata* metropolis, *L. Marineo Siculo lib. 20. fol. 123. b. & L. Nonio cap. 32.* referentibus, cæteras Hispaniæ urbes magnitudine excedens in plures colles dispersa est, quorum duo cæteris excelsiores à Darro flumine, vulgò el Rio del oro per vallem labente disternitur. In quatuor autem partes situs ratione divisa, quarum prima nomen Granada retinens templo maximo insignis est: Altera Alhambra Regiam Maurorum complectitur sumptuosissimam, cui Reges Hispaniæ aliam adjunxerunt magnificentissimam, ex quo prospectus undequaque amoenissimus patet; de his prolixè *Nonius*. Tertia el Alvesim duobus collibus exornata, cujus Mauri antehac incolæ fuerunt. Quarta Antiquerula in planitie ædificiorum nec multitudine, nec pulchritudine prioribus cedens. Totius autem urbis circuitus duodecim circiter millia passuum æquans ubique mœnibus clauditur, & 1030. turres numerat. Aër est saluberrimus: Opifices in urbe varii, & quidem serici texrores plurimi. Multis enim serici libris exceptis, sola mororum folia, quibus bombyces aluntur, trigies mille coronatorum aureorum vectigal annuum Regibus largiri solent. Porro civitas hæc sede

fede Episcopali, Judicio aulæ supremo Cancellaria, sive parlamento, & Academia decoratur. Vide *Nonium*, *Marianam*, *Merulam*, *Johannem de Laet* in *descriptione hujus urbis* pag. 11. *seqq.* *Braunii lib. de Urbibus*, *Casp. Ens inde lic. apod.* pag. 43. & *seqq.* *Merula* tradente, in primâ parte cernuntur dictum Parlamentum, forum sive area grandis 200. pedes lata, & 400. longa, cum fonte magnifico, & foro vicina domus Alacceria, in quâ circiter 200. tabernæ infistoriæ sericum aliasque merces quotidie venum exponunt. Urbem hanc *Mauri ædificatam*, & ultimam Regum Maurorum, quorum ultimum *Boabdilem* cognomento *Rey Chico* anno 1492. *Rex Ferdinandus Catholicus* expulit, postquam 778. annorum spacio eam Mauri possederant, *Author Noster* ita describit. Olim hæc Urbs major quam hodie, ducenties mille cives habuisse dicitur. *Mariana lib. 25. de rebus Hispaniæ cap. 16. pag. 439.* Nomen ejus nonnulli derivant à malo granato, vel punico, quod insigne est urbis, & quia domus densa structura malum punicum referebant, alii vero ipsi nomen inditum arbitrantur à cocco infectorio Hispanis Granadicto, & magna copia circa urbem crescens.

premo Acade-
 Maria
 Laet
 . Jegg
 is in de
 ula tra-
 dictum
 grandis
 um for-
 nus Al-
 ernæ in-
 s quoti-
 hanc
 Regum
 Boabdil
 o 1492
 xpulit
 o eam
 ster ita
 r quam
 disse di-
 Hispa-
 us non-
 punico,
 domus
 m refe-
 n arbi-
 s Grana-
 em cre-
 scen-

scente. Duodecim portis adoritur & clau-
 ditur. Prima Urbis pars ipsum Granadæ
 nomen obtinens inferius in vallis plani-
 tie Ecclesiasticorum, Nobilium, & præ-
 cipuorum mercatorum habitatio est. In
 eâ cernitur Templum primarium situ-
 turâ magnificâ superbiens, & jam plus-
 quam ducenties mille coronatis constans,
 tunc temporis tamen, anno nimirum
 1617. nondum ad finem perductum. Vi-
 su digna exhibet sacellum cum apostolo-
 rum statuis viri staturam æquantibus, &
 pulcherrime deauratis, ac altari, in quo
 ciborium sive hierotheca argentea auro
 obducta: & Regis Sacellum proximum,
 non tamen adeo pulchrum, in quo *Rex*
Ferdinandus, qui hanc urbem, ut suprâ
 dictum, occupavit, & uxor ejus *Isabella*,
 aceorum filia *Johanna*, ut & maritus ejus
Rex Philippus 1. Austriae Archidux in
 tumulis ex albo marmore sepulti sunt.
 Templo huic contiguum est Maurorum
 Mesquita sive templum Cordubensi si-
 mile. Altera Urbis pars sive arx excelsio-
 loco imposita, & oblitum ortui obversum
 Sierra del Sol, id est Solis mons appella-
 ta muris ex quadrato lapide constructis,
 ac præsidio militari defenditur. Introi-
 tus rotundum ostendit propugnaculum
 tormentis bellicis oneratum, altare item
 cum

cum *Ferdinandi & Isabellæ* imaginibus, ut & cisterna marmorea, ex quâ optima aqua hausta in urbem deportatur. In arcis area, nova arx imperfecta apparet, hanc *Cæsar Carolus V.* inchoavit, quod *Merula Philippo II.* attribuit. Exterior facies quadrata interior rotunda est. Duas habet porticus marmoreis columnis integris innitente, quarum quævis mille & ducentis coronatis constitisse perhibetur. Una alteri imposita porticus, & quævis 32. columnas habet. Quatuor portæ marmoreæ, cum duobus quæque leonibus marmoreis, & variis emblematicis ac notis hieroglyphicis marmoribus insculptis. Suprà portam occidentalem conspiciuntur statuæ sex Marchionum quondam Regem Chicomulcuetl pugna superarunt. Supra has verò ingentes extant jaspides. Ex hac arce in Maurorum antiquam arcem aditus patet: in quâ aded spatio-
sa, ut quadriginta hominum millia quidem comprehendere possit, viginti & unus putei marmorei in oculos incurrunt. Versus introitum lacus est marmoreus lavando corpori destinatus, ac marmorea porticus, cujus parietes Arabicis & Mauris scripturis ornantur. In utroque angulo Maurorum Regum cubilia seu lecti adeò grandes, ut sex quidem personas cubant.

inibus, bantes complecti possent. Ex hâc in ex-
 optimâ cellsum itur cœnaculum, superius, am-
 , In arbulacra & inferius duos lectos habens.
 pparet, Cuncta ex marmore, statuario artificio,
 , quod insigniter excisa. Laqueari deaurato &
 exterioro rotundo pulcherrimè totum decoratur.
 est. Du Fenestræ ipsæ etiam marmoreis postibus
 columnis constructæ, ex quibus ambulacra exeunt
 is mille prospectu jucundissimo subjectam ur-
 rhibentem & campos contemplantibus oculis
 & quæ obicientia. In hoc cœnaculo Hispani E-
 r portæ quite aurati & Nobiles convivia sua cele-
 e leoni- brare solent. Visu digna quoque est re-
 natibus creationis domus, ex quâ Nostri in con-
 bus in clave longum, ac inde in balnea quinque
 m con marmoreis pavimentis insignia ducebantur.
 m qui Sequebarur area pulchra & magna
 erarunt figuram quadratam exhibens, & el qua-
 aspides dro, vel los Leones appellata, in quâ
 tiquam duæ arcæ ex marmore integro quælibet
 spatio decem leonibus innixæ. Ambulacra
 lia qui marmorea 117. columnis marmoreis ful-
 nti & ciuntur, quibus pavimentum item mar-
 urrant moreum substratum est. Areæ huic duæ
 reus la adjunctæ sunt recreationis domunculæ,
 rmorea cum conclavi opus hydraulicum osten-
 & Mau tante. E regione porticus duo conclavia
 angus marmorea habet, quorum unius, pavi-
 lecti a mentum ex integro marmore confectum
 nas cu septem pedes latum, & undecim lon-
 ban- gum

gum est. Vicinus hortus mala aurea ferentibus arboribus abundat. Ab hâc arce ulterius ascenditibus in conspectum venit Maurorum Regum domus deliciarum antiqua, & in montis fastigio templum à Mauris erectum, & *S. Helena* jam dedicatum, ubi memoriæ peregrinorum nomina sua insculpere solent. Proximi sunt varii horti, & cisterna Algibe nominata, ac aquam pluviam colligens, cujus potus admodum gratus, & salubris diarrhœam sedare fertur. In altero montis latere ædes sacra, cui nomen el monte Santo, vel los Martyres. Hæc peregrinationibus sacris quovis tempore verno frequentata aditur viâ pulchrâ lapidibus pulchris strata, & utrinque arboribus sepra; cruces plures in eâ distantia posita, quam Christus ad flagellationem suam eundo emensus est. Superior ædis pars tota est nova, & celebris 10. sanctorum Episcoporum sepultura, quas Mauri occiderunt. Foveæ item plures monstrantur, in quas Christianos occisos Mauri projecerunt. In tertiâ Urbis parte porta est, per quam *Rex Chico* post arcem & Urbem anno 1492. *Regi Ferdinando* traditam exivit, Regem orans, ut eam lapidibus à cæmentariis obstruendam curaret, ne quis hominum postea per eam egre-

egredi aut ingredi posset, quod etiam impetravit. Ut autem in posterum *Regis Ferdinandi* pollicitatio, quâ Regi Mauro satisfacit, immutabilis permaneret, porta grandi propugnaculo obstructa est, & hætenus eodem clausa manet. Dictus *Rex Chico*, sive parvus, per portam egressus in colle pulcherrimam hanc arcem cum urbe contemplatus esse, ac lacrymasse, mater verò lacrymanti dixisse fertur: Jure ut puer nunc extra urbem ejulas, in quâ viriliter pugnando te vitum præstare noluiisti. In quartâ urbis parte nihil alicujus momenti, & visu dignum exhibet. Cæterum æstivo tempore Granada civitas est amœnissima ob fontium & puteorum multitudinem, quorum decem millia numerari ajunt. Glacies in cellis plurimis custodita æstivis mensibus ad refrigerandum potum adhibetur. Hinc æstate plurimi homines ex aliis Hispaniæ locis in hanc urbem solius recreationis causa se conferte solent. Hætenus *Author Noster*, qui dentium dolore insigni vexatus in hâc urbe, cum cucurbitulis impositis dolori tanto meditari studeret, chirurgum habuit, qui ad secandam aut aperiendam curem cultro, quo panis scinditur utens, eum satis duntaxat tractavit. Per plateas euntes nostri Ger-

Germani consuetum scomma Lutheranos, Lutheranos audire coacti sunt. De plurimis haftenus dictis consule etiam *P. Merulam part. 2. Cosmographia lib. 1. cap. 23.* quem *Author noster* diligenter legit.

Si diutius quis hic morari desideraret Malagam excurrere posset. Emporium hoc, ut *Merula & Nonius cap. 24.* scribunt, admodum populosum, quo certis temporibus undique mercatores confluent, ut dulcissimos fructus à Sole maturatos, & coemptos secum auferant, in solo amœnissimo & feracissimo sedem suam nactum vino & oleo optimo & copiosissimo abundat. Turribus, moenibus & propugnaculis validissimis circumvallatum, & armamentario omnis generis armis & tormentis bellicis affluente instructum duobus defenditur castellis, quorum inferius Alcazzava superiori Giralfarro duobus muris jungitur, ita ut sine ullo periculo ex uno in alterum perveniri possit: Deinde iter institui possent Velez Malagam, seu Velusium Malaccæ 5. milliariibus Malaga, & $1\frac{1}{2}$ à mari Mediterranei disjunctum locum, in quo omni generis fructus optimi, cum primis Cubebæ, & Uvæ passæ, non solum de Lexia sed etiam de Sol (duum enim sunt generum)

MALAGA.

ALFAMA.

rum)
de Alh
distan
dibus
undiq
tractu
berim
ratus r
rum &
meder
confer
modè
27. S
Rond
que ci
400. p
scendi
scopu
cisi ad
tit. A
Prom
Gates
tem co
pharin
patam
quâ d
Hispa
18. &
tunc
ragdin

rum) inveniuntur. *Merula fol. 273.* Inde Alhamam Granada septem milliaribus distantem si peteret, locum videret grandibus & præcipitibus quidem scopulis undique cinctum, sed tamen situm in tractu admodum fertili, & thermis saluberrimis prædita, quarum calor temperatus mense Septembri & Martio nervorum affectibus præter naturalibus mirè mederi prædicatur. Magnis sumptibus conservari solent, ut homines iis commodè uti queant. *Merula & Nonius cap. 27.* Sunt porro plura loca visu digna: Rondavel Arunda in monte aquis undique circumdatur. Ex urbe ad flumen per 400. gradus à Mauris scopulo incisos descenditur. Zabara urbs & arx in excelso scopulo unius & difficilis, ac scopulo incisi aditus beneficio adventantes admittit. Almeria optimo situ haud procul à Promontorio Charidemo, vel Cabo de Gates, in districtu ob maris propinquitatem commodo, & olivarum, ac fructuum plurium ferace. Olim Abderam nuncupatam anno 1147. Mauri amiserunt, quâ de re *Rodericus Ximinius lib. 7. rer. Hispan. cap. 11. Joh. Mariana lib. 10. cap. 18. & L. Nonius cap. 25.* Genuenses tunc temporis nacti sunt vas illud Smaragdinum, quod hætenus in Gazophylacio

M lacio

lacio suo custodiunt, quanquam annales ipsorum contradicunt, ut in *Itinerario Italiae cap. 4. pag. ult.* diximus. *Mariana* tamen contrarium asserit, & *Christum* ultimam coenam celebrantem eo usum esse negat. Antiquera in medio hoc regno Granatensi inter urbes Granadam & Rondam locum non planum occupat, vicinaque est arci munitissimæ, cui Alcasalia nomen. In hac Reges libenter commorantur, utpote quæ prospectu in pulchrum, fertile, & fontibus aquisque abundans territorium jucundissimo oculos delectat. Arcis portæ omnes ferreæ sunt, ac in ipsâ arce multa Maurorum arma custodiuntur. *Plinius* Urbem dictam Singiliam appellat. *Ortelius in Hispaniæ veteris tabula Antonini* Anticariam esse autumat. Vide *Merulam f. 274. § Nonium c. 26.* Multum salis hic conficitur. Duobus inde miliaribus fons est admodum salubris, Fuente de Antequera, cujus aquæ calculum renum & vesicæ frangunt, si bibuntur. Munda quinque miliaribus Hispanicis ab urbe Malaga recedens, cujus *Strabo, Plinius, & Dion* meminerunt, urbs illa est, apud quam prælium inter *Cæsarem & Pompeii* liberos factum est. *Nonius cap. 28.* Cartama oppidulum & arx duobus ab urbe Malagâ miliaribus di-

L. O. A.

distant. In circumjacente districtu nascuntur Gallæ multæ, & arbuscula sive frutex summagre Hispanj, Sumachro Italis, & Somach, vel Smack Belgis, ejus folia coriis & capillis canis denigrandis inserviunt. De Cartamâ vel Cartima vide *Nonium cap. 25.* Omnes hactenus nominatæ civitates, cum sequentibus, & aliis, inter quas & Loxa, situm suum habent in hoc Regno Granada, cujus recuperationi *Rex Ferdinandus Caesaris Caroli V. avus* omnes nervos intendit, & non quievit, donec aliis suis Regnis Hispanicis tandem adjungeret. Qui plura sciendi desiderio tenetur, legat *P. Merulam*, & præcipuam *L. Marinæum Siculum*, ac *Marianam*. Item *C. Ens*, in *deliciis apodem. pag. 59.* ubi docet quomodo duum generum uvæ passæ conficiantur.

Ad Nostrorum iter redimus. VIII. Id. Junii Granada relicta maturè radices nivalium montium attingebant. Valles satis cultas & vini, ficuum, ac malorum aureorum feraces invenerunt. Duobus ab Urbe milliaribus pagus erat paucas ædes habens, sed fructibus affluens. Hinc montes magis ac magis in altum se attolunt passim roremarino & salvia vestiti. Post 6. milliarium viam confectam se-

cundâ pomeridianâ pervaserunt municipium

Bacam, in loco excelsio situm. Hinc in montibus itinere ad quartam milliariis partem promotum, transitus excelsus, periculosus, & adeo angustus, ut uni post alterum alino transire tantum liceat, ipsos transmisit. Memorabilis hic Echo quaternâ vel quinâ vocis reciprocatione ludens. Paulo ulterius tractum offenderunt frutibus arundinibus, ac caricibus frequentem, ut & plures in iis nodos. Cum enim loca hic periculosissima sint, & melitis cædibus infamia, quisque viatorum constringere nodum, & ave Maria precari pro occisis solet. Post alterum milliariæ ad Ventam venerunt in solo nonnihil fertili, quia montes hic aliquantum minuantur. Viam hanc trium milliarium meridie emensis pernoctandi facultatem largita est urbs

Guadix, Granada novem milliariibus semota; Ad colles declives in planitie grandi sedens ingenti spatio diffunditur, sed, exceptis aliquot sic satis elegantibus monasteriis, malè ædificata, cujus *Plinius* & *Ptolomæus* meminerunt. Portæ inscripta sunt hæc verba; *Colonia dicta tana*. Asperrimi montes undique urbem circumsepientes prohibent, quod

N
minus ob
mento ta
coraria n
lorum a
v. Id.
que altis
obvia fa
& Venta
minibus
or millia
meridien
spitium

La ve

per mon

Basar

Guadix

cum arc

solo circ

Sennora

nobile e

dit, ac

net.

IV. I

gentes f

mines r

dem Ve

pane de

tam mi

Vela,

solum r

minus oleo & aureis malis abundet; frumento tamen, vino, fructibus, & pecoraria non destituitur, & quatuor rivulorum aquis rigatur.

v. Id. Junii iterum plures colles utrinque altis montibus stipatos transeuntibus obvia facta fuit roris marini copia, ingens & Venta seu diversorium solitarium hominibus vacuum; cui, postquam quatuor milliarium viam expedivissent, circa meridiem succedebat aliud solitarium hospitium

La venta Babul nomine. A meridie per montes restabant 3. milliaria

Basani usque, urbem ad Episcopatum Guadix pertinentem, & valli injectam, cum arce veteri collapsa, ac cultissimo solo circumdatam. Si templum Nuestra Sennora de la pietad miraculis magnis nobile excipias, nihil visu dignum ostendit, ac ad Granatense Regnum pertinet.

iv. Id. Junii montana peragraré pergentes septem milliarium spacio nec homines nec domos videbant, donec tandem Ventam offenderent, quam vino & pane destitutam præterierunt, post quartam milliariis partem in Marchionis de Vela, vel Velez ditionem venientes, & solum nonnihil cultum, sed malè habitatum

tum inuenientes, ita ut relictis adhuc quatuor miliaribus pernoctauerint in pago admodum vili

Veles el rubro, postquam totum hunc diem undecim miliarium itinere insumpsissent. In scopulis veterum murorum rudera, munimentorum fines custodientium, indicia esse incolae dicebant, in quibus Mauri excubias agentes transitum defecerunt.

III. Id. Jun. in montanis pergentes praeter duas Ventas nihil viderunt. Aliquot rivos ficcatos, alias aquas plenos transiere, & 7. miliarium via terminata prandium sumserunt

31. *Lorca* in *Murciae* Regno, quod Hispaniae Tarraconensis pars est. *Murciae* termini sunt Occidui Granada, Septentrionales Castella Nova, Meridionales & Orientales mare mediterraneum, quod Virgitanum sinum, & Scombrariae Promontorium hodie Cabo palos nominatum attingit. Metropolis est Murcia: Eam sequuntur Cartagena; Lorca; Castellum Almacarron, ubi magna aluminis multitudo; Guardamar, Portilla; Vera, olim Virgi, unde Sinui Virgitano nomen; & Mussacra. Territorium copiam bombycam ingentem nutriendi moris scatet, & circumcirca urbem Murciam

omnis

omnis generis fructus profert, & in Lor-
censi agro optimi olei, quod cæteris o-
mnibus præfertur, ferax est: In reliquis,
præcipuè quâ se Cartagenam versus ex-
plicat, non est quod de magnâ fertilitate
glorietur. Præcipua in hoc Regno sunt
særici commercium, pulchra vasa fictilia
& portus Cartagenæ amœnus.

Lorca Urbs in excelso loco, sub se ma-
nantem videt Gadalandin fluvium sex in-
de miliaribus in mare mediterraneum se
præcipitantem. Solo fertili utitur. Inco-
læ plærique sunt novi Christiani sive
Mauri Baptizati, homines admodum
mali & perversi. Nostri Germani coacti
fuerant Alcalde Mayor seu Judici suppli-
care, ut pecuniâ suâ sibi panem compa-
rare liceret. Mos in urbe obtinuit, ut
nemo collaria dentato ornamento deco-
rata usurpet. Tractus circa Urbem ad-
modum periculosus à latrocinantibus
Mauris redditur. Facetum quid narrat
Author Noster, quod antè annos plures
hic accidit. Mauri puero equos eripue-
rant, ipsumque secum abduxerant. Pe-
tenti concesserant, ut & ipse equo insi-
deret, quo commodius una pergeret:
Hic equâ consensâ cum ad urbem univer-
so jumento reverteretur; Mauri frenis
carentes à cæteris jumentis equam inse-
quen.

quentibus abrepti, atque inviti Lorcam deportati & capti sunt.

A meridie iter facientes planities excepit ad sinistram montes, & ad dextram urbem Cartagenam deferentes, quod Mauros vias infestantes timerent.

32. *Cartagena* olim *Carthago Nova* celeberrima fuit Urbs, de qua *Polybius lib. 10. Livius l. 26. Silius Italicus l. 25. & plures alii* legendi. Vide quoque *P. Merula cap. 22 fol. 268* Hodie nec magna, nec pulchra, spatiofo tamen & pulchro portu ducentas triremes recondere potest. Scombri, quos macrell vocant, pisces in his locis frequentes, magni in mari huic urbi vicino multitudine capiuntur. Ab his opposita insula dicta est Scombratia. Sparti quoque ingens vis in Urbis territorio nascitur. *Nonius cap. 66.* tradit: *Regem Philippum II.* ne in piratarum aut Maurorum potestatem recideret, ejus redintegrationis initium fecisse. Hoderno tempore profecto munitissimis operibus bellicis instructa, Episcopum quoque habet. Vid. *Amb. Moralem lib. 11. Annal. Hispan. cap. 19.* ut & de antiquitatibus, quæ hic reperiuntur, *Jacobi Lopez Stunicae itinerarium ab urbe Complutæ Romam usque, quod Francisci Schotti itinerario Galliae & Hispaniæ adjun-*
ctum

N
atum est.
nos depo
Totana
mendam
bentem,
tem.

Prid. I
satis plana
tarillam v
nis ante
nem fece

33. M
men ded
pulchrâ,
vii ut *Joh*
pellat. I
Murcia s
Staberur
rio. Alii
ram for
modum
num & d
decem i
pag. 64
Plateas o
Insignia
Rege Ca
Historico
qui Imp
cor atque

atum est. Serus vesper Nostros Germanos deportabat, in pagum

Totanam, exiguum admodum, Commendam tamen *S. Jacobi*, ut vocant, habentem, & Lorca 4. milliaribus distantem.

Prid. Id. Junii Hinc inter montes per satis planam terram, ac Lebrillam & Cantarillam viles admodum pagos profectio- nis ante meridianæ milliarium octo finem fecerunt in Urbe

33. *Murcia*, hujus Regni, cui nomen dedit, metropoli, sitâ in planitie pulchrâ, & ripæ incumbente Seguræ fluvii ut *Johannes de Laet pag. 37.* eum appellat. Fluvium hanc vallem, in quâ Murcia sedet, amœnissimam tranantem, Staberum appellari apud *Nonium* repetio. Alii Sorabim nominant, & Seguram forsâ Hispani. Murcia civitas admodum amœna & pulchrè ædificata unum & dimidium milliare ambitu suo, & decem incolarum millia, Si *Salazario pag. 64. seqq.* credimus, comprehendit. Plateas omnes recta linea extensas habet. Insignia Urbis sunt 7. coronæ, quibus à Rege Castellæ *Alphonso X.* Astrologo, & Historico Regis *Ferdinandi Sancti* filio, qui Imperator Romanus evasit, & cujus cor atque intestina anno 1283, hic sepulta

M 5

sunt

274 REGNI HISPANIAE
 sunt, donata est. Ordinata & laudabili
 rectione administratur, de quâ idem *Salazarus*. Episcopatum & 7. parochias ha-
 bet. Franciscanorum spectabile Monaste-
 rium tribus areis, & in unaquâque dua-
 bus porticibus sibi invicem impositis, ac
 Bibliotheca insigni doctorum Virorum
 effigies monstrante superbit. Basilicæ sa-
 cræ turris adeo lata est, ut supra eam cur-
 rus circumagi queat. Jesuitæ etiam Col-
 legium in urbe habent, & hortum in quo
 mala citria nascuntur capitis humani ma-
 gnitudinem æquantia. Quos fructus mens
 humana excogitare potest, eos circa ur-
 bem nasci invenies. Mori creberrimæ se-
 rici commercium mirè promovent. A-
 rundines dulces saccharum largiuntur:
 Ad alterum milliare ab urbe oryza nasci-
 tur, & quidem ubertim. In hortis Oliva-
 rum proventus felix, & præla multa oleo
 exprimendo inservientia. Oleum autem
 hujus loci in magnâ existimatione & præ-
 cio habetur. Vide *Nonium cap. 65.* &
Merulam cap. 22. Haud magno ab urbe
 intervallo monti superstructa arx Monte
 agudo ipsi urbi patrocinator: Nostri
 Germani hic asperâ visitatione exagitati
 pro quovis ducato duas quartas, atque ita
 quadraginta florenorum summam solvere
 cogebantur, nec nisi decem regales ex
 Re-

Regno se
 Idibus
 scentes a
 lenciæ in
 natum la
 nus secur
 ex uno in
 sulere po
 vecti

Oribue
 4. milliar
 tinè Orce
 & inter m
 mis horti
 quæ arci
 Monacho
Nonium
 stri boni
 debebant
 peras pe
 discedere

34. *Va*
 ctat, Ma
 ptentrion
 git: Occ
 stellæ co
 Murciam
Gomesiur
ulam. M
 oppidula

Regno secum exportare ipsis licebat.

Idibus Junii hinc per hortos proficiscientes ad tertium milliare Regnum Valentiæ ingrediebantur, in colle disternatum lapide ibi fines separante. Via minus secura in hoc tractu, ubi maligni mox ex uno in alterum regnum fugâ sibi consulere possunt. Meridiano tempore ad-
vecti

Orihuelam, vel *Horihuelam* Murcia 4. milliariibus remotam urbem, quæ Latinè Orcelis nominata Episcopum habet, & inter montes commoratur. Amœnissimis hortis circumdata, & sublimi sed antiquæ arcis adjecta, pulchro Jacobinorum Monachorum Cœnobio decoratur. Vide *Nonium dicto loco fol. 203.* Germani Nostri boni Hispani cujusdam deprecationi debebant, quod à solutione custodibus peras perscrutantibus debita immunes discederent.

34. *Valentiæ Regnum*, quâ ortum spectat, Mari Mediterraneo alluitur: Septentrioni se obvertens Arragoniam tangit: Occiduo parte Veteri & Novæ Castellæ confinis est: Meridionali termino Murciam attingit. Vide *Bernardinum Gomeſium*, *Beuterum*, *Maginum* & *Me- rulam*. Numerare dicitur 64. oppida & oppidula murorum ambitu clausa, mille

pagos, 35. magna & parva flumina, 4. portus, ex quibus Alicante urbis unus. Nullibi plures quàm in hoc Regno Maureres ad Christianam fidem conversos, quos Moriscos appellat, habitare dicunt. Hortis amoenis, locisque magnam recreationem afferentibus, oryza item, saccharo, aliisque pulchris fructibus, variisque simplicibus Pharmacopolis inservientibus affluit. Præcipua post Valenciam metropolin loca sunt 1. Gandia. Jesuitarum schola celebris. Hanc instituit *Franciscus Borgia* loci hujus Dux, qui ipse Jesuitarum Ordini se mancipavit. 2. Denia proprium suum Marchionem habens, ac arcem à naturâ & hominum artificio optimè munitam, ut & duos portus mercatorum navibus plurimis frequentatos. Situm enim ad negotiationem in mari exercendam commodissimum nacla in colli speculam habet, nautis in mari longe remotis in conspectu versans. De Denia seu Dianio vide *Nonium in Hispan. cap. 67.* 3. Biar optimo & albisimo melle nobilis. 4. Xerica, 5. Orihuella. de quâ in præcedentibus. 6. Alicante. 7. Morvedro. 8. Xativa, & aliæ de quibus in sequentibus. Vide *Francisci Didaci annales Valent.* Regni anno 1613. edit.

Ho

N
Horiv
sum suum
hortos,
nos & cu
longitud
Urbem
Elcher
tantum
quæ Illic
suum ind
cante den
opinio P.
Ens, & J
omnis sal
tis ædibu
est, & a
arboribus
runt. Vic
mar, ex
in Belgiu
XVII.
incultam
tam quat
ant
35. A
rem Illic
tur. In ma
& ab uno
suo Reg
Eum freq

Horivela vel *Orihuella* à meridie disces-
sum suum maturantes per pulcherrimos
hortos, ac duo municipia, & porro pla-
nos & cultos campos duorum milliarium
longitudine excurrentes se contulere in
Urbem

Elchen, secundum quosdam duobus
tantum milliariis à mari secedentem,
quæ Illice olim Illicitano Sinui nomen
suum indidit, quem à sequente urbe Ali-
cante denominatum esse autumant. Prior
opinio *P. Merulæ*, posterior *Botero*, *C.*
Ens, & *Johanni Laetio* placet. Aqua ferè
omnis salsa est in urbe Elche, quæ sic sa-
tis ædibus decorata hortis abunde dives
est, & arboribus, palmis præcipuè, &
arboribus illis, quæ siliquas Græcas fe-
runt. Vicinam habet civitatem Guarda-
mar, ex quâ Belgarum nautæ sal navibus
in Belgium advehere solent.¶

XVIII. Kal. Quintil. per planam sed
incultam, ac arboribus solis vestitam ter-
ram quatuor milliarium protectione ten-
ent

35. *Alicantem*. Hanc Urbem Vete-
rem Illicen esse supra nominati opinan-
tur. In maris Mediterranei littore cubans,
& ab uno latere montibus stipata portu
suo Regi magnum commodum parit.
Eum frequentant Germani & Belgæ vi-
num

num petentes, quod bonitate suâ suæ ipsius laudis præconem agit, quamvis *Johannes Wilhelmus Neumayer in suo itinerario Italico & Hispanico pag. 388. seq.* dicat, quod alta vina omnium optimarè pura in Germaniam afferantur. Rorem marinum quoque scribit in hoc tractu ad viri longitudinem crescendo pervenire: præter viginti coronatos nemini licere plus pecuniæ secum auferre; 5 dierum intervallo ex urbe Alicanti Madritum perveniri, & Castellum dictæ urbis Alicante invictum ab omnibus æstimari. E contrario *Author Noster* perhibet, dictum Castellum 50. militum præsidio custoditum non magni momenti esse, nec ob nimiam altitudinem multum incommodi afferre posse. Porro inferius inquit, portum tria tuentur propugnacula tormentis æneis onerata. In portu ipso cum nullæ naves bellicæ stationem habeant, mare circumfluum admodum periculosum, & discriminis plenum est, nonnullæque tantum speculæ signis datis Maurorum præsentiam indicant. Cum Nostri ibi essent. 6. Maurorum naves Gallicam, quæ Cartagena advenerat, adoriebantur: Hinc magnus tumultus in urbe ortus, campanisque signa data, at quisque armatis portum petebat, quia timebatur,

ne ipsam u
stris itaque
tis comme
no quodam
mendati.
scio Marg
glorum, &
nautæ hos
meridie ha
suis per la
Malamago
num fruct
men cerne
ductu de n
Xicono
numerante
etiam, cui
Transitus
citu alicu
cultura fre
dit.

XVII. I
continuand
Roris mari
ti campi in
tiam loque
viâ quatuor
lum perm
bantur

Content

ne ipsam urbem Mauri petituri essent. No-
stris itaque timor injectus, qui alias sa-
tis commodè hic habebantur, ab Hispa-
no quodam suæ uxori hic habitanti, com-
mendati. Nam apud hunc, cui *Franci-
sco Marques* nomen, Belgarum, An-
glorum, & Germanorum mercatores &
nautæ hospitia sua habere solebant. A
meridie hora 4. hinc abeuntes jumentis
suis per lapidosam montium puerto de
Malamagor viam vehebantur, omnige-
num fructuum & vinearum copiam ta-
men cernentes, ac quatuor milliarium
ductu de nocte pervenientes in urbem

Xicono vel *Xicon* 700. circiter focos
numerantem, & inter montes sedem na-
tam, cui Castellum excelsius imminer.
Transitus est angustus remorando exer-
citu alicui admodum idoneus. Vini-
cultura frequens urbem opulentam red-
dit.

XVII. Kal. Julii itinere per montes
continuando occupatis frequentissimi
Roris marini frutices, & inter lapides cul-
ti campi incolarum laboriosam diligen-
tiam loquentes se obviam tulerunt. In
viâ quatuor milliarium, Alcoil oppidu-
lum permeantes, ipso meridie asseque-
bantur

Contentaynam pagum, quem *Merula*
pag.

p. 264. urbem nuncupat. Pomeridianum iter per montes, nonnullis parvis pagis in conspectum productis, cum vesperâ ingruente in montana, quadraginta fontes cæmentario opere comprehensos exhibentia se insinuabat, noctu per pontem ducens, & inde

Xativam, cujus à priore loco distantiam quinq; magna milliaria metiuntur. In pulcherrimarum Hispaniæ Urbium numero eminenti colli sedem suam immisit, quâ infrâ eam Sucro, vel Xucar fluvius præterlabitur. *Nonius cap. 68.* Supra urbium duo castella mutuâ oppositione se inspectantia. Ab ipsâ Urbe 3000. focos numerari prædicant. Edificiorum plærique structura grandi surgentia palatia potius, quam domos appellaveris. Ex fontibus plurimis aqua optima per canales in Urbem immittitur. Solum urbem ambiens à plurimis hortis omnis generis fructus, ac punica mala præcipuè ministrantibus admodum amœnum redditur. In eo linum quoque præstans sed brevius nascitur. Vide *Plinius lib. 19. cap. 1.* Nostri ibi morantibus *Princeps de Ascoli* ex Neapolitano Regno huc deducebatur, ut captivus detineretur.

xvi. Kal. Julii quatuor milliarium distantia

stantia superata ipsis dabat municipi-
um

Algemesin milliari uno remotum ab oppido Alcira, vel Alzira Sucroni vel Xucaro fluvio admotum, & serici commercio nobile, quod in viâ obvium habuerunt. A meridie quinque milliarium intervallo permeato pernoctaturis se offerebat urbs

Valencia, inter quam & Xativam viâ intercedens tantâ pulchritudine & amœnitate conspicua est, ut vix amœnior & pulchrior excogitari queat. Vix dimidium milliare confectum est, quin municipium, oppidulum, aut pagus se in conspectum det. Cum liberis uxores antè januas sedentes sericis filis ducendis operam dant; Novem hæc miliaria hortum perpetuum, in quo omni-
geni fructus, ac variæ arbores mira viatorum animos voluptate perfundunt, & oculos jucunditate incredibili pascunt, si diceres à veritate non abluderes.

36. Urbs *Valencia* Regni hujus à sede nominati caput, *Nonio cap. 69.* docente (vide de hac urbe *Anton. Beuterum in Chron. Hispan. & Regni Valenc.*) & notæ præcipuæ civitas amœno situ in Tarraconensi, vel citeriori Hispaniâ ter mille passuum spacio à Mediterraneo
ma-

mari posita est in margine fluminis Tu-
 riæ, quod *Author Noster* Guadalavias,
Maginus Guetalabiar, & *Boterus* Gua-
 dalaviar, quod nomen pulchram & lim-
 pidam aquam sonant, appellaverant.
 Fluvium hunc tres pontes regunt. Urbs
 vulgari proverbio Valentia formosa nun-
 cupatur, & duodecim ædium millia, ut
Merula scribit complecti fertur, non an-
 numeratis iis, quarum in suburbiis, &
 hortis forsan etiam tot esse possunt. *Pe-
 trus Medinensis* decem puteorum & fon-
 tium millia, & quod excurrit, hic nume-
 rat. Panni in hac urbe parati adeo densi
 sunt, ut pluvia eos penetrare nequeat.
 Commerciis quoque urbs maxime flo-
 ret, Romanorumque tempore jam inno-
 tuit. *L. Marinæus Siculus in fine lib.*
 3. in hac urbe consuetudinem esse,
 ut maleficorum cadavera ex loco sup-
 plicii ipso festo *S. Matthiæ* sacro au-
 ferantur, & sepeliantur. Nostri hunc ri-
 tum explorantibus, fabulam esse respon-
 debatur. Abundabat hoc Regnum supe-
 riori sæculo plurimis Mauris, qui anno
 1610. exacti sunt. Unicuique exeunti,
 ut tabula opere cæmentario curiæ muro
 inserta testatur, tantum, quantum pote-
 rant, secum portare licebat. In fine urbis
 domus erat, in quâ liberi ipsorum, quos
 relin-

relinque-
 institue-
 modum
 ut Camp-
 politano
 dicit, n-
 cap. 4. f-
 bem ha-
 divitem
 nam, co-
 celebren-
 æquè ho-
 lebritate
 hac Urbe
 colas pro-
 manis m-
 est, quan-
 habitant,
 Academi-
 be hac o-
 Callistus
 dovicus V-
 1599. Re-
 Archidu-
 Austriae
 Hispania
 Margare-
 ma pomp-
 te in hac
 Bochius

relin-

relinquere cogeantur, in fide Christianâ instituebantur. Aër urbis & regionis admodum temperatus, & terra adeo fertilis, ut Campaniæ, aut terræ di Lavori in Neapolitano Regno, ut *Nonius d. cap. 69.* dicit, minimè cedat. *Mariana lib. 10. cap. 4. fol. 410. à. Hisp. hist.* scribit; Urbem hanc in Ederanis sitam, aquarum divitem, ob varias res admodum amœnam, commercii cum exteris nationibus celebrem, incolarum civilitate nobilem, æquè hoc tempore, ac olim famæ celebritate illustrem esse. Vide, quæ de hac Urbe *Idem lib. 12. cap. ult.* tradit. Incolas profecto jucundis, civilibus, & humanis moribus præditos esse mirum non est, quandoquidem multi nobiles in eâ habitant, & studiosorum magna ad hanc Academiam multitudo confluit. Ex urbe hac oriundi fuerunt duo Pontifices *Callistus III. & Alexander VI.* ut & *Ludovicus Vives* vir ille doctissimus. Anno 1599. Rex *Philippus III.* cum *Austriæ Archiducissa Margaretha*, & *Albertus Austriæ Archidux* cum *C. E. Isabella Hispaniæ Infanta* nuptias celebraverunt. *Margaretham Reginam* magnificentissimâ pompâ coronat. 3000000. constante in hac Urbe exceptam fuisse scribit *Bochius in histor. narrat. de Alberto & Isa*

Isabell Archid. fol. 100. edit. Antwerp. de anno 1601. Proregem hic Rex alit, cui muneri tunc temporis, anno nimirum 1617. *Dux de Feria* præsuit. Quemcunque Rex vult, huic Regno præficere potest, quandoquidem tantis privilegiis, quantis Lusitania, non munitum est. Hoc unicum habet, quod Rex tenetur in propriâ personâ in Regno se exhibere, & filium suum Principem offerre. In Audienciâ, ut vocant, Prorex supremum locum occupat, & duodecim assessorum opera utitur. Omnes ab ipso appellationes rectâ ad Aulam Regiam transferuntur. Urbi præest Corregidor suus. Nobiles vero proprias ædes habent, la casa de la deputacion nominatas, in quibus congregati de rebus regnum concernentibus agunt. In Academiâ *S. Dominicum* docuisse ferunt. In eâ duo sunt Collegia, unum à *Carolo V.* alterum pulchrius ab Urbe extructum. Jesuitis sua sunt collegia. Hujus loci Archiepiscopatum singulis annis centies mille ducatorum redditibus frui dicunt. Archiepiscopi hujus antecessor, qui titulo Patriarchæ Antiochinesis fruebatur, magnificum Collegium extruxit, & large ditatum 24. juvenibus Sacerdotibus alendis destinavit. Primarium templum Sedes Apostolica

vocatur. Latus chori unum ex Alabastro multis imaginibus Biblicis exornatur, superius *S. Virginis Mariæ*, & infantuli imaginem artificiosè à Belgâ quâdam depictam ostentans. Ara in templo argentea, & lampadibus 14. argenteis instructa. Turris 202. gradibus ascenditur. In *S. Andreae* templo sepultus est novus ille Sanctus *Franciscus Hieronymus Simon* qui ætatis 33. annum agens, 25. Aprilis anno 1612. vivere desiit; tunc tamen temporis, anno nimirum 1617. nondum canonizatus, aut inter Sanctos à Pontifice relatus, quamvis multa miracula jam tum edidisse ipsum perhibuerint. Apud altare ipsius plurima industria suspensa, ut & res aliæ ab iis, quibus adjumento fuit; tot, inquam, quod apud nullos alios Sancti in Hispaniâ altare conspiciuntur. Lampas ibi ab Alberto Archiduce donata, cujus confectio tantum octo mille Ducatis constitisset perhibetur. Vivus nemini, se miraculorum dono præditum esse, revelasse, sed moribundus illud indicasse fertur. Ante Sacellum triversus leguntur *Mortuus est non fœdatus*. Inter res preciosas dono datas longa est fascia annulis repleta, quos pretiosi lapides exornant. Nostris exhibebatur exosculandus Calix, quo
 mis.

missam celebrans usus est. Bursa ubi mercatores urbis negotiandi causa convenire solent, & armamentarium in Urbis extremitate visu quoque digna sunt. Inde exitus patet in propugnacula novendecim ærei tormentis majoribus munita. Inter alias commoditates Urbem ambientes lacus est pulcher tria milliaria circuitu suo claudens, & Albesera dictus. Dimidio ab Urbe milliari pagus Porto el grajo mari propugnacula opponis tormentis æneis onusta, pontemq; ligneum 150. passuum longitudine in mare projicit. Sexus foemininus in Urbe reliquo totius Hispaniæ ob pulchritudinem præfertur, sed libidinis infamiâ Urbem famosam reddit. Vide *Boterum in relat. part. 1. lib. 3. & Lansium in orat. contra Hisp. pag. 502. in 8.*

Postquam Nostri Viatores omni in hac Urbe visu digna contemplati erant, novo pacto cum ductore suo inito, ut Barcelonam & Saragozam deducerentur, pro singulis personis 10. Ducatos solvebant. Reculas suas novæ investigationi & consignationi subjicientes, *Francisco Roberto del Rupe* deprecante, ducentos coronatos liberos & à vestigali immunes conservarunt. Iter, quod Sevilla in hanc Urbem usque fecerunt, est 125. mil.

milliarium, alias 107. miliarium si rectam viam instes. Sex Denires pro uno Ducato pendendi in duas partes dividantur. Commeatus liberi Schede in quatuor diversis locis subscribuntur.

XIII. Kal. Quintilis hora 10. Valentia valedicentes apud portam à duabus custodiis, ac mox post semi milliare iterum divexabantur. Ferè maris ductum sequentes via commoda 4. miliarium utebantur, & meridie veniebant in urbem

Morvedro, in Valentia Regno, ut *Nonius*, & *Johannes de Laet* scribant, à mari bis mille passibus distans. Locus hic Saguntum est, Romanis olim fidissimum, cum ab Hannibale Carthaginensium Duce obsidione cingeretur, & caperetur. *Polyb. lib. 3. Plin. lib. 16. cap. 40. Livius lib. 21. & 24. Florus lib. 2. cap. 6. Æmilius Probus in Hannibale, Orosius lib. 4. cap. 14. Eutropius lib. 1. & alii plures.* In mero scopulo sitam olim amplam admodum fuisse collapsa rudera testantur. Ad portam propè templum cathedrale *Hannibalis* dicti caput lapidi incisum cernitur. In Urbis portæ tabulâ lapideâ admodum contracta vix verba legi possant, quæ *Nonius* & *Merula* habent. Proxime dictam templum ingressus

sus patet in scopulum monstrantem ruderam Amphitheatri vetusti, sedes viginti octo lapidibus incisas, & sibi mutuo impositas, ostendentis. Fornicibus sustentantur adeo crassis, & firmis, ut tormentorum æneorum ictibus difficulter comminui queant. Vide *Nonium cap. 70.* Superius adhuc castellum est, sed in collapsis rudibus jacens, ut *Author Noster* tradit.

Ex hoc loco descenditibus via 4. milliarium porro terram sic satis cultam, & pagos, aliquot exhibebat; Ubi que vero locorum à custodibus excubias agentibus, qui nullibi adeo crebri quàm his in locis, ne sericum exportetur, multum negotii facebatur. Nocturnam quietem cupiebant in oppidulo

Villareal, in planitie oleas sativas tidiorum proceritatem æquantes producentes. Vestitus hic mutari incipit, sceminis magnis collaribus & cincinnis complicatis, ut in Germaniâ exornantibus.

XI. Kal. Julii in viâ quatuor milliarium longitudine exprorectâ, & per satcultum territorium ducente, ac quandoque collibus surgente, post molestias novas à custodiâ creatas, tres pagos, ubi arx vetusta, & lapidosos montes, metidse receperunt in pagum

bat item c
las Cuevas

lenciæ Re

laribus di

viatores r

cepit. Inc

niscola ci

Papa Ber

Constanti

simus in a

ti circum

Salazariu

x. Kal

utrinque

ac rore m

duo oppi

huc in Va

terraneum

tur, adeo

tes Maure

Turres C

lttore siti

semper du

bias agen

tum signi

hannes de

plures ri

transeunc

Cabanes. Pomeridianum iter exhibebat item cultam terram, & oppidula duas Cuevas, & Salsadellam.

S. Mattheo oppidulum, adhuc in Valentia Regno, à præcedente pago 5. miliaribus dimotum, nocturno diversorio viatores nostros commode & laute excepit. Inde interstitio haud longo est Peniscola civitas ad Mare, quò se recepit *Papa Benedictus XIII.* cum à Concilio Constantiensi depositus esset. Munitissimus in acuminato scopulo ferè toto mari circumfluus. *Laetius* ad Catalauniam, *Salazarius* ad Valentiam refert.

x. Kal. Quintil. aspera & lapidosa viâ utrinque tamen frumenti & vini ferace, ac rore marino abundante ferebantur per duo oppidula Talets, & Traiguerra adhuc in Valentia Regno sita. Mare mediterraneum semper ad dextram sequebatur, adeo ut periculosum ob latrocinantes Mauros iter habuerint 27. circiter Turres *Carolus V.* in locis commodè in littore sitis excitandas curavit, in quibus semper duo pedites, & unus eques excubias agendo piratarum & hostium adventum signis datis incolis significant, ut *Johannes de Laet* pag. 16. scribit. Nostri plures rivi aqua accedente periculosi transeundi erant. 4. milliarium itinere

N

facto

facto die medio prandii sumendi gratia
substituerunt in Venta Hostal & diversoria
la Sena rivo vicino, ubi Valencia & Cata
lonia separantur.

38. *Gothalonia, Catalonia, Cataula*
nia (vox ex Gothis & Alanis composita
creditur) inter Aragoniam, montes Pyre
renæos, & mare mediterraneum, à qua
ad Valenciæ Regni terminos usque lava
tur, à Salsas ad Iberum, vel Ebro flumen
se exporrigit, & triangulum situ forma
tridui iter fere longa & lata est. Vide *Jaco*
bus Bracellus Hisp. belli lib. 1. circa finem
Merula part. 2. Cosmogr. lib. 2. cap. 1.
Hieronimi Paulo tradente, longitudo e
jus fere 170. & ubi latissima 130. millia
ria Italica habet. Regnum hoc comple
ctitur 56. partim urbes, partim oppida
muris cincta, & haud exiguum pagorum
numerus, in quibus sexcenta hominum
millia numerari ajunt. In eo sunt unus
Ducatus, 3. Marchionatus, 11. Comi
tatus, & multi liberi Baronatus, qui ma
jore & minore jurisdictione fruuntur.
Longè populosior hæc esset Regio, nisi
libertatis amor nimius incolas adeo so
perbes redderet, ut agriculturam, & re
pecorariam nihili facerent. Unde non
frustra creditur: Gallorum, & eorum
qui Gallis ortum duxerunt, plusquam
centum

N
centum m
esse. Cat
tur Comi
vel Rusci
tis Gerara
em obeun
riana lib.
ad Alfon/
tus est. E
nis Rex
laborans
ducenties
4. pag. 3
mille flor
287. refer
ci filius Ro
ragonix E
men con
le relat. u
rat, ut in
ipsi impe
reb. Hiss
addit, U
pactos e
Regis Ga
tatus aut
nianum
D, T. U
mentum
& Gallix
cet

centum millia per hoc Regnum dispersa
 esse. Cataloniae Regno quoque adjungi-
 tur Comitatus Rossilon, Ronciglione,
 vel Ruscinonensis Comitatus, qui Comi-
 tis *Gerardi de Rossilon* sine hæredibus di-
 em obeuntis, morte anno 1178. ut *Ma-*
riana lib. 11. cap. 14. pag. 473. a. tradit,
 ad *Alfonsum* Aragoniae Regem devolu-
 tus est. Eum tamen postea cum Cereta-
 nis Rex *Johannes II.* pecuniæ defectu
 laborans Regi Galliae *Ludovico XI.* pro
 ducentes mille, ut *Mariana lib. 23. cap.*
4. pag. 334. b. narrat, vel trecenties
 mille florenis, ut *Nonius cap. 91. pag.*
287. refert, oppignoravit: Quem *Ludovi-*
ci filius Rex *Carolus VIII.* anno 1491. A-
 ragoniae Regi *Ferdinando* reddidit, eâ ta-
 men conditione, ut *Boterus part. 1 del-*
le relat. univers. lib. 1. pag. 8. commemo-
 rat, ut in Neapolitano bello *Ferdinandus*
 ipsi impedimento non esset. *Mariana de*
reb. Hispan. lib. 26. cap. 4. pag. 454. hoc
 addit, Utrumque Regem hoc etiam
 pactos esse, ne *Ferdinandus* filiam sine
 Regis Galliae consensu elocaret. Comi-
 tatus autem hujus metropolis est Perpi-
 nianum, ut *Boterus, Salazarius, &*
D. T. U. T. memoriae produnt. Muni-
 mentum, ut & *Salsas*, est validissimum,
 & Galliae se opponens, Mari accumbunt

diversa oppida & portus, sed tamen angustiores, & minus tuti, quod nimis vento expositi sunt. Colibræ, olim Illiberis parva adhuc vestigia supersunt. Helena, olim Helena in hoc comitatu, ubi *Cæsar Conflans* vitam amisit, Episcopum habet. Vide dictus *Mariana lib. 4. cap. 17.* Urgel civitas in Ceretanorum regione sub Pyrenæis montibus tractum fertilitate suâ nobilitatum occupat. Vicque vel Vich civitas in solo aspero, & fere deserto incolas crassos, inciviles, & præ aliis Hispaniæ gentibus, admodum stupidos asinos alit, quod *Encomion Botero fol. 9.* eorum laudes ita buccinante, debent. Cardona cognominis Ducatus metropolis à Barcelonâ totius Cataloniæ metropoli proximum inter præcipuas hujus Regni urbes locum obtinet. Mons ibi, cujus terra instat farinæ, & fons, cujus aqua vino rubro similis est. Sal hujus loci magni fit. Albo colore cum nive cernitur; alius CrySTALLUM æquat, quidam cærulæi, alter viridis, tertius crocei, alius rubri, aut alius est coloris. Contusus tamen ad albedinem cedit, & semper augeatur. Ac acer quamvis sit, circumcirca tamen locum illum, unde eruitur, multæ herbæ, & plures fructus nascuntur. Cæterarum Cataloniæ urbium meminit se-

quens

quens itineris hujus descriptio, exceptis
 Salsona, Junquera & similibus. Perpinia-
 num autem & Salsas, ac Girona in ter-
 tio Capite describuntur. Catalonia au-
 tem ut plurimum sterilis, plus pomo-
 rum & fructuum quam frumenti, plures-
 que sylvestres quam alias arbores produ-
 cit, adeo ut incolæ victum & amictum
 potius Maris quam terræ adjumento con-
 sequi studeant, ut *Maginus in Geogr. pag.*
64. a. docet.

Ad Peregrinatores Nostros reverta-
 mur, qui à meridie dictam Ventam Ho-
 stalet reliquerunt, viam 4. milliarium
 per incultam terram rorem marinum
 tantum nutrientem, sequentes, &

29. *Tortosæ* pernoctantes. Civitas hæc
Ptolomæo Dertosa in fertili districtu, ad
 Iberum vel Ebrum fluvium, qui 23.
 Maji anno 1532. Eam magno damno af-
 fecit, & ripas suas jungit artificioso ad-
 modum ponte ex navibus confecto, cu-
 jus descriptio ex *Marineo Siculo* petita
Casp. Ens in deliciis suis pag. 35. pro-
 ponit. Primus hujus loci, qui etiam
 Academiam habet, Episcopus *Ru-*
fus fuisse dicitur. In monte duo
 castella opposita se mutuo respici-
 unt. Civitas portam habet ex fusco mar-
 more constructam, & operibus torno

formatis nobilitatur, ut & fodina proxima marmora pulcherrima suppeditante, fodinis item argenti, lapide, fibris aureis perfosso, alabastro, alumine, gypso, & vasis fictilibus porcellanis similibus, ut *Author noster* scribit. Nostri in suburbio al Sol hospitati laute habiti sunt. Plura vide apud *Marineum Siculum lib. 16. fol. 91. Complutensis edit. 1533.*

x. Kal. Jul. Iter mare legens ob Mauros rapaces omittentes montana transire consultius duxerunt, & fere usque ad meridiem Ebri ductum sequentes olearum magnam copiam viderunt, superatisque horridis & confragosis montibus ad sinistram oppidulum, & arcem relinquentes ipsâ meridie antemeridiano itineri finem imposuerint in municipio

Ginestar, quinque grandibus milliariibus Tortosa segregato. A meridie per montes profectionem promoventes & a flumine Ebro ad dextram deflectentes Tincam opidulum, ac postea in montibus adhuc duos pagos obvios habuerunt. Appetente vespera apud posteriorem planities & mare se obtulerunt, multas speculas passim cernebant, & obscuritate magis ac magis ingruente multos ignes, qui ipsis ob Maurorum grassationes haud exiguum timorem incutiebant.

Ho-

Hora noctis 12. in oppidum

Cambrillam venientes, 5. magna miliaria absolverant. Hactenus unius diei iter majus & longius hoc non confecerant, cum 17. horas equitando consumpserint. Civitas hæc ad mare posita, & ingentibus muris septa, *Salazario* hinc *Valenciam* 35. milliaria, si rectam quis viam sequatur numeranti dicitur. Solum civitati circumjectum ob campos amœnos, arborumque pulcrarum, ac pagorum & municipiorum inter eam, & *Tarragonam* intercurrentium multitudinem pulchrum & amœnum est.

1x. Kal. Quintil. dicta planities duorum milliarium eos demittebat

Tarragonam, perverustam & in Historiis admodum celebrem urbem, in Hispaniâ citeriori, quæ Latinis *Tarracon*, vel *Tarraco* appellata, parti Hispaniæ *Tarraconensi* nomen indidit. Vide *Ludovicum Pontium libro singulari de los Grandefas de Tarragona uti citatur à Marco Zuerio Boxhornio pag. 6. b. Theatri Hollandiæ*. In Maris Mediterranei faucibus scopulo insidens vetusto & firmo muro tuta est. Propugnacula aliquot tormentis majoribus piratis minantur. Bis mille ædium capax esse fertur, quamvis ferè trecentas tantum habeat, plerasque la-

pide quadrato structas. Commerciis suis ditatur, Episcopatu vetusto ornatur, & Academia nobilitatur, cujus *Card. Casp. Cervantes* fondator est. Rerum ad hominis necessitatem & voluptatem necessariarum penuria nulla laborat. Vini, frumenti, olei copia ingens. Pecorariae rei abundantia; Antiquitatum item frequentia. Templum in *Augusti Cæs.* honorem à *Tyberio* erectum: *Nonius* 85.c. *Paulus Orosius* Tarraconensis fuit. Nostri hâc in urbe primum innotuit sodalitiû fratrum eorum, qui se *Fratres purissimi sanguinis Christi & Mariæ* appellant, & eodem cum Capucinis vestitu utuntur. Ad sinistram *Royas* urbs monetam cudit, extra ejus territorium non usitatam. Hanc author noster habet, quam in typis Geographicis, in quibus Mantese est, non invenio.

Hinc itinere continuato per maris arenosum littus speculas aliquot cernebant, & vetustam arcem *Almaryquæ* sic satis munita mare circumjacens tutum præstare dicitur. Iplis piscatores piscem ostendebant, qui nil nisi caput erat. Ad sinistram montes habebant fertiles. Circà meridiem aderat la torre Dembara 1. vel 1½ milliaria Tarragona distant. Hinc iter quis facere posset ad dives Cistertiensis Ordinis monasterium *Poblet*, vel *Poblet*.

bletto, ubi Aragoniæ Reges sepulti sunt. Extructum hoc Populetum ab *Alfonso* Barcellonæ Comite, & primo Aragoniæ Rege ibidem sepulto. *L. Marineus Siculus lib. 9. fol. 50. b.* Nostri à dicto loco la torre Dembara litus maris milliari adhuc uno permeantes, postea à mari iter declinârunt. Solum erat fertile & pagis pluribus pulchris constratum: Arcus Romanus in libero campo, & maleficus arbori laqueo annexus cernebatur. Vesperî adventantes præstolabatur

Villa Franca 4. mill. Oppidulum satis commodum, & muris suis tutum. Fœmininus sexus cum Austriaco in vestitu convenit. Rustici Gasconum more tunicis vestiuntur, & fere quisque hasta munitus est. Nostri ipsa *S. Johanni* sacri festi vesperâ in hâc urbe præsentibus multos ignes artificiales excritos cernebant. *Salazarius* hunc locum in hoc tractu non ponit, sed Villam nuevam, Villam Francam longius inde removens.

VIII. Kal. Julii inter montes per vallem profecti optime cultum districtum, ac vini, frumenti, & arborum feracem pervaserunt. In via erant aliquot exiles pagi, & duæ arces excelsæ. Vigesima ter annum Lobreger, quem *Boterus* Lobregato, & *Nonius fol. 274.* Lobregat

298 REGNI HISPANIAE
nominant, jumentis transire cogeban-
tur. Quatuor milliaribus confectis subse-
quebatur hora 9.

Martorel oppidulum Comiti de Bene-
vento in dicti fluminis ripâ, ubi pons est
pro transitu à viro & equo duorum de-
nieres solutionem exigens, pro quâ solu-
tione solvens ligurâ ex pilis confectâ, &
dimidio denir aestimatâ donatur. Alius
item pons lapideus arcubus altis innitens
opus antiquum esse videtur. Pomeridia-
na profectio dictum flumen legens, po-
stea duobus realibus pro universo comi-
tatu solutis, illud transibat. Alveo suo
sæpius excedens haud parvo districtum
hunc damno afficere solet. Totum terri-
torium Barcelonam usque frugiferis ar-
boribus, frumenti feracibus campis, viti-
bus arbores, ut tiliâs, scandentibus, lu-
xurians, multitudine item ædificiorum
longo ordine projectorum eminens pe-
regrinatoribus viam jucundissimam ex-
hibet. Nostri oppidulum transibant, in
quo exile erat *Comitiſſæ de Benevento*
palatium. Prorex Barcinonensis tunc
temporis trecentos latrones hanc viam
intestantes laqueo suffocandos, & pati-
bulo affigendos curaverat, postquam
Comes quidam, Ducis Sabaudiaë Con-
siliarius interfectus fuerat à tribus ejus-
mo-

BARCELONA

modi latronibus, quorum membra in publicâ viâ suspensa Nostri viderunt. Ad dextram erant elegans deliciarum domus ad Nobilem quendam pertinens, & Castellum Fex in loco excelso, Castillo de Fels *Salazario* dictum, quod via Regia præterit. Pomeridiani hujus itineris per milliaria 4. finem fecit

40. *Barcelona*, Latinis *Barcino*, agri Laletani civitas in campestri loco, ut *Nonius cap. 88.* dicit. Vide etiam *L. Marineum Siculum*. Cataloniae caput peculiaris etiam Comitatus habetur, & hodie non adhuc tempore monetam cudendi facultatem usurpat, cujus numismati, denires vocant, inscriptum est *Barcino civitas*. Cum, Cæsaribus *Honorio & Theodosio* Imperium obtinentibus, varii populi Hispaniam invaderent, & Wandali *Tarraconem* hujus territorii præcipuam urbem occupatam evertissent, *Barcelona* incolis aucta cum reliquâ regione *Gothis & Alanis* subjecta fuit. Postea *Gothis*, qui jam Romanorum moribus imbuti, & diuturnâ pace, & voluptatibus effœminati variis sceleribus, flagitiis, & scortationibus indulgebant, à *Saracenis & Mauris* sub jugum redactis *Barcelona* eidem jugo se submittere coacta est: Erepta tamen *Saracenis* à Cæsare *Carolo*

Magno, & filio ejus *Ludovico I.* qui proprios Comites ipsi præfecerunt, *Barceloniæ* Comites ideo nominatos. Tandem Anno 1162. *Aragoniam* Regno adjecta est. De his Comitibus consule *Rodericum Toletanum lib. 6. cap. 3.* & *Marineum Siculum lib. 9. cap. 10.* Sequutis temporibus demum florere incepit, præcipuè postquam insulæ *Baleares Majorica* & *Minorica* occupatæ, & ex pulcherrimo *Valenciæ* Regno Mauri plane ejecti sunt. Nam & commercii operam danti, & bello strenuè vacanti tantæ opes accesserunt, ut inter potissimas *Hispaniæ* civitates, & *Europæ* celeberrimas numerari cœperit, & ad hunc usque diem gloriam & celebritatem suam propagarit. Mari mediterraneo adjacens in portu pontem 750. passuum aquæ immittit, frangendi causâ vim ventorum, qui pleno flatu spatiosam hanc stationem infestantes navibus incommodat. Quandoque enim maris fluctus huic civitati detrimentum attulerunt, & adhuc afferunt. In *Italiam* profecturi plærumque in hac urbe naves conscendunt. *Austriæ Archidux Albertus* anno 1595. *Madrito Complutum* vel *Alcalam de Henares*, *Guadalasarum*, *Darocam*, *Carinnenam*, *Saragossam* in *Aragoniam*, ac inde quatuor dierum spacio

Lerid

Leridam, & porro Tarragonam, Montemferratum tandemque Barcelonam profectus navem in hâc urbe ingressus est, & mari transmissio Savonam venit. Barcelona multis locis circumdata, & hodie quam olim diffusior muro & lateribus coctis sepitur, diversis in locis turres adjunctas habente: fossa item lata ac profunda, & vallo admodum lato, in quo vespertino tempore nonnunquam centum curribus incolæ nominis alicujus vecti, & auram ex mari flantem captantes recreationi suæ indulgent. Aedibus lapide cæso structis insignem horti amœni pulchritudinem conciliant. Plateæ latæ, apertæ & quod rarum in Hispaniâ, mundæ, quia ædes, latrines & cloacis suis instructæ sunt. Vide *Nonium dicto loco*, qui etiam *pag. 280.* Gothici Regis *Ataulphi* epitaphium refert. Frequens & ampla in hâc Urbe negotiatio, opifices boni & multi, Vini, fructuum, leguminum & olerum vis magna; frumenti penuriae circumjacentis loca affatim occurrunt. Utrunque cincta urbs duobus fluminibus, quæ mox in mare se recipiunt. Ab Ortū accedit Besons, Melæ Betullus dictus. Ab Occasu Rubricatum, vel Lobregat. Ex monte præcipiti & excelso, urbi vicino sine intermissione lapides excidun-

ciduntur, nec tamen lapidum penuria animadvertitur: Monyvi nomen ipsi est. *Hieronimus Paulus in peculiari quem de hac urbe scripsit, libello*, ambitum urbis 25. Stadiis circumscribit, & magnitudine ipsam Neopoli in Italiâ respondere, tot autem incolis & peregrinis refertam non esse ait. Incolis tamen frequens egregiis vitris, pileis, & cultris ab opificibus suis factis nobilitatur. Vide *Johannes de Laet. Casp. Ens in delic. apod. pag. 36. Braunium de Urbibus, & alios plures*, qui de Hispanicis Urbibus scripserunt. Academiâ & Episcopatu insignis, incolarum humanitate, quam peregrinis exhibent, & foeminini sexus pulchritudine nobilitatur. Nostri anno 1617. *Ducem de Alburquerque* Proregem cum uxore sul curru deambulatum prodeuntem viderunt. Præibant satellites Castiliani bipennibus armati & coloris cœrulei palliis quæ fimbriis rubris & albis ornata erant. Unius anni spacio territorium urbem ambiens à latrociniis tutum præstitit Catalaunis etiam dicentibus, privilegio sibi concesso se à quæstione, & eculeo immunes esse, eos in propriâ suâ domo quæstioni subjiciendos, & torquendos curavit, dicens, se Regem esse: Sententiam autem latam Senatui misit, mandans

ut illam exequentur. Ita 27. uno die suspensi sunt: Ipse verò à meridie in Urbem curru vectus, ut videret, an sententiæ satisfactum esset. Palatium ejus in Urbe non magni est momenti, nec in Templo multa visu digna. Nobilium ædes, la casa de deputacione ex lapide quadrato marmoreis columnis ornantur. Supra ad sinistram fons saliens, ac proxime atrium pulchrum, cum tabulato admodum elegante, & deaurato, ac porticibus aut ambulacris ad sedendum & deambulandum commodis, in quo *Nostri* reculas suas visendas exhibuerunt. Late statuas ostendunt omnium Barcellonæ Comitum, usque ad præsentem Hispaniæ Regem. Qui Barcellonæ Comes esse vult, se ipsum Barcellonæ exhibere debet. Adveniente ipso, portæ clauduntur, & puer vestibus angelum mentiens, & clavem auream manu tenens ex mœnibus demittitur, qui Regem rogat, Cujus nomine, & quâ occasione adventaret; eique respondenti, quod veniret, ut Rex Castellæ, & Dominus Biscajæ, clavem tradir. Eo facto porta aperitur. An hæc consuetudo adhuc vigeat, aut, ut illa in Carinthia, abrogata sit, dicere nequeo. Porro uno in loco spectantur la casa de las armas, sive armamentarium aliquot mil-

mille hastis & sclopetis instructum: Domus, ubi omnia, quæ venduntur, & emuntur ponderari solent: La Lonia, siue Bursa, aut Domus Mercatoria, in qua mercatores proprium judicem habent, & Cæsar *Carolus V.* cum aquilâ Imperiali, & superius Principes Cataloniae, & Barcelonæ Comites statuis suis representantur. Ferè in extremâ Urbis parte versus mare amplum & spaciosum ædificium triremibus ædificandis destinatum est. Prætoria triremis 80. passus longa, triginta duo transtra numerat, & 1600. homines capit. Propugnaculum cum aliquot tormentis bellicis mari obversum discedentes, in portâ in *S. Raymundi* honorem custodibus aliquid dare debent.

vi. Kal. Quintil. hora 3. pomeridiana Nostri discedentes pristinâ viâ 4. Milliarium repetita manserunt in oppidulo Martorel.

v. Kal. Jul. per pontem ad dextram se vertebant, ubi sensim terrâ in altitudinem se attollit, in aliquot pagos, & oppidulum Bergeram lanificio celebrem incidentes duobus milliaribus confectis attingerunt scopulum siue montem, unde altitudine unius milliaris horrendâ superatâ substiterunt in Monasterio

41. Mont-

41. *Montferrate* quod septem millia-
 rium distantia urbe *Barcellona* abest.
Ambrosius de Salazar pag. 382. *Barce-*
lona *Molin de Rech* usque, qui locus in
Caroli V. historia & vita Molin de Re no-
 minatur, 2. hinc *Martorellum* 2. ab
 hoc *Esparragueram* 1. *Esparraguera*
Colbatum 1. & *Colbato Montferrattam*
 1. milliaria numerat, quæ etiam 7. mill.
 conficiunt. Scopulus dictus, *Authore*
Nostro referente, fastigio suo milliaria
 duo, & circuitu 4. complectitur. Loco ce-
 lebritatem incredibilem conciliat *D. Vir-*
ginis imago quotidianis miraculis, ut fe-
 runt, admirabilis. Hinc magnæ peregri-
 nationes Religionis ergò ex omnibus
 Christiani Orbis Regionibus hujus ima-
 ginis visitandæ causa suscipiuntur, adeò
 ut nemo *Compostellam* ad *S. Jacobum*
 salutandum proficiscatur, qui se etiam
 huc non conferat. Loci descriptionem
 vide apud *Nonium cap. 87. & Lansium in*
orat. contra Hispaniam pag. 498. *Au-*
thor Noster porro dicit. In excelsitate e-
 remitarum cellæ 13. sunt. Hispanis Cel-
 las de 13. hermitannos dictæ. Unum in
 hoc loco diversorium, cui adjuncta crux;
 à quâ ad centum passus alia, & sic dein-
 cept, ut octo inter diversorium & tem-
 plum intersint. Ante hoc templum aliud
 pri.

primi eremitæ, tunc temporis vacuum. mior tel
 Monasterium & templum muris inclusa. templum
 Introitum in monasterium inferiorem altaribu
 ursus junior quasi custodit, ut & alius se- ligna,
 nior superioris partis quasi custos est. In cui ima
 cœnobium ingredientes, quas reculas se- tingitur
 cum habent tradunt, in peculiari domo Ippus I
 custodiendæ. In introitu cernuntur dicavit.
 multæ catenæ, aliaque instrumenta, & pictus,
 picturæ, miraculorum ibidem factorum Suprà a
 indicia. *D. Virgo* manu tenet infantu- ras; N
 lum ferram habentem, quo scopulum se- thesauri
 cat, quia in montis antro quodam, quod D. Virg
 ostenditur, ita apparuisse dicitur. Suprà loluta, c
 introitum est Pharmacotheca. Hinc in tonnis
 templum vetus itur, multis picturis re- um mo
 pletum, & monumenta quædam mate- tis nati
 morea exhibens. Jesuitarum Patriarcha liâ totâ
 etiam hic commoratus est, ut sequentia rum im
 verba parieti inscripta indicium faciunt. tonator
B. Ignatius à Lojola hic multa prece se- bent, c
tuque Deo se, Virginique devovit, hic ram m
tanquam armis spiritualibus Jacco se ma- tur. C
niens pernoctavit: hinc ad societatem Je- spacio
su fundandam prodiit anno 1522. Vide ne, aqu
Tom. 3. Bibliothec. Hispan. pag. 610. An- cite &
no 1599. Imago hæc, Rege Philippo III & equ
 præsentem ex hoc veteri templo in quo Nostris
 711. annorum spacio miracula edidit, in conce
 novum translata est, sicut inscriptio suble- coctis p
mict

mior testatur. Ex veteri igitur in novum
 templum transitur. Structura pulchra
 altaribus deauratis pavimenta & tabulata
 ignea, & 3. organa habet. Ara summa,
 cui imago imposita est, cancellis aureis
 cingitur. Inscriptio autem hæc est; *Phi-*
lipus III. Rex Catholicus Virgini Mariæ
dicavit. Anno 1606. Rex in templo de-
 pictus, ut & Regina Uxor ejus è regione.
 Suprà altare lampadum magnus nume-
 rus; *Nonius* 90. habet. Alium autem
 thesaurum etiam, habent in quo corona
D. Virginis, nondum tunc temporis ab-
 soluta, quæ auri millione, seu decem auri
 tonnis æstimatur. Inhabitans Cœnobi-
 um monachi Ordinis *S. Benedicti* ex va-
 riis nationibus, qui cum ministris & fami-
 liâ totâ trecentarum personarum nume-
 rum implent, & tantum quater mille co-
 ronatorum aureorum annuos redditus ha-
 bent, quamvis sexaginta quidem aureo-
 rum millia quotannis expendere dicun-
 tur. Quicumque enim adventat tridui
 spacio gratis vixit, dum ipsi de vino, pa-
 ne, aqua, aceto, oleo, & lecto satis soli-
 cite & affatim prospicitur. 400. Asinos
 & equos alunt suis usibus inservientes.
 Nostri Comitum Barceleonæ cubiculum
 concedebatur, & panis, ac vinum cum
 coctis piscibus dabantur. Ex templo, in
 hor.

horrendo scopulo, per aliquot mille gradus ascendebant in eremitarum cellam unam in quâ duo sacella, camera, cella vinaria, hortus & fons ex scopulo scaturiens. *Nonius pag. 275.* Eremita ipsis panem & vinum porrigebat. Super cœnobium scopulus est cum tribus crucibus, apud quam quotidie missa celebratur, & *D. Virgo* adoratur, ut templum conservare & prohibere velit ne scopulus decidat. Nam frustum jam decidit, quod tamen nec cœnobia nec templo nocuit, ut *Author Noster* refert. Sed Xenodochium damno affectum est, ut *Nonius* memorat. A meridie in scopulo Noster iter suum per quatuor horas promovendum in planitiem, & inde incultam terram pervenerunt, donec noctem illam commorandi causa intraverunt

Ignaiudam oppidulum, inter quod & Montferrate 3. milliarum intercapedo inter est. Apud alios hunc locum non invenio, forsan, qui itinerarium descripsit, hallucinatus est.

1 v. Kal. Quintil. inter parvos montium rivo quodam perfluos via quidem inter commodam sed tamen amœna erat. D. strictui enim vini & frumenti proventus lætus haud exiguam pulchritudinem adjungebat. Plures solitarias domos præter-

vecti

vecti, & quosdam pagos transvecti hunc tractum populosum esse conjiciebant. Meridie adibant parvum municipium

Hoftaletes 4. mill. intervalla à priori oppidulo secedens. Ad quartam milliaris partem à municipio videbant caput cujusdam ex latronibus iis, qui biennio ante invaserant pecuniam mercatorum Genuensium Barcelonam Madrito missam, & 166. curribus impositam, ex quibus 7. auro, cæteri argento onusti fuerant. Ex latronibus 40. 21. capti ac supplicio affecti. Cæteros elapsos fortuna forsitan in aliud tempus puniendos servavit. Aliquot annis ante latro Gallus in eodem hoc loco 30. millia coronatorum rapuit, elapsus, ita ut ea adhuc tempestate incognitus latuerit. A meridie iterum per aliquot pagos vecti sunt, ut & per urbem

Cerveram excelso loco, & regiae viæ Barcelonâ Sarragozam tendenti immisissam. Antiquam faciem obtinens vicina est arci dirutæ, & cujusdam Nobilis, qui latrones celavit. Proximum patibulum ejusmodi latrone tunc ornatum erat. Ab hac urbe milliare unum ipsos Tarragam, & aliud mill. inde per planum campum provehebat in urbem

Belpuch, ita ut totum pomeridianum iter

iter faceret 4. milliaria ad quartam ab hoc oppidulo milliaria partem Franciscanorum cœnobium non quidem splendens, sed tamen celebre Raymundum Cordonam fundatorem habet.

III. Kal. Jul. districtum habebant plurimum, & pagos aliquot: in viâ vero multos cuniculos, & in nonnullis arboribus latrones ramis annexos, ac circa meridiem

Leridam. s. fuit milliarium distantia, cui tamen *Salazarius* assignat. *Lerida* olim *Ilerdæ* *Lucanus* & *Horatius* memoraverunt. *Julius Cæsar* apud hanc urbem *Ascanii* & *Petrei*, quos Legatos *Pompejus* habuit, exercitum delevit. *L. Marius Sículus lib. 10.* Secundum *Nonium* cap. 84. in colle parvo sensim se in vallem declinante desidens, adjecta est *Sicoris* vel *Segro*, vel *Segre* flumini hic ripas succum committenti ponte, cujus transitum Nostri 4. denires pro viro & equo solveteres redemerunt. *Flavius* hic haud longe sub hac civitatē *Cingam* ingressus paulo inferius cum eodem in *Iberum* vel *Ebro* brum præcipitatur. Mœnia lapidibus cæsis surgunt, & ædes in civitate sic satis pulchræ. Academia Urbis per vetustam foundationis originem à seculo decimo tertio repetit. Ejus structura exilis est.

exiles item redditus. Terra circumjecta
oleum, frumentum, vinum, fructus, o-
lera, legumina abunde sufficit. Episco-
pale templum in urbis excelsoiore parte
structurâ pulchrâ splendet. Magno lucro
incolas ditant pisces, aliæque res simi-
les sale aspersæ: Adeoque felix hæc est
civitas, ut nihil ferè sit, de quo conque-
ri possit. Hyberno tantum tempore ob-
scurus & nebulosus aër, & collis à Septen-
trione, de quo tormentis illis majoribus
tangi potest, ipsi incommodant, ut *Ma-
riana lib. 3. cap. 18. pag. 106.* comme-
morat.

Hinc per planum campum Itinere di-
midio milliari ad pagum quendam pro-
moto quidam montes se objiciebant Py-
renæorum initia: sub quibus lapis elatus
Regnorum Cataloniae & Aragoniae fines
distinguit.

42. Celeberrimum Aragoniae Re-
gnum propriis suis Regibus olim subje-
ctum, secundum descriptionem *Boteri
part. 1. delle relat. lib. 1.* In Ortu Cinga-
rio clauditur, & in Occasu montibus
Moncayo, vel Cauno, & Molina ferri fo-
dis divitibus ac celebribus. Quâ in Se-
ptentrionem vergit, Iberus, & quâ Me-
ridiem spectat montes Brabanza ipsi fi-
nes sunt. *Maginus* eam à Septentrione
Na-

Navarram, ab Occasu Castiliam utramque, à Meridie Valentiae Regnum & ab Ortus Cataloniam habere dicit. *Paulus Merula* ipsi hos terminos constituit; versus plagam coeli inter Zephyrum & Aquilonem Navarræ Regnum; versus Austrum Cataloniam: versus Zephyrum Castiliam, & versus Euro-Aquilonem montes Pyrenæos. Maximam partem sicca & aspera est Regio, præcipue ubi in Pyrenæos montes incurrit. Hinc sæpius in tractibus satis prolixis nulla habundantia rerum, quamvis sparsim viles se offerant, quæ aquis rigatæ frumentum & fructus ferendo fertilitatem suam loquuntur. Nomen ipsi natum vel à flumine Aragonæ, propè laccam fluente, ut *Marianæ lib. 7. c. 4.* placet, vel à Tarracensibus, ut *Anton. Nebrissenfis*, & ex eo *Johannis Vassæus in Chr. Hispan. cap. 18. in princip.* statuunt. Pedetentim ad extremos fines suos olim angustiores expandens, & principatus Sobrarviæ, vel Sobrarbæ & Ripargozie iis includens Regnum evasit. Quâ ratione autem Castellæ tandem subditum sit, in fine 1. capituli dictum est. De politico Aragoniæ regimine 5. cap. *Johannes de Laet pag. 111 & seqq. in descriptione Hisp.* legi poterit. De Aragoniæ autem rebus consulantur *Roder. cap. 13. na in Chron. anno 1. ut ipsi c. ex eo so. bellanis men rep. dem vul. tensis ap. hoc, ut. ma n. adhuc a. cap. 1. lam su. rozam n. contem. na num. a, Bal. rum, & as Lob. agno. Robè m. de Ma. locis. Acade. toriu. taveri. & N.*

Roder. Sanctius part. 1. Histor. Hispani-
 cap. 13. L. Marinæus Siculus, & Maria-
 na in dictis locis. Aubertus Miræus in
 Chron. suo Regem Petrum hoc Regnum
 anno 1104. Papæ eo pacto subjecisse,
 ut ipsi quotannis certa pecuniæ summa
 ex eo solvenda esset. Quoad incolas Ca-
 tellanis certe parum favent: Non ta-
 men reprehensione carent, quandoqui-
 dem vulgari proverbio in Hispaniâ Arago-
 nensis appellatur, qui malus est. Regnum
 hoc, ut & Algarbiæ, ac Scotiæ inter mi-
 nima numerantur, quanquam Aragonia
 adhuc alia regna comprehendat, ut in
 sua cap. monuimus. Imo Aragoniam si
 summam sumas, habet & ipsa præter Sara-
 gozam metropolin alias etiam urbes haud
 contemnendas, cum 70. loca muris cin-
 ta numerare dicatur: inter quas Vena-
 cia, Balbastro, Gurrea, vel Forum Gal-
 licum, & Albarazzin, quæ postrema ci-
 vitas Lobetum & Turiam antiqua nomina
 agnoscens à Naturâ colli injecta &
 robè munita est. De hoc Albarucino
 de Marianam lib. 10. cap. 4. ut & aliis
 locis. Huesca olim Osca Episcopatu,
 Academiâ pervetusta nobilis, cum Q.
 minorius olim hic ludum aperiendum
 paraverit, ut ex Plutarcho Merula cap.
 & Nonius cap. 84. docent. Horum
 O po.

posterior tamen civitatem dictam ad Catalonia refert, & *S. Laurentium* cum fratre *S. Orontio* hinc oriundum fuisse ait. Porro in hoc Regno sunt Jaca vel Jacca - Agrada haud contemnenda Urbs - Monsonium, vel Monçon, in quâ certis annis magna Comitia à quibusdam Hispaniæ Regnis celebrari solent; Calatajud, vel Calatajuda dimidio milliari à vetustâ urbe Bilbili, quæ *Martialis* Poeta patria fuit. Vide ipse *Martialis* l. 1. Epig. 62. Quam novam civitatem Mauri extruxerunt. Hodierno tempore una ex principibus Aragoniæ civitatibus Tarazona Episcopo parens, in solo fertilitate insigni à naturâ dorato, & frumentum, vinum, oleum, arboresque omnigenas producente, opificibus ingeniosis ac solertibus abundat, vallemque occupat in ripâ fluminis Salonis in quem Cogedus amnis Boviercam præterlabens se ingerit. Tervel Episcopum, opulentos incolas & commercia habet. Tarazona vel Turiaffo civitas teste *Nonio* cap. 76. in Castiliæ finibus monti Cauno, incolis Moncayo appellato, vicina, multis ab annis sedes Episcopalis, & fertilitatis miræ solo luxurians ubi parvo quis vivere potest. Vide *Johannes de Laet* pag. 12. Reliquorum hujus Regni locorum nonnullorum descriptio in

ptio in sequentibus datur. Nonnulli Leridam, & *Merula* urbem Urgel juris Aragonici esse contendunt, quas tamen alii Cataloniæ membra esse volunt.

Sed ad Nostrorum viam nos recipiamus, quæ ipsos per vastas & incultas terras cum serâ nocte ad vexit

Fragam. trium magnorum milliarium interstitio Leridâ dissitam. Prima in hoc Aragoniæ tractu civitas elato situ accumulans Cingæ fluvio, qui *Merula* est Gallego. Olim Gallicæ Flaviæ nomen audivit, cui antiquitates suæ hodiernæ vetustatis testimonium perhibent. Triginta homines hic aluntur, qui quotidie vias equis percurrentes operam dant, ut securæ & rutæ maneant. Crocus in Urbanis hortis frequens. Quicquid soli extra urbem longius expatiatur, vastum & desertum est. Nostris pontem transituris pro homine & equo 6. denires numerandi erant. Catalonici denires hic non admittuntur, sed Aragoniæ numismata incipiunt. Custodibus 4. reales dabant. *Joh. Mariana lib. 10. de reb. Hisp. cap. 15.* tradit; fluvio Cinga accessum ad hunc locum difficilem reddi, si quis à fronte eum adoriri vellet: à tergo autem amœnos colles impedire, quo minus tormenta bellica admoveantur. Vide, quæ plura ibidem & aliis

316 REGNI HISPANIAE
in locis, de hâc Urbe ejusque obsidione
dicat.

Prid. Kal. Jul. nil nisi lapidosam viam
habebant, unde hic tractus Aragoniæ de-
sertum audit, cum nec frumentum, nec
quid aliud ferat, & perpetuis ventorum
flatibus pervius sit. Duos pagos perven-
ientes meridianum tempus triverunt in
pago vili

Burialajos, Fraga 7. milliariibus remo-
to. Hinc ob nimium calorem horâ de-
mum 4. pomeridianâ itineri consueto in-
sistentes molesto deserto relicto nocte
mediâ intromissi sunt in oppidulum

Osseram à priori pago 6. milliarium
spacio dissidentem: Salazarius 4. tantum
habet.

Kal. Julii hora noctis 2: hinc discessio-
nem facientes, post 4. milliarium viam re-
cepti sunt in oppidulum

Pueblam, excelso castello additum in
territorio satis culto. Pontone Galego
flumen trajicientibus pro unâ personâ
denires expendendi erant. Per hortos
porrò equitantibus post duo milliaria
in conspectum dabat

42. *Saragoza*, vel *Saragoſſa* Hispani
Caragoça. Milliarium Valencia huc dis-
centium summa est 96. Arragoniæ, ve-
ut plurimi scribunt Aragoniæ metropolim

Saragoza, aliàs Cæsar Augusta appellabatur. Vide *Hieronymus Surita in notis ad Itinerarium Antonini*. In campo amplo sedem habens Iberi vel Ebro fluctibus rigatur: de hâc urbe *Nonius cap. 81*. Si soli fertilitas, situs amœnitas, & Urbis pulcra & elegantia ædificia consideratione debitâ inspiciantur, nihil reperiri posse, quod in hâc urbe desiderari queat. Quantum ad ædes plerasque lateribus coctis extructas attinet, pulchritudine profecto & elegantia nulli in Hispaniâ civitati cedit. Plateis latis & apertis ædes disjungit plerasque cocto lapide surgentes. 17. magna templa, & 14. monasteria numerat. *Merula part. 1. Cosmogr. lib. 2. cap. 14.* quatuor eam portis claudi, validissimis muris cingi, plurimis turribus ornati, extrâ muros tot ædibus repleti, ut quasi alia civitas esse videatur, nobilibus item plurimis, & viris doctis (cum Aca-
Galego demiam habeat) ac mercatoribus, & opificibus plurimis abundare scribit. Ex
Authore nostro hæc habemus. Arragoniæ Reges hic coronati sunt, ubi Gallego fluvius in Iberum undas suas exonerat. Planitie insidens civitas salubri, & non
 itâ calido, ut cæteræ civitates Hispaniæ, aëre fruitur, ac ob plateas latas, & amœnitatem ambientem omnium pulcherrima

judicatur, ac trium milliarium ambitu circumcircà hortos frequentissimos, & amœnissimos extendit. Figura & situ suo à calceo equi ferrato haud multum ablu-
dit. Proprio suo jure gaudent, à Proregis jurisdictione separatam, habet rectionem suis propriis consulibus conceditam, qui & peculiarem suum carcerem habent à regio sejunctum. Vide *Johannes de Laet in descriptione Hisp. pag. 116. seqq.* Privilegiis insignibus dotata fuit, quæ Rex *Philippus II.* diminuit. Magnificà structurà surgens domus Senatoria tunc temporis portæ suæ affixas ostendebat tres aut quatuor manus illorum qui, ut supra diximus, thesaurum diripuerunt. Eam sequitur Nobilium Domus, la casa de la Deputacion, ædificium haud contemnendum, spatioso, & quadrato atrio inferius circumcinctum, in cujus porticu seu ambulacro tecto libri varii, ac variæ imagines ære expressæ venduntur. Superius pulchrum habet triclinium non quidem amplum, sed tamen Arragoniæ Regum effigibus vitilem staturam æquantibus exornatum, quibus adjuncta est rerum à quovis gestarum brevis commemoratio Latina. Inter eas effigies erat etiam una mulieris unius, *Petronellæ* nimirum, *Ramiri* Arragoniæ Regis filiae

uni-

unicæ, quæ Berengario Barcellonæ Comiti nupta fuit, & Arragoniæ Regnum dotem attulit. Hæc anno 1173. vivere definens filios duos reliquit; *Alphonsum* ex hac prosapiâ primum Arragoniæ Regem Barcellonæ Comitem, & Cataloniæ Principem, ac *Sanctium* Ronciglioniæ & Ceritanæ Comitem. Vide *L. Marin. Siculus in fin. lib. 8. item libro 9. § 10. & I. Mariana lib. 11 cap. 1. § 11. & alibi.* In altero cœnaculi fine cernitur Eques *S. Georgius* Regni Hispaniæ patronus cum subjecto Dracone ex albo marmore, opus præstans, & summo artificio elaboratum. In altero fine *Christus* cruci affixus ostenditur opere ex serico confecto, cui *S. Franciscus*, & *S. Hieronymus* adjuncti. Prorex in palatio suo vinum venale exponit: Palatium ipsum in plateâ est latâ, quæ pulcherrima cæterarum Hispaniæ urbium plateis pulchris antepositur, ut la Calle santa, id est, platea Sancta nuncupatur, nominis occasione inde nata, quod multi Christiani ab infidelibus, in eâ occisi dicantur. Cruci in eadem plateâ inscripti sunt hi versus:

Hic locus effusi, quem Gratia virgo sacravit

Sanguine, cum sociis martyribusque piis.

Cæterum Civitas hæc proprium Episcopum habet, Episcopatuque tunc præerat Regis *Phil. III.* frater nothus, qui Franciscani Ordinis ipsius vultum exactissimo referebat, ut *Author noster* tradit. Templum Cathedrale, ædificium pervetustum choro ornatur ex albo marmore concinnato; Ante quem lapide marmoreo regitur primus hæreticę pravitatis Inquisitor. Supra eum duabus columnis appensi spectantur sex Mauri. Inter Monasteria spectatu dignum eminet Franciscanum, ut & Hieronymianum, ad cuius introitum portata marmoreis postibus fulget. Sacellum sub templo columnis innixum sepulchrum continere fertur plurimorum Martyrum, ac in medio mulieris cujusdam monumentum, quæ corbem ovis repletum in forum civitatis portatura in manus infidelium cum liberis suis incidens occisa est. Ante paucos annos incorruptam adhuc fuisse ajunt. Monachi Sanctorum reliquias nonnullas tunc temporis altari imponebant. Inter eas erat argento inclusum caput, & lapidibus pretiosis ornatum monile *S. Engratiæ* vel *Encratis*, filię Lusitani alicujus magnæ notæ Domini, quæ sub *Diocletiano* Cæsare ab ejus præfecto *Daciano* in hac civitate mortis supplicio affecta est. Vide *Prudentium*

dentius in lib. de coronis, hym. 4. pag. 89.
 Nostris peregrinatoribus iidem monachi postea monstrabant capita *S. Luperci*, & *S. Lamberti*, rustici cujusdam, & rusticorum Patroni, argento etiam circumdata. Item vasa aliquot sanguinem & cineres Martyrum collectos continentia, ut & clavum capiti *S. Engratiæ* impactum. In templi autem dicti peristyllo pulcherrimo Maurorum est architectura, & supra illam Bibliotheca. Tertium Templum Nuestra Sennora del Pilar multis & miris miraculis famosum, de quo referunt, *Jacobum* apostolum, cum in hanc urbem venisset, & vix tres aut quatuor personas ad Christianam Religionem convertere potuisset, *S. Mariæ* auxilium implorasse, quæ ipsi apparens se in columnam demiserit, & effecerit, ut mox multi homines Christianam Religionem professi sint. *L. Nonius cap. 28. p. 254.* aliâ commemoratione rem enarrat, qui inspicere potest. Columna ipsa adhuc hodierno die extra sacellum, in quo Beatæ Virginis imago cernitur, in ipso templo custoditur. Ferro cinctâ ajunt jucundum odorem spirare, quem tamen nostri Germani (forsan non adeo subtili olfactu præditi) animadvertere non poterant, ut *Author Noster* recitat. In Sacello au-

autem *S. S. Virginis* imago margaritis pretiosis ornata, & rubra veste induta sat parvum caput ostendit, & columnæ capitulum altæ ac holoserico obductæ insidet. Aliquot angelorum illam ex argenteis quisque candelam manu tenet: apud quos plurimæ lampades argenteæ appensæ sunt. In introitu urbem versus magnum sacellum laqueari rosis deauratis ornato, & pariete cui *Magnificat*, ut vocant, aureis litteris inscriptum, superbit. Proxime urbis portam ad moenium templum est *Nuestra Sennora del Portillo*, in quo cruci affixæ statuæ unguem crescere creduntur. Post illud castellum lapideum octodecim tormentis æneis, & octoginta militibus defenditur. Apud *Dominicanos* hæc verba leguntur: *Deus omnia subiecit S. Raymundo*. Præcipue notæ *Xenodochium* nominatur *Hospital real*, y *General de Nuestra Sennora de gracia*. Turris ab omnibus ædificiis aliorum libera ab equis conscendi potest, & 248 gradibus in altum assurgit. *Academia* haud magni momenti collegiis gaudet. Duo pontes Iberum tegunt, unus lapideus, alter ligneus: ille *Ratisbonensis* similis quem ne corrumpatur, curribus transire vetitum est. De hac civitate quæ plura scire expetit, *Nonium* consulat.

Cum

Cum nostri viatores moniti essent ut pecuniam suam auream argenteâ mutarent, id fecerunt, & commeatus liberi schedulam sibi compararunt, cum alio ductore viro satis bono transigentes, à quo Narbonam in Galliam deducerentur. Novem autem pro quâvis personâ ducatorum solutionem paciscebantur. Priore ductore domum dimisso, septem numero itineri se accinxerunt, quibus

v. Non. Quintil. serò *Saragoza* digressis, postquam oppidulum *Villa mayor* transiissent, regio deserta & sterilis se iterum offerebat, ubi tamen nonnullos ovium & caprarum greges ex pascuis domum actos obvios habuere. Hora 9. noctis vicum quendam porrò permeantes hora 10. in solitarium hospitium seu Ventam, ut Hispani nominant, excelsso loco impositum se receperunt. Nobilitant locum peregrini Religionis ergo ad eum confluentes, & *Sanctæ Mariæ* imaginem miraculis multis celebrem visitantes. *Maria de Magalon* en los montes de *Leceinena* nuncupari, *Author noster* scribit, quem tamen titulum apud alios non reperio, eâ de causâ ambigens, an, qui descripsit, in descriptione hallucinatus non sit. Pro septem personis totidemque equis commoditatem hic commorandi &

pernoctandi esse, & duos sacerdotes in facello vicino ali dicit. Saragoza 5. miliaribus abest.

IV. Non. Quint. proficiscentibus sterile solum & colles roris marini fruticibus vestiti patebant. Obvius fuit vicus Alcobiere aliquo frumenti proventu gaudens, & pagus vilis Poliliena 5. miliarium spacio à Venta dicta sejunctus. Priorem Salazar Alcovierre, & alterum Pollen appellat. In Pomeridiano itinere post trium miliarium terram incultam sequebatur Venta, à quâ porrò noctu iter suum pergentes numerabant tria miliaria ad Urbem

Balbastro, ita ut hujus diei itinere tria miliaria confecerint. Haud parvæ notæ civitas hæc Latinis Barbastrum, de qua *Mariana de rebus Hispan. lib. 10. cap. 2. § 7.* legendus, solo fertili olei, vini & frumenti abundantiam acceptam fert. Rarum præterlabentem *Mariana & Latius* Verum, alii Cingam appellant.

III. Non. Quint. fere toto die fluminis Sinco ductum sequebantur, nonnullam quam tamen colles, & montes ut & vicus aliquot in viâ offendentes. Fluminis transitui 5. reales erant impendendi. Inde equis vehebantur in Urbem.

Graus, Balbastro 4. miliaribus distans

dentem, quod nomen in vulgaribus typis chorographicis etiam, sed in impressis libris non reperitur. Forsan est Gurrea inter Saragozam & Pyrenæos montes situm habens. *Author noster* oppidulum hoc locat in dicti fluminis Sinco ripa, ubi lapideus pons viatoribus transitum concedit. Ros, ex quo Balsamum Hispanicum conficitur, hoc loco colligi fertur. Ob nimium calorem horâ 5. pomeridianâ demum hinc abeuntes, & ut ante flumen sequuti spacio nonnisi duorum miliarium confecto subsistebant in Municipio

Sanguile.

Prid. Non. Quint. perveniebant ad montes Pyrenæos, horribili, angusta, & lapidosa via, quæ nonnisi uni asino transitum concedebat, eos ducente. Ex summitate in dictum fluvium Sinco vel Cingam horrendi strepitu scopulos perstreptem respiciebant. Itineris periculum augebat tempestas pluvia tonitru mixta. Oppidulum, cui nomen el Campo, postquam permeassent, plures pontes modo hic, modo illic fluvium stermentes, ac semel etiam ipse fluvius ipsis transeundus erat, donec in vicum quendam Ceram nuncupatum pervenirent. Pomeridiano tempore ad altiora montium

um delati, cum vicum quendam attine-
gerent, inde per periculosissimam viam
hyberno tempore nemini perviam major
altitudo superanda restabat. Post millia-
re unum ipsis in conspectum veniebat
Vallis amœna & fertilis, vicis, pagis &
oppidulis pluribus referta. 4. Milliarium
spatio finito serotinum tempus ipsos que-
escere iussit in urbe

Venasque vel Venasca, in *Aragonie*
Regno, ejusque parte eâ, quæ *Ripagor-*
zia, vel *Ripagorfa*, aut *Ribagorza* voca-
tur; de cujus Dominis *Hieronymus Blau-*
cas legatur. In finibus sita hæc civitas cas-
tello pulchro quidem, sed tamen non
usque adeo forti, & 36. militum præsidio
tuto, transitum custodit. Præfectus vie
tores Germanos admodum humaniter
excepit. In castelli muris multi lapides
jacent, nulla autem tormenta ænea ce-
nuntur. In hac civitate vinum nobile &
delicatas auratas sive truttas nacti, & ge-
nio indulgentes Hispaniæ valedixe-
runt.

Nonis Quintil. Hispanis comitantibus
juxta Flumen Sinco pergentes, & ingens
tes arbores, ex quibus navium mali con-
ficiuntur, passim cernentes, post duo
milliaria confecta in Ventâ quâdam Ho-
spitalē appellata tamdiu morobantur
donec

attine donec viginti quatuor numero essent.
 in viam Montes ergo contragosos, & aspectu hor-
 ma os rendos conscendere incipiebant, in viâ
 millia multum nivis adhuc offendentes, quæ
 nieba hyberno tempore impedit, quominus
 agis & viatores iter facere queant. Tandem tri-
 arium um milliarium intervallo permeato ade-
 os quæ rat ipsis Porto, vel puerto transitus na-
 turæ beneficio munitissimus, & ad exerci-
 agonia tum aliquem grandem parva admodum
 pagos manu remorandum maximè idoneus.
 a voca Medius inter oppositos duos scopulos,
 s Blau in quorum uno crux conspicitur. In
 tas ca Galliam inde despicientibus descensus
 n non impossibilis videtur. Viâ nullâ per mon-
 ræsidio tem, nisi quam manuum humanarum
 tus via laboriosâ industriâ excidit. Nostris ex æ-
 naniter quis descendantibus per nivem eundum
 apide erat. Hic terminus est Galliæ & Hispa-
 ea cer niæ, quamvis Hispaniæ Rex ulterius, &
 obile & quidem in altero latere adhuc regionem
 , & ge quandam parvam sexaginta pagis refer-
 ledixæ tam possidere feratur, præfecti cujusdam
 rectioni commissam, quem ajunt in mu-
 antibu nimento Castlilo de Leon habitantem,
 ingen tam absolutam habere potestatem, ut
 ali con non cogatur litteris per nuntios in aulam
 st du missos quærere, quid sibi faciendum sit,
 m Ho et *Author Noster* scribit. Hunc tamen
 antur locum Castlilo de Leon non reperio, sed
 donec ali-

aliud Castrolibiam Latinè appellatum, versus quem Mariana lib. 6. cap. 12. pag. 235, b. quodocumque Ceretanorum in his oris habitantium computasse ait. Regio ipsa Cerdaniæ Comitatus nomine insignitus Cataloniae, quæ Galliam tangit, pars esse perhibetur, ut Ambrosius Morales lib. 8. cap. 2. tradit. De Ceretanis 50. L. Nonii caput. consuetudine. Postquam Nostri duas horas pedibuseundo contrivissent, ad hospitium solitarium Hospital de France nuncupatum pervenientes tribus realibus solutis velut stigal redemerant. Hinc cum secundum Dodonæum Garumna, vel Garumne, fluvio illo Gallia pluri- lia celeberrimo, in hisce locis ex fontibus suis erumpente, per pulchram sylvam proficiscebantur. Pyrenæorum enim montium latus hoc Gallia obversum a terum Hispaniam aspectans amœnitatem par longè antecellit. Arbores grandes, cum radicibus passim evulsæ jacentibus coventorum & tempestatum ingentem phos hoc tractu violentiam loquebantur. Tandem quinque miliaribus absolutis ad hujus Rventantibus pernoctandi facultatem cedebat municipium

Bagueres, in Comitatu Commingensi Latinè Commingia, & Convenarum Comitatu, qui Gallici juris est. Conterminus est versus ortum Comitatus de Foix

atum, versus Aquilonem parti provinciae Lan-
 guedocq, & Comitatus de l'Isle, & de
 Gaures; versus Meridiem montibus Pyre-
 naeis, & versus occasum regioni d'Estrac,
 & Comitatu Armaignac. In Superiorem
 & Inferiorem dividitur: Superior Com-
 mungia civitates habet S. Bertrand, & S.
 Coeslans, quarum hæc posterior alio
 edibus refertur; Item S. Beat, S. Fregeou, Mon-
 tegeau, Saliens, & alias. In Inferiori
 Commungia sunt nova illa civitas Episco-
 palis Lombes; & urbes Samathan, l'Isle
 Dodon, Muret, Riufnes, & municipi-
 o plurima. Totius Regionis primaria
 civitas S. Bertrand, vel S. Bertrandi Fa-
 tum locum occupavit veteris illius Lug-
 uni Convenarum, vel Lyon de Comin-
 geois anno 584. deleti. Vide P. Meru-
 en part. 2. Cosmogr. lib. 3. cap. 38. fol.
 60. Plura de hoc, ut & cæteris Comita-
 tibus confinibus resciscere experens Geo-
 graphos legat, ut & *Francisci de Rues*
Galliae descriptionem fol. 603. & seqq.
 utis Regionis incolæ primi esse perhi-
 em contentur, qui ad Christianam Religionem
 receperunt. Frumenti, vini, fructuum
 aliarum rerum admodum feracem per-
 bet sæpe citatus *D.T.U.X. in magno suo*
commentario de omnibus hujus Orbis ter-
rarum Regionibus & quidem Galliae de-
scri-

scriptione pag. 75. § 89. qui etiam alius in loco tum masculini quàm sequioris xus incolas haud exiguis laudibus extollit, quamvis *Author Noster* levitatis eo coarguat, & præterea dicat, multos eadem homines reperiri, qui strumis laborarent, ac linguam ipsorum cum Hispanica plus quam cum Gallica convenire.

Ex vico Baigneres nostri Viatores dictâ valle iter suam maturantes vespertino tempore tria milliaria finiverant nocte subsistentes in municipio

Siorpe, ubi sapidis auratis in Garumna fluvio captis lautè vivebant.

VIII. Id. Quint. in eâdem valle pagenses, ac Garumnâ 2. realium solutione transmittentes indeque ad dextrâ conversi inter pulchros arbores promotionem suam promovebant in municipio

Encausæ, postquam 4. milliaria Atque ter finivissent. Montibus septum thermus habet lapideo alveo inclusas, ac phuræ mixtas, quas Hispani præcipue frequentant. Calculo mederi creditur ut ex libello Tholosæ de his thermis lucem edito patet. Pomeridiano itinere inde tendebant per vallem eandem multis pagis, municipiis, & nobilium domiciliis plenam, & post milliare tertium

am al- und vicum For Garumnæ. pontone
 aioris trans mittebant duodecim souls pro ve-
 s exto- turâ solventes. Hoc in loco tractus mon-
 tatis e- ano definente, percampestrem planiti-
 altos ibi- em veniebant in oppidum

is labo- *Martyres Tholosans*, quod à priore lo-
 Hispano 4. milliariibus abest.

nire. VII. Id. Quint. in eâdem planitie iter
 rores- cientibus arx pulchra in conspectum
 vesper- rodibat. Vineæ sunt frequentes & fi-
 erant- rum copia insignis passim cernitur. 4.
 Garum- milliariibus finitis in pago quodam pran-
 tum sumebant. A meridie residua iti-
 nis milliaria 4. postquam per dictam
 allepa- planitiem profecti confecerunt

um sol- *Tholosæ* pernoctarunt, ac inde Car-
 dextra- rssonam, & Narbonam se recipientes
 s pro- riorò Lugdunum petierunt, de qui-
 aunic- bus locis in itineraio meo Gallico actum

arium- Atque hoc est iter illud egregium, &
 am the- us longinquum, quod Nobiles nostri
 s, ac f- germani anno 1617. fecerunt, & nemo
 præcip- thuc quantum quidem mihi, & aliis
 credira- micis notum est, in lucem hætenus
 hermis- didit, sicut etiam in ejusdem initio su-
 o itine- rarius monuimus.

CAPUT. III. Et Ultimum.

De Nonnullis alijs per Hispaniam itineribus.

ARGUMENTA.

1. De Gironâ urbe,	primariâ,
2. De Perpignano munimento, & civitate in finibus Hispaniæ sita, & de urbe Salsas.	5. De civitatibus Fuentarabia, & Logrono.
3. De Regno Navarrae, & Comitatu Bigorre.	6. De Regno & Legione.
4. De S. Juan de pie di porto; & Pompelonâ Navarrae Regni urbe	7. De Urbe Astorga Regione Asturiâ.
	8. De Urbe Compostellâ Galliciæ metropoli.
	9. De Galliciæ Regni

Quoniam præter loca & regiones præcedenti itinere & capite descripta, huc aliquot alia sunt haud parva nota Hispaniâ, eorum causa adhuc sequenti peregrinationes præcedenti subjungere bis consultum visum fuit.

I.

Primum Iter Barcelonâ recto tramite Narbonam in Galliam ducens,

Hoc iter præter cæteris Hispani Romam ituri frequentatissimum. Tertius in Hispaniam est institutus, ex quatuor, quorum meminimus,

Loca cum distantiiis suis inter Barcelo-
nam, præcedenti capite descriptam,
& Narbonam ita se habent.

Moncada 2. mill. de hoc loco vide *J.*
Marianam lib. 10. in fine 16. cap. & lib.
12. cap. 10.

La Rocca 2. mill.

Linaz 1 $\frac{1}{2}$ mill.

S. Celonii vel S. Sillon 2. mill.

Astarlid 2. mill.

1. *Girona* 5. mill. Hæc urbs *Gerun-*
olim, & *Ausseranorum* caput in Cata-
loniæ Regno collis parvi apicem occu-
pat, & veteri muro septa trianguli figu-
ram situ refert. Undam fluvium, *Onhar-*
colis, eam secare, & alium *Ter* iisdem
appellatum, qui fossas urbis ingreditur,
incipere invenio, ac inde satis munitum
cum esse conjicio. Frequenti apud *Jo-*
annem Marianam mentione occurrens
cap. 9. lib. 14. pag. 602. describitur, ubi
situs ejus commemoratione unius tan-
tam fluminis *Theræ* vel *Thices* meminit.
Episcopalis Urbs aliquot obsidionibus
exata, etsi ambitu parvo clauditur, mer-
catoribus tamen & opificibus abundat,
est *L. Nonio cap. 89.* qui de eleganti hu-
jus loci templo, & *S. Felicis* ac *Narcissi*
aliquiis legi potest.

Bascaras 3. mill.

Figur.

Figueras, 2. mill. Hujus oppiduli mentio fit apud *Marianum dicti loci pag. 601*. In vicinia est urbs Ampurias vel Emporiae à dicto *Nonio cap. 85.* descripta.

Junquera 3. mill. apud *Geographos & in Jacobi Lapidis Stunicæ itinerario* Juncaria nuncupata sub Pyrenæis montibus situm habet.

Pertus, vel ut alii *Portus*, 1. mill. *Antonius Beuterus in Chron. Hisp. cap. pag. 66. edit. Venet. anno. 1556.* hic castellum, præsidio firmo munitum, esse affirmat.

El bolo 1. mill. Per viam asperam & præcipitem montes dictos transeuntem Junguerâ Bolonem, quæ urbs in altero montium latere loco plano insidet, transiri *Stunica* citatus tradit.

Perpinnan. 3. mill. ut *Ambros. de Salazar. p. 185. b.* hanc distantiam metitur, quem ego sequor, licet *Vulgare Itinerarium Gallicum* miliaria aliter numerant distantiae inter *Barcelonam & Perpinnanum* 34. mill. ascribat, & forsan Gallica Hispanicis aliquanto longiora intelligat. Cum utroque non convenit quoque *Cassiodorus* *Ensis in deliciis apodem.* *Nonio* autem thore *Perpinianum* tribus miliaribus trans montes situm est. In Comitatu *Rosellon*, & finibus *Gallicam & Hispanicam*

determinantibus posita Cataloniæ Re-
 gno hoc tempore accensetur, ut suprâ
 cap. 2. diximus. *Boterus* (ut ab aliis cita-
 tur, nam hoc in Ferrariensi editione non
 inuenio) quingentis annis vetustiore
 non esse, & ferè 4000. focos numerare;
 ac vix similem in totâ Cataloniâ, Barce-
 lonam si excipias, reperiri ait. *Johanne*
Mariano teste lib. cap. 7. Guinardi Comi-
ss de Ronciglione, vel Rossillon auxilio
 anno 1098. condita est. *Nonius cap. 91.*
 in planitie eam locat, & quâ Meridiem
 respicit, ac castellum habet, aliquantum
 in altum subducere dicit. Fluvio The-
 ralluitur. Post ultimam obsidionem
 Gallorum anni 1543. mœnia ejus admo-
 dum valida reddita, aliquot propugnacu-
 la ab incolis munita sunt. Castellum au-
 tem adjunctum cæteris omnibus in Hi-
 spaniâ præstat. Pulchra est civitas, & in-
 ter Hispaniæ amœnissimas numeratur,
 tamen instabiliore, & ex levissimis
 causis se mutante, ac ventis turbido fru-
 tus. Pannorum multorum confectioe
 celebris, multos incolas habet, qui eis-
 dem parandas operam dant. Supra di-
 ctus *Stunica* refert; Solum circumjacens
 frumenti, vini, & olei ferax esse, ipsam-
 que urbem duobus tantum à mari mil-
 liaribus abesse: Situm ejus ad ortum se
 con-

convertere, Castellum ad occasum respice-
 cere, & dictum fluvium, cui vulgare no-
 men laret, ponte mille passus longo regi-
 In Prædicatorum Monachorum templo
 ejusque adyto inter alias Sanctorum reli-
 quias etiam *Johannis Baptistæ* manum
 cum brachii parte servari. *Nonius* de
 Episcopi *Honorati* reliquiis in Carmelita-
 rum cœnobio, & Sanctorum *Juliani*,
Basilisæ corporibus scribit. Quæ narra-
 tiones de hâc civitate diversæ sunt. A
 eâ dimidii miliaris spacio remota jace-
 rudera urbis veteris Ruscinonis. Hodie
 à turris Rossilionis non procul Perpinia-
 no nomen Comitatus hic retinet. *Hic*
Surita ad Anton. itinerarium. Ab Urbe
 autem hâc via patet ad invictam arcem

Salsæ 3: mill. Hispan. Latinis *Salsæ*
 læ, in Comitatu Rossilionis, Hispania
 rum Regi subjecta est, quanquam Ga-
 ejusdem potiri diversis vicibus frustra
 nati sunt. In plano campo sedens firma-
 simâ defensione se tuetur, ac propugn-
 culis eâ arte extractis munita est, ut no-
 una sed plures arces esse videantur
 suis pontibus à se invicem sejunctæ,
 una occupata cæteræ nihilominus no-
 occupatæ sint, sede defendere queant.
 paludes proximas aër insalubris est. De
 miro fonte, cujus vix unius miliaris

intervallo ab arce distantis Veteres meminerunt, *Nonium* Vide.

Hic hodierno tempore Gallia & Hispania determinantur, ut *Stunica* memoriae prodidit. Via enim porrò per aliquot villa loca Gallica Narbonam ducit, quam Imitaneam urbem *Itinerarium supra dictum* ab arce Salsas undecim milliaribus se junctam esse dicit. Narbonam tamen ab Hispaniæ finibus vix tribus, aut ad summum quatuor milliaribus semotam esse, & Narbonâ Perpinianum unius diei itinere perveniri posse, in *Itinerariis Gallicis* legi. Vide *Itinerarium nostrum Galliae cap. 5. pag. 349. Hubertus Thomas Leodius in 2. lib. de vitâ Electoris Palatini Friderici II. b. ac postea in 10. lib. tantum 4. milliaria Gallica numerat. In Antonini Itinerario Narbonâ Salsulas 30. mille passuum distantia esse dicitur: quæ undecim milliaribus Hispanicis magnis respondet. Totidem etiam Nonius cap 92. nupugnauerat. Dijudicatio erit penes eum, qui, ut non iter fecit. Tantum de hoc tertio ad Hispaniam aditu,*

II.

Iter ex Galliâ & Urbe Tholosâ, Urbem S. Juan de pie de porto, ac inde Pom. pelonam Regni Navarrae metropolin, P & por.

Et porrò Saragozam in Aragonia possident.

HAftenus in hoc & precedenti capite tres illos aditus ex Gallia in Hispaniam transitum concedentes, de quibus mox ab initio primi capitis diximus, descriptionibus illustravimus. Quartus & ultimus sequitur, qui in Navarrae Regnum patet.

3. *Navarrae* Regnum in montanis tractibus, olim, quam hodiè, majus, Biscayam, Logromium, & Calahorram, vel Calagurram, aut Calagurim etiam comprehendebat: ex quibus Biscaya regio est celebris: Logromium verò, & Cahorra civitates duæ celebres. Calaguris, *Luc. Nonio cap. 81.* teste, in monte Ebro fluvio accumbit. Hodie Navarrae Regni latus unum montes Pyrenæi septiunt: iterum flumen Iberum vel Ebro claudit. Tudela tamen & aliquot oppidula adhuc excipienda, quæ trans flumen sita sunt. Rex Galliae Navarrae Regis titulum adhuc usurpans veteris Navarrae sextam circiter partem adhuc possidere creditur. Postquam *Ferdinandus* Catholicus *Johanni Albretano*, cui hoc Regnum, *Catharinae* uxoris suæ, & *Gastonis* Navarrae Regis, ac Comitis de Foix, Bearn, &

gorre, & Viennæ, filiæ nuptiis, dotale
 obrigerat, illud eripuisset. Videantur *I-*
tinerar. nostrum Gall. cap. 1. pag. 122.
Æl. Nebrissensis de bello, populo, & rebus
Navarræis; Johannes Gerundensis episc.
Hisp. paralipom. lib. 5. & Rodericus San-
ctius part. 1. cap. 12. Ex Gallica hujus
 Regni parte, principatu nimirum Bear-
 nensi duæ viæ viatores ducunt in Re-
 gnum Navarræ propriè ita dictum, ut
Boterus pag. 28. & D.T.U.Y. indicant.
 Eas *Boterus* di Roncivalle, & di Espinal
 vocat. Urbes Regni Navarræ Hispania-
 rum Regis imperio subjectæ sunt Pam-
 plona, vel Pampelona, Regni caput;
 Stella, Tudela, Olite, Sanguezzà, vel
 Sanguesa, olim Iturissè, Cascanto. S.
 Juan de pie de Porto, Alvaro, Taffaglia,
 & Viana. Ut *Boterus* opinatur, in toto
 Regno focorum vix viginti millia nume-
 rantur. Regno tamen jam accensetur regi-
 uncula Rigoscia in Idubedæ montis, vel
 Saltus Aucensis latere sita, ubi aër salubris,
 solum frumenti ac vini ferax, & mellis co-
 pia ingens adest. Ejus urbes sunt Najera,
 Navarene, S. Dominico, vel S. Domin-
 go de la Calçada Guardia, & Bastida. In
 ipso autem Navarræ Regno solum fru-
 menti non magnam copiam profert, sed
 pascuis satis multis pecuariæ rei inservit.

Ex Galliâ in Hispaniam per hoc Regnum iter non est infrequens, quod Tholosâ vel Thoulousâ per Comitatum Bigorrensem, principatum Bearnensem, & Biscajæ regionem eò tendit. Bigorre vel Bigerronum regio inter terras Bearnensem, & Commingensem, pervetustus est Comitatus, in quo Tarba metropolis & Episcopi sedes. Urbes item Trie, Ravasteins, Maubourget, & Baigneres, quæ ultima thermas habet admodum salubres & amœnas, ex monte scaturientes. Urbs Lourde Tholosanæ Jurisdictioni accensetur. Regio est aspera, ventis & frigori obnoxia, & sub Pyrenæis montibus sita, in quâ vinum non nascitur, & crassi ingenii homines vivunt. Mos hic obtinuit, ut primogenitus omnium bonorum paternorum hæres evadat, sive nobilis, sive ignobilis, ut *Franciscus des Rues* indicat. Gavre & Estrac Comitatus ipsi confines sunt, ut *Merula part. 2. Cosmogr. lib. 3. cap. 38. fol. 449.* docet. De Bearnensi principatu *cap. 7. Itinerarii mei Gallici*, & de Biscajâ *cap. 1.* mox ab initio egimus. Cum dicto autem itinere ita comparatum est.

Tholosa, vel Thoulouse, quam urbem in dicto itinere descripsimus.

l'Isle, 4. mill.

Gimont, 2. m.

Ovinet, 2. m.

Baran, 5. m.

Maubourgnet, vel Maubourget,
7. m,

Molans, 4. m.

Orthes, 5. m.

Salvaterre, 5. m.

S. Palas, vel Palay, 2. m.

4. *S. Juan de pie de porto 3. m.* ità ut
Tholosæ & hujus loci distantia sit 39.
milliarium, ut *Itinerarium illud Gallicum*
supra citatum numerat, quod posito or-
dine omnia loca collocat. Hinc Confra-
nen, indeque in Galliam perveniri alii di-
cunt. Latine urbs hæc *S. Johannis* pedis
portus appellatur. In Navarrae Regno,
monti undecim millia passuum excelso
imposita, fontibus abundat, & fertili solo
plura suppeditat. *Marin. Sicul. lib. 1. fol.*
6. Mons, in cujus summitate campus
perpetuò virens cernitur, ferrum submi-
nistrat.

Roncevalles 4. mill. Latine Rocida
vallis, famosa est clade, quâ ab Hispanis
& Mauris aliquo tempore ante obitum
suum affectus est Cæsar *Carolus Magnus*,
qui in eâ *Rolandum* cognatum suum a-
misit. Hæc de re vide *Johannem Turpi-*
num in vitâ Caroli Magni cap. 21. & seq.

342 REGNI HISPANIAE
multa fingentem; & Johannem Maria-
nam lib. 7. rer. Hispan. cap. 11,

Panplona, Pompelona, Pompelon, 11.
mill. ut Salazar pag. 195. ait. apud alios
minorem distantiam reperio. Regni Na-
varrae primaria civitas parvo à Pyrenæis
montibus intervallo, in campis fertili-
bus Argæ fluvio adjacet, ac grandis, &
opulenta validis mœnibus cingitur. Epi-
scopum habet, & duas arces, quarum u-
na intus, altera foris civitatem admo-
dum firmam reddunt.

Hanc sequuntur Tievas, Tafalla, vel
Taffagla, Olite, duo oppidula, Arguene-
das, ac

Tudela 15. mill. Hæc in Navarrae Re-
gno civitas Ebro flumini apposita est.
Succedunt Cortes, Lurcenich, Dala-
gon, & tandem

Saragoza 15. mill. Hispan. de quâ Re-
gni Aragoniæ metropoli in præcedente
capite dictum est. Tantum de hoc quar-
to in Hispaniam transitu, præter quos
quatuor Hispania, nisi navibus, adiri non
potest.

I I I.

Friderici II. Electoris Palatini ad Rhe-
num, & Bavariæ Ducis &c. Itinera
in Hispaniam diversa.

UT dicti in Hispaniam transitus adhuc descriptione exactiore declarentur, paucis hîc subjungam itinera, quæ *Princeps ille serenissimus* cum Secretario suo *Huberto Thoma Leodio* tempore Cæsaris *Caroli V.* in Hispaniam fecit: Quamquam me non latent hallucinationes Secretarii illius, qui modò hoc, modò alio nomine locum aliquem appellavit, ac in distantissimis locorum ipsis haud infrequenter hallucinatus est.

Princeps Palatinus, eo tempore, quo pater ipsius adhuc vivebat, in prima juventute constitutus, in Comitatu fuit *Philippi I.* Castellæ Regis, Archiducis Austriæ, & filii Cæsaris *Maximiliani I.* cum quo in Hispaniam profectus est. Middelburgo ex Zelandia discedentes proficiscebantur ad arcem Bussi inter urbes Valencinam & Montes in Hannonia sitam, inde Cameracum, Peronnam, Sylvanectum, Parisios, Blesense castrum, Cæsarodunum, Lusignanum, Santones, Blayam, Burdigalam, Bazas & Bayonnam petentes: de quibus locis in *Itinerario meo Gallico*, & supra etiam in 2. cap. *hujus Itinerarii* actum est. Bayonnâ profectio- nem susceperunt

5. *Fuentarabiam*, vel *Fonterabiam*; nonnullorum opinione in Guipuscoa si-

344 REGNI HISPANIAE
 tam, & Hispaniarum Regi subditam,
 quam *Leodius* Biscajæ accenseret, & par-
 vam quidem sed validè munitam esse
 dicit, ac eo pacto mari appositam, ut
 fluctibus recedentibus siccis pedibus,
 sed iisdem accedentibus planè non adiri
 queat. *Author Noster*, quem in præce-
 dentibus capitibus sæpè citavimus, ma-
 gni momenti munimentum, à quingen-
 tis Hispanis cum Oceano adjacente [de-
 fendi, & Guipuscoæ regionis in quâ si-
 tum, clavem esse docet. Vide *caput hu-
 jus Itinerarii secundum, haud longè ab
 initio. Cosp. Ens in deliciis apodemiciis*
pag. 26. ex aliis, quorum nomen more
 suo præterit, indicat; Fuentarabiam La-
 tinè Oeasonem appellatam, & situ, &
 hominum manibus firmissimè munitam,
 portu suo naves excipere, & allui fluvio
 Vidoso; qui in montanis Cantabriæ emer-
 gens, ipsamque urbem præterlapsus in
 dictum portum effunditur. Hâc urbe reli-
 ctâ, & monte *S. Adriani* superato, Victori-
 am, Burgos, & Toledum venerunt, quâ in
 urbe tunc temporis Rex *Ferdinandus* &
 Regina *Isabella*, *Philippi* Regis focer &
 focrus, commorabantur. Ac hic primus
 est in Hispaniam transitus, quem suprâ in
cap. 2. principio descripsimus. Cum Rex
Philippus reverteretur, cum *Comite Pa-*
lati-

latino v
 Signen
 zam. In
 bellæ R
 tum re
 ti distan
 spanicis
 multum
 ficiendi
 iter triv
 versus
 Perpini
 venit.
 Montp
 ce, Vi
 Sabaud
 libertur
 goviam
 patrem
 ac por
 tum in
 tinatur
 Alte
 datiffir
 Regi C
 perato
 Leodin
 Cæsar
 niæ m
 Castel

latino veniebat Madritum, Complutum, Signenzam, Calatajudum, & Saragozam. Inde, nuncio de ægritudine *Isabellæ* Reginae, socrus suæ, accepto, Madritum rediit, Saragozæ autem & Madriti distantiam *Leodius* 50. miliaribus Hispanicis, longitudine Germanicis non multum inferioribus, metitur, iisque conficiendis Regem quatuor tantum dierum iter trivisse ait. Madrito Saragozam reversus, inde Barcelonam, Gironam, Perpinianum, Salsas, & Narbonam pervenit. Reliqui itineris loca fuerunt Montpelier, Nismes, Avignon, Valence, Vienne, & Lugdunum, unde per Sabaudiam, ubi Sabaudia ducem *Philibertum* salutavit, Burgundiam, Sundtgoviam & Hegoviam, Oenipontem ad patrem suum *Maximilianum* Cæsarem, ac porro ex Tyrolensi Comitatu Stutgartum in Sueviam, & Heidelbergâ in Palatinatum, tandemq; in Belgium reversus est.

Alterum Iter in Hispaniam fecit laudatissimus ille Princeps, cum Hispaniæ Regi *Carolo* nuncium afferret, quod Imperator Romanus electus esset. Hoc iter *Leodius* breviter commemorat. *Carolus* Cæsar Anno 1520. Barcelonâ, Cataloniæ metropoli, abiens, per Aragoniam & Castellam itinere suscepto, Compostel-

lam venit, quo in loco navem conscendit, paucis diebus in Angliam appulit, atque inde per Flandriam, & reliquas regiones Aquisgranum tetendit, ut ibi publica coronationis inauguratione Imperii administrationem susciperet.

Tertium Iter Principis Palatini anno 1526. institutum post discessum ex urbe Heydelberga, in viâ habebat sequentia loca; Metz, Barleduc, Chalons, Meaux, Paris, orleans, Blois, Amboise, Chastelraut, Poictiers, Lusignan, Angonleme, Cognac, Bourdeaux, Bazas, Bayonna. Post sequebatur pagus Anjon, ut *Leodius* eum nominat. Hunc sub Pyrenæis montibus Bayonna 4. miliaribus abesse ait. Proximi erant montes altissimi, per quos tamen, ut ipse narrat, Galli sua tormenta ænea transvexerunt. His superatis præteribat aliquot vilia oppidula, & post 11. milliaria emensa veniebat

Pompelonam. Quartus hic est transitus in Hispaniam per Navarrae Regnum, de quo supra in hujus urbis descriptione in hoc capite dictum est. Inde

Tafallam 8. miliaribus à priore semotam, quod spatium *Salazarius* 6. mill. definit. In hac urbe Navarrae Reges domicilia sua habuisse *Leodius* refert. His locis succedebant

Cer
magistr
diu sub
citare v
Mat
Gom
diu bu
1. cap. c
Mar
Hita
quâ Ur
scriptio
Guac
Ptolom
ut G. E
pud Ne
de hac
væ Caf
Inde
pluto si
tram re
veneru
Ocar
temora
Tem
Vill
tam, p
ver for
Hispan
Leodiu

Cer

Cervera 11. mill. In hoc oppidulo magistratus à *Comite Palatino* petiit, ne diu subsistere, & annonæ caritatem excitare velit,

Matalebres pagus, 4. m.

Gomorra 5. mill. in hoc oppidulo *Leodius* butyrum emere volebat, ut supra in 1. cap. dictum est.

Maron pagus, 4. m.

Hita 15. mill. Veterum est *Cessata* de quâ Urbe superius in novæ Castellæ descriptione mentio facta est.

Guadalajara 4. mill. *Nonius* 6. m. haber. *Ptolomæi* *Carraca*, & *Antonini* *Arriaca*, ut *G. Barrerius*, & *Ambros. Morales* apud *Nonium* cap. 73. dicunt. Vide quæ de hac urbe superius in descriptione Novæ Castiliæ monuimus.

Inde iter suum promoventes, *Compluto* sive *Alcala de Henares* urbe ad dextram relictâ, ad pagum *Santorquato* pervenerunt, & *Tajo* flumine trajecto

Ocannam 11. milliaribus *Guadalajarâ* remoram, de qua etiam supra. hinc

Temblique 5. mill. inde

Villam hartam 10. milliaribus sejunctam, post 11. milliaribus excipiebantur diversorio quodam solitario, quod *venta Hispanis* dicitur. Hoc in diversis locis *Leodius* modò *Evoellam*, modò *Ervol-*

lam, & forsan nullibi vero nomine, appellat. In tabulis Geographicis occurrit Itervela nomen, & apud *Salazarium* Lytvela, Yrvela, & del gruela. Hoc in loco *Principi Palatino* vinum in palude hydriis repletâ refrigeratum, & asinina caro pro ferina apponebatur, ut supra in 1. c. narravimus. Hinc pergebant per 5. miliaria ad urbem

Vilches, quam *Leodius* pronunciationem sequutus *Vilches* appellat: inde fluminibus Guadiana & Guadalquivir trajectis

Ubedam per 6. mill. Satis spatiosa civitas à dicto flumine *Quadalquivir* haud procul dimota. In hac orâ quoque est urbs *Montiel* vel *Montilla*, in quâ Collegium Jesuitarum, *Johannis Avilæ* viri notissimi sepulchro celebre; Ejus epitaphia apud *Franciscum Swertium* legere est.

Granada 22. miliaribus *Ubedâ* abest, quanquam *Leodius* in aliis locis à se ipso diffideat. An exemplar, cujus ductum typographus in imprimendo sequutus est, corruptum fuerit, an verò ipsa impressio hallucinata sit, mihi non constat. *Salazarius Hispanus* in *Almoneda generalis* 16. habet miliaria. Longitudo autem itineris totius *Heidelbergâ* in *Hispaniam*

niam est, ut *Leodius* numerat, 396. miliarium.

Princeps Palatinus ex aulâ Cæsareâ, quæ tunc temporis Granadæ erat, recedens, Ubedam, & ad Ventam illam revertit, in qua refrigerato illo vino, & feriâ Hispanicâ exceptus tuit. Inde ad finistram se deflectens 12. miliaria confecit, ac in urbem Almagro venit, Dominis *Fuggeris* eo tempore oppignoratam. Succedebat pagus Malagon 5. mill. & urbs Toledo 15. mill. Hinc *Princeps Palatinus* quatuor comites sibi adsciscens equis cursoriis præivit. *Leodius* cum comitatu sequutus Toledo per oppidulum Illescas, ut *Salazarius*, vel Liskes, ut *Leodius* appellat, Madritum 12. miliaribus distans, profectus est. Hinc iter promotum Arandam de Duero, cui nomen à flumine præterlabente ortum, 27. vel ut apud *Salazarium* extat, 25½ miliaribus Lermam, frumento & vino affluentem, 7. & Burgos 6. aut 7. miliaribus. De hoc itinere Toledo Madritum & Burgos ducente, consule dictum *Salazarium fol. 181. & Casp. Ens c. 16.* ubi sæpè hallucinatus est. Sequentia itineris loca fuere; Miranda in Ebri fluvii ripa 15. vel 16. mill. Vitoria 5; vel 6. m. Inde, per oppidulum Seguram, Tolosettam, cujus

cujus ab urbe Vitoria distantiam *Leodius* 15. mill. metitur, decem Seguram, & 5. Tolesam vel Tolosetam numerans. Forterabia, Bajona, & in Gallia Bourdeaux, Lusignan, Montbason, Tours, Orleans, Paris, Barleduc, Meris, ac tandem Spira in Getmania, quo duodecim dierum itinere *Principem* venisse *Leodius* narrat. Cujus computatio eidem 383. milliariis longitudinem assignat, ac procul dubio Gallica intelligit.

Quartum Principis Palatini Iter in Hispaniam A. 1535. novem dierum spacio confectum est. Nam postquam anno praecedente Secretarium suum *Hubertum Thomam Leodium* ex oppido Binche vel Bins in Hannonia in Hispaniam Madritum ad Imperatorem ablegasset, dicti anni mense Novembri Bruxellis discedens bidui spacio Parisios equis cursoris venit. Inde per Galliam, & ex eâ per transitum Pompelonam ducentem, & Regnum Navarrae, Tafallam, Tudelam, Saragozam, & Barcelonam pervenit. Tertium autem transitum ex Hispania in Galliam repetens viam sequutus est, quæ ipsum Perpinianum, Narbonam, Montem Pessulanum, Lugdunum, Parisios, Rotomagum, Ambianum, Atrebatum, Gandavum & Bruxellas reduxit.

Quint-

Quintum & Ultimum Iter Principis Palatini, antequam Elector Palatinus evasit, anno 1538. institutum est. In fine enim ejusdem anni *Princeps* cum uxore sua, *Christierni* Daniæ Regis exulis, & sororis Cæsaris *Caroli V.* filiâ, Burdigalâ ex Gallia Bajonam, & inde per montem *S. Adriani* profunda nive rectum, Burgos, & Toledum ad Cæsarem iter suum direxit. Per Galliam in Belgium ad Hungariæ Reginam *Mariam* reversus in Angliam ambulatorio itinere se contulit. Ex Anglia vero per Belgium in Palatinatum superiorem ad aulam suam Neofori tunc temporis morantem rediit.

I V.

Post diversorum transituum in Hispaniam descriptionem sequens adhuc iter terrestre adjungam,

Quod ab Urbe S. Juan del pie del puerto, vel pie de porto ex Regno Navarra Compostellam sive ad D. Jacobum in Gallicia tendit.

Ambrosius de Salazar in sua Almoneda generali pag. 195. ab urbe S. Juan de pie de porto, quam Germani & Galli plures, Regionis ergò peregrinationes suas instituentes, per quartum illum transitum petunt, Compostellam usque itineri ducunt.

352 REGNI HISPANIAE
centi attribuit 152. milliaria Hispanica
Quantum autem ex tabulis chorogra-
phicis colligere possum, rectam viam non
sequitur, verum periculi forsitan, & mon-
tium causâ parum ab eâ declinat. In ite-
nere autem illo ex Navarræâ illâ Urbe
Juan de pie de porto Compostellam us-
que loca sunt peragrandâ, ut sequun-
tur.

Roncevalles & Pamplona 15. mill. de
utroque loco suprâ dictum est.

Stella oppidum 8. m. Haud exigua
notæ in Regno Navarræo Urbs.

Viana 7. m. Urbs quoque Navarræâ
cujus sæpè mentio incidit.

Logronno 1½ m. Hæc urbs à *D.T.U.T.*
libro suo des Estats, adhuc Regno Navar-
ræ attribuitur, ad quod antehac perti-
nuit. Sed hoc tempore Ibero vel Ebro
flumine à dicto Regno segregatur, ita ut
ad Veterem Castuliam pertineat. Vide
Salazarium pag. 53. Satis grande spatium
ambiens civitas, in quâ, vino, frumento
& ferinâ abundante, omnia precio tole-
rabili comparari solent. Incolas fides &
militaria facinora nobilitant, quos etiam
singularibus, & quidem haud exigui mo-
menti immunitatibus & privilegiis do-
navit Cæsar *Carolus V.* ut *C. Ens cap. 25*
scribit.

Na-

Navarette urbs 2.m.
Najara vel *vel Najera* urbs 3.m.
S. Domingo de la Calçada Urbs, in re-
 gione Riosciâ, cujus supra in Regno Na-
 varræ mentio facta, propè quam Osciâ flu-
 vius oritur. 4. mill.
Villa Franca Urbs, 6.m.
Samedel Urbs, 6.m.
Burgos urbs, 2.m.
Castro Xeris urbs, 6.m.
Villa Martin urbs, 6.m.
Carrion los Condes urbs, 2.m.
Sagahun urbs, 8.m.
Manfilla urbs, 7.m.
 6. *Leon* urbs 4. mill. Metropolis Re-
 gni Cognominis, Septentrionali latere
 Asturiam, Occiduo Galleciam, Meridio-
 nali, ac ferè etiam Orientali, Castellam
 veterem tangentis. In eo Urbes sunt, ut
Marin. Siculus recenset; 1. *Palentia*, præci-
 pue & Veteris notæ civitas ad fluvium
Carriconem, vel *Carrionem*, in solo fertili
 ita & episcopatu decorata, qui Hisp. Epi-
 scopatum opulentissimus judicatur. 2.
Zamorra olim *Sentica*, ut *Resendio &*
Nonio cap. 58. placet. Incumbit solo
 fertili in ripâ fluvii *Durii* ponte insigni
 itati. Insigne autem est munimentum,
 eodem *Nonio* teste, totusque ejus tractus
 lapide abundat, quem *turquesa* nuncu-
 pant.

pani. Hujus civitatis jurisdictione comprehenditur etiam Sagiago cum plurimis pagis exiguis, quorum incolae rusticis moribus eminent, qui ex ipsorum habitu, linguâ, & corporis habitu crasso, insulso, & incondito patent. Cuidad, vel Ciudad Rodrigo, civitas Ferrando Leonis, vel Legionis Rege constructa in eo loco, in quo olim Mirobriga fuit, ut esset propugnaculum & munimentum Lusitanis se opponens. *Vid. Hisp. fol. Marianam de reb. Hisp. lib. 11. cap. 11.* Præter has civitates grandes in hoc regno, etiam reperiuntur plures minores, sunt Villa Franca, Cacabelos, Ponferrada, quæ nonnullorum opinione est veterum Interamnium, Flavium, Viterbiam, Ponte della Reina, Orzanaga, & Ledesma, quam natura admodum firmam reddidit, & cibariis omnigenis ditavit, cum 380. vicis sub se habeat, in quibus sexcentis circiter focorum millia numerantur. Præ aliis verò celebrantur oppidula Mansilla, Villalpando, & Benevento. In hoc postremo omnibus, & aqua salubri opulento magnantur. cum *Comitis Pimenteli* palatium visum Sabdagna porro & Tordefilla fertilibus admodum campis cincta, & sumptuosius Regis palatio ornata. Item Taurus

oro, in excelso loco optimi vini rubri
 & omnigeni frumenti, & fru-
 variorum pleno: Medina del
 campo, vel Methymna Campensis em-
 porium famosum, in quo Hyberno tem-
 pore tres menses, & æstivo etiam tres
 menses nundinæ celebrantur, ut *C. Ens*
 addit. Ac quanquam incendia aliquo-
 times illud damno haud exiguo affecerunt,
 nihilominus tamen *Marineo lib. 2. de reb.*
dis. p. fol. 8. a. narrante, à soli fertilitate,
 commerciorum frequentia insigniter
 & ejusmodi immunitatibus frui-
 ut, ut omnibus vestigalibus, & tributis
 libera sit, & nec Regi officia ejus & mu-
 nera publica distribuere, nec Pontifici
 beneficia & bona Ecclesiastica conferre
 liceat. Unde & hoc incommodi emanat,
 incolæ eorundem causa vehementissi-
 mis litibus & concertationibus collidantur.
 propterea fieri potest, ut incommo-
 dorum illorum vitandorum gratia muta-
 tio aliqua facta sit. Hujus loci panis &
 vinum magna laude extolluntur, & inter
 totius Hispaniæ dona duo optima refe-
 rantur. Tandem est Medinario secco,
Marineo fol. 11. Rosca, locus, in quo
 parvo vivitur, & præstantes mercatus
 annui celebrantur. Ad hanc Regionem
 etiam refertur Urbs & Academia Sala-
 man-

manca , quanquam hodierno tempore cum nonnullis aliis supradictis locis Veterem Castiliam pertinet , ut in ejusdem Regionis descriptione antehac diximus.

Quantum attinet ad ipsam Urbem Leonem vel Legionem , quæ Regionis nomen suum impertivit , Ea , *Nonio* teste *cap. 57.* hoc tempore ex præcipuis urbibus una , templo ornatur pulcherrimo , quod 37. Regum , & unius Hispanici Cæsaris monumenta complectitur. Cum hoc in loco plerique Reges Hispaniæ commorari soliti fuerint , quo tempore Saraceni potissimas Hispaniæ Regionem in potestate suâ habuerunt. Potius quam enim Mauri Hispaniâ potiti sunt reliqui Gothi *Pelagium* , *Fasila* Ducis Cantabria filium , sanguine Regio progenitum , *Roderico Toletano lib. 6.* & *Roderico Sanctio part. 1. hist. Hisp. cap. 11.* centibus , Regem crearunt , qui anno 711 Mauris hanc urbem eripuit , eandemque eisdem Regibus constituit , ac Castellum novum contra Mauros & Saracenos excitavit , à quo postea Castellæ Regno nomen sortitum. Successit ipsi filius *Fasila* vel *Favilla* , ut eum *Franciscus Tarapha de Origine ac rebus gestis Regum Hisp.* appellat & huic iterum *Alphonfus Catholicus* Du-

Petri in Cantabriâ, ex Gothici Regis
Uaredi Catholici posteris, filius, qui *Fa-*
te dicti sororem *Ormifendam* uxorem
 auxit, ex cujus prosapiâ multi Reges
 que ad *Veremundum III.* hujus nomi-
 nis Regem Legionis, huic Regno præ-
 erunt. Hic *Veremundus III.* anno
 1010. vel 25, ex hujus vitæ statione abiit.
 us autem soror *Sanctia*, *Ferdinando Na-*
varræ & Castellæ Regi nupta, eundem
 Legionis Regni dote auxit, illudque Ca-
 stellæ Regno adjunxit. In pulchro illo
 piscopali, & admodum artificiosâ stru-
 cturâ erecto templo, de quo ex veteribus
Marinæus Siculus l. 3. de reb. Hispan. &
ex recentioribus C. Ens pag. 3. Itinerarit
Hisp. legantur, quiescit *S. Isidorus* an-
 625. mortuus, qui *S. Marcellum &*
 uxorem ejus *Nonam*, quorum filii 126
 Martyres fuerunt, oriundos fuisse scribit.
 Nil est rerum tam ad delectationem,
 quam ad necessitatem requisitarum, quod
 nec civitas desiderare queat. De quâ re
 de dictum *Marinæum*, *Thesaurum Geo-*
graphicum Orteli, & *P. Merulam* in 2.
art. Cosm. lib. 2. c. 18.

Ad Iter redeamus.
Valverde Urbs, 2. mill. inter quam &
 sequentem vilia quædam loca interce-
 dunt.

Astor.

7. *Astorga* 7. mill. Hæc civitas, quammodum *Plinii & Antonini* Asturicam esse arbitrantur, parva quidem sed naturâ fortiter & valida est, cujus jurisdictionem fluv. 4. ad *Torto*, plurimas auratas, sive trutinas, *Salens*, permeat. Inde haud procul *Lacortolixa* est *Sanabria*, unum milliare longus, *Stinera* vix dimidium latus, ac fluvio *Ter* pervius, *oterus* qui instar parvi alicujus maris fluctus exoritur, citat, & admodum piscosus est. In ipsa tam in medio superbum & magnificum *Comitatus* *de Benevento* palatium scopulo innidet.

Montosa hæc Regio *Asturia* à flumine *appidu* *Ribadeo*, usque ad *Santandrum* se extendit, & , ut *Maginus* eam definit, *Tria* *occasu Galliciâ*, à meridie *Veteri Castella*, in ortu *Biscajâ*, & in septentrione *Ferr* *Cantabrico* terminatur. In *Asturiam* *8. S* *Oviedo*, & de *Santillana*, in qua posterior *Galoeo* *parte Lianes*, & dictum *Santandrum* nullis *inveniuntur*, distribui *Salazarius & Nonius* *scribunt*. Vide *Nonium cap. 43.* *Merulam cap. 17.* Incolis non admodum *Celeb* *referta auro* tamen abundat, & coloribus *Urbi* *variis*, ac equis. *Primaria Urbs* est *O* *quiem* *viedo*, *Ovietum*, vel *Ovetum*, quo olim *miri* *post Saracenorum invasionem in Hispania* *coluer* *niam*, *Christiani*, tanquam ad *asylum* *cis ad* *quoddam*, confugere soliti sunt, quem *grinat*

quodmodum etiam thesaurus Ecclesiasticus
 e arboribus delatus est, & Episcopi ipsi se eodem
 à foris ceperunt. Vide *Rodericum Toletanum*
 m. lib. 4. de reb. Hispan. cap. 18. Altera civitas
 e trun. Santandrum, vel Santander, cujus
 Lacus solita descriptio in *C. Ens saepe citato*
 gus, & *Itinerar. pag. 29.* quærenda: vide etiam
 ervius, *Itinerar. pag. 26.* Cantabriga mari appo-
 tus ex tra portu præstante navibus stationem
 In ipsa statim concedit.

Com. Residuum iter Compostellam tale est.
 lo in. *Ponferrada* urbs, 14. mill.

Villa Franca urbs, 5, mill. Hæc duo
 oppidula à nonnullis ad Legionis regnum
 se adhuc referuntur.

nit, in *Tria Castella*, 12. m.

Castel. *Puerto Marin*, 8. m.

ne man. *Ferreros*, 13, m.

riam de 8. *Santiago*, vel *Compostella* 5. mill.

osterior Galoeciæ, vel Galliciæ Regni metropolis,
 ndrum nullis vestigiis antiquitatem nec editis
 & N. momenti alicujus facinoribus celebra-
 43. tem suam loquens, ut *Nonius cap. 52. ait.*

modum Celebritatem tamen maximam huic
 loribus Urbi conciliavit *S. Jacobus Apostolus*,
 est quem ab anno *Christi* 846. & Regis *Ra-*
 o olim *miri* tempore Hispani pro Patrono suo
 Hispani coluerunt, adeò ut omnibus mundi lo-
 asylus cis ad hanc urbem frequentissimæ pere-
 quent grinationes Religionis ergò suscipiantur.

Quan.

Quando autem Sancti illius corpus Itra
 Flaviam, quæ *L. Marinæo Siculo* sol. 11.
b. Sancta Maria Finis terræ, ac in
 Compostellam delatum, quo pacto illu
 Anno demum 798. *Alphonso Casto* Reg
 regnante, Theodomiro Iriæ Episcopo
 revelatum sit, & quâ ratione in hâc ci
 vitate, *Carolo M.* Imperatore, qui eam
 etiam peregrinans visitavit, instante,
 piscopatus, ac postea anno 1124. *Archiepiscopus*
Archiepiscopus institutus, & *Archiepiscopus*
scopali hujus urbis templo magni re
 tus attributi sint, legantur *Historici His*
spanici, & *Cæsar Baronius tom. 9. Anna*
Eccles. Videatur item *Joannes Turpinus*
Archiepiscopus Rhemensis, in *vita Caroli*
M. & Rolandi. Videatur etiam *de trans*
itione Jacobi Apostoli Tom. 1. Bibliotheca
Hispanica. 1. Bis mille focos in hâc civitate
 quæ Academiam habet, numerari ajunt.
 Hinc per alveum, seu canalem quæ
 dam admodum commodè mare ingred
 atque ita in Galliam, Angliam, aliaque
 loca proficisci licet. Nonnulli Fines terræ
 olim Nerium promontorium, hodie
 Cabo de Finis terre appellatum, & Com
 postellâ 16. mill. distans, petunt. Alii
 conferunt Corunnam vel Coronam
 eâdem urbe 10. mill. remotam. Portus
 est admodum celebris, in quo peregrina

tores ex
 dere sole
 ipsa Flav
 Johanne
 pag. 11.
 duplicer
 positam
 qui alter
 inferiori
 atere, r
 portu c
 bere po
 nerario
 dam, &
 extruct
 propug
 munita
 9. R
 tum su
 ant Ga
 Cantab
 am, ac
 terposi
 describ
 tum &
 tidie
 nâ. P
 bus, i
 sunt, r
 cipuæ

tores ex Hispaniâ abituri naves conscen-
dere solent. Brigantinus olim, & Urbs
ipsa Flavium Brigantium appellatum est.
Johannes de Laet in descriptione Gallæciæ
pag. 11. ex Thuano refert, Corunnam
duplicem urbem esse; unam excelsâ sede
positam, & arce, ac mœnibus firmatam;
cui altera, Pescaria ab incolis appellata,
inferiori latere muro adjuncta est, altero
latere, ut peninsula mari cincta; in cujus
portu classis vel maxima stationem ha-
bere potest. *Johannes à Leublsing in Iti-*
nerario suo Caronnam in Gallicia vali-
dam, & populosam urbem, rotundo situ
extructam, & Castello, ac turribus &
propugnaculis rotundis antiquo more
munitam esse scribit.

9. Regio ipsa, in quâ hæ civitates fi-
tum suum habent, Galecia, vel Galæcia,
aut Gallicia appellata, inter Oceanum
Cantabricum, & Occidentalem, Asturi-
am, ac Regna Lusitaniæ & Legionis, in-
terposita est. Sequentibus terminis eam
describit. *P. Merula lib. 2. cap. 26. ad Ori-*
tum & Occasum nempè Oceano, ad Me-
ridiem Lusitaniâ, & ad Orientem Astu-
riâ. Pluribus quàm quadraginta portu-
bus, inter quos Corunna & Ferol maximi
sunt, naves adventantes recipit. 5. Præ-
cipuæ notæ urbes, & 57. mœnibus cincta
Q op-

oppidula ambitu suo comprehendit. Cæterum aliquantò asperior, & montibus plenior, aquarum penuriâ vexatur, versus mare tamen, quod piscibus plurimis refertum, pluribus incolis habitatio nem præbet. Ferrum in hâc regione ex montibus erutum & paratum inter omnia alia hujus generis metalla excellere dicitur. Fodinæ argenti & auri etiam passim frequentes, lignique copia haud exigua. Vinum sic satis bonum est, & venationes variæ, & crebræ, equorumque numerus copiosus. Quantum ad celestas civitates attinet, eæ sunt, quæ sequuntur. 1. Compostella, de quâ in præcedentibus. 2. Lugo, vel Lucus, per vetustam civitas, thermis ferventissimam aquam ejicientibus, celebris. 3. Orens urbs Orensensis, Orensi, aliâs etiam Aurisina, sed perperam, à veteribus Aquæ calidæ, vulgari autem nomine Orense nuncupata, cujus thermæ, multis morbis medentes, adeò fervidam emittunt aquam, ut in eâ caro, ova, & alii cibi elixari queant, & vituli immissi mox pilis suis priventur, & sine ulteriore labore purgentur. Partem tamen aquæ temperatoris caloris facile tolerari potest. Suevi aliquandiu in hâc regione olim habitantes eas Warmsee appellabant, ex quo nomine solitum nomen

men Orense natum, ut *L. Nonio cap. 53.*
 placet. Situs peramœnus civitatis in a-
 gro, vini, & omnis generis fructuum fe-
 race, appositus est fluvio Minio. Civita-
 tem autem ipsam exornat Episcopale
 templum satis elegans. 4. Tuy ad idem
 flumen Minium, aliàs Tude vel Tyde,
 ex qua *Lucas Tudensis* Episcopus, & hi-
 storicus oriundus fuit. Episcopatus e-
 nim est in hâc civitate, quæ una est ex
 amœnissimis totius Galaciæ urbibus.
 Præter has præcipuæ notæ urbes, aliæ
 sunt minores, inter quas eminent
 sequentes: nimirum Arzua, Gummarez,
 Bajona, Vigo, Pontevedra, Padro. Noja,
 qua supra descriptæ, Finis terræ, & Co-
 unna; item Pontedeume, Ferol, Riba-
 deo, Sarria, Rivadavia, Monterci, & Via-
 na, quarum nonnullæ littus marinum
 occupantes maritimæ sunt, aliæ verò flu-
 minibus accumbunt. Sed hæc hætenus
 de itinere ex Galliâ Compostellam du-
 cente.

Quomodo autem ex urbe & portu illo
 celeberrimo Alicante, in Valenciæ Re-
 gno, quem in præcedenti capite de-
 scripsimus, & quò plurimi navibus ad-
 ventant, itinere planè transverso Com-
 postellam, aut eodem ex urbe Valenciâ,
 viatores commodè pervenire queant, sæ-
 pius

364 REGNI HISP. NOVA DESCR.
 pius citatus *Ambrosius de Salazar*, cujus
Almoneda generalis, sive Inventarium
Hispaniæ, Gallicâ, & Hispanicâ Lingua
 Parisiis impressum, facile comparari po-
 test, & vulgaria Itineraria satis docent
Salazarius ab urbe Alicante per urbem
 Villenam, Montalegren, Rodam, Tole-
 dum, Escalonam, Medinam del Campo,
 Villalpandum, Astorgam, & proximam
 modò indicatam viam 178. ab urbe Vi-
 lenciâ per Guençam (de quâ insigni Urbe
Boterus, de Laet, & C. Ens legi possunt)
 Pliego, Burgos; Legionem, & Astorgam
 188. Hispanica milliaria Compostellam
 numerat. Hisce potissimis itineribus, quæ
 Germani nostri in Hispaniam facere so-
 lent, ut & Hispanicarum Regionum,
 Regnorum descriptioni finem impono.

F I N I S.

I N D E X

Descriptionis Regni

H I S P A N I Æ.

A.

Bdera. 265

Abyla. 236. 140

Accitana colonia. 268

Acini uvarum. v. Vva

passa.

S. Adrianus. 131

S. Adriani mons. 315. 131. 351.

Adur Gallia flumen. 119. 120

Æolides Insula. 88

Afranius. 310

Agnus castus. 122

Agrada. 314

Aguilar urbs, 136

Familia. 253

Alaba, vel Alava. 131

Alba, vel Alva. 65. 136. 220

Albarrazin. 418

Albertus Archidux Austria 192.

220. 283. 300

Alburquerque Dux. 301

R

Al-

I N D E X.

<i>Alcala</i> 241.	<i>Alcala de Henares.</i> 183.	<i>Almer</i>
<i>Alcala real</i> 227. 255.	<i>Alcala de</i>	<i>Almer</i>
<i>les Gonzales.</i>	68	<i>Almon</i>
<i>Alcantara urbs & equestris ordo</i> 169.		<i>Almug</i>
196. <i>vid. Hispania.</i>		<i>Aloysi</i>
<i>Alcantarilla.</i>	242	<i>Alpho</i>
<i>Alcira.</i>	281	<i>Alpho</i>
<i>Alcobiere, vel Alcöuierre.</i>	325	<i>Alpho</i>
<i>Alcoil.</i>	279	<i>Alpho</i>
<i>Aldea Gallega.</i>	212. 223	<i>Alpho</i>
<i>Alduida fl. vid. Vidofo.</i>		
<i>Alexander VI. Papa.</i>	281	<i>Alque</i>
<i>Alfaro.</i>	339	<i>Altare</i>
<i>Algarbia</i>	207	<i>Alva</i>
<i>Algarria.</i>	171	<i>Alvari</i>
<i>Algemefin.</i>	28	<i>Alumin</i>
<i>Algerbe fl.</i>	13	<i>America</i>
<i>Alhama.</i>	256. 26	<i>ricaz</i>
<i>Alicante.</i>	277. 26	<i>Ampur</i>
<i>Alimentum equorum.</i>	1	<i>Anas,</i>
<i>Almacarron.</i>	27	<i>Andali</i>
<i>Almada.</i>	21	<i>Andaye</i>
<i>Almala.</i>	8	<i>Angol</i>
<i>Almagro.</i>	34	<i>annus</i>
<i>Almary.</i>	29	<i>Antica</i>

I N D E X.

183.	Almeria.	265
la de	Almerin.	210
68	Almonte.	230
169.	Almugneçar.	256
	Aloysia Sigaa.	194
242	Alphonsus Catholicus.	208. 356
281	Alphonsus Castus.	360
325	Alphonsus VI.	III. 114
279	Alphonsus Astrologus.	273
2. 22	Alphonsus primus rex Aragonia.	297.
		319
283	Alqueria.	228
339	Altare visu dignum.	249
207	Alva, vide Alba.	
170	Alvarus de Luna.	70
28	Aluminis copia.	270
13	America. 89. Navigationes in Ante-	
6. 26	ricam.	243
7. 26	Ampurias.	334
1	Anas, vide Guadiana.	
27	Andalusa.	226. 243
21	Andayo.	124
8	Angola regnum.	88
34	Annius Viterbiensis.	108
29	Anticaria.	266
A		An-

R 2

I N D E X.

<i>Antiquera.</i>	256.260	<i>Argan</i>
<i>Antiquitates.</i> 154.191.202.205.241		<i>Argan</i>
251.272.287.296.267.298.311		<i>Argen</i>
<i>S. Antonius de Padua.</i>	4	<i>Argu</i>
<i>Don Antonius de Portugal, sive Lusitania</i>	III.11	<i>Arguin</i>
<i>Aqua calida, vide Auria.</i>		<i>Arma</i>
<i>Aqua ductus.</i> 154.177.187.188.191		<i>Arriac</i>
202.205.246.248		<i>Arun</i>
<i>Aqua Lupia, vide Guadalupe</i>		<i>Arzu</i>
<i>Arago fl.</i>	312	<i>Ascol</i>
<i>Aragonia</i> 4. 75. 105. 311. <i>seqq.</i> 310		<i>Asind</i>
<i>Incola ejus.</i> 313. <i>Aragoniae reges</i>		<i>Asores</i>
317. <i>Regum sepulchra.</i> 297.		<i>Assido</i>
<i>Aranda, vel Aranda de Duero.</i> 136		<i>Aspect</i>
	349	<i>Assequ</i>
<i>Aranjuez.</i>	186. <i>seqq.</i>	<i>Astar</i>
<i>Araxis fl.</i>	13	<i>Astari</i>
<i>Arces in Hispania.</i> 146. 152. 171		<i>Astorg</i>
<i>seqq.</i> 178. 185. 193. 220. 218. 241		<i>Astur</i>
246. 253. 257. 259. 263. 265. <i>seqq.</i>		<i>Aturri</i>
278. 296. 335. 336. 354. 358.		<i>Aucen</i>
<i>Arcos.</i>	103. 241. 242	<i>Auchs</i>
<i>Area.</i>	144. 149. 251	<i>Avern</i>
<i>Arga fl.</i>		<i>Augu</i>

I N D E X.

5.26	Argamasilla.	200
5.24	Arganda.	185
3.31	Argentum vivum.	81.226.seq.
4	Arguedas.	342
e Lus	Arguin.	88
I.11	Armamentarium.	174
	Arriaca.	347
3.19	Arunda vide Ronda.	
5.24	Arzuu	363
	Ascolo princeps.	280
31	Asindum, quare Affidonia	
7.31	Afores insula.	88
e reg	Affidonia.	235
	Aspectus morbum causatur.	238.seq.
.136	Asseque.	188
34	Asta regia.	318
6.seq	Astarlid.	333
13	Astigi.	252
2.17	Astorga, vel Asturica.	358.364
8.24	Asturia.	5.358
5.seq	Aturrus fl. quare Adur.	
58.	Aucensis saltus.	339
1.24	Auchs archiepiscopatus.	119
9.25	Averroes.	253
	Augusta Eremita v. Emerita.	
	R 3	Au-

I N D E X.

<i>Augusta firma.</i>	252	Barce
<i>Augustobriga.</i>	137	seq
<i>Augustus Imper.</i>	201	Barce
<i>Avicenna.</i>	253	Barfo
<i>Avila, urbs 136. Familia</i>	68. 228	Basa.
	348	Basca
<i>Avis mira natura.</i>	181	S. Ba
<i>Aula pulchra vide Cœnacula</i>		Basti
<i>Auria vel Aurisma.</i>	362	Bayon
<i>Ausetani.</i>	333	Baza
		Bearr
		Bearr
B <i>Aca.</i>	268	reg
<i>Badajoz.</i>	196. 203. seq	S. Be
<i>Baeça vel Baesa.</i>	227. seq	Begia
<i>Batica.</i>	195	Bejar
<i>Batis fl. 231. v. Guadalquivir.</i>		Belen
<i>Baturia.</i>	195	Belp
<i>Baigneres.</i>	340	Bene
<i>Bajonna in Gallia 118. 120. 343.</i>		Bene
<i>Hispania.</i>	363	
<i>Balbastro.</i>	313. 325	Beoy
<i>Baleares insula.</i>	87. 300	Beroj
<i>Balmego.</i>	225	Bery
<i>Balnea v. Thermae.</i>		Berg
<i>Barbastrum qu. Balbastro</i>		S. B
		BAT

I N D E X.

253	Barcelona, & ejusdem Comites.	299.
137	seqq. 303. seq.	
201	Barcino vi. Barcelona	
253	Barforia qu. Oria.	
3. 228	Basa.	262
348	Bascaras.	333
181	S. Basiliſſa.	339
	Baſtida	336
362	Bayonne v. Bajona.	
331	Bazas. Baſadois in Galliâ.	118
	Bearnia cum viis ex eâdem in Navarra	
268	regnum 339. 340.	
03. seq.	S. Beat in Galliâ.	329
7. seq.	Begia vel Beia.	211. 224
198	Bejara.	14
	Belem monaſterium, & arx	217. 221
198	Belpuch.	309
340	Benedictus III. Papa.	289
43. 18	Benevento urbs 354. & familia.	298.
361		358
3. 325	Beoyvia, vide Beryvia	
7. 300	Berosus.	107
225	Beryvia	125
	Bergera.	304
	S. Bertrand in Galliâ.	329
Bar		Be
	R 4	

I N D E X.

Besons fl.	301
Betullus fl. qu. Besons.	
Bexa, vide Begia,	
Biar.	276
Bibliotheca visu digna, 165. seq.	184.
	321
Bidasso fl. qu. Iron.	
Bigarre, vel Bigerronum Comitatus in Galliâ 340.	
Bilbao.	122
Bilbilis.	314
Bins in Hannoniâ.	350
Birbiesca.	135
Biscaya.	5. 120. seqq.
Blanca Petri Castilia Regis uxor	234
Bolo, vel Bolon.	334
Borgia familia.	276
I. Boterus.	90
Bovierca	314
Bourdeaux in Galliâ.	118
Brabanza montes.	311
Bracara vel Braga in Lusitaniâ.	60.
	192. 208
Braganza urbs, & dux 726. seq.	111.
210.	
	Bri.

Brigan
Burdig
Burgo
Burja
Bussi a
Byzca

C

C
Caber
Cabo
Cabo
Cabo
Cacab
Cadin
Cadi
v
Iulin
Casar
Caba
Calat
Calis
Calp
Bri.

I N D E X.

01	Brigantinus portus.	361
	Burdigala v. Bourdeaux	
	Burgos. 56. 60. 135, 138. seqq.	353.
276		464.
84.	Burjalajos.	316
321	Bussi arx in Belgio.	343
	Byzcaja v. Biscaya.	
45 in	C.	
	C Abanes.	289
122	Cabecon, Cabegon.	143
314	Cabera.	242
350	Cabo de Finisterra.	360
135	Cabo de Gates.	265
seqq.	Cabo de Palos.	270
234	Cacabelos.	354
334	Cadima campus.	209
276	Cadix, quare Gades. Baja de Gades	
90	vel Sinus Gaditanus.	234
314	Julius Cesar.	266. 310
118	Cesar Augusta v. Saragoza.	
311	Calaguris, Calagurra, vel Calahora.	
60.		338
208	Calatajud, vel Calatajuta.	314. 345
. III.	Calis quare Gades.	
	Calpe.	16. 236
Bri	R 5	Cam

I N D E X.

<i>Cambriles, Cambrilla.</i>	295	<i>Carta</i>
<i>Caminus insignis.</i>	152.173	<i>Carta</i>
<i>Camobra qu. Zamora.</i>		<i>Char</i>
<i>Campo oppidulum.</i>	199.325	<i>Carta</i>
<i>Campos regio.</i>	136	<i>Carta</i>
<i>Canaria Insula.</i>	89	<i>Casca</i>
<i>Cantabria.</i>	75.120.126.	<i>Casca</i>
<i>Cantabrica lingua.</i>	121	<i>Castlo</i>
<i>Cantarilla.</i>	273	<i>Casti</i>
<i>Capitis viridis Insula.</i>	88	<i>I</i>
<i>Captieux</i>	119	<i>no</i>
<i>Caraqua navium species:</i>	214.seq.	<i>st</i>
<i>Cardona urbs & Ducatus.</i>	292	<i>pr</i>
<i>Carinnena.</i>	300	<i>ra</i>
<i>Carinthia.</i>		<i>Cast</i>
<i>Carmona.</i>	227.251	<i>Cast</i>
<i>Carolus M.</i>	292.seq.341.360	<i>Cast</i>
<i>Carolus V. Imp. 10.54.110.139.161.</i>		<i>Cast</i>
<i>171.172. seqq. 178. seqq. 234.289.</i>		<i>Cast</i>
<i>345.</i>		<i>Cata</i>
<i>Carolus VIII. Gallia Rex</i>	291	
<i>B. de Carpo.</i>	376	<i>Cati</i>
<i>Carraca.</i>	347	<i>Can</i>
<i>Carricon vel Carrion fl.</i>	353	<i>Cebo</i>
<i>Carrion los Condes.</i>	353	<i>S. C</i>
	<i>Car</i>	

I N D E X.

295	<i>Cartagena.</i>	272. seq.
173	<i>Cartama.</i>	267
	<i>Chart hago nova vid. Cartagena.</i>	
325	<i>Carthusia celebris.</i>	248
136	<i>Cartima quare Cartama</i>	
89	<i>Cascais vel Cascale.</i>	215. 223
126.	<i>Cascanto.</i>	339
121	<i>Caslonæ.</i>	170
273	<i>Castilia 4. 5. 135. seqq. Vetus Castilia.</i>	
88	<i>135. optimi casei, 135. Veteris &</i>	
119	<i>novæ Castiliae determinatio 135. Ca-</i>	
4. seq.	<i>stilia nova. 168. seqq. Castiliani a-</i>	
292	<i>pud ceteros Hispanos invidiâ labo-</i>	
300	<i>rant. 168.</i>	
	<i>Castillo de Leon.</i>	327
7. 251	<i>Castres.</i>	118
1. 360	<i>Castrolibya.</i>	327
. 161.	<i>Castro Rio.</i>	254
. 289.	<i>Castro Xeriz.</i>	353
	<i>Catalaunia vel Catalonia.</i>	25. 290
291		seqq.
376	<i>Catharina Medicaa.</i>	111. 113
347	<i>Caunus mons. v. Moncayo.</i>	
353	<i>Cebola.</i>	194
353	<i>S. Celonii.</i>	333
Cat-		Cel-
	R 6	

I N D E X.

<i>Celta</i>	107
<i>Cera.</i>	325
<i>Cerdania comitatus.</i>	328
<i>Ceretani.</i>	292. 328
<i>Cervera.</i>	309. 466
<i>Cessata.</i>	169. 347
<i>Ceuta.</i>	236. 240
<i>Ceylaon.</i>	89
<i>Charidemum Promont.</i>	265
<i>Chenil qu. Xenil.</i>	
<i>Cicadarum multitudo.</i>	10. 203
<i>Cinga. fl.</i>	310. 315. 325
<i>Ciudad, vel Ciudad Rodrigo.</i>	137
<i>Clunia</i>	137
<i>Cocca.</i>	150
<i>Cænobia opulenta, & celebra</i>	56. seq.
	141. 156. seqq. 197. seq. 221. seq.
	246. 249. seq. 274. 296. seq. 305 seqq.
<i>Cogedus fl.</i>	314
<i>Coimbra, v. Conimbria.</i>	
<i>Colbato.</i>	305
<i>Colibra.</i>	292
<i>Colubraria Inf.</i>	87
<i>Cominges vel Comingia Gallia comita-</i>	
<i>tus.</i>	328. seq.
	Com-

Com
Com
Com
Con
Conf
Cong
Coni
Cons
Cont
Cont
Cor
Cord
Cori
Coro
Coro
Cor
Ferm
Cor
Coffe
Cov
Cro
Cru
S. C
Cub
Cub

I N D E X.

107	<i>Complutensia Biblia.</i>	40.184
325	<i>Complutum.</i>	183. seqq. 345
328	<i>Compostella.</i>	359. 363
328	<i>Concha.</i>	101. 168. 364
466	<i>Confrane.</i>	340
347	<i>Congo regnum.</i>	88
240	<i>Conimbria.</i>	209
89	<i>Constans Imper.</i>	292
265	<i>Contentayna.</i>	279. seq.
	<i>Convenarum Comitatus qu. Cominges.</i>	
203	<i>Cordoua vel Corduba ciuitas.</i>	252. seqq.
325	<i>Cordubensis corii preparatio.</i>	267
137	<i>Coria.</i>	137. 196
137	<i>Corona vid. Corunna.</i>	
150	<i>Corona sumptuosa.</i>	307
. seq.	<i>Cortes.</i>	242
. seq.	<i>Fernand Cortese.</i>	200
seqq.	<i>Corunna urbs.</i>	360. seq.
314	<i>Cosserans in Gallia.</i>	329
	<i>Covarruvia.</i>	151. 194
305	<i>Crocodilus.</i>	177. seq.
292	<i>Crunna del Conde.</i>	136. 137
87	<i>S. Cruz Marchio.</i>	69
mita-	<i>Cubas.</i>	224
. seq.	<i>Cubeba.</i>	264. 267
Com-		Cuen-

I N D E X.

Cuenza vid. Concha

Cuevas.

289

Cuidad Rodrigo , vid. Ciudad.

D.

D*Acianus.*

183.320

Dalagon.

342.

Daroça.

300

Darrus fl.

257

Dax Gallia urbs.

119

Decianus.

203

Denia.

126.276

Dertosa.

293

Dianium v. Denia.

S. Didacus, vel S. Diego.

185

*S. Domingo vel Dominico de la Calca-
da urbs.*

339.353

S. Dominicus.

41.284

Domus deliciarum v. arces.

Don vocabulum.

128

Donastien v. S. Sebastian

Duennas.

143

Duero vel Durus fl. 13. 136. 149. seq.

E.

E*bora.*

208. seq.

Ebro fl.

13. 134. 317. 338

Ebu-

I N D E X.

	<i>Ebusa inf.</i>	87
289	<i>Eceia.</i>	227.252
	<i>Echo.</i>	268
	<i>Eciza v. Eceia.</i>	
320	<i>Edetani.</i>	283
342.	<i>Elche.</i>	277
300	<i>Elvas.</i>	205. seq.
257	<i>Emanuel Lusitania Rex.</i>	111. 221.
119		seq.
203	<i>Emerita.</i>	196. 201. seq.
5. 276	<i>Emporia.</i>	334
293	<i>Encausse.</i>	330
	<i>Encratis vel Engratia.</i>	320
185	<i>Enriques familia.</i>	64
alca-	<i>Epitaphia.</i>	161. 184. 221. seq.
0. 353	<i>Equestris ordo in Hispania.</i>	57. seq.
284	<i>Eria.</i>	126
	<i>Escuriacum, Escurial, monast.</i>	156
128		seqq.
	<i>Esparraguera.</i>	305
143	<i>Estrac Gallia regio.</i>	329. 340
9. seq.	<i>Estremadura.</i>	5. 195. seqq.
	<i>Estremos.</i>	206
8. seq.	<i>S. Eugenius.</i>	192
7. 338	<i>S. Eulalia.</i>	203
Ebu-		Evo-

I N D E X.

Evoëlla, Eruela. 347. seq.

Exercitus Christi fratres, vide Fratres.

F.

F *Aceta historia pueri & Mauro-*
rorum. 272. seq.

Fasila vel Favilla Legionis Rex. 356

Fanum S. Bertrandi. 329

Faro. 207

Fascinum. 238. seq.

Fastus. 283

Fels castellum. 299

Ferdinandus bellicosus. 245

Ferdinandus Sanctus. 273

Ferdinandus Legionis Rex. 354

Ferdinandus Navarra & Castella Rex.

357

Ferdinandus V. Catholicus Hispania

Rex. 58. 110. 175. seq. 260. seqq.

267. 291. 344.

Feria Dux. 284

Ferol. 363

Ferreros. 359

Ferrum copiosum. 127. 321

Fex castellum vid. Fels.

Fi-

I N D E X.

seq.	Figueras.	334
ra	Finis terra.	237.360
	Flandrica Insula.	88
	Flavium Brigantium.	361
ro	Flissinga.	234
seq.	Fonterabia quare Fuent arabia.	
56	Fons mira natura.	12.209.336
29	Fontes copiosi.	13.260.263.280
07	For in Gallia.	331
seq.	Formentera.	87
83	Forum Gallorum.	113
99	Fraga.	315
45	Franciscani Monachi. 54. dissidium eo-	
73	rum cum Dominicanis.	55.142
54	Franciscus I. Gallia Rex.	173.176.
Lex.		179.180
357	B. Franciscus Hieronymus Simon.	285
ania	Fratres à fratre occisi	246
eqq.	Fratres purissimi sanguinis Christi.	296
	Fratres exercitus Christi.	211
284	Fratres misericordiae	217
363	S. Fregeau.	329
359	Fridericus II. Elector Palatinus.	6.18.
321	47. seq. 249. Itinera ejus.	342.
Fi	seqq.	Fri-

I N D E X.

<i>Fridericus IV. Imp.</i>	112
<i>Fuentarabia.</i>	125. 126. 343. seq. 350
<i>Fuentes comes.</i>	64. 70
<i>Fugger.</i>	81. 349.

G.

G <i>Ades.</i>	201. 227. 233. seq.
<i>Gaditanus Sinus.</i>	234
<i>Gaditanum seu Herculeum Fretum.</i>	237
<i>Galla</i>	12. 267
<i>Galecia, vel Galoecia, vel Gallicia.</i>	359. 361. seqq.
<i>Gallego fl.</i>	316. 317
<i>Galleretia.</i>	131
<i>Gallia & Hispania fines.</i>	2. 3. 120. seq.
<i>125. 327. 337. 338. Iudai in Gal-</i>	
<i>lia. 123. Quid ex Navarra ad</i>	
<i>Galliam pertineat.</i>	338
<i>Gallicia v. Galecia.</i>	
<i>Gandia.</i>	276
<i>Garumna fl.</i>	328
<i>Gasto de Foix Navarra Rex.</i>	338
<i>Gates v. Cabo de Gates.</i>	
<i>Gave fl.</i>	120
<i>Gaure comit.</i>	329. 340
	Ge-

I N D E X.

112	Gebal Tarick qu. Gibraltar	
7.350	Geminorum primogenitura quomodo in	
4.70	Hispaniâ discernatur.	53
349.	Genuensium thesaurus.	165. seq.
	S. Georgii Castellum	88
3. seq.	Gerunda v. Girona.	
234	Gibraleon.	129
m.	Gibraltar. 16. 227. 236. Estrecho de	
237	Gibraltar.	19. 227. 236.
e. 267	Gineſtar.	294
cia.	Girona.	333
. seqq.	Goa inf.	89
5.317	Gomezii.	194
131	Gomorra.	18. seq. 347
o. seq.	Gothalania qu. Catalonia.	
Gal-	Cottorum Regnum in Hispaniâ.	108.
ra ad		109. 299
338	Granada urbs & regnum. 4. 58. 109.	
		175. 255. seqq. 348.
276	Gratia.	319
328	Graus.	324. seq.
338	Gruela vide Evoëlla	
	Guadalaiara.	168. 300. 347
120	Guadalcana.	82
. 340	Guadalantin fl.	272
Ge-		Gua-

I N D E X.

<i>Guadalaviar fl. v. Turia.</i>	
<i>Guadalete fl.</i>	232
<i>Guadalupa.</i>	197. seqq.
<i>Guadarrama fl.</i>	170
<i>Guadiana vel Anas fl. 13. 224. an sub</i>	
<i>terram se condant?</i>	13. 200. seqq.
<i>Guadix.</i>	268. seqq.
<i>Guardamar.</i>	270. 277
<i>Guardia urbs.</i>	339
<i>Guetalabiar fl. v. Turia.</i>	
<i>Guevara familia. 70. Antonius de</i>	
<i>Guevarâ.</i>	148
<i>Guipuscoja, vel Guipuzcoa. 5. 125. seqq.</i>	
<i>Gulletta in Africa.</i>	334
<i>Gummaræ.</i>	363
<i>Gurrea</i>	313. 325
<i>Gurumea.</i>	128
<i>Gusmanes vel Guzmanes famil. 65.</i>	
<i>Alphonfus Perezius Gusmannus. 65</i>	
H.	
H <i>Adrianus Imp.</i>	248
H <i>Hadrianus VI. Papa.</i>	58
<i>Hannibal.</i>	287
<i>Helena vel Helna urbs.</i>	292
<i>S. Helena Ins.</i>	88
	146.

Iac. a
Hena
Henr
Henr
Hera
Hida
Hispa
Hispa
Fin
spa
32
Gal
bit
4.
182
tus
sa
ea p
&
155
8.
colu
8.
span
Vin

I N D E X.

	<i>Iac. ab Hemskirchen.</i>	238
232	<i>Henares fl. 135. 183. Regio.</i>	170
seqq.	<i>Henricus II. Galliae Rex.</i>	172
170	<i>Henricus Lusitaniae Rex ultimus.</i>	221
sub	<i>Heraclea, vide Gibraltar.</i>	
seq.	<i>Hidalgos vocabulum.</i>	61
seq.	<i>Hispalis. qu. Sevilla.</i>	
277	<i>Hispania unde nomen 2. alia nomina 2.</i>	
339	<i>Fines. 2. Aditus terrestres ex Hispania in Galliam & vice versa. 3.</i>	
us de	<i>327. 332. 337. 338. 342. vide</i>	
148	<i>Galliae fines, situs & forma 2. 3. am-</i>	
seqq.	<i>bitus, sive circuitus & magnitudo. 3.</i>	
334	<i>4. Milliaria Hispanica 3. seq. 89.</i>	
363	<i>182. Hispania major Gallia. 4. Ve-</i>	
325	<i>tus & nova ejus divisio, & diver-</i>	
128	<i>sa regna & regiones. 4. seq. Inter</i>	
65.	<i>ea praecipua sunt Castilia, Aragonia,</i>	
s. 65	<i>& Portugallia. 4. seq. Aer. 6. seq.</i>	
	<i>155. Soli fertilitas & sterilitas. 7.</i>	
248	<i>8. Agri in Hispania non frequenter</i>	
58	<i>coluntur 9. Vnde frumenti penuria?</i>	
287	<i>8. Hispaniae frumenta 10. Vbi Hi-</i>	
292	<i>spania maxime culta. 280. 283.</i>	
88	<i>Vinum Hispanicum. 10. 134. 178.</i>	
Iac.	S	355.

I N D E X.

355. Porcino corio reconditur. 10.
 Fructus. 11. seq. Vbi fructuum co-
 pia maxima. 125. Oleum: 11. Bal-
 samus 325. Lardum optimum. 199.
 Linum. 280. Metalla. 12. Ferri co-
 pia. 127. 362. Thermæ & fontes 13.
 Flumina. 13. Lacus. 14. 358. Pontes,
 quare Pontes. Portus. 14. seq. 207.
 220. 231. 272. 360. seq. Montes. 15.
 seq. Promontoria. 16. seq. vid. Algar-
 bia, Gallicia. Equi Hispanici. 17.
 226 254. Muli. 17. seq. Ver-
 veces, & alia animalia. 18. Vena-
 tio. 19. Hispania non est populosa. 70.
 44. 49. 91. Fortissimi Hispani, &
 optimi nauta 46. 122. seq. Hispan-
 ia non abundat nautis. 15. Hispano-
 rum stupidissimi 292. Galli multi in
 Hispaniâ 45. 290. seq. Hispani se-
 re omnes volunt esse nobiles, & mili-
 tes. 9. 30. 44. A labore abhorrent
 (præter nonnullos. 279.) & imperi-
 ti sunt artifices. 44. 290. Qua-
 pificia in Hispaniâ vigeant. 45. ubi
 optimi enses parentur. 191. optimi

I N D E X.

panni. 151. 282. *curcubitulas* quomodo *Hispani* adhiheant. 46. 263. *Negotiatio Hispanorum* 20. 191. *Eorum* *indoles*, *animus*, *Religio*, *corporis figura*, *ritus*, & *consuetudines* 9. 11. 29. *seqq.* 37. 42. *seqq.* 47. 76. 103. 123. 303. *seq.* 286. 255. 125. 129. 130. 132. *seqq.* 134. *seq.* 149. 203. 204. 217. 250. *Otiosos Hispani* oderunt 44. *Eorum vestes* 46. 248. *seq.* 288. 297. *Oeconomia* & *edes.* 46. *qua latrinis* carent 46. 301. *Hispanorum cibus.* 11. 18. 42. 92. *Ipsis diebus sabbathi carne* vesci licet. 14. 82. 134. *seq.* *Butyrum* in *Hispania* rarum. 18. *seq.* *Hospitia vilia* & *tractatio vilis.* 47. *seq.* 132. *Quid in itineribus observandum.* 133. *seq.* *Itinera* per *Hispaniam* incommoda & periculosa. 238. 243. 269. 275. 288. & *passim* in 2. cap. *vide item* in hoc titulo : *Eorum Indoles* & c. ut & , *Statuta* & *leges* *Hisp.* *peculiares* 29. *Fœminæ* *Hispanica* 46. 49. 50. 286. 302. *Sta-*

I N D E X.

tuta, matrimonium & publica lupanaria concernentia. 48. seqq. De cornutis, & ipsorum pœnâ 49. seq. Statuta & leges Hispaniæ peculiæares 48. seq. 50. seqq. 74. seqq. 204. 241. 248. seq. 255. 273. 282. seqq. 303. seq. Hispani iustitiam colunt, & scelera puniunt. 52. 103. 106. 149. 155. 248. seq. 255. 298. seq. 302. seq. 309. Musica Hispanorum haud magni momenti. 37. Eorum moneta 24. seqq. Lingua. 20. seqq. Status & ordines. 54. Ecclesiasticus. 54. seqq. 191. seq. 284. seq. Reditus Ecclesiastici 59. seqq. vide etiam Toledo, Sevilla, Valencia & c. Gravantur. 79. Franciscani multi in Hispaniâ. 54. In magnâ sunt auctoritate. 100. à Dominicanis dissident 142. Iesuitæ. 55. seq. Multi Sancti, & aliquot Papæ in Hispaniâ. 41. 285. Episcopi & Præsules Hispaniæ veteres 60. Templâ præcipua vid. Templâ. Academiæ 38. seq. 40. seq. 135. seqq. 293. 296. 184. 191. 209. 217.

I N D E X.

228. 247. 258. 283. 313. 317.
 302. 310. 322. 360. *Latina Hi-*
spanorum lingua. 37. seq. 140. *Di-*
sputationes 38. *Viri docti nunc &*
olim, Theologi, Iurisperiti, Me-
dici, Philosophi. 39. 40. *Ordo*
Nobilium. 61. seqq. 91. *Nonnulli*
& diversi Equitum auratorum ordi-
nes. 57. seqq. 81. 98. *quare Portu-*
gallia. Aurei Velleris Equites. 63.
Magnates, vel Los Grandes. 63. 76.
 97. *Ipsis quatuor tantum equis cur-*
ribus junctis uti licet. 63. *Familia-*
rum Hispanicarum precipua. 63.
 seqq. *Principum, Ducum, Comi-*
tum &c. numerus, & reditus. 72.
 seq. *Cæsares Romani in Hispaniâ na-*
ti. 41. *Hispani tolerantia summâ*
praditi, boni sunt milites. 42. seq. 91.
 92. *Equitatus.* 21. *Civium & Ci-*
vitatum ordo. 73. seq. 76. 102. seq.
Civitates. 20. *Quomodo regantur.*
 102. 284. 248. seq. 318. *Quo-*
modo Consules appellentur. 103. 216.
Officia emuntur. 249. *Pulcherrima*

I N D E X

Hispania civitas. 317. 153. *Ma-*
xima 257. *populosissima civitates.*
 91. 171. *Civitas præcipua* 213. *A-*
mœnissima. 263. *Emporium celebra-*
rum 243. *Platea in Hispaniâ pul-*
cherrima. 319. *Duo pagi præcipui.*
 170. *Macellum præcipuum.* 247.
Incolarum privilegia. 75. 123.
 126. 128. *Incolæ quodammodo pe-*
cunia inopiâ laborant. 83. *seq.* *Co-*
mitia. 73. *seq.* 314. *Rex Hispania*
non eligitur. 74. *Magnam potenti-*
am & authoritatem habet. 74. *seqq.*
Catholicus appellatur. 75. *Ejus li-*
beri & Gynecæum. 77. *seq.* *Reditus.*
 78. *seqq.* 218. *Bonorum ad orpha-*
nos pertinentium parte fruitur. 82.
Expensæ sunt grandes. 85. *Poten-*
tia & regiones. 86. *seqq.* *potentissi-*
mus mundi Monarcha Hispaniæ Rex.
 86. *Potentia ejus divisa.* 90. *In-*
colarum penuriâ laborat. 91. *Eorum*
tamen copia in plurimis locis inveni-
tur. 91. 171. *Domi satis potens*
est. 92. *Armamentaria Hispanica*
præ-

I N D E X.

Ma-	precipua. 92. 168. 215. 264. 303.	
ates.	seq. Specula in maris littore. 238.	
A-	289. Aula & ministri Regis. 92.	
eber-	seqq. Præsidium, & custodia 94.	
pul-	Musici. 95. Collegia & Curia Regiæ	
ipui.	justitiam administrantes. 97. seqq.	
247.	Architalassi munus. 232. Cancellaria	
123.	sive judicia aulica. 98. 105. Consilium	
o pe-	sive senatus inquisitionis. 99.	
Co-	seqq. Quomodo regiones Hispanica	
pania	regantur. 104. Processus juris in	
centi-	Hispania. 105. Hispania rectores	
seqq.	antiqui. 107. seqq. Peregrini populi	
us li-	Hispaniam invadunt. 108. 299.	
ditus.	seq. Arabes & Saraceni Hispaniam	
rpha-	occupant. 108. seq. 236. 241.	
82.	356. Eorum extirpatio. 109. 258.	
oten-	262. seq. 267. 282. 300. Quo-	
ntissi-	modo Hispanica regna coaluerint, &	
Rexi	ad Austriacam domum pervenerint.	
. In-	110. seq. Ultimi Reges Hispania.	
Eorum	114. Regum Hispania genealogia.	
veni-	113. seq.	
potent	Hita.	169. 347
anica	S. Honoratus.	336
pra-	S 4	Ho-

I N D E X.

<i>Horihuela.</i>	275
<i>Horologium</i>	147.178
<i>Horti.</i>	149.167.177.186. seqq. 198.
	222.246.249. seq.
<i>Hostales.</i>	293.309
<i>Huelgas vocabulum.</i>	141
<i>Huria fl. v. Vidoso.</i>	
<i>Hyems dura.</i>	178. seq.

I.

I <i>Aca vel Iacca.</i>	312
I <i>S. Iacobus Apostolus.</i>	321.359. seq.
<i>S. Iacobus de Cacem urbs.</i>	210
<i>Iaen.</i>	227
<i>Iberus fl. v. Ebro</i>	
<i>Idubeda montes.</i>	13.16.339
<i>Ignaiunda.</i>	308
<i>Ignatius à Lojola.</i>	306
<i>S. Ildephonsus, vel Illephonsus.</i>	192
<i>Ilerda.</i>	310
<i>Ilervela. q. Evoella.</i>	
<i>Illescas.</i>	349
<i>Illiberis.</i>	292
<i>Illice.</i>	277
<i>Illicitanus sinus.</i>	277
<i>India.</i>	88.89

In-

I N D E X.

275	<i>Infantado, vel Infantatus regio, &</i>	
7.178	<i>Dux.</i>	64.169
198.	<i>Inquisitio Hispanica.</i>	36.99.seq.148
9.seq.	<i>Inquisitor primus.</i>	320
309	<i>Interamnium Flavium.</i>	354
141	<i>Iohannes de Austria.</i>	166.176
	<i>S.Ioan de Luz.</i>	121.123.seq.
8.seq.	<i>S.Ioan, vel Iuan de pie de porro.</i>	341.351
	<i>Ioanna Hispania Regina.</i>	110.153.259
312	<i>Ioannes III. Lusitania Rex.</i>	112.222
9.seq.	<i>Ioannes II. Hispania Rex.</i>	291
210	<i>Iohannes Albretanus.</i>	338
227	<i>Iria Flavia.</i>	360
	<i>Iron fl.</i>	120.124.Vrbs.124.
5.339	<i>Isabella Hispania Regina</i>	110.259.344
308	<i>Iserga fl. q. Pisurga.</i>	
306	<i>S. Isidorus</i>	357
191	<i>L'Isle Gallia Comitatus.</i>	329
310	<i>L'Isle en Dodon.</i>	329
	<i>Italica Vrbs.</i>	248
349	<i>Iturissa.</i>	339
291	<i>S. Iulianus.</i>	185.336
277	<i>Iulius Cesar, v. Cesar.</i>	
277	<i>Iuncaria, Iunquera.</i>	293.334
8.89	<i>S. Iustus.</i>	183
In-		S 5 Ke-

I N D E X.

K.

K	<i>Evenhuler Barones.</i>	185
	L.	
L	<i>Acobriga, vel Lagos.</i>	207.210
	<i>Laletanus ager.</i>	299
	<i>S. Lambertus.</i>	321
	<i>Lampas insignis.</i>	285
	<i>Landes, vel Lapord Gallia Regio.</i>	120
	<i>Laredo.</i>	122
	<i>S. Laurentius.</i>	250.314
	<i>S. Laurentii monasterium q. Escuria-</i> <i>cum.</i>	
	<i>S. Laurentii Insula.</i>	88
	<i>Lebazuz.</i>	170
	<i>Lebrixa, vel Lebriza.</i>	227.228
	<i>Lecinena mons.</i>	331
	<i>Lectus ingens.</i>	260. seq.
	<i>Ledesma.</i>	354
	<i>Legio v. Leon.</i>	
	<i>H. Thomas Leodius. 6. 18. seq. x18.</i> <i>seq. 189. 337. 343. 343. 349.</i>	
	<i>Leon regnum</i>	353. seqq. urbs. 353.
		356. seq.
	<i>Lerida.</i>	301. 310. 315
	<i>Lerma Vrbs.</i>	137. 349. Dux. 63.
		68

I N D E X.

68. 145. 148. 171. 185

185	<i>Lesso.</i>	128
	<i>Lethe fl.</i>	231
210	<i>Lezuza, q. Lebazuzá.</i>	
299	<i>Liberalitas Iulia.</i>	209
321	<i>Linás.</i>	333
285	<i>Lipuscoa v. Guipuscoa.</i>	
120	<i>Lisboa, Lisbona.</i>	213. seqq.
122	<i>Liskes, q. Illescas.</i>	
314	<i>Llanes.</i>	358
curia	<i>Lobetum.</i>	313
	<i>Lobregat, Lobregato, Lobreger fl.</i>	297
88	<i>Legronium Logronno.</i>	132. 352
170	<i>Lombes.</i>	329
7. 228	<i>Lopezii.</i>	193
331	<i>Lorca.</i>	271. seq.
0. seq.	<i>Lorena.</i>	253
354	<i>Lourde regio v. Lapord Vrbs.</i>	
	<i>Loxa.</i>	267
118	<i>Lucanus.</i>	253
0.	<i>S. Lucar de Barrameda.</i>	230
353	<i>Lucas Tudensis.</i>	363
6. seq.	<i>Luciferi Fanum. v. Lucar.</i>	
0. 315	<i>Ludovicus I. Imp.</i>	300
x. 63	<i>Ludovicus XI. Gallia Rex.</i>	291
68	S 6	Lit-

I N D E X.

Lugdunum Convenarum. v. Lyon.

Lugo, Lucus. 362

S. Lupercus. 321

Lurcenich. 342

Lusitania, v. Portugallia.

Lyon De Comingeois. 329

M.

M *Acao.* 89

Madagascar Inf. 88

Madera. 88

Madritum. 46. 83. 102. 168. 170. Jeqq.

182. Distantia inter Madritum &

Poictiers. 182. ac Lisabonam. 223

Magas. 142. seq.

Majorica Insula. 85. 300

Malacca. 89

Malaga. 92. 264

Malagon. 349

Mancia. 170

Manresa. 296

Manriques. 65

Mansilla. 353. seq.

Mantua Carpetanorum. 170

S. Marcellus. 357

Marchena. 227

Mar-

I N D E X.

	<i>Margaretha Austriaca.</i>	34. seq. 383
362	<i>Margari fl. v. Iron.</i>	
321	<i>S. Maria finis terra.</i>	360
342	<i>S. Maria de Guadalupa.</i>	197
	<i>S. Maria de Magalon en los montes de</i>	
329	<i>Lecinena.</i>	323
	<i>Mariani montes.</i>	226
89	<i>Maron.</i>	347
88	<i>Martialis Poëta.</i>	314
88	<i>Martorel.</i>	298. 304
Jeqq.	<i>Martyres Tholosains oppidulum.</i>	331
um &	<i>Marzalcabir.</i>	240
223	<i>Matalebres.</i>	347
2. seq.	<i>S. Mattheo oppidulum.</i>	289
300	<i>Maubourget.</i>	340. 341
89	<i>Mauri v. Morisci, & Hispania.</i>	
2. 264	<i>Mauri, ut bestia venduntur.</i>	217
349	<i>Maximilianus I. Imp.</i>	75
170	<i>Mazagaon.</i>	88. 240
296	<i>Medellin.</i>	200
65	<i>Medina Campos, vel del Campo, vel</i>	
3. seq.	<i>Methymna Campensis.</i>	136. 355. 364
170	<i>Medina Celi.</i>	169
357	<i>Medina rio secco.</i>	355
227	<i>Medina Sidonia.</i>	235
Mar:		Mel

I N D E X.

<i>Mel.</i>	276
<i>Melilla.</i>	240
<i>Monascus fl. Vramea.</i>	
<i>Mendoza familia.</i>	64
<i>Iohannes de Menna.</i>	172.253
<i>Mercatus anniversarius celebris.</i>	355
<i>Merida.</i>	196.201. seqq.
<i>Metallina q. Medellin.</i>	
<i>Metasthenes.</i>	107
<i>Methimna v. Medina.</i>	
<i>Mexico.</i>	200
<i>Miajadas.</i>	199
<i>Milliaria Hispanica.</i>	3. seq. 89. 182.
<i>Mingo, vel Minius fl.</i>	14. 206. 207.
	363
<i>Ministrorum in Hispania libertas.</i>	52
<i>Minorica.</i>	85. 300
<i>Mira.</i>	12. 13. 14. 119. 156. 157. 176.
	181. 209. 292. 321. seq. 358
<i>Miranda d' Ebro.</i>	134. 349
<i>Mirobriga.</i>	354
<i>Mocada.</i>	150
<i>Molina urbs.</i>	135. seq. mons. 311
<i>Malin de Ré, vel Resh.</i>	305
<i>Moluccæ insula.</i>	85
	<i>Mons.</i>

I N D E X.

276	<i>Moncada.</i>	150.333
240	<i>Moncayo montes.</i>	16.31.314
	<i>Monçon.</i>	314.
64	<i>Monda.</i>	227
2.253	<i>Mondego, fl.</i>	209
355	<i>Mondogneto.</i>	363
seqq.	<i>Monetaria officina.</i>	154
	<i>Montegeau.</i>	329
107	<i>Mons altissimus.</i>	
	<i>Monferrate monasterium celeberrimum.</i>	
200		301.305. seqq.
199	<i>Monsonium v. Monçon.</i>	
182	<i>Montalegre.</i>	364
207	<i>Monteamor.</i>	211. seq
363	<i>Monterei.</i>	363
52	<i>Monte serrato q. Monferrate.</i>	
300	<i>Montiel, Montilla.</i>	348
176	<i>Montmarsan.</i>	119
358	<i>Monyvi, mons.</i>	302
349	<i>Morisci.</i>	109
354	<i>Ambros. Morales.</i>	253
150	<i>Morvedro.</i>	276.287. seqq.
311	<i>Morrigo.</i>	126
305	<i>Mozambique.</i>	88
85	<i>Munda fl.</i>	209. urbs. 266
Mon.		Mu-

I N D E X

Munimenta v. arces.

Murcia urbs. 273. seq. regnum 270. seqq.

Muret. 329

Mustacra. 270

N.

N *Ajara, vel Najera. 339. 353*
Narbona. 337

Navarette. 339. 353

Navarra. 4. 109. seq. 338. seqq.

Navium structura in Hispaniâ. 15

Nebrissa. q. Lebrixa.

Nerium promont. 360

Niebla 229

Noia. 363

S. Nona. 357

Numantia. 137

Nuptia. 283

O.

O *Cca, q. Idubeda*
Ocana, vel Occanna. 169. 347

Officia venduntur in Hispaniâ. 249

Ocaso, v. Puentarabia.

Ognate Comitum familia. 70

Olisippo, v. Lisabona.

Olite. 139. 341

On

I N D E X.

	Onhar fl.	333
seqq.	Onnatensis Academia in Cantabria.	
329		41
270	Opera artificiosa. 139. seq. 245. 152.	
	seqq. 163. seqq. 181. 250. 284. 293.	
353		339. 172.
337	Ophiusa.	87
353	Oran.	240
seqq.	Orcelis, v. Orihuella.	
15	Ordonius Hispania Rex.	179
	Ordugna.	122
360	Orens, Orense, Orensiun.	362
229	Oria urbs, q. Eria,	
363	Oria. fl.	130
357	Orihuella v. Horihuella.	
137	Ormisenda Legionis regina.	357
283	Ormuz Ins.	88
	S. Orontius.	314
	P. Orosius.	196
9.347	Orospe damons.	16
249	Orthes.	341
	Orzanaga.	354
70	Oscia.	313
	Oscia fl.	353
9.342	Oisma.	136
On	Osse-	

I N D E X.

<i>Offera.</i>	116	<i>Pen</i>
<i>Offuna urbs.</i>	227.228. familia. 67.	<i>Pen</i>
	301	<i>Ant</i>
<i>Ouetum, Oviedo.</i>	358	<i>Perp</i>
P.		<i>Pert</i>
P <i>Acenses, q. Pax.</i>		<i>Pesc</i>
<i>Padro.</i>	363	<i>Petr</i>
<i>Pagna.</i>	136	<i>Petr</i>
<i>Palacios, Palantia, Palatium, Palencia.</i>		<i>Petro</i>
	137.227.243.353	<i>Petro</i>
<i>S. Palas, vel Palay.</i>	341	<i>Petr</i>
<i>Palatia v. arces.</i>		<i>Phil</i>
<i>Palos promont.</i>	27	<i>Phil</i>
<i>Pamemo.</i>	13	15
<i>Pampelona, Pamplona, Panplona.</i>	341	22
	341	<i>Philip</i>
<i>Pardo.</i>	178. seq	28
<i>Passagio.</i>	126. 12	<i>Philip</i>
<i>S. Pastor.</i>	18	<i>Philip</i>
<i>Pastrana familia.</i>	6	<i>Pime</i>
<i>Pax, Pax Augusta.</i>	20	<i>Pinti</i>
<i>Pax Iulia.</i>	210. 21	<i>Pirat</i>
<i>Pegnon.</i>	2	<i>Pisuen</i>
<i>Pelagius Hispania Rex.</i>	109. 153. 3	<i>Pitiu</i>
<i>Peniscola.</i>	3	<i>Place</i>
	26	

I N D E X.

110	<i>Penna de los Enamorados.</i>	16
a. 67.	<i>Penna fiel.</i>	143
301	<i>Ant. Perez.</i>	74
358	<i>Perpinianum.</i>	291. 334
	<i>Pertus.</i>	334
	<i>Pescara familia.</i>	69
361	<i>Petrus Simonis.</i>	10
136	<i>Petrejus.</i>	310
alencia	<i>Petroche.</i>	195
43. 353	<i>Petronella Aragonia regina.</i>	318. seq.
341	<i>Petrus Castellæ rex.</i>	234. 246
	<i>Philippus I. Hisp. rex.</i>	110
27	<i>Philippus II. 111. seqq.</i>	114. 139. 156.
13		159. 174. 176. 180. 199. 204. 212.
14. 341		220. 234.
34	<i>Philippus III.</i>	63. 68. 85. 114. 139.
78. seq.		283. 307. 320. 187
26. 12	<i>Philippus IV.</i>	68. 85. 114
18	<i>Philibertus Sabaudia Dux.</i>	232
6	<i>Pimenteli familia.</i>	143
20	<i>Pintia Prolomai.</i>	143
10. 22	<i>Piratarum pœna.</i>	233
2	<i>Pisuerga, Pisurga fl.</i>	142. seq. 149
153. 3	<i>Pitiusa insula.</i>	87
3	<i>Placentia in Hisp.</i>	126. 137. 196
pe		Plie-

I N D E X.

<i>Pliego.</i>	364
<i>Poblet, Pobletto.</i>	296. seq.
<i>Poliliena, Pollenio.</i>	324
<i>Pompelona q. Pampelona.</i>	
<i>Pondansac.</i>	118
<i>Ponferrada.</i>	354. 359
<i>Ponte deaume.</i>	363
<i>Ponte della Reyna.</i>	354
<i>Pontes in Hisp.</i>	154. 169. 209. 242
	252. 202. 293. 322. 353.
<i>Pontevedra.</i>	36
<i>Populetum, v. Poblet.</i>	
<i>Portilla.</i>	27
<i>Porto urbs. 207. transitus insignis.</i>	3. 32
<i>Porto elgrajo.</i>	28
<i>Portugallia. 4. 7. 9. 27. 31. 47. 88.</i>	
	105. 269. Regni hujus descriptio
	206. seqq. Regni status Ecclesiasticus.
	60. 207. Nobilitas. 73. Regni
	111. 208. 221. Eorum sepultura.
	221. Annuus reditus. 84. Lis
	successionem, in Regno, & quo pacto
	ceteris Hispania regnis Lusitania
	juncta sit. 111. seqq.
<i>Portus maris diversi. v. Hispania.</i>	

Priv

Prom

Pueb

Puen

Puer

Puer

Puer

Puert

Puer

Puer

Punta

Purp

Pyren

Q

S. Q

S. I

Rami

I N D E X.

364	<i>Privilegia singularia.</i>	122. seq. 126.
6. seq.		128. seq. 355
324	<i>Promontorium sacrum.</i>	207
	<i>Puebla.</i>	316
118	<i>Puente del Arçobispo.</i>	195
4. 359	<i>Puerto de Malamagor.</i>	277
363	<i>Puerto transitus.</i>	327
354	<i>Puerto de S. Maria.</i>	227. 232
9. 242	<i>Puerto Marin.</i>	359
	<i>Puerto real.</i>	227
363	<i>Puerto del fonte frio.</i>	156
	<i>Punta de S. Sebastiano.</i>	237
277	<i>Purpureus & coccineus color.</i>	203
3. 327	<i>Pyrenai montes.</i>	15. seq. 125. 311. 325.
286		328.

Q.

47. 88	<i>Q. Vadalavias fl. q. Turia.</i>	
scrip	<i>Q. Guadalquivir, seu Batis fl.</i>	14.
lesiast		231. 252
3. Reg	<i>S. Quentin in Galliâ.</i>	156. 176
pultu		
Lis		
uo pa		
ania		

R.

	<i>S. Raimundus.</i>	322
	<i>Raimundus Berengarius.</i>	319
	<i>Ramirus rex.</i>	318
	<i>Ra-</i>	

I N D E X.

<i>Ravasteins.</i>	340
<i>Regiorum primogenitorum in diversis regionibus diversa nomina.</i>	77
<i>Regna exigua.</i>	113
<i>Reliquia Sanctorum in Hispaniâ.</i>	131.
185. 198. 262. 269. 320. seq. 323.	
305. seqq. 336. 360.	
<i>Renteria oppidulum.</i>	125. 127
<i>Rhinoceros primus in Europâ visus.</i>	178
<i>Ribadeo fl.</i>	358. urbs. 489
<i>Ribagorza v. Ripagorza.</i>	
<i>Ricardus Catholicus.</i>	357.
<i>Rioscia regio.</i>	339. 353
<i>Ripagorsa, Ripagorza.</i>	312. 326
<i>Ritus singulares in Hispaniâ. q. Hispaniâ.</i>	
<i>Item 340.</i>	
<i>Rivadavia.</i>	363
<i>Riusnes.</i>	329
<i>Rocca.</i>	333
<i>Rochefort.</i>	119
<i>Rocida vallis.</i>	341
<i>Roda.</i>	364
<i>Rodericus Gothorum in Hispaniâ ultimus rex.</i>	108. 241
	Ro.

Rola
 Rom
 Ron
 Ron
 Ron
 Ron
 Rose
 Rossi
 Roya
 Roye
 Rubr
 S. R
 Rusci
 Rusci
 Rust
 Rust
 S
 S
 Sagi
 Sagu
 Saha
 Salin
 Salm

I N D E X.

340	<i>Rolandus.</i>	341
versis	<i>Romana potentia.</i>	86. seq.
77	<i>Roncevalles.</i>	341. 352
113	<i>Roncevallenses montes.</i>	15
131.	<i>Ronciglione v. Rossillon.</i>	
323.	<i>Ronda.</i>	265
	<i>Rosca.</i>	355
127	<i>Rossillon Comitatus.</i>	291. 336
visus.	<i>Royas.</i>	296
178	<i>Royellos.</i>	211
489	<i>Rubricatus fl. q. Lobregat.</i>	
	<i>S. Rufus.</i>	293
357.	<i>Ruscino.</i>	336
353	<i>Ruscinonensis Comitatus q. Rossillon.</i>	
326	<i>Rusticus, qui thoracem sericum indu-</i>	
dispa.	<i>tus aravit.</i>	255.
	<i>Rusticorum Patronus.</i>	321
	S.	
363	S <i>acellum visu dignum.</i>	254. 259
329	<i>Saccharum.</i>	274
333	<i>Sagiago.</i>	354
119	<i>Saguntum.</i>	287
341	<i>Sahagun.</i>	353
364	<i>Salina.</i>	224. 277. 292
ulti.	<i>Salmanca, Salmantica.</i>	38. 41. 136
241		Sal.
Ro.		

I N D E X.

<i>Saldagna.</i>	354	<i>Sca</i>
<i>Saliens.</i>	329	<i>Scor</i>
<i>Salobrenna q. Salubregna.</i>		<i>Scor</i>
<i>Salone. fl.</i>	314	<i>Scor</i>
<i>Salsadella.</i>	289	<i>Seba</i>
<i>Salsas.</i>	291.336. seq	
<i>Salsona.</i>	292	<i>S. S</i>
<i>Salsula q. Salsas.</i>		<i>Segu</i>
<i>Salvaterra.</i>	132.341	<i>Segu</i>
<i>Salubregna.</i>	256	<i>Segu</i>
<i>Samathan.</i>	329	<i>Segu</i>
<i>Samedel.</i>	353	<i>Segu</i>
<i>Sanabria.</i>	358	<i>Selu</i>
<i>Sanctia Legionis regina.</i>	357	<i>Sene</i>
<i>Sanguessa, Sanguenza.</i>	339	<i>Sene</i>
<i>Sanguile.</i>	325	<i>Sent</i>
<i>Santander.</i>	358. seq.	<i>Sept</i>
<i>Santarenium.</i>	209. seq.	<i>Serp</i>
<i>Santiago, v. Compostella.</i>		<i>Q.</i>
<i>Santorquato.</i>	374	<i>Sessu</i>
<i>Saraceni.</i>	108. seq.	<i>Seta</i>
<i>Saragossa, Saragoza.</i>	300.316.342	<i>Setu</i>
<i>Sardinia.</i>	87	<i>Seu</i>
<i>Sarria.</i>	363	<i>Sger</i>
<i>Ioh. Fridericus, Saxonia Princ.</i>	148.172	<i>Sici</i>
<i>174.180.</i>		<i>Sca</i>

I N D E X.

354	<i>Scalabis, v. Santarenum.</i>	
329	<i>Scombraria Inf.</i>	272
	<i>Scombraria Promont.</i>	270
314	<i>Scortationis pœna.</i>	108
289	<i>Sebastianus Lusitania Rex</i>	111.176.
6.seq		173. 199. 221
292	<i>S. Sebastian civitas.</i>	126. 128. seq.
	<i>Segovia.</i>	136. 151. seqq.
2.341	<i>Segre fl. q. Sigro.</i>	
256	<i>Seguntia q. Siguenza.</i>	
329	<i>Segura oppidulum.</i>	130. 350
353	<i>Segura fl.</i>	273
358	<i>Selves.</i>	226
357	<i>Sena rivus.</i>	290
339	<i>Seneca.</i>	353
323	<i>Sentica.</i>	353
8.seq	<i>Septa.</i>	88. 236. 240
9.seq	<i>Serpa.</i>	225
	<i>Q. Sertorius.</i>	313
374	<i>Sessi Duces.</i>	254
8.seq	<i>Setabis fl.</i>	273. urbs. 280
6.342	<i>Setubal.</i>	211. 224
87	<i>Sevilia, Sevilla.</i>	243. seqq.
363	<i>Sgeva fl.</i>	144
48.172	<i>Sicilia.</i>	87. 88
Scal		Si-

T

I N D E X.

<i>Sicoris fl.</i>	310
<i>Sterra regio.</i>	168. 170
<i>Sierra Morena montes.</i>	81. 225
<i>Aloysia Sigæa. v. Aloysia.</i>	
<i>Sigro fl. v. Sicoris.</i>	
<i>Siguenza.</i>	135. 169
<i>S. Sillon.</i>	333
<i>Simanca.</i>	137
<i>Simplices homines.</i>	200. (eq.
<i>Sinco fl. q. Cinga.</i>	
<i>Sinis.</i>	210
<i>Sioorpe.</i>	330
<i>Sobrarvia regnum.</i>	312
<i>Somack herba.</i>	267
<i>Spania v. Hispania.</i>	
<i>Spartum.</i>	272
<i>Speculum insigne.</i>	172. 174
<i>Spera.</i>	242
<i>Staberus fl.</i>	271
<i>Stella mons.</i>	14. urbs, 339. 352
<i>Strumis laborantes homines.</i>	330
<i>Sucro fl. q. Xucar.</i>	
<i>Suevi in Hispania.</i>	
<i>Syngilia.</i>	266
<i>Sylves.</i>	207

I N D E X.

T.

310	T	
170	T	<i>afalla, vel Taffaglia.</i> 335. 342. 346
225		<i>Tagus, Tajo fl.</i> 13. 169
	<i>Talavera de la Reyna.</i>	170. 194. seq.
	<i>Talavera de Badajoz.</i>	203
169	<i>Talets.</i>	289
333	<i>Tanger, q. Tingis.</i>	
137	<i>Tarazona.</i>	314
0. seq.	<i>Tarba.</i>	340
	<i>Tariff.</i>	236
210	<i>Tarracon, Tarragona urbs.</i>	295. seqq.
330		299. 301
312	<i>Tarraconensis Hispania.</i>	270. 281. 295
267	<i>Tarraga.</i>	309
	<i>Tartesse.</i>	119
271	<i>Tavila.</i>	207
2. 174	<i>Taurus q. Toro.</i>	
243	<i>Tembleique.</i>	347
271	<i>Templa Hispania celebra.</i>	139. seq.
9. 353		191. seq. 217. 245. 253. seq. 259.
330		284. seq. 320. 356. 360.
	<i>Tentugala.</i>	209
	<i>Ter fl.</i>	333. 358
266	<i>S. Teresa.</i>	136
201	<i>Terra de Campos.</i>	136
Ta		<i>Ter-</i>

I N D E X.

<i>Terræmotus.</i>	221.253
<i>Tervel.</i>	314
<i>Theatinorum Ordo.</i>	148
<i>Thelis fl.</i>	335
<i>Theodosius Magnus.</i>	248
<i>Thera fl. v. Ter.</i>	
<i>Thermæ in Hispaniâ.</i>	13.265.330.
	340.362. vid. Hispania.
<i>Thesauri.</i>	146.262. seqq. 190.198.
	285. seq. 307.320.
<i>Thice fl. q. Ter.</i>	
<i>Tholosa in Galliâ.</i>	340.341. in Hispaniâ q. Tolosa.
<i>S. Thomæ Ins.</i>	88
<i>Tievas.</i>	342
<i>Tingis.</i>	88.240
<i>Tirica.</i>	294
<i>Toledo urbs.</i>	50.168.189. seqq. 364.
	<i>Archiepiscopatus.</i> 59.192. seq.
<i>Toledo familia.</i>	65
<i>Tolosa, Tolosetta in Hispania.</i>	126.
	130.126
<i>Tomar.</i>	210
<i>Tordesilla.</i>	454
<i>Termis fl.</i>	136
	Tor-

I N D E X.

53	<i>Tornatorium opera.</i>	293. seq.
14	<i>Toro.</i>	354. seq.
48	<i>Torquemada.</i>	142
35	<i>Torr fl.</i>	149
48	<i>Terre Dembara.</i>	296. seq.
	<i>Torto fl.</i>	358
30.	<i>Tortosa.</i>	293
	<i>Totana.</i>	273
98.	<i>Trajanus Imp.</i>	248
	<i>Traiguerra,</i>	289
	<i>Trevigno.</i>	132
pa.	<i>Tria Castella.</i>	359
	<i>Trie.</i>	340
88	<i>Triguerras.</i>	229
342	<i>Tubal, & Tubalai.</i>	107
240	<i>Tude q. Tuy.</i>	
294	<i>Tudela.</i>	338. 339. 342
64.	<i>Turia fl.</i>	282. urbs. 313
	<i>Turiaso v. Tarazona.</i>	
65	<i>Turcicum Imperium.</i>	86
26.	<i>Turquesa lapis.</i>	353
126	<i>Turres visu digna.</i>	245. 274
210	<i>Tuy.</i>	363
454	<i>Tyde v. Tuy</i>	V.
136	V <i>Aena.</i>	254
Tor-		T 3 Va-

I N D E X.

<i>Valencia.</i>	206
<i>Valencia urbs. 28. seqq. Regnum. 275.</i>	seq.
<i>Valladolid.</i>	136. 143. seqq.
<i>Valverde.</i>	357
<i>Vandali, Vandalia.</i>	226
<i>Vas quo Christus sacram synaxin cele-</i>	
<i>bravit.</i>	265. seq.
<i>Vasatae. v. Baſas.</i>	
<i>Vbeda.</i>	348
<i>Chr. à Vega.</i>	185
<i>Vela q. Velez.</i>	
<i>Velasco familia.</i>	63. 135
<i>Velez Marchiones.</i>	269
<i>Velez el Rubio.</i>	270
<i>Velez Malaga.</i>	264
<i>Venascæ.</i>	313. 326
<i>Vera.</i>	270
<i>Veremundus Legionis rex.</i>	357
<i>Vergara.</i>	194
<i>Vermeja.</i>	122
<i>Vermisfectio.</i>	179
<i>Verus fl.</i>	324
<i>Vettones.</i>	195
<i>Viana.</i>	339. 352. 364

Vich.

I N D E X.

206	<i>Vich, Vicq.</i>	292
275.	<i>Victoria urbs.</i>	132. 133. 344. 350
seq.	<i>Vidorso, Vidoso fl.</i>	169. 344
seqq.	<i>Vierzi.</i>	354
357	<i>Vigo.</i>	363
226	<i>Vilches.</i>	348
cele.	<i>Villa Franca.</i>	130. 297. 353. seq. 359
5. seq.	<i>Villa harta.</i>	200. 348
	<i>Villalpando.</i>	354. 364
348	<i>Villa Martin.</i>	353
185	<i>Villa Mayor.</i>	323
	<i>Villa nova, portus.</i>	207
3. 135	<i>Villa nueva.</i>	297
269	<i>Villareal.</i>	288
270	<i>Villena.</i>	364
264	<i>S. Vincentii promont.</i>	207
3. 326	<i>Virgi, Virgitanus sinus.</i>	270
270	<i>Viseo.</i>	211
351	<i>Vitesco fl. v. Iron.</i>	
194	<i>Vitex.</i>	222
122	<i>Vitriaria officina.</i>	294. 302
179	<i>Vittoria q. Victoria.</i>	
324	<i>Vivarium.</i>	156. seq.
195	<i>L. Vives.</i>	283
2. 364	<i>Vnda fl.</i>	333
<i>Vich.</i>		<i>Vra-</i>

I N D E X.

<i>Vramea fl.</i>	128
<i>Vrania Princeps.</i>	150
<i>Vrenna familia.</i>	228
<i>Vrgel.</i>	292. 315
<i>Vvæ passa.</i>	264. 267
<i>Vxama v. Osma.</i>	

W.

W <i>Amba.</i>	190

X

X <i>Arama fl.</i>	185. 188
<i>Xativa.</i>	276. 280

<i>Xenil fl.</i>	252

<i>Xeres, Xerez dela Frontera.</i>	227. 241.

seq.

<i>Xerica.</i>	276

<i>Xenodochia,</i>	177. 191. 218. 247. 321

<i>Xiconæ, Xicono.</i>	277

<i>Fr. Ximenes, Cardinalis.</i>	40. 184

<i>Xucar</i>	281

Y.

Y <i>Ran q. Iron,</i>	
<i>Yvica.</i>	87

<i>Yrvela q. Evoella.</i>	

Z.

Z <i>Amorra.</i>	137

Za.

I N D E X.

<i>Zahara.</i>	257.365
<i>Zuniga familia.</i>	70

Index Tabularum.

H	Ispaniæ Regnum	Pag. r
	S. Sebastian	128
	Burgos	138
	Vallisoletum, Valladolid	143
	Escorial five Monasterium S. Laurentii	156
	Madritum, Mantua Carpetanorum	170
	Toletum	189
	Braccara Augusta	208
	Conimbria	209
	Lisabona	213
	Cadiz	233
	Sevilla, Hispalis	243
	Corduba	252
	Eçia	252
	Granada	256
	Malaga	264
	Alhama	265
	Antiquera	266
	Loxa	267
	Barcelona	299

T 5

SD J200017008